

T.C
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

CEVRÎ'NİN SELİM-NÂME'Sİ
(İNCELEME- METİN)

Ezgi DOĞRUEL

Danışman
Doç. Dr. Ramazan Ekinci

MANİSA-2022

T.C
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

CEVRÎ'NİN SELİM-NÂME'Sİ
(İNCELEME- METİN)

Ezgi DOĞRUEL

Danışman
Doç. Dr. Ramazan Ekinci

MANİSA-2022

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Cevrî'nin Selim-nâme'si (İnceleme-Metin)” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2022

Ezgi Doğruel

İmza

ÖZET

CEVRÎ'NİN SELİM-NÂME'Sİ

(İNCELEME-METİN)

XVII. asır şairlerinden Cevrî İbrâhîm Çelebi, Rûz-nâmece İbrâhîm Efendi'nin kâhyası Ali Bey'in isteği üzerine Şükrî-i Bitlisî'nin kaleme aldığı *Selim-nâme*'yi yeniden nazma çekmiştir. Şükrî-i Bitlisî'nin arkaik bir dil kullanmasını eleştirip eseri devrinin diline göre yeniden yazmak istemesi; hatalı bulduğu bu çalışmayı yaptığı düzeltmelerle tekrar nazma çevirmesi sebebiyle müstakil bir eser hüviyetine bürünmüştür. 1037/1627-28 yılında yazılan eser eski Türk edebiyatının Selim-nâme türünde ele alınması gereken eserlerden birisidir.

Bu çalışma giriş ve üç bölümden meydana gelmiştir. Giriş bölümünde selim-nâme türü üzerinde durulmuş, Türk edebiyat tarihindeki selim-nâmeler hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde Şükrî-i Bitlisî'nin hayatı ve eserleri ikinci bölümde ise Cevrî'nin hayatı ve eserleri verilmiştir. Son bölümde Cevrî'nin *Selim-nâme*'sinin şekil ve muhteva yönünden incelemesi yapılmış, bununla birlikte her iki eserin karşılaştırılması ele alınmıştır. Daha sonra da Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 1310'da kayıtlı olan eserin transkribe metni ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Selim, Selim-nâme, Şükrî-i Bitlisî, Cevrî.

ABSTRACT
CEVRÎ'S SELİM-NÂME
(ANALYSIS-TEXT)

Cevrî İbrâhîm Çelebi, one of the important poets of the 17th century. Upon the request of Ali Bey, who is the butler of Rûz-nâmecî İbrâhîm Efendi, he rewrote the *Selim-nâme* written by Şükrî-i Bitlisî. Cevrî İbrâhîm Çelebi criticized Şükrî-i Bitlisî's use of an old-fashioned language and made corrections in this work, which gave the work a unique identity. This work is one of the most outstanding sort of the *Selim-nâme*.

This study consists of an introductory and three parts. In the introductory part, the definition of the *Selim-nâme* has been mentioned and a few examples of this type of poetry have been given. In the first part, the life and works of Şükrî-i Bitlisî are given, and in the second part, the life and works of Cevrî are mentioned. In the last part, Cevrî's *Selim-nâme* was evaluated in terms of style and content and compared with its old version. Finally, the transmitted text which was registered in the National Library of Ali Emiri Manzum in 1310 is mentioned.

Keywords: Selim, *Selim-nâme*, Şükrî-i Bitlisî, Cevrî.

ÖN SÖZ

I. Selim (Yavuz Sultan Selim) ile II. Selim'in hükümdarlık yıllarının anlatıldığı manzum, mensur veya manzum-mensur karışık yazılan eserlere verilen ad Selim-nâme'dir. Bu eserlerin bazıları padişahın doğumundan ölümüne kadarki dönemi anlatırken bazıları da hayatının belli bir dönemini anlatmakla yetinmişlerdir.

930/1523-24 yılında kaleme alınan Şükrî-i Bitlisî'nin eserinin dilini beğenmeyip 1037/1627-28 yılında Cevrî kendi üslubuyla yazmıştır. Selim-nâme'ler tarihî değerinin yanı sıra, kültürel ve edebî değerleri de kapsayan eserlerdir. Günümüze kadar üzerinde tanıtıcı bir makalenin dışında herhangi bir araştırmanın olmadığı Cevrî'nin *Selim-nâme*'si birçok açıdan incelenmeye değer bir eserdir.

Giriş ve üç bölümden oluşan çalışmamızın giriş bölümünde selim-nâmeler ve Türk edebiyat tarihinde Selim-nâme yazarları ve eserleri hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Birinci bölümde ve ikinci bölümde iki eseri karşılaştıracığımızdan her iki yazarın hayatları, edebî kişilikleri ve eserlerine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise Cevrî'nin *Selim-nâme*'sinin şekil ve muhteva özellikleri üzerinde durulmuştur. Şükrî-i Bitlisî'nin ve Cevrî'nin *Selim-nâme*'leri karşılaştırılarak ilave ve çıkarmalar tespit edilmiş, Cevrî'nin eserde ne gibi tasarruflarda bulunduğu ortaya konulmuştur. Bununla birlikte Cevrî'nin özellikle dil ve üslûp açısından da kaynak metinden farklılaştığı görülmüştür. Bu farklılıklar beş başlıkta toplanabilir: eskiyen kelimeleri yenileri ile değiştirme, kelimeleri tamlamalı kullanma, yer ve kişi adlarını değiştirme, kelimelere gelen yardımcı filleri ve ekleri değiştirme ve Arapça/ Farsça kelimeyi bir başka Arapça/ Farsça kelime ile değiştirme. Son olarak Ali Emiri Manzum 1310 numarada kayıtlı olan Cevrî'nin *Selim-nâme*'sinin çevriyazılı metnine yer verilmiştir.

Cevrî'nin incelemeye çalıştığımız *Selim-nâme* isimli eserini ilim âleminin faydasına sunabilmek ümidindeyiz. Bütün gayretlerimize rağmen eksik veya yanlış olan yerler bulunabilir. Bunlardan dolayı özür diler, hoş görülmeyi temenni ederiz.

Çalışmamın her aşamasında yardım ve desteğini esirgemeyen, bilgi ve birikimleriyle bana yol gösteren, yazma eserin transkripsiyonu aşamasında desteklerini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Ramazan Ekinci'ye, manevi desteğini hissettiğim değerli arkadaşlarıma, üzerimde emeği olan

tüm kişilere, öğrenim hayatım boyunca beni maddi ve manevi olarak destekleyen ve hep yanımda olan eşime ve âileme yürekten teşekkür ederim. Bu tez, emsal metinlerle alakalı ileride yapılacak araştırmalara teknik ve içerik yönünden fayda sağlayabilirse bizleri mutlu edecektir.

Ezgi Doğruel

Manisa, 2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
ÖN SÖZ.....	vii-xi
İÇİNDEKİLER.....	x-xi
KISALTMALAR.....	xii
GİRİŞ.....	1

TÜRK EDEBİYATINDA SELİM-NÂMELER

1. I. Selim Devrini Anlatan Selim-nâmeler.....	2-12
1.1. Türkçe Selim-nâmeler.....	2-9
1.2. Farsça Selim-nâmeler.....	9-11
1.3. Arapça Selim-nâmeler.....	11
2. II. Selim Devrini Anlatan Selim-nâmeler.....	11-12

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞÜKRÎ-İ BİTLİSÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ

1.1. Hayatı.....	13
1.2. Edebî Şahsiyeti.....	13-14
1.3. Eserleri.....	14-15

İKİNCİ BÖLÜM

CEVRÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ

2.1. Hayatı.....	16
2.2. Edebî Şahsiyeti.....	16-17
2.3. Eserleri.....	17-20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SELİM-NÂME

3.1. ŞEKİL UNSURLARI

3.1.1. Eseri Adı ve Yazılma Sebebi.....	21-23
3.1.2. Eserin Yazım Tarihi.....	23
3.1.3. Vezin.....	24

3.2. MUHTEVA UNSURLARI

3.2.1. Bölüm Başlıkları.....	24-29
------------------------------	-------

3.3. CEVRÎ İLE ŞÜKRÎ-İ BİTLİSÎ'NİN SELİM-NÂME'LERİNİN MUKAYESESİ.....	29-36
--	--------------

3.4.METİN

3.4.1. Eserin Yazma Nüshası.....	36
3.4.2. Nüsha Tavsifi.....	36-37
3.4.3. Metin Teşkilinde Dikkat Edilen Hususlar.....	37
3.4.4. Transkripsiyon Alfabetesi.....	38
3.4.5. Metin.....	39-484

3.5.SONUÇ	485-486
------------------------	----------------

3.6.KAYNAKÇA.....	487-490
--------------------------	----------------

KISALTMALAR LİSTESİ

DİA Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

TDK Türk Dil Kurumu

TTK Türk Tarih Kurumu

Vol. Volume

H Hicrî

vs. Vesaire

C Cilt

s. Sayfa

ss. Sayfa Sayısı

bk. Bakınız

GİRİŞ

I. Selim (Yavuz Sultan Selim) ile II. Selim'in hükümdarlık yıllarının anlatıldığı manzum, mensur veya manzum-mensur karışık yazılan eserlere verilen ad Selim-nâme'dir.

Osmanlı tarih literatüründe dönemleri ele alınan padişahların adını taşıyan eserler, ayrı bir grup oluşturur. Bu ad verme geleneği ilk defa Yavuz Sultan Selim zamanında ortaya çıkmış ve onun adıyla anılan tarihler "Selim-nâme" diye tanınmıştır. Ancak bu gelenek, Kanuni Sultan Süleyman ve II. Selim'den sonra birkaç istisna dışında sürdürülmemiştir. Yavuz Sultan Selim dönemini içine alan Selim-nâmeler'in bir kısmı bu padişah döneminde, büyük bir kısmı ise sonraki devirlerde yazılmıştır.¹

Yavuz Sultan Selim'in sağlığında başlayan (Örn. Keşfi'nin eseri) Selim-nâme yazma geleneği Kanuni Sultan Süleyman zamanında zirveye ulaşmıştır. I. Selim döneminin olaylarını anlatan kaynakların büyük bir kısmı Kanuni Sultan Süleyman zamanında yazılmıştır. Özellikle Osmanlı Devleti'nin sınırlarının ve gücünün doruğa çıktığı bu devirde sanat faaliyetleri de artmış, şair ve ediplere değer verilmiş, onlar korunmuş ve yazıp getirdikleri eserler hükümdar tarafından ödüllendirilmiştir. Bu vesile ile birçok tarihçi, kahramanlıklarla dolu fakat kısa bir hayat süren Sultan Selim'in ilgi çekici devrini farklı kaynaklara dayanarak defalarca yazmışlar ve onları oğlu Sultan Süleyman'a sunmuşlardır. Bu yazarların bazıları sarayda önemli mevkilere getirilmiş, Şükrî-i Bitlisî gibi bazıları da yüklü miktarda para yanında tımarla ödüllendirilmiştir.²

Selim-nâmelerin bazıları Yavuz Sultan Selim'in tüm hayatını anlatırken bir kısmı ömrünün belli bir devrini anlatır. Örneğin Keşfi'nin *Selim-nâme*'si Sultan Bayezid'in son dönemindeki hastalığı ile başlar, I.Selim'in ölümü ve oğlu Kanuni Sultan Süleyman'ın tahta geçmesiyle son bulurken Sücûdî'nin *Selim-nâme*'si Yavuz'un tahta çıkması ile başlayıp Mısır seferinden dolayı övülmesi ve dua ile biter.

¹ Ahmet Uğur, Selimnâme, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C:36, Ankara, 2009, ss: 440

² Mustafa Arğunşah, Türk Edebiyatında Selim-nâmeler, *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/8*,2009 ss:32

TÜRK EDEBİYATI TARİHİNDE SELİM-NÂMELER

Selim-nâmeler Türkçe, Arapça ve Farsça olarak yazılmıştır. I. Selim devrini anlatan Türkçe *Selim-nâmeler* arasında İshak Çelebi, Sücûdî, Keşfi, Şükrî-i Bitlisî, Kemal Paşazâde, Celâlzâde Mustafa Çelebi, Sa'dî b. Abdülmüteal ve Hoca Sadeddin Efendi'nin *Selim-nâmeleri* yer almaktadır. Farsça *Selim-nâmeler* içinde İdris-i Bitlisî, Şirazlı Edaî, Kadızade(Kebir b. Üveyz) ve Ârifi'nin *Selim-nâme*'leri bulunmaktadır. Arapça *Selim-nâme*'lere örnek olarak ise; Ali b. Muhammed el-Lahmî ve Şeyh Carullah b. Fahdi'l-Mekki'nin *Selim-nâme*'si verilebilir.³ *Selim-nâmeler* arasında Kazasker Vusulî Mehmed Çelebi'nin *Selim-nâme*'si ise II.Selim'in hayatını anlatan tek eserdir. Bunların dışında eski kaynaklarda adları geçmesine rağmen bugün birçoğuna ulaşamadığımız *Selim-nâmeler* de vardır. Bu konu hakkında Mustafa Argunşah tarafından "Türk Edebiyatında Selim-nâmeler" adıyla bir makale yayımlanmıştır.⁴

Selim-nâmelerin tarihî değerleri oldukça yüksektir. Bunlar, bizzat saray çevresinde bulunmuş, hükümdarla birlikte seferlere katılmış kişiler tarafından ya da birinci derecede kaynaklara dayanarak yazılmış oldukları için birer örnek durumundadırlar. Bu yüzden de Yavuz Sultan Selim döneminin tarihi yazılırken başvurulan en önemli kaynaklar arasında yer alırlar. Ayrıca dönemin bütün özellikleri de bu eserlere yansır. Devlet yönetimi, saray, Osmanlı coğrafyası, ordunun durumu, gelenekler, kültürel yapı, kullanılan silahlar, savaş taktikleri, hükümdarın ruh hâli, dil, edebiyat, folklor vb. konularda oldukça sağlam bilgiler de bu eserlerde yer almaktadır.⁵

2. I. Selim Devrini Anlatan Selim-nâmeler

1.1.Türkçe Selim-nâmeler:

1.1.1. Keşfi'nin Selim-nâmesi:

Amasya'da doğan ve asıl adı Mehmed olan Keşfi, öğrenimi esnasında Tâcîzâde Sa'dî ve Cafer Çelebilerden istifade etti. Şehzadelîği sırasında Yavuz Sultan Selim'in kâtipliğini yaptı. Tahta çıkınca da divan kâtibi oldu. 931/1524-25 yılında İstanbul'da vefat etti. Mehmed Çelebi şiirlerinde Keşfi mahlasını kullandı. Eser,

³ Bu eserler daha sonra ayrıntılı şekilde ele alınacaktır.

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Argunşah, ss:31-47

⁵ Argunşah,ss:33

Bâğ-ı Firdevs-i Guzât, Ravza-i Ehl-i Cihâd veya *Târîh-i Sultân Selîm Hân* adlarıyla da bilinir.⁶

1514 yılında yazmaya başladığı *Selim-nâme*'sini Kanunî'nin cülüsünden sonra 1521'de temize çeken Keşfi, eserinde birçok olaya da tarih düşürmüştür. Edebî yönü ağır basan eser, mensur olarak yazılmasına rağmen bol bol kıt'alar, beyitler, kasideler, murabbalarla süslenmiştir.⁷

Selim-nâme üzerinde Şefâettin Severcan ve Abdurrahman Sağırlı tarafından iki yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.⁸

1.1.2. Kemal Paşazâde'nin Selim-nâmesi:

İbn Kemal ve Kemal Paşazâde diye tanınan Şemseddin Ahmed, muhtelif kaynaklarda “şeyhülislâm”, “müfti'l-enâm (bütün insanların müftüsü)”, “müfti's-sakaleyn (insanların ve cinlerin müftüsü)”, “İbn-i Sinâ-yı Rûm (Anadolu ve Rumeli'nin İbn-i Sina'sı)” lakablarıyla da bahsedilmektedir. Doğum tarihi 1469'dür. Doğum yeri olarak Tokat veya Amasya gösterilmektedir. İbn Kemal'in baba tarafı bürokrat sınıfından, anne tarafı ise ilmiye sınıfındandır.⁹ İyi bir tahsil gören Kemal Paşazâde önce askerî sınıfa girmiş, daha sonra ilmiyeye geçmiştir. Kanunî devrinde şeyhülislâm olmuş, 1534 yılında vefat etmiştir.¹⁰

Kemal Paşazâde'nin çok sayıda Arapça, Farsça ve Türkçe eseri vardır. II. Bayezid'in isteği üzerine her hükümdara bir defter ayırmak üzere *Tevarih-i Âl-i Osman* adlı Osmanlı tarihini yazmıştır. Bunlar Bayezid devrini de içine alacak şekilde sekiz defterdir. 8. defter, 1481'de II. Bayezid'in tahta çıkışından başlayıp 1510-1511 yılına kadar geçen olayları ihtiva eder. II. Bayezid'e sunulan bu eserlerde padişahın son dönemi yazılamamıştır. Kemal Paşazâde, II. Bayezid'in ölümünden sonra yarım kalan dönemi yine 8. defter adını verdiği bir parçayla tamamlamıştır. Ek

⁶ Yunus Kaplan, “Keşfi Mehmet Çelebi”, **Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü (TEİS)** <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kesfi-mehmed-celebi>, (28.08.2021)

⁷ Argunşah, ss:35

⁸ Bkz. Şefâettin Severcan, **Keşfi'nin Selim-nâmesi**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 1988.
Abdurrahman Sağırlı, **Keşfi Mehmed Çelebi Selim-nâme veya Bağ-ı Firdevs-i Guzât ve Ravza-i Ehl-i Cihâd**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1993.

⁹ Yekta Saraç, “İbn Kemâl Kemâlpaşa-zâde”, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ibn-kemal> (29.08.2021)

¹⁰ Argunşah, ss:37

8. defter, II. Bayezid'in hayatının son dönemi ve I. Selim'le kardeşleri arasında cereyan eden olayları ve Selim'in İstanbul'a gelerek babası tarafından kabul edilmesine kadarki dönemi anlatır. 9. defterin yarısı kaybolmuştur. Bu yarım eser, Selim'in tahta geçmesiyle başlayıp İran seferinin sonunda hükümdarın Amasya'ya gelişine kadarki dönemi anlatır. 10. defter ise 21 Eylül 1520 Cumartesi gecesi Sultan Selim'in ölümü ve 30 Eylül 1520 Pazar günü Sultan Süleyman'ın cülûsuyla başlar.¹¹

Topkapı Sarayı, Hazine 1424 numarada Kemal Paşazâde'nin *Selim-nâme*'si adıyla kayıtlı eserden hareketle bazı kaynaklar, Kemal Paşazâde'nin 10 defterlik *Tevarih-i Âl-i Osman* dışında bir de *Selim-nâme* yazdığını kaydederler. Elimizdeki *Selim-nâme* metni *Tevarih-i Âl-i Osman*'ın 8 ve 9. defterleriyle karşılaştırıldığında belirgin farklar bulunmaktadır. Bu eser 51 bölümden meydana gelmektedir. Nesir olarak yazılmış, fakat aralara mısra, beyit ve şiir başlıkları altında verilmiş manzum parçalar da içermektedir. Eserde Kemal Paşazâde'nin adı yazar olarak geçmemektedir.¹² 109 varak olan bu *Selim-nâme*, tahta yeni çıkan Kanunî Sultan Süleyman'a ithaf edilen beyitlerle bitmektedir.¹³

Selim-nâme üzerinde Ali Kökoğlu tarafından yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.¹⁴

1.1.3. İshak Çelebi'nin Selim-nâmesi:

896 / 1464-65 tarihinde Üsküp'te doğan İshak Çelebi, bu şehirde kılıç yapmakta kazanmış olduğu şöhretten dolayı Kılıççı İbrahim¹⁵ ismiyle tanınan zatın oğludur. Üsküp'te başladığı öğrenimini Edirne'de Kara Bâlî'nin yanında tamamlayıp ilmiye sınıfına girdi. Müderrislik ve kadılık yaptı. 942 /1536 yılında kadı tayin edildiği Şam'da bir yıl sonra öldü.¹⁶ İshak Çelebi, kısa bir süre de Sultan Selim'in yanında bulunmuştur. *Selim-nâme*, 1509 yılında İstanbul'da meydana gelen büyük depremin anlatılmasıyla başlar. Şehzade Ahmed'in Sultan Selim'e karşı ayaklanması

¹¹ Argunşah, ss:37

¹² Argunşah, ss:38

¹³ Ahmet Uğur, *Selim-nâmeler*, , Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:22 Ankara,1978, ss: 209

¹⁴ Bkz. Ali Kökoğlu, *Kemal Paşa-zâde'nin Selim-nâme'si*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 1994

¹⁵ İsmet Parmaksızoğlu, Üsküplü İshak Çelebi ve Selimnâmesi, *Tarih Dergisi* ,Cilt:3 ,S:(5-6) ,ss:123

¹⁶ Hamdi Savaş, "İshak Çelebi Kılıççızâde", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C:22, İstanbul,2000, ss: 528

olayıyla biter. Üç yıllık kısa bir dönemi anlatan çok önemli bir kaynak niteliğine sahiptir. Mensur olarak yazılan eserde çokça beyit ve şiir vardır. Eserin dili çok ağırdır. Fakat yer yer mahallî söyleyişler de bulunmaktadır.¹⁷

Parmaksızoğlu¹⁸,nun bir makale ile bilim dünyasına tanıttığı eserin karşılaştırmalı metni Hamdi Savaş tarafından doktora tezi olarak hazırlanmıştır.¹⁹

1.1.4. Celâlzâde Mustafa Çelebi'nin Selim-nâmesi:

Asıl adı Mustafa bin Celâl'dir. Babasının adından dolayı Celâlzâde Mustafa ismiyle meşhur olmuştur. Çağdaşı ve meslektaşı Ramazanzâde Mehmed Çelebi'den ve Yeşilce lakaplı Nişancı Mehmed Paşa'dan ayırmak için de kendisine Koca Nişancı lakabı verilmiştir.²⁰

Celâlzâde doğum tarihi ile ilgili nişancılıktan emekli olduğunda (964/1557) yaşının yetmişe yaklaştığını belirtmesinden ötürü doğum yılı 895-896/1490-91 yılları olması gerekir. Medrese tahsilini Sahn-ı Semân dânişmendliğine kadar sürdüren Celâlzâde Mustafa, 922/ 1516'da Dîvân-ı Hümâyün kâtipliğine tayin edilerek devlet hizmetine girdi. Yavuz Sultan Selim'in vezirlerden gizli tutmak istediği işlere ait yazıları kaleme aldırıldığı Mustafa Çelebi, padişahın bizzat yazdırdığı fermanlarda usule aykırı gördüğü ifadelerin düzeltilmesini arz etmekten çekinmezdi. Aynı zamanda Pîrî Paşa'nın altı yıl süreyle tezkireciliğini de yaptı.²¹ Çeşitli siyasi sebeplerden iki kez nişancılık yapan Celâlzâde Mustafa'nın on üç ay kadar süren ikinci nişancılığı onun ölümüyle sona ermiştir.

Celâlzâde, Kanunî devrinin sonlarına doğru yetmiş yaşlarında *Meâsir-i Selim Hânî* adıyla bir *Selim-nâme* yazmıştır. Mensur olan bu eserde mesnevi tarzında yazılmış çok sayıda nazım da vardır. 22 bölümden oluşan eserin dili, oldukça ağırdır. Devri iyi bilen yazar, Pîrî Paşa'nın anlattıklarından da geniş ölçüde istifade etmiştir.

¹⁷ Argunşah, ss:34

¹⁸ Bkz. İsmet Parmaksızoğlu, Üsküplü İshak Çelebi ve Selimnamesi, **Tarih Dergisi**, Sayı 5-6, 2011, 123-134.

¹⁹ Bkz. Hamdi Savaş, **İshak Çelebi ve Selim-nâmesi**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 1986

²⁰ Harun Arslan, "NİŞÂNÎ Koca Nişancı", **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nisani-koca-nisanci-celalzade-nisanci>, (26.02.2022)

²¹ Celia Kerslake, "Celalzâde Mustafa Çelebi", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Cilt:7, İstanbul, 1993, ss:260

Uzun bir mukaddimenin yer aldığı eser, Selim'in Trabzon valiliğinden başlar, devrinin bütün olaylarını ayrıntılı olarak anlattıktan sonra ölümüyle son bulur.²²

Celâlzâde Mustafa Çelebi'nin *Selim-nâme*'sinin metni hem orijinal diliyle hem de sadeleştirilerek Ahmet Uğur ve Mustafa Çuhadar tarafından yayımlanmıştır.²³

1.1.5. Hoca Sadeddin'in Selim-namesi:

16. yüzyılın tanınmış Şeyhülislâm ve tarihçilerinden biri olan Hoca Sadeddin Efendi, 1536'da doğmuştur. Sadeddin Efendi, Manisa valisi III. Murad'ın hocası olmuş ve onun padişah olması üzerine de hâce-i sultanî unvanını almıştır. Devlette önemli roller oynayan Sadeddin Efendi, III. Mehmed'le birlikte savaşa katılmış, 1598 yılında şeyhülislâm olmuş ve 1599 yılında vefat etmiştir. Hoca Sadeddin, en önemli eseri *Tâcü't-Tevârih*'te Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan I. Selim'in vefatı ve Kanunî'nin başa geçmesine kadarki tarihî dönemi anlatmıştır.²⁴

Selim-nâme'si *Tâcü't-Tevârih*'in sonuna eklenmiş yirmi iki ayrı hikâyeden ibaret olup, eserin bir zeyli halindedir. Hoca Sadeddin Efendi'nin bizzat müşahede ettiği olayları veya kendi babasından çocukluk yıllarında işittiği menkıbeleri, Osmanlı devlet ricâlinden rivâyet edilen tarihî bilgileri, halkın okuyup anlayacağı şekilde daha sonra kaleme almıştır. Başka bir ifadeyle *Selim-nâme*, Yavuz Sultan Selim Han'ın menkıbelerini ihtiva eden kıymetli bir eser olup, günümüzde transkripsiyonu yapılarak muhtelif tarihlerde yayınlanmıştır.²⁵

Eserin tamamı İsmet Parmaksızoğlu tarafından sadeleştirilerek yayımlanmıştır.²⁶

1.1.6. Şükrî-i Bitlisî'nin Selim-nâmesi:

Doğum tarihi bilinmeyen Şükrî, Bitlisli'dir. *Selîm-nâme*'de adı Şükrî olarak verilmesine rağmen kaynaklar farklı adlar ile de bahsetmektedir. *Selim-nâme*

²² Argunşah, ss.39

²³ Bkz. Ahmet Uğur, Mustafa Çuhadar (Haz.), *Celal-zade Mustafa Selim-name*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990.

²⁴ Argunşah,ss:39

²⁵ Abdurrahman Daş, Hoca Saadeddin Efendi'nin Hayatı ve Eserleri, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S: 14, ss. 198

²⁶ Bkz. İsmet Parmaksızoğlu, *Hoca Sadeddin Efendi Tacü't-Tevârih 4*, Kültür Bakanlığı, İstanbul, 1974.

yazıldığı tarihten itibaren birçok tarihçinin dikkatini çekmiş ve eser Osmanlılar arasında çok okunmuştur. Daha yazılışından bir asır sonra eserin kıymetini idrâk eden Cevrî ve Çerkezler kâtibi Yusuf, eseri yeniden işlemişlerdir.²⁷ Selim-nâme ile ilgili değerlendirmeler ilerleyen bölümde yapılacaktır.

1.1.7. Muhyî'nin Selim-nâmesi:

Selim-nâme yazarı Muhyî'nin hangi Muhyî olduğu bilinmemekle birlikte Birgili Muhyî olabileceği tahmin edilmektedir. Muhyî'nin *Selim-nâme*'si kardeşler mücadelesiyle başlar. Özellikle Dulkadiroğlu Alâüddeve Bozkurt Bey'le yapılan savaşlar ayrıntılı olarak verilir. Eserde çokça Seyyid Mehmed b. Seyyid Ali İznikî'yi kaynak olarak gösterir.²⁸ Tek nüshası Konya İzzet Koyunoğlu Kütüphanesi'ndedir.²⁹

Selim-nâme Alaattin Aköz ve Ahmet Kerim Demireğen tarafından yayımlanmıştır.³⁰

1.1.8. Sa'dî b. Abdülmüteal'in Selim-nâmesi:

Kanunî devrinde yaşayan müellifin hayatı hakkında bir bilgi yoktur.³¹ Kanunî döneminde yaşamıştır. Eser, Sultan Selim hakkında verdiği bilgilerden sonra 1511 senesi olaylarıyla başlar, kardeşler arasındaki olaylar ayrıntılı bir biçimde verilir. Celâlzâde ve Kemal Paşazâde'nin *Selim-nâme*'leriyle bazı benzerlikler göstermektedir. Özellikle son bölümdeki bilgiler Kemal Paşazâde'nin verdikleriyle bire bir aynıdır. Her iki eserin aynı olmadığı, Sa'dî'nin *Selim-nâme*'sini yazarken Kemal Paşazâde'den çok yararlandığı, hatta bazı bölümleri aynen aldığı görüşü daha mantıklı gelmektedir. Eser Kanunî devrinin ilk yıllarına yani 1524 yılına kadarki olayları anlatmaktadır.³²

²⁷ Argunşah, **Şükrî-i Bitlisî Selim-nâme**, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri,1997

²⁸ Argunşah, ss:40

²⁹ M.C. Şehabeddin Tekindağ , **Selim-nâmeler** , İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi, Sayı:1,İstanbul ,1970, ss: 215

³⁰ Bkz. Ahmet Kerim Demireğen, **Muhyî'nin Selim-namesi**, Palet Yayınları, Konya, 2021.

³¹ Uğur, ss:375

³² Argunşah, ss :39

Mensur olarak yazılan bu *Selim-nâme* Marie Thérèse Speiser tarafından yayımlanmıştır.³³

1.1.9. Sücûdî'nin Selim-nâmesi

Yavuz Sultan Selim devri şairlerinden olan Sücûdî'nin asıl adı bilinmemektedir. Kaynaklarda adının sonuna “Çelebi”nin de eklendiği görülür. Sücûdî mahlası, secde kelimesinin çokluk şekli olup “secdelere mensup, secdelerle ilgili” ya da “çok secde eden” manasındadır.³⁴ Latîfî'ye göre Priştineli, diğer kaynaklara göre Kalkandelenli'dir.³⁵ Sehî Bey ise sadece “Rumeli'dendir” demekle yetinir. Pîrî Paşa ve Tâcî-zâde Ca'fer Çelebi'den eğitim aldı. Divan kâtipliği ve silahdar kâtipliği yaptı. Silahdar kâtibi iken Kanunî devri ortalarında hacca giderken yolda öldü.³⁶

Sücûdî'nin *Selim-nâme*'si mensur bir eserdir. Ağır bir dil ve süslü üslûpla yazılmıştır. Eser, İshak Çelebi'nin *Selim-nâme*'sinin zeyli gibidir. Diğer Selim-nâmeler umumiyetle hükümdarın Trabzon valiliği yıllarından başlamaları ve kardeşler arasındaki kavgalara uzun yer vermelerine rağmen Sücûdî'nin eseri Selim'in tahta çıkmasıyla başlar. Eser, Selim'in sekiz yıllık hükümdarlık döneminin tamamını anlatmaz. Diğer eserler umumiyetle hükümdarın ölümü ve oğlu Kanunî Sultan Süleyman'ın tahta geçmesiyle tamamlanırken bu eser Mısır seferinden sonra Selim'in övülmesi ve dua ile biter.³⁷

Eser İbrahim Hakkı Çuhadar tarafından yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış, fakat yayımlanmamıştır.³⁸

³³ Bkz. Marie Thérèse Speiser, *Das Selimname des Sa'dî b. 'Abd ül-Müte'âl (übersetzung)*, Zürich, 1946.

³⁴ İlyas Kayaokay, 15. Asır Şâirlerinden Sücûdî ve Şiirleri , *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [ESTAD]*, C:1,S:1 ,ss: 205

³⁵ Uğur, ss:373

³⁶ Mehmet Fatih Köksal, “Sücûdî” , *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü(TEİS)* <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sucudi>.(28.08.2021)

³⁷ Argunşah, ss:34

³⁸ Bkz. İbrahim Hakkı Çuhadar, *Sucudi'nin Selim-nâmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, 1988.

1.1.10. Şîrî'nin Selim-nâmesi:

Gerçek adı Ali olan Şîrî'nin Hersekzâde Ahmed Paşa'nın oğlu olduğu kabul edilmektedir. Kanunî zamanında Mısır'da kendisine sancak verilmiş, burada vefat etmiştir.³⁹ Doğrudan Selim-nâme adını taşımayan, fakat I. Selim devrini anlatan eserler de yazılmıştır. Bunlardan birisi de Şîrî'nin eseridir. *Târîh-i Feth-i Mısır* adlı bu manzum eser diğer Selim-nâmeler gibi kardeşler mücadelesinden başlayıp İran ve Mısır seferlerini de manzum olarak anlatmakta, Selim'in ölümü ve Kanunî'nin tahta geçmesiyle bitirilmektedir.⁴⁰

Selim-nâme Alaattin Aköz ve Orhan Yavuz tarafından yayımlanmıştır.⁴¹

1.2.Farsça Selim-nâmeler

1.2.1. İdris-i Bitlisî'nin Selim-nâmesi:

15. yüzyılın ortalarında doğduğu tahmin edilen İdris-i Bitlisî, Bitlis'te dünyaya geldi. "Hakîmüddin" ve "Kemâleddin" unvanlarıyla da anılan İdris, ilk eğitimini babasından aldı ve onunla birlikte gittiği Diyarbakır ve Tebriz'de aklî ve dinî ilimleri tahsil etti.⁴² İdris-i Bitlisî, önce Akkoyunluların sarayında kâtip olarak çalışmış, 1485'te II. Bayezid'in dikkatini çekmiş, 1501 yılında İran'dan kaçarak Osmanlı hükümdarının buyruğu altına girmiştir. Daha sonra I. Selim'in maiyetinde İran seferine katılmış ve Doğu Anadolu Bölgesi'nin Osmanlı topraklarına katılmasında büyük katkıları olmuştur. Hükümdarla Mısır Seferi'ne de katılmış, 1521 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. İdris-i Bitlisî, hükümdarın emriyle Heşt Behişt tarzında Farsça bir *Selim-nâme* yazmıştır. Selim'in doğuşundan, vali olmasından ve Gürcülerle olan savaşlarından kısaca bahseden eser, onun tahta çıkmasından 1518 yılına kadar olan olayları anlatmaktadır. İdris'in 1521 yılında ölümü üzerine eser tamamlanamamıştır. İdris'in hazırladığı müsveddelerin çoğu kaybolmuş, kaybolmayan birkaç tanesi de Kanunî'nin emriyle oğlu Ebu'l-Fazl Mehmed Efendi tarafından bir araya getirilerek temize çekilip tamamlanmıştır.⁴³

³⁹ Tekindağ, ss:220

⁴⁰ Argunşah, ss:40

⁴¹ Bkz. Alaattin Aköz, Orhan Yavuz, **Tarih-i Feth-i Mısır(Şîrî'nin Şahane-namesi)**, Palet Yayınları, Konya, 2019.

⁴² Özcan, "İdris-i Bitlisi", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C:21, İstanbul, 2000, s:485

⁴³ Argunşah, ss: 41

Selim-nâme Hicabi Kırlangıç tarafından doktora tezi olarak hazırlanmış daha sonra Türkçe çevirisiyle Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanmıştır.⁴⁴

1.2.2. Şirazlı Edâî'nin Selim-nâmesi:

Selim ve Kanunî zamanlarında yaşadığı anlaşılan müellifin ismi Mollâ Mehmed, mahlası ise Edâî'dir. Edâî, şâh-nâme tarzında 3517 beyitten mürekkep, Farsça manzum bir *Selim-nâme* (*Şâhnâme-i Selim Hânî*) kaleme almış olup, eserine Selim'in medhi ile başlar. Edâî, *Selim-nâme*'sinde, diğer Selim-nâmelere uygun olarak Bayezid'in son günleri ile Selim lehinde İstanbul'da isyan eden yeniçerilerden, Hadım Ali Paşa'nın Kızılbaşlarla savaşından bahsetmektedir. *Şâhnâme-i Selim Hânî* adlı eseri özellikle İran Seferi hakkında ilginç bilgiler içermektedir.⁴⁵

Farsça olarak yazılan bu eser Türkçeye de çevrilerek Abdüsselam Bilgen tarafından doktora tezi olarak hazırlanmıştır.⁴⁶

1.2.3. Ârifi'nin Selim-nâmesi:

Asıl adı Fethullah'tır. Şeh-nâmecî Fethullah Efendi ve Fethullah Çelebi olarak bilinmektedir.⁴⁷ Farsça manzum bir *Selim-nâme* yazmıştır. Eser I. Selim ile Kanunî'nin ilk yıllarını anlatmaktadır. Şairin eserini tamamlamadan öldüğü sanılmaktadır.⁴⁸

1.2.4. Ebu'l-Fazl Mehmed Efendi'nin Selim-şahnâmesi:

İdrîs-i Bitlisî'nin oğludur. İlk eğitimini babasından aldı. Zamanın tanınmış âlimlerinden ders gördü. Kadılık ve defterdarlık yaptı. 1579'da İstanbul'da vefat etti.⁴⁹

Babasının yazdığı ve eksik bıraktığı *Selim-nâme* 'yi zeyl yazarak tamamladığı gibi kendisi de çoklukla babasının anlattıklarına bağlı kalarak bir *Selim-şahname* yazmıştır. Manzum-mensur karışık olan eser Farsça yazılmıştır. Eser, 1567 yılında

⁴⁴ Bkz. Hicabi Kırlangıç, İdrîs-i Bitlisî Selim Şah-nâme, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995.

⁴⁵ Tekindağ , ss: 222

⁴⁶ Bkz. Abdüsselam Bilgen, *Adâî-yi Sîrâzî ve Selim-nâmesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995.

⁴⁷ Tekindağ, ss: 229

⁴⁸ Argunşah, ss:43

⁴⁹ Abdülkadir Özcan, "Ebülfazl Mehmed Efendi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C:10, İstanbul, 1994, ss:356

tamamlanmıştır.⁵⁰ 46 destan hâlinde yazılan *Selim-şâhnâme*, I. Selim'in tahta geçmesiyle başlayıp ölümüne kadarki hayatını anlatmaktadır.⁵¹

1.2.5. Kadızâde (Kebir b. Üveyz)'nin Selim-nâmesi:

Kadızâde Kebir b. Üveyz'in hayatı ve eserleri hakkında fazla bilgi yoktur.⁵² Kadızâde olarak bilinen Kebir b. Üveyz, Yavuz Sultan Selim ile birlikte Mısır Seferi'ne katılmış, Seyyid Emir Sadreddin Mehmed'in teşvikiyle Farsça bir *Selim-nâme* veya *Gazavât-ı Sultan Selim* yazmıştır. Eserde Mısır Seferi ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Yazar eserini oluştururken gözlemlerine dayanması yanında Mısır Seferi'nin ruz-nâmecisi Haydar Çelebi'nin *Ruz-nâme*'sine de başvurmuştur.⁵³

1.3. Arapça Selim-nâmeler

1.3.1. Ali b. Muhammed el-Lahmî'nin Selim-nâmesi

Ed-Dürrü'l-Maşân fi Sireti'l-Muzaffer Selim Han adını taşıyan eser, diğer Selim-nâmelerle paralellik göstermekle beraber rüyalara geniş yer vermektedir.⁵⁴ Mısır Seferi ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Yazar eserini 1517 yılında yazmıştır.⁵⁵

1.3.2. Şeyh Carullah b. Fahdi'l-Mekkî'nin Selim-nâmesi

Asıl adı *El-Cevârihül-Hisân fi Menâkibis-Sultan Süleymân b. Usmân*'dır. 1521 yılında yazılarak Kanunî'ye sunulan bu eser *Selim-nâme* biçiminde yazılmıştır. İbn-i Kemâl ve İdris-i Bitlisî'nin *Selim-nâmeleri* ile paralellik göstermektedir.⁵⁶

2. II. Selim devrini anlatan Selim-nâmeler:

2.1. Kazasker Vusûlî Mehmed Çelebi'nin Selim-nâmesi:

Asıl adı Mehmed olan Vusûlî 930/1523-24 yılında İstanbul'da doğdu. *Selim-nâme*'sinde "Vusûlî" mahlasını kullanmıştır. Ayrıca Molla Çelebi, Molla Çelebi

⁵⁰ Argunşah, ss:43

⁵¹ Tekindağ, ss: 227

⁵² Abdülnasir Rahmani, **Kadızade Kebir B.Uveys'in Farsça Gazavât-ı Sultan Selim Adlı Eserinin Tahkik ve Tercümesi**, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul,2019, ss:13

⁵³ Argunşah, ss:42

⁵⁴ Tekindağ, ss:219

⁵⁵ Argunşah, ss:43

⁵⁶ Tekindağ, ss:230

Efendi diye de zikredilir. Medrese tahsilinden sonra Şehzade Selim'in yanında bulundu.⁵⁷ Müderrislik ve kadılık yaptı. 1568 yılında Anadolu kazaskeri oldu. 998 / 1590 tarihinde İstanbul'da vefat etti.⁵⁸

16. yüzyıl Osmanlı şairleri arasında yer alan Vusûlî Çelebi, daha ziyade II. Selim adına kaleme aldığı *Selim-nâme*'siyle bilinmektedir. II. Selim'in methiyle başlayan eserde giriş kısmından sonra onun vasıfları, sancağa çıkışı ile başlarken III. Murad'ın tahta çıkmasıyla sona erer. Farsça birçok şiirle süslenen eser ağır bir dille yazılmıştır. Eserde II. Selim'in şehzadelik dönemiyle ilgili verilen bilgiler son derece önemlidir.⁵⁹

Selim-nâme adıyla bilinen elimizdeki II. Selim devrini anlatan bu tek eser Necdet Öztürk tarafından yayımlanmıştır.⁶⁰

⁵⁷ Necdet Öztürk, "Vüsûlî Çelebi", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, 2013, C:43, ss: 145

⁵⁸ Volkan Karagözlü, "Vüsûlî Mehmed", **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vusuli-mehmed> (26.02.2022)

⁵⁹ Öztürk, ss:145

⁶⁰ Bkz. Necdet Öztürk, Kazasker Vusuli Mehmed Çelebi ve Selim-nâme'si, **Türk Dünyası Araştırmaları**, S.50 (Ekim 1987), ss. 9-108

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞÜKRÎ-İ BİTLİSÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ

1.1.Hayati

Doğum tarihi bilinmeyen Şükrî-i Bitlisî'nin 15. yüzyılın ikinci yarısında doğmuş olabileceği söylenmektedir. Şuara tezkirelerinde hakkında verilen bilgiler yetersizdir ve çoğu zaman birbirini tekrarlamaktadır. *Selîm-nâme*'de adı Şükrî olarak verilmesine rağmen kaynaklar ondan Şükrî-i Bitlisî, Mevlânâ Şükrî ve Mevlânâ Âşık isimleriyle bahsederler. Şükrî, *Selîm-nâme*'de iki yerde Kürt, bir yerde de “Türk ile Türk, Kürt ile Kürt olduğunu” söyler. Kürt emirlerinden ve Bitlis'in mahallî beylerindedir. İlk eğitimini gençliğinde bir süre bulunduğu Gilan ve Herat'ta aldı. Şükrî'nin başlangıçta Türkmen beylerinin hizmetindeyken Bitlis hâkimi Şeref Han'ın, arkasından da Osmanlı hükümdarı Selim'in hizmetine girdiği söylenmiştir. Selim tahta geçince İstanbul'a gelerek hükümdara bir kaside sunmuş ve özel meclisine girmiştir. Bu kaside dolayısıyla hükümdar tarafından caize ve Diyarbakır havalisinde tımar ile ödüllendirilmiştir.⁶¹ Çeşitli yerlerde müderrislik, müftülük ve kadılık yaptı. Şairin ölüm tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte muhtemelen 937 /1531 yılında öldüğü söylenmektedir.⁶²

1.2.Edebî Şahsiyeti

Şükrî çok yönlü bir şahsiyet olarak karşımıza çıkar. Fakat onun asıl şöhreti şairliği sayesinde. Manzum *Selîm-nâme*'si kendi devrinde ve ölümünden sonra takdirle karşılanmış ve Osmanlı tarihçileri tarafından kaynak olarak kullanılmıştır. Kendisi *Selîm-nâme*'den başka şiirlerinin olduğunu söylüyorsa da tezkireler onu sadece bu eserin yazarı olarak tanıtmaktadır. Şükrî birçok ilimle meşgul olmuş ve bunlarda başarı göstermiştir. Tezkirelerde şairin edebi yönü üzerinde yazılanlar birer ikişer cümleyi geçmez. Birçok kaynak, Şükrî'nin şiirdeki başarısını takdirle karşılar. Örneğin; *Latîfî Tezkiresi*'nde “bilâdında müteayyin ü şâir ve kemâlâtın ekserisinde mahir idi”, Kınalızade de ise “ Merhum Selim'ün fütûhatını nazm itmişdür. Nazm-ı

⁶¹ Argunşah, “Şükrî Molla Şükrî”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sukri-molla-sukri> (26.02.2022)

⁶² A. Özcan, “Şükrî-i Bitlisî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 2010, C:39, ss:255

ekrad ne ma'kûle idügi ma'lûm ve mefhûm ashâb-ı akl u reşâddur” diye bahsedilir. Şair, Türk ve Arap edebiyatları başta olmak üzere doğu milletlerinin edebiyatlarına da vâkıftır. *Selim-nâme*'deki “Der-Vasf-ı Kemâl-i Şükrî ve Ahvâl-i Ü” başlıklı kısımda kendi fazilet ve hünelerini sıralamıştır:

Şâirem uşta ortalıkda sözüm

Altı dilde gazel direm men özüm

Buradan onun altı dil bildiğini ve bu dillerde gazel yazabildiğini öğreniyoruz. Türkçeden başka Çağatayca, Farsça, Ermenice, Arapça, Kürtçe ve Hintçe bilmektedir. Arapça, Farsça ve Türkçe çok sayıda eser okumuştur. Aruz ve kafiyede mahirdir. Sarf ve nahiv bilmektedir. Muamma, lügaz ve lügatin hepsine vâkıf, nesirde söz sahibidir. Ayrıca tefsir, hadis, kelam, fıkıh vb. İslâmî ilimleri bilmektedir. Şükrî bunlarla kalmamış, sporla da ilgilenmiştir. İyi yüzme bilmekte, binicilik ve okçuluk sporlarıyla uğraştığını ifade etmektedir. Ayrıca kendini dönemin en iyi hatip ve vâizleri arasında sayar.⁶³

1.3.Eserleri

1.3.1. Divan

Şairin divanı 2019 yılında “Berlin Devlet Kütüphanesi’nde Bulunan Kayıtsız Türkçe Yazmaların Tespiti” adlı bir proje kapsamında Güler Doğan Averbek tarafından bir mecmuada bulunmuştur. Güler Doğan Averbek, “Bitlisli Şükrî Divânı” adıyla DBY yayınları tarafından neşredilmiştir. Mecmuada Şükrî'nin bulunduğu bölüm “Divân-ı Mevlâna Şükrî” başlığını taşımaktadır. Divan 129 gazel 2 rubaiden oluşmaktadır. Şair, divanında da *Selîmnâme*'de kullandığı dil ve üsluba uygun şiirler yazmıştır.⁶⁴

1.3.2. Selim-nâme

Yazarın *Selîm-nâme* veya *Selîmî-nâme* olarak bahsettiği eser kimi kaynaklarda *Fütûhâtü's-Selîmiyye* ve *Fütûhât-ı Selîm Han* olarak geçmektedir. “Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün” vezninde yazılmış bir mesnevidir. *Selîm-nâme* Osmanlı

⁶³ Argunşah ,*Şükrî-i Bitlisî...*, ss:9-11

⁶⁴ Güler Doğan Averbek, *Bitlisli Şükrî Dîvânı*, DBY Yayınları,İstanbul, 2020, ss:32

sahasında yazılmış olmasına rağmen Çağatay ve Azerî Türkçesinin bazı öğelerini taşımaktadır. Şükrî, eserini Çağatay şairi Alî Şîr Nevâyî'nin etkisinde yazmıştır.⁶⁵

Şükrî'nin *Selim-nâme*'si Selim'in Trabzon valisiyken yaptığı Gürcistan seferiyle başlar, ölümü ve oğlu Süleyman'ın tahta geçmesiyle son bulur. 5829 beyitlik hacimli manzum bir eserdir. Özellikle Mısır Seferi'yle ilgili verdiği ayrıntılı bilgiler daha sonra yazılan birçok eserde geniş ölçüde iktibas edilmiştir. Şükrî'nin Doğu Anadolu'lu olması sebebiyle Selim'in İran seferinde konaklanan yerlerin adlarını ayrıntılı olarak vermesi de takdir edilmiştir.⁶⁶ Çerkezler Kâtibi Yûsuf 1030/1621 yılında eseri kısmen özetleyerek ve yer yer genişleterek nesre çevirmiş ancak Cevrî İbrâhim Çelebi hatalı bulduğu bu çalışmayı yaptığı düzeltmelerle tekrar nazma çevirmiştir.⁶⁷

Eserin 9 nüshası tespit edilmiştir. *Selim-nâme* Mustafa Argunşah ve Ahmet Uğur tarafından yayımlanmıştır.⁶⁸

⁶⁵ Argunşah, *Şükrî-i Bitlisî...*, s:12-13

⁶⁶ Argunşah, ss:36

⁶⁷ Özcan, ss:256

⁶⁸ Bkz. Ahmet Uğur, Mustafa Çuhadar, Ahmet Gül, *Şükrî-i Bitlisî Selim-nâme*, İsis Yayınları, İstanbul, 1995.
Mustafa Argunşah, *Şükrî-i Bitlisî Selim-nâme*, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri, 1997.

İKİNCİ BÖLÜM

CEVRÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ

2.1.Hayati

Doğum tarihi hakkında bilgi sahibi olmadığımız Cevrî'nin “Beyne'l-‘irfân zebân-ı tâze ile eş‘ârı bî-hemtâya âgâze iden İstanbûlî İbrâhîm Çelebi'dür.”⁶⁹ ve “Fi'l-asl Mahmiyye-i Dârü's-saltana-i İslâmbûl'dan ser-zede olup nâm-ı nâmîsi İbrâhîm...”⁷⁰ ibârelerin tezkirelerde yazıldığı üzerine İstanbullu bir şair olup asıl adının İbrahim olduğu bilinmektedir.

Emîr Halife için 1029/1619'de yazdığı bir *Mesnevi*'nin bitirilişine düşürdüğü Farsça tarihten yola çıkarak Sadeddin Nüzhet Ergun ve ondan hareketle Hüseyin Ayan, Cevrî'nin 1029/1619-20'de 20-22 yaşlarında olduğunu tahmin etmiştir. Ailesi hakkında kesin bir bilgi yoktur. Cevrî istinsah ettiği nüshalarda ismini çoğunlukla Farsça bir ibareyle verip asıl adı olan İbrâhîm'i ve baba adını söylemek yerine mahlası olan Cevrî'yi kullanmıştır.⁷¹

Cevrî, 1065/1654'te İstanbul'da vefat eder. Ra'î ve Nisârî, Cevrî'nin ölümüne tarih düşürmüştür. Rivayetlere göre komşularıyla konuşmadığından cenazesini Abdullah Efendi ve yirmi otuz arkadaşı kaldırmış, Eğrikapı dışında gömülmüş ve mezarı belirsiz hale getirilmiştir.⁷²

2.2.Edebî Şahsiyeti

Kaynaklarda iyi bir tahsil gördüğüne dâir bilgiler vardır. Ankaralı İsmâil Rüsûhî Dede'nin sohbetlerine ve Mevlevî tekkelerindeki semâlara devâm etmiştir. Kendisine sanat olarak hattâtlığı seçmiştir. Bütün kaynaklar onun iyi bir hattât olduğunda birleşirler. Cevrî, hat sanatını 1057/1647'de vefat etmeden önce bir müddet Yenikapı Mevlevîhâne'sinde ikâmet eden Abdî adlı bir Mevlevî hattâtan

⁶⁹ Gencay Zavotçu, **Rızâ Tezkiresi**, Ankara, 2017, ss:81 <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60735,riza-tezkiresipdf.pdf?0> (25.02.2022)

⁷⁰ İlhan Genç, **Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000,ss:112

⁷¹ Arzu Atik, Cevrî İbrâhîm Çelebi,**Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevri-ibrahim-celebi> (25.02.2022)

⁷² Hüseyin Ayan, **Cevrî Hayâtı,Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Erzurum 1981, ss:8

öğrenmiştir.⁷³ Bazı kaynaklarda divan-ı hümayun kâtiplerinden olduğu, sonrasında hattatlık yaptığı belirtilirken bazılarında ise sadece hattatlık yaptığı söylenir.

Çoğunlukla “ârifane” şiirler yazan Cevrî'nin, özellikle Rûhî-i Bağdâdî'nin terhib-bendine yazdığı naziresi oldukça meşhurdur. Mevlevî olan şair gerek divanında Hz. Peygamber'i övdükten sonra Mevlânâ'yı övdüğü bir kaside yazması gerek *Mesnevî*'den hareketle yazdığı *Hall-i Tahkîkât* ve *Aynü'l-Füyûz* adlı eserleriyle Mevlânâ'ya olan hayranlığını ortaya koyar. Cevrî'nin şairlik kudreti hem kendi döneminde hem sonrasında yazılan biyografilerde övülmüştür. Döneminin şiir zevkine uygun, dil ve estetik yönden kuvvetli şiirler yazan Cevrî; Nef'î, Atâyî, Dervîş Meyyâl, Mezâkî, Ârâmî gibi şairlerle aynı meclislerde bulunmuştur. Bazı şiirlerinde özellikle Nef'î, Na'îlî, Nevres-i Kadîm, Vecdî ve 16. yüzyılın önemli isimlerinden Bâkî'nin etkisi hissedilir. Yine şiirlerinde Örfî ve Şifâyî gibi İranlı şairlerin de adı geçmektedir. Ayrıca divanında Fuzûlî, Şeyhülislâm Yahyâ, Makâlî, Ârif Çelebi ve Nev'î'nin gazeline yaptığı tahmisler, Nâdirî'nin bir gazelinin taştiri Cevrî'nin bu şairleri beğendiğinin bir göstergesidir.⁷⁴

Cevrî'nin *Selim-nâme*'den başka *Divân*, *Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn*, *Hall-i Tahkîkât*, *Aynü'l-Füyûz*, *Melhame*, *Nazm-ı Niyâz*, *Risâle-i Mu'ammâ*, *Müfredât-ı Tıbb*⁷⁵ adlı eserleri bulunmaktadır.

2.3.Eserleri

2.3.1. Divân

Divan'da özellikle ilk göze çarpan özellik tevhid ve münacat'ın olmayışıdır. Divan, na't ile başlar. Kırktan fazla nüshası bulunan Divan'ın , Kayseri Râşid Efendi 286 numaralı nüshası Cevrî'nin hattıyladır. Divan, Cevrî'nin hayatı, edebî şahsiyeti ve eserleri hakkında bir girişle birlikte Hüseyin Ayan tarafından neşredilmiştir. Ayan, Cevrî Divanı'nı üç ana bölümde düşünmenin doğru olacağı kanaatinde. Bunlar Kasideler, Gazeller ve Tarihlerdir. Ayan, çalışmasından diğer türleri ise bunların alt bölümleri şeklinde ele almaktadır. Bu tertibe göre Divan'da 84 kaside, 5

⁷³ Ayan, ss:4-5

⁷⁴ Atik, “Cevrî İbrâhîm Çelebi”,*Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevri-ibrahim-celebi> (25.02.2022)

⁷⁵ Bu eserler ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

terkib-i bent, 2 terci-i bend, 271 gazel, 5 matla, 123 tarih, 40 rubai, 7 tahmis, 8 tesdis vardır.⁷⁶

2.3.2. Selim-nâme

XVII. asır şairlerinden Cevrî İbrâhîm Çelebi, Ruz-nâmecî İbrâhîm Efendi'nin kâhyası Ali Bey'in isteği üzerine Şükrî-i Bitlisî'nin kaleme aldığı *Selim-nâme*'yi yeniden nazma çekmiştir. Şükrî-i Bitlisî'nin arkaik bir dil kullanmasını eleştirip eseri devrinin diline göre yeniden yazmak istemesi; hatalı bulduğu bu çalışmayı yaptığı düzeltmelerle tekrar nazma çevirmesi⁷⁷ sebebiyle müstakil bir eser hüviyetine bürünmüştür. Selim-nâme ile ilgili değerlendirmeler üçüncü bölümde yer alacaktır.

2.3.3. Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn

Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn, Cevrî'nin en meşhur eserlerinden biridir. Pek çok nüshası bulunan ve ayrıca Arap harfleriyle 3 defa basılan eser fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün vezniyle yazılmıştır. 145 beyitten ibâret bu küçük mesnevi, Hakanî Mehmed Bey'in *Hilye*'sinden ilham alınarak 1040/1630'da kaleme alınmıştır. *Hilye-i Çehâr-Yâr-ı Güzîn*, dört halifeyi değişik özellikleriyle tasvîr ederek onları öven kısa, mesnevî tarzında yazılmış bir manzumedir.⁷⁸

2.3.4. Hall-i Tahkîkât

Mesnevi için yazılmış manzum şerhlerden birisi olan Hall-i Tahkîkât, ebced hesabına göre "*Hall-i Tahkîkât*" tamlamasının karşılığı olan 1057/ 1647'de yazılmış ve 1648'de Sofu Mehmed Paşa'ya ithâf edilmiştir.⁷⁹ Toplamda 415 beyit olan eserin ilk altmış bir beyitlik başlangıç bölümünden sonra Mesnevi'nin ilk on sekiz beytiyle eserden seçilen kırk beytin her birine beşer beyit eklenmesinden meydana gelmiş,

⁷⁶ Haluk Aydın, Cevri Divanı, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Erzurum, 2009, S:39, ss: 89-91

⁷⁷ Atik, Bir Hulasa Denemesi: Cevrî ve Selîm-nâme'si, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, 2012, ss:24

⁷⁸ Sema Gülmez, *Cevri İbrahim Çelebi ve Hilye-i Çihar-Yar-ı Güzin* adlı eseri, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2006, ss:19

⁷⁹ Zehra Gümüş, Mesnevî'ye Cevrî'nin Manzum Şerhi: Hall-i Tahkîkât", *Turkish Studies*, Volume 4/6, Fall 2009, ss:237

sonuna da altı beyitlik bir hâtîme kısmı ilave edilmiştir. Türkiye kütüphanelerinde pek çok yazması bulunan eser, *Aynü'l-füyûz* ile birlikte basılmıştır.⁸⁰

2.3.5. Aynü'l-Füyûz

Yûsuf Sîneçâk Dede'nin, *Mesnevî*'den bir mâna bütünlüğü içinde seçtiği 366 beyitten meydana gelen *Cezîre-i Mesnevî* adlı Farsça eserinin şerhidir. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün vezniyle yazılan eser aynı zamanda ismi ebced hesabıyla eserin yazılış tarihi olan 1057/1647 yılını gösterir. Abdülmecid-i Sivâsî, İlmî Dede ve Şeyh Gâlib gibi şair ve bilginlerce şerhi yapılan eseri Cevrî de her beyte beş Türkçe beyit ilâve ederek şerh etmiştir. Başlıkları da manzum olan eser, Sofu Mehmed Paşa'ya sunulmuştur.⁸¹

2.3.6. Melhame

Melhame, Farsça bir eserden 811/1408'de Yazıcı Salih tarafından çevrilen Şemsiyye'nin Cevrî tarafından 1045/1635'te yeniden kaleme alınmasıyla oluşmuş bir eserdir. Yazılma amacı, tıpkı *Selim-nâme* gibi 17. yüzyılda dilinin eskimesiyle artık anlaşılabilir hâle gelmesidir. *Melhame-i Cevri*, 3617 beyitten oluşmaktadır fakat bu sayı müstensihlerin elinde farklılıklar gösterebilmektedir. Müellifin okça okunan ve döneminde rağbet gören *Melhame*'si birçok müstensih tarafından istinsah edilmiştir. Bu sebeple hemen hemen her nüsha arasında farklılıklar mevcuttur. Cevrî, *Melhame*'yi aktarırken veznini de değiştirmiş, fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün vezniyle yazılmıştır. *Melhame*, yazıldığı dönemin yaşayış özelliklerinden tarımla ilgili unsurlara, insanların tabiatla ilgili inanç ve bilgilerinden yapılan savaşlara kadar değişik toplumların kültürel özelliklerini canlı bir biçimde yansıtmaktadır.⁸² Eserde birkaç istisna hariç tüm başlıklar Farçadır. Ayrıca bu başlıkların birçoğunun aruzun aynı kalıbında yazılmış olması dikkat çekicidir.⁸³

2.3.7. Nazm-ı Niyâz

Nazm-ı Niyâz 1058/1648 isimli eser, Cevrî'nin hacimsiz diyebileceğimiz bir mesnevisidir. Varlığından ilk olarak Sadettin Nüzhet Ergun'un söz ettiği bu eser

⁸⁰ Haluk Aydın, *Cevri Divanı'nın tahlili*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2010, ss:14

⁸¹ Ayan, ss: 460

⁸² Yasemin Akkuş, *Melhame-i Cevrî*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2001, ss:8

⁸³ Şeref Boyraz, *Türk Halkbiliminin Yazılı Kaynakları Olarak Melhemeler*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2000, ss:72

kaynaklarda “ Arabî on iki ayın özelliklerinden bahsetmektedir.” şeklinde tanımlanmaktadır. Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün vezniyle yazılmıştır. Şeyh Vefâ hazretlerinin *Ruz-nâme*'sinin manzum bir şerhi olan bu mesnevinin kayıtlara geçen dört nüshası bulunmaktadır. Suat Donuk tarafından neşredilmiştir.⁸⁴

2.3.8. Risâle-i Mu'ammâ, Müfredât-ı Tıbb

Naîmâ Mustafa Efendi'nin Târih-i Na'îmâ adlı eserinde “*Mu'ammâya müte'allik bir risâlesi ve müfredât-ı tıbb müte'allik bir garîb manzûmesi vardır.*” diyerek bahsettiği bu iki eser, bugüne kadar bulunamamıştır.⁸⁵

⁸⁴ Suat Donuk, Cevrî ve Nazm-ı Niyaz Mesnevisi, **TÜBAR: Türklük Bilimi Araştırmaları**, S:33, 2013, ss:96

⁸⁵ Aydın, ss:16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SELİM-NÂME

3.1. ŞEKİL UNSURLARI

3.1.1. Eserin Adı ve Yazılış Sebebi

Yazar, eserine tevhit ve na't bölümleri ile başlamış, eserin niçin yazıldığını anlatıldığı kısım ile devam etmiştir. 2b-5a'da eserin yeniden yazım nedenleri üzerinde durulduğu “der-bast-ı mukaddime-i sebeb-i tashîh-i ser-i selîmî-nâme” bölümüne geçmeden önce başlıktaki dikkat edilecek kelime tashih kelimesidir. “Bir kimsenin sağlığını iâde etme, iyileştirme; daha iyi hâle getirmek, düzeltmek” gibi anlamlara gelir. Mukaddimenin başında Cevrî, Ali Bey'in yanına gittiğini bildirir ve bize Ali Bey'in ahlâkının güzelliğinden, ilme ve özellikle tarihe olan merakından, tarih ilminin faziletlerinden bahseder ve ardından Ali Bey'in kendisine izzet ve ikramda bulunup eline bir kitap verdiğini şu beyitlerle anlatır:

Dil-nüvâzâne idüp bezl-i kerem

Kıldı bezminde fakîri muhterem

Eyleyüp şâyeste-i 'izz ü hitâb

Destüme sundı müdevven bir kitâb(68-69. beyitler)⁸⁶

Daha sonra Ali Bey elindeki kitabın müellifini ve adını söyler.

Didi bu nüsha Selîmî-nâmedür

Dilber-i mevzûn u Rûmî-câmedür

⁸⁶ *Selîm-nâme*, vr. 3b

Eylemiş Şükrî tahallüs nâzımı

Tab'ınun bu hıdmet olmuş lâzımı (70-71. beyitler)⁸⁷

Bundan sonraki beyitlerde ise Ali Bey, bu kitap hakkındaki eleştirilerini sıralar; bu cevherin gerçek değerini Cevrî gibi bu ilmin üstadı olan birisinin vereceğini belirtir ve bu işin nasıl yapılacağını Cevrî'ye söyler.

Lîk yokdur kâlib-i nazmında rûh

Zevki virmez âdeme feyz-i fütûh

Her ne denlû olsa ma'nâsı dürüst

Dil-güşâ olmaz yine elfâzı süst

Tarh idüp ebyât-ı nâ-mevzûnını

Rûşen eyle hâne-i mazmûnını

Dest urup kilik-i beyân u hikmete

Ko bu nazmı sihr ile bir sûrete

Rûh vir lafz-ı latîfünle ana

Tâ ki virsün sözleri rûha safa

Nâmımızla olsun ihyâ bu eser

Bu eserdür hâsılı nev'-i beşer (73-82. beyitler)⁸⁸

Kısaca, bir eserin içeriği ne kadar doğru olursa olsun, nazmında ruh yoksa ve anlatılanlar okuyucuya zevk vermiyorsa o eser, iç acıcı olmaz diyerek eserden

⁸⁷ *Selîm-nâme*, vr. 3b

⁸⁸ *Selîm-nâme*, vr.3b-4a

vezinsiz beyitleri atmalı, mazmunu aşikâr etmeli; beyan ve hikmet kalemiyle bu nazmı başka bir surete sokmalı; anlamı daha ince bir lafızla ifade etmeli ve bu sözler okuyanın ruhuna safa vermelidir.

112 beyitlik bu mukaddimeden sonra “*Selîmî-nâme-i Şükrî Be-takrîr-i Koçı Beg Ser-bevvâbân-ı Dergâh-ı ‘Alî der-Evâ’îl-i Saltanat-ı Sultân Selîm bin Bâyezîd Hân...*” bu nottan sonra:

Başlayalım söze bismi’llâh ile

Kim şeref bulur söz ismu’llâh ile (113. beyit)⁸⁹

Münâcât, na’t-ı Nebî, Sultan Selim Han’a methiyeden sonra “*Âgâz-ı dâstân-ı Sultân Selîm Hân*” ile asıl esere başlanır.

3.1.2. Eserin Yazım Tarihi

Cevrî, *Selim-nâme* adlı eserinin ihya tarihini mukaddimesinin sonunda verir. Tarih beyiti hesaplandığında ihyanın 1037/1627-28 tarihinde yapıldığı görülür. *Selim-nâme*’nin mukaddime bölümünde eserin ihya edildiği tarih şöyle verilmiştir.

اولدی بو احیایا تاریخ جلی

خیرایله جاوید اوله نام علی⁹⁰

Bu ibarelerden de anlaşıldığına üzere müellif eserini 1037 /1627-28 senesinde tamamlamıştır.

⁸⁹ *Selîmî-nâme*, vr.5b

⁹⁰ Bu eserin ihya edilmesine sebep olan Ali Bey’in adının sonsuza kadar yad edilmesiyle ihya tarihi verilir.

3.1.3. Vezin

Cevrî *Selim-nâmesi*'ni Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün vezni ile yazmıştır. Eseri yeniden yazma sebeplerinden biri de Şükrî'nin *Selim-nâme*'sindeki vezin kusurlarıdır. Cevrî genelde vezin kusurlarını düzeltmiştir:

Nutkuma telkîn-i îmân it nasîb
Rahmetünden itme nevmîd ey Mücîb (43. beyit)⁹¹

Şükrî'nin eserinde bu mısradaki “*dilüme*” ile bozulan vezin “*nutkuma*” diyerek düzeltilir. Bazı beyitlerde de Cevrî vezni bozan kelimeler kullanır:

Sen kerem göster ki rahmetün bîşdür
Merhem it kim sine gamdan rîşdür (32. beyit)⁹²

Şükrî'nin eserinde bu mısradaki düzgün olan vezin Cevrî tarafından “*lutfun*” kelimesi yerine “*rahmetün*” kelimesini kullanılarak bozulur.

3.2. MUHTEVA UNSURLARI

3.2.1. Eserin Bölüm Başlıkları⁹³

Eserde mukaddimeden sonra toplam 74 başlık vardır. Bu başlıklar şunlardır:

1. Selîmî-nâme-i Şükrî be-takrîr-i Koçî Beg ser-bevvâbân-ı dergâh-ı ‘âlî der-evâ’il-i saltanat-ı Sultân Selîm bin Bâyezîd Hân.... (vr. 5b)
2. Münâcât-ı ünsiyyet (Allah’a yalvarma) (vr. 6b)
3. Na’t-ı Nebî ‘aleyhi’s-selâm (Hz. Muhammed için na’t) (vr. 7b)

⁹¹ *Selim-nâme*, vr. 7a

⁹² *Selim-nâme*, vr. 6b

⁹³ Metinde geçen Farsça başlıkların Türkçeye çevirileri parantez içerisinde verilmiştir.

4. Medh-i Sultân Süleymân Hân (Sultan Süleyman Han'ın övülmesi) (vr. 8b)
5. Sebeb-i te'lîf (Yazılma sebebi) (vr. 9b)
6. Âgâz-ı dâstân-ı Sultân Selîm Hân (Sultan Selim Hân'ın hikâyesinin başlaması)
(vr. 11b)
7. Der-beyân-ı su'âl-kerden-i Sultân Selîm ez-ahvâl-i Gürcistân (Sultan Selim'in Gürcistan'ın halini sorması) (vr. 12a)
8. Reften-i Sultân Selîm be-Gürcistân (Sultan Selim'in Gürcistan'a hareketi) (vr. 13b)
9. Güftügü-kerden-i Sultân Selîm bâ-a'yân-ı hod der-Hakk-ı Sürhser (Sultan Selim'in beylerle kızılbaşlar hakkında konuşması) (vr. 15a)
10. Âgâh-şüden-i Şâh İsmâ'îl ez-feth-i Erzincân vü leşker-firistâden (Şah İsmail'in Erzincan'ın fethinden haberdar olması ve asker göndermesi) (vr.16a)
11. Muharebe-kerden-i Sultân Selîm be-leşker-i Sürhser (Kızılbaş askerleri ile Sultan Selim'in savaşması) (vr.16b)
12. Sancak-talebîden-i Sultân Selîm ez-peder-i h'îş be-ferzend-i hod (Sultan Selim'in babasından oğlu için sancak istemesi) (vr.18a)
13. Reften-i Şâh-zâde Süleymân be-sancag-ı Kefe (Şehzade Süleyman'ın Kefe sancağına hareketi) (vr.20a)
14. Sultân Selîm teveccüh-nümûden-i be-cânib-i Kefe (Sultan Selim'in Kefe tarafına yönelmesi) (vr. 21a)
15. 'Azm-kerden-i Sultân be-cânib-i Edrine (Sultanın Edirne tarafına yönelişi) (vr. 21b)
16. Sultân Selîm nâme-firistâden be-a'yân-ı devlet (Sultan Selim'in devlet ileri gelenlerine mektup göndermesi) (vr. 26a)
17. Nevmîd-şüden-i Sultân Selîm ve sancak-talebîden (Sultan Selim'in umutsuzluğu ve onun sancak talebi) (vr. 27b)
18. Bâz-geşten-i Sultân Selîm be-cânib-i Edrine ve ceng-kerden-i Sultân Bâyezîd (Sultan Selim'in Edirne'den geri dönmesi ve Sultan Bayezid ile savaşması) (vr. 29a)
19. Âmeden-i Sultân Ahmed be-Üsküdâr ve ahvâl-i u beyân-kerden (Sultan Ahmed'in Üsküdar'a gelmesi ve durumunu bildirmesi) (30a)

20. Diger-bâr 'atf-ı 'inân-kerden-i şâh-zâde be-savt-ı İstanbul (Şehzadenin tekrar İstanbul tarafına yönelmesi) (31b)
21. Meşveret-kerden-i vüzerâ be-leşker der-iclâs-ı Sultân Selîm (Vezirlerin askerlerle Sultan Selim'in tahta geçmesini görüşmesi) (32b)
22. Beşâret-yâftan-i Sultân Selîm ve teveccüh-nümûden-i be-cânib-i İstanbul (Sultan Selim'in müjdelanmesi ve İstanbul tarafına yönelmesi) (34b)
23. Âmeden-i Sultân Korkud be-İstanbul (Sultan Korkud'un İstanbul'a gelmesi) (35a)
23. Mülâkât-nümûden-i Sultân Korkud be-Sultân Bâyezîd (Sultan Korkud'un Sultan Bayezid ile konuşması) (36a)
24. Âmeden-i Sultân Selîm be-İstanbul (Sultan Selim'in İstanbul'a gelmesi) (36b)
25. Da'vet-kerden-i Sultân Bâyezîd Selîm Sultân-râ be-sarâyı 'âmire (Sultan Bayezid'in Sultan Selim'i saraya davet etmesi) (38a)
26. Vasiyyet-kerden-i Sultân Bâyezîd be-Sultân Selîm (Sultan Bayezid'in Sultan Selim'e vasiyyeti) (39a)
27. Reften-i Sultân Bâyezîd be-Dimetoka ve vefât-kerden-i u der-esnâ-yı tarîk (Sultan Bayezid'in Dimetoka'ya gitmesi ve yolda vefat etmesi) (39b)
28. Cülûs-kerden-i Sultân Selîm be-taht-ı pâdişâhî (Sultan Selim'in cülusunu alarak tahta geçmesi) (41a)
29. Der-beyân-ı hurûc-kerden-i Sultân Ahmed (Sultan Ahmed'in ayaklanması) (41b)
30. Leşker-firistâden-i Selîm be-ceng-i Sultân Ahmed (Selim'in asker göndererek Sultan Ahmed ile savaşması) (43a)
31. Tedbîr-kerden-i Sultân Ahmed bâ-sipâh-ı Rûm (Sultan Ahmed'in Anadoludaki askerlerle tedbir alması) (44a)
32. Tahten-i Sultân Ahmed be-Amâsiyye ve giriftâr-şüd-i Mustafa Paşa (Sultan Ahmed'in Amasya'ya at sürmesi ve Mustafa Paşa'nın yakalanması) (45a)
33. Reften-i Hân Selîm be-şehr-i Ma'nisa ve Korkud-râ taleb-kerden ve ne-yâftan (Selim Han'ın Manisa şehrine gitmesi, Korkud'u talep etmesi ve bulamaması) (46b)
34. Sergüzeşt-i Sultân Korkud ve giriftâr-şüd ve maktûl-şüd (Sultan Korkud'un macerası, yakalanması ve öldürülmesi) (47a)
35. Nâmehâ-nüviştan-i Sultân Selîm be-Hân Ahmed ez-zebân-ı ümerâ vü vüzerâ (Sultan Selim'in emirler ve vezirlerin ağzından Sultan Ahmed'e mektuplar yazması) (49b)

36. Reften-i Sultân Selîm be-Yenişehir der-‘akab-ı Sultân Ahmed (Sultan Selim’in Sultan Ahmed’in ardından Yenişehir’e gitmesi) (51a)
37. Muhârebe-kerden-i Selîm Hân be-Sultân Ahmed ü giriftârî-i Sultân Ahmed (Sultan Selim’in Sultan Ahmed ile savaşı ve Sultan Ahmed’in yakalanması) (51b)
38. Ameden-i Sultân Selîm be-İstanbul ve da‘vet-kerden şeh-zâde Süleymân-ra ve be-Manisa firistâden ve reften hüd be-Edrine (Sultan Selim’in İstanbul’a gelmesi ve Şehzade Süleyman’ı daveti, Manisa’ya gönderilmesi ve Sultan Selim’in Edirne’ye gitmesi) (53b)
39. Meşveret-kerden-i Sultân Selîm bâ-vüzerâ der-‘azîmet-i sefer-i şark ve a‘yân u leşker itâ‘at-nümûden ve inkıyâd-kerden (Sultan Selim’in Doğu Seferi hakkında vezirlerle meşvereti ve beyler ile askerlerin itaat ve bağlılık göstermesi) (54b)
40. Mühimmât-fermûden-i Sultân Selîm be-sefer-i sürhser (Sultan Selim’in kızılbaş seferi için sefer tedarikine fermanı) (57a)
41. Nehzat-nümûden-i Sultân Selîm ez-Üsküdar ve tayy-i menâzil-kerden (Sultan Selim’in Üsküdar’dan hareketi ve yolları aşması) (60a)
42. Tedbîr-nümûden-i a‘yân der-bâz-kerdâyenden-i pâdişâh ez-reften-i Tebrîz (Padişahın Tebriz seferi hakkında beylerin tedbir alması)(65a)
43. ‘Azîmet-kerden-i Sultân Selîm be-Tebrîz ve nâme-firistâden-i be-şâh-ı ‘Acem (Sultan Selim’in Tebriz’e yönelmesi ve Acem şahına mektup göndermesi) (66a)
44. Nüzûl-i Şâh Selîm be-sahrâ-yı Çaldıran ve temâşâ-kerden-i Şâh İsmâ‘îl (Sultan Selim’in Çaldıran Ovası’na inmesi ve Şah İsmail’i görmesi) (70b)
45. Muhârebe-kerden-i Sultân Selîm be-Şâh İsmâ‘îl der-sahrâ-yı Çaldıran (Çaldıran Ovası’nda Şah İsmail ile Sultan Selim’in savaşı) (77a)
46. Şikestî-yâften-i Şâh İsmâ‘îl ve gürihten-i û be-Tebrîz (Şah İsmail’in bozguna uğraması ve Tebriz’e kaçıışı) (80b)
47. Bâz-geşten-i Sultân Selîm be- Amâsiyye (Sultan Selim’in Amasya’ya geri dönmesi) (87b)
48. Küşte-şüden-i Selmân ibn ‘Alâü’d-devle ve itâ‘at-i Gürcistân (Alaüddevle oğlu Selman’ın öldürülmesi ve Gürcistan’ın itaati) (92a)
49. Âmeden-i Elçi ez-Şâh-ı ‘Acem be-taleb-i Taclu Hân (Acem şahından Taclı Han’ı istemek için elçi gelmesi) (93a)
50. Reften-i Sultân Selîm be-kal‘a-i Kemâh (Sultan Selim’in Kemah kalesine gitmesi) (94a)

51. Âmeden-i Elçi-i Sultân Gavri be-Sultân Selîm (Sultan Gavri'den Sultan Selim'e elçi gelmesi) (95a)
52. İstisâl-kerden-i Sultân 'Alâü'd-devle (Sultan Alaüddeve'nin soyunun kurutulması) (97a)
53. Katl-i İskender Paşa ve kadı-'asker ve sekbanbaşı (İskender Paşa, kazasker ve sekbanbaşının öldürülmesi) (100b)
54. Muhârebe-kerden-i Bıyıklu Mehmed Paşa bâ-Tur 'alî (Bıyıklı Mehmed Paşa'nın Turali ile savaşı) (103a)
55. Mu'âvenet-h'âsten-i Şâh İsmâ'îl ez-Sultân-ı Mısır (Şah İsmail'in Mısır sultanından yardım istemesi) (104b)
56. Bahşîş-nümûden-i Sultân Selîm be-Mehmed Paşa Bıyıklu (Sultan Selim'in Bıyıklı Mehmed Paşa'ya bahşîşi) (106b)
57. Dâstân-ı Karahân bâ-Bıyıklu Mehmed Paşa (Bıyıklı Mehmed Paşa'nın Karahan ile olan hikâyesi) (108a)
58. Muharebe-kerden-i Bıyıklu Mehmed Paşa bâ-Karahân (Bıyıklı Mehmed Paşa'nın Karahan ile savaşı) (111b)
59. Murâsele-kerden-i Şâh İsmâ'îl be-Sultân-ı Mısır (Mısır sultanı ve Şah İsmail'in mektuplaşması) (114a)
60. Resûl-firistâden-i Sultân Selîm be-Sultân-ı Mısır (Sultan Selim'in Mısır sultanına elçi göndermesi) (116b)
61. Leşker-keşîden-i Sinân Paşa be-cânib-i Şark(Sinan Paşa'nın Şark tarafına asker çıkarması) (117b)
62. İlçi-firistâden-i Sultân Gavri bâ-Sultân Selîm (Sultan Gavri'nin Sultan Selim'e elçi göndermesi) (118b)
63. Muhârebe-kerden-i Sultân Selîm be-Gavri der-Merci-i Dabık (Dabık sahrasında Sultan Selim ile Gavri'nin savaşı) (120b)
64. Mükâleme-kerden-i Sultân Selîm be-Yûnus Paşa der-tertîb-i Mısır (Sultan Selim'in Yunus Paşa ile Mısır'da görüşmesi)(125b)
65. Reften-i Sinân Paşa be-muhârebe-i Gazâli (Gazali ile savaşmak için Sinan Paşa'nın gitmesi)(127b)
66. Müteveccih-şüden-i Sultân Selîm ez- Salâhiyye be-cânib-i Mısır (Sultan Selim'in Salahiyye'den Mısır tarafına yönelmesi) (131a)

67. Muhârebe-kerden-i Rûmiyân bâ-Şâmiyân der-dâhil-i Mısır (Mısır’da Anadolu ile Şamlıların savaşı) (133b)
68. Muhârebe-i Mısrıyân bâ-Rûmiyân der-iskele-i Nil-i mübârek (Mübârek Nil deltasında Anadolu ile Mısırlıların savaşı) (136b)
69. Bâz-âmeden-i Tomanbay ve hezimet-kerden ve firâr-nümûden (Tomanbay’ın geri gelmesi, hezimet ve kaçıışı)(137a)
70. Feth-nâme-firistâden-i Han Selîm bâ-şehzâde Süleymân Hân ve be-mülûk-i selâtîn (Selim Han’ın büyük hükümdarlara Şehzade Süleyman ile fetihname göndermesi) (139a)
71. Reften-i Kapudan Ca’fer Paşa bâ-tonanmâ-yı hümâyûn be-İskenderiyye (Kaptan Cafer Paşa’nın donanmayla İskenderiye’ye gitmesi) (140b)
72. Bâz-geşten-i Sultân Selîm be-Dımişk ve âmeden-i û ez-anca be-İstanbul (Sultan Selim’in Şam’a dönmesi ve oradan İstanbul’a gelişi) (144a)
73. Hurûc-ı Mehdî-i müzevvir ve muhârebe-i în şehsüvâr ve küşte-şüden-i Mehdî-i Kâzib (Yalancı mehdinin isyanı ve bununla çarpışma ve yalancı mehdinin öldürülmesi) (145a)
74. Vefât-kerden-i Sultân Selîm Hân ‘aleyhi’r-rahmeti ve’r-ırdvân (Sultan Selim Hân’ın vefatı) (148a)

3.3. CEVRÎ’NİN VE ŞÜKRÎ-İ BİTLİSÎ’NİN SELİM-NÂME’LERİNİN MUKAYESESİ

“*Selîmî-nâme-i Şükrî Be-takrîr-i Koçı Beg Ser-bevvâbân-ı Dergâh-ı ‘Âlî der-Evâ’il-i Saltanat-ı Sultân Selîm bin Bâyezîd Han...*” başlığı ile Cevrî asıl bölüme 5b’de geçer. Asıl konunun anlatıldığı bölüme bakacak olursak, 5829 beyit olan kaynak metnin Cevrî tarafından 4265 beyte indirildiği görülür. Bu kısaltmaları Cevrî daha çok tasvirlerde, Şükrî tarafından iki beyitte anlatılanları tek beyitte anlatarak, savaş sahnelerinin anlatıldığı bölümlerde yapar. Cevrî özellikle eserinin son kısmında Yavuz Sultan Selim’in ölümü; dua bölümü ve telif tarihini Şükrî’den benzer şekilde alıntılararak 930/ 1523-24’ü vererek bitirir. Şükrî’nin *Selim-nâme*’sinde bundan sonra Yavuz Sultan Selim için mersiye, Sultan Süleyman’ın tahta geçişi, Şükrî’nin kendi macerasının anlatıldığı hatime bölümlerini içeren 178 beyti tamamen atar. Ayrıca bölüm başlıklarına bakıldığında Cevrî’nin *Selim-nâme*’sinde neredeyse bütün

bölüm başlıklarını değiştirdiği, bazı yerlerde iki bölümü birleştirdiği ve çok az görölse de şükrî'nin bölüm başlığı koymadığı yerlerde başlık kullandığı görülür. Cevrî bölüm başlıklarında bunları yaparak şükrî'nin *Selim-nâme*'sindeki 111 başlığı 74 başlığa indirmiştir. Bunların yanı sıra Cevrî bazı bölümlerde kaynak metinden tamamen ayrılır, birçok beyti kendi üslubuna göre söyler veya ilk mısrasını alsa da ikinci mısrayı genellikle değiştirir.

Cevrî'nin özellikle dil ve üslûp açısından da kaynak metinden farklılaştığı görülür. Bu farklılıklar beş başlıkta toplanabilir: eskiyen kelimeleri yenileri ile değiştirme, kelimeleri tamlamalı kullanma, yer ve kişi adlarını değiştirme, kelimelere gelen yardımcı filleri ve ekleri değiştirme, Arapça/ Farsça kelimeyi bir başka Arapça/ Farsça kelime ile değiştirme.

Eskiyen kelimeleri yenileri ile değiştirme: Cevrî'nin yaşadığı dönemde bazı Türkçe kelimelerin kullanımdan kalktıkları veya kullanımın azaldığı, onların yerine Arapça ve Farsça karşılıklarının geldiği görülür. Eserde diğer maddelere göre bu madde çok görülür.

şükrî

Çün bu sözden hisse aldı şâh-ı şark

İtti şarkî 'askeri pûlâda gark (425. beyit)⁹⁴

Cevrî

Çün işitdi bu peyâmı şâh-ı şark

İtdi şarkî 'askerin pûlâda gark (310.beyit)⁹⁵

⁹⁴ Argunşah, ss: 66

⁹⁵ *Selim-nâme*, vr. 16a

İki şair hem asker hem leşker kelimesini birbirinin yerine kullanır ama Şükrî çoğunlukla “leşker” kelimesini, Cevrî ise “asker”i tercih eder.

Şükrî

Basdı dârü'l-harbi şâhun *leşkeri*

İtdi kâfir birle harb-i hayderî (367.beyit)⁹⁶

Cevrî

Basdı dârü'l-harbi şâhun *askeri*

İtdi küffâr-ıyla harb-i hayderi (251.beyit)⁹⁷

Şükrî'nin eserinin aşağıdaki beytinde “*eytdiler*” kelimesi yerine Cevrî “*didiler*” kelimesini tercih etmiştir.

Şükrî

Begler *eytdiler* eyâ sultân-ı dîn

Rûm'dan niçün olursın vehm-gîn(4196. beyit)⁹⁸

Cevrî

Didiler begler eyâ sultân-ı dîn

Rûm'dan niçün olursın vehm-gîn(3327. beyit)⁹⁹

Kelimeleri tamlamalı kullanma: Her iki esere de bakıldığında Cevrî'nin bazı beyitlerde özellikle kelimeleri tamlamalı olarak verdiği görülür:

⁹⁶ Argunşah, ss:64

⁹⁷ *Selim-nâme*, vr. 14a

⁹⁸ Argunşah, ss:239

⁹⁹ *Selim-nâme*, vr. 115a

Şükrî

Tıfliyet 'ahdinden ol husrev-nijâd

Her ne kim itmişdi kıldı bunda yâd (280. beyit)¹⁰⁰

Cevrî

'Ahd-i tıfliyyetden ol husrev-nijâd

Her ne kim itmişdi kıldı bunda yâd(176. beyit)¹⁰¹

Bir başka beyitte:

Şükrî

Biri *İskender Pâşâ* durur be-nâm

Ol biri segmenbaşı iy nîk-nâm(3593.beyit)¹⁰²

Cevrî

Biri ol *Paşa-yı İskender* be-nâm

Ol biri Sekbânbaşı ey nîk-nâm(2841. beyit)¹⁰³

Türkçe tamlamalar yerine kelimeleri Farsça tamlamalar halinde kullandığı da görülür.

Şükrî

Göçdi andan çün konakdur Matrahâc

Monla Kâsım köyidür andan revâc(2260. beyit)¹⁰⁴

¹⁰⁰ Argunşah, ss:61

¹⁰¹ *Selim-nâme*, vr. 11b

¹⁰² Argunşah, ss:214

¹⁰³ *Selim-nâme*, vr. 102a

¹⁰⁴ Argunşah, ss:156

Cevrî

Göçdi andan Matrahâca kondı hem

Kûy-ı Molla Kâsım'a degdi 'alem(1821. beyit)¹⁰⁵

Yer ve kişi adlarını değiştirme: Cevrî *Selim-nâme*'sinde birçok değişiklik yaptığı gibi yer adlarının bazılarını da değiştirmiştir. Yer adlarında yapılan değişiklik o yerleşim yerlerinin adlarının değişmiş olabileceğinden kaynaklandığı söylenebilir.¹⁰⁶

Şükrî

Urum İlinden hemân begler begi

Kim Hasan Pâşâdur ol er gerçeği (1965.beyit)¹⁰⁷

Cevrî

Rûmili begler begisi ol zamân

Kim Hasan Paşa'dur ol merd-i cihân (1530.beyit)¹⁰⁸

Bazı beyitlerde ise kişi adlarında farklılıklar görülür.

Şükrî

Söyledi ana *Yular Kasdı* vezîr

Ki'y yırak bakmaz ferâsetsiz emîr(512.beyit)¹⁰⁹

¹⁰⁵ *Selim-nâme*, vr. 67b

¹⁰⁶ Atik, ss:34

¹⁰⁷ Argunşah, ss:141

¹⁰⁸ *Selim-nâme*, vr. 57b

Cevrî

Didi ol demde *Yular-kısdı* vezîr

Ey firâset sâhibi rûşen-zamîr(392. beyit)¹¹⁰

Kelimelere gelen yardımcı filleri ve ekleri değiştirme:

şükrî

Bir kulın *nasb itdi* ol kişverde şâh

Darbuzon dip döndi şâh-ı dîn-penâh (485. beyit)¹¹¹

Cevrî

Bir kulın *nasb eyledi* ol mülke şâh

Sancasına döndi ol gitdi penâh(363. beyit)¹¹²

Bir başka beyitte ise;

şükrî

Çok gemi girmek gerek deryâsına

Bir *te'emmül it* bunun sevdâsına(350. beyit)¹¹³

Cevrî

Çok gemi girmek gerek deryâsına

Bir *te'emmül kıl* bunun sevdâsına (235. beyit)¹¹⁴

¹⁰⁹ Argunşah, ss:71

¹¹⁰ *Selim-nâme*, vr. 19a

¹¹¹ Argunşah, ss:70

¹¹² *Selim-nâme*, vr. 18a

¹¹³ Argunşah, ss: 64

Bazı beyitlerde ise Eski Anadolu Türkçesine ait eklerin terk edildiği görülür:

Şükrî

Dinlegeç bu kıssayı Sultân Selîm

Kakıdı kopdı yirinden Hân Selîm(327. beyit)¹¹⁵

Cevrî

Dinledi bu kıssayı Sultân Selîm

Nakl iden şahsa 'itâb itdi 'azîm(214. beyit)¹¹⁶

Arapça/ Farsça kelimeyi bir başka Arapça/ Farsça kelime ile değiştirme:

Şükrî'nin eserinde kullandığı Arapça/Farsça kelimeyi Cevrî, beyte uygun bir başka Arapça/ Farsça kelimeyle değiştirmiştir:

Şükrî

Sûr-ı İsrâfil'e benzer her demi

Varamaz yanına *vehm* eyler gemi(678. beyit)¹¹⁷

Cevrî

Sûr-ı İsrâfil'e benzer her demi

Varamaz yanına *havf* eyler gemi(522. beyit)¹¹⁸

¹¹⁴ *Selim-nâme*, vr. 13b

¹¹⁵ Argunşah, ss: 63

¹¹⁶ *Selim-nâme*, vr. 12b

¹¹⁷ Argunşah, ss: 79

¹¹⁸ *Selim-nâme*, vr.23a

Bir başka beyitte;

Şükrî

Kâfiristân cümle düşmendür bize

Bu *mesel* gün gibi rûşendür bize (802. beyit)¹¹⁹

Cevrî

Kâfiristân cümle düşmendür bize

Bu *haber* gün gibi rûşendür bize(625. beyit)¹²⁰

3.4. METİN

3.4.1. Eserin Yazma Nüshası

Yazma eser kütüphanelerinde yaptığımız ayrıntılı taramalarda eserin günümüze bir nüshasının eriştiği tespit edilmiştir. Ünik nüsha konumundaki yazma Millet Yazma Eser Kütüphanesi Ali Emiri Manzum nr. 1310'da kayıtlıdır.

3.4.2. Nüsha Tavsifi

Millet Yazma Eser Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 1310'da bulunan nüshanın her yaprağı 15 satırdan oluşan I+150 varaklık bir yazmadır. Kahverengi meşin ciltli, şemseli ve miklepli bir yazmadır. I varakta bir mühür vardır. Başlıkları sürh, diğer bölümler ise siyah mürekkeple güzel bir talik hatla yazılmıştır. Sayfalar çift sütundan oluşmaktadır. Eserin başlıkları ise Farsçadır. Dört varaklık bir mukaddime sonrasında esere başlanmıştır. Mukaddimenin sonunda Selim-nâme'nin ihyâ tarihi verilir.

Başı (5b) Başlatalum söze bismi'llâh ile

Kim şeref bulur söz ismu'llâh ile

¹¹⁹ Argunşah, ss:85

¹²⁰ *Selim-nâme*, vr.26b

Sonu(150a) Bu kitâbun nazm u te'lîfi tamâm
Oldı tokuz yüz otuzda ve's-selâm

3.4.3. Metin Teşkilinde Dikkat Edilen Hususlar

- Metin içerisinde geçen âyet ve hadislerin manaları dipnotta verilmeye çalışıldı.
- Vâv-ı ma'dûleler ~ biçiminde gösterilmiştir.
- “Ub/üb” zarf-fiili “up/üp” biçiminde okunmuştur.
- Nazal n'ler “ñ” biçiminde gösterilmiştir.
- Metne yapılan eklemeler [] içerisinde gösterilmiştir.
- Çeviri yazılı metin, İsmail Ünver'in “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”¹²¹ isimli yazısı göz önüne alınarak oluşturulmuştur.

¹²¹ İsmail Ünver, “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, **Turkish Studies**, Volume3/6, Fall 2008, s. 1-46.

3.4.4. Transkripsiyon Alfabeti

Harf	Transkripsiyon	Harf	Transkripsiyon
ا	Ā, ā, A, a, E, e	ض	Ḍ, ḍ, Ṣ, ṣ
ب	B, b	ط	Ṭ, ṭ
ت	T, t	ظ	Ẓ, ẓ
ث	Ṣ, ṣ	ع	‘
ج	C, c	غ	Ġ, ġ
ح	Ḥ, ḥ	ف	F, f
خ	Ḥ, ḥ	ق	Ḳ, ḳ
د	D, d	ك/ك	K, k, G, g, ġ
ذ	Ẓ, ẓ	ل	L, l
ر	R, r	م	M, m
ز	Z, z	ن	N, n
س	S, s	و	o, ö, u, ü, ū, V, v
ش	Ş, ş	ه	a, e, H, h
ص	Ş, ş	ى	ā, ī, i, i, Y, y

3.4.5. Metin

[SELİM-NÂME]

DER-TAĤMÎD-İ KEMÂL-İ ĶUDRET-BÂRÎ TE'ÂLÂ ŞÂNUHU [1b]

1. Minnet ol Allâh'a kim nev'-i beşer
Oldı feyz-i hikmetinden behrever
2. Şun'ını âdemin izhâr eyledi
Cevher-i nuṭṭe sezâvâr eyledi
3. Nûr-ı zât-ıyla idüp rûşen-zamîr
Eyledi sırr-ı şifâtından ḥabîr
4. Olmadın peydâ dahî levḥ ü ḳalem
Nüşḥa-i insânı itmişdür raḳam
5. Ḥaḳḳuñ âdemden lisân-ı ḥikmeti
Bu lisân şerḥ itdi râz-ı ḳudreti
6. Âdem oldı mazḥar-ı nuṭṭ u beyân
'Alleme'l-esmâ'¹²²ya oldur tercemân
7. Eyleyüp cârî zebân-ı âdemi
Âdeme söyletdi sırr-ı 'âlemi
8. Peyker-i âdem lisân-ı ḥâldür
Ḥikmete bir zıḳr-ı icmâldür

¹²² Kur'an-ı Kerim, Bakara Sûresi, 2/31 "Ve Âdem'e bütün isimleri öğretti. Sonra bunları meleklerle gösterip "Sözünüzde doğru iseniz şunların isimlerini bana söyleyin" dedi."

9. Ādem oldu levh-i fihrist-i şifāt
Hem odur mecmū'a-i esrār-ı zāt
10. Gerçi ādem cümle bir sûretdedür
Söz kemāl-i cevher-i fiṭrâtdadur
11. Her beşer şüretde yokdur bu kemāl
Degme deryâda bulunmaz bu le'âl
12. Ādem oldur vâkıf-ı ma'nâ ola
Lâyık-ı tekrīm-i kerremnâ¹²³ ola
13. Her dem-i nuṭkı olup faşlu'l-ḥiṭâb
Sözlerinden keşf ola ümmü'l-kitâb
14. Hem vire hüküm-i İlahîden haber
Hem ṭarîk-ı Hâkık'a ola râhber [2a]
15. Var mıdur dirseñ bu luṭfuñ mazharı
Gör cenâb-ı ḥazret-i peygamberi

**DER-NA'T-I ḤAZRET-İ RESÛL-İ EKREM ŞALLA'LLĀHU TE'ĀLĀ 'ALEYHİ
VE SELLEM**

16. Bâ'ış-i bünyād-ı mülk-i âb ü gil
İllet-i icād-ı cism ü cân ü dil
17. Māye-i terkîb-i cism-i ādemi

¹²³ Kur'an-ı Kerim, İsrâ Sûresi, 17/70 "Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın bir çoğundan üstün kıldık."

Hâşşa-i feth-i tılsım-ı âdemi

18. Kuvvet-i nuḡk u zebân-ı Cebre'îl

Râzdân-ı nükte-i vahy-i cemîl

19. Vech-i mevcûdâtda hüsni-ezel

Şûret-i eşyâda luḡf-ı lem-yezel

20. Dide-i hilḡatda nûr-ı lâ-yezâl

Neşve-i fıtratda keyf-i bî-zevâl

21. Rûşenâ-yı bahş-ı mâ-zâḡe'l-başar¹²⁴

Pertev-i i'câz-ı ven şaḡḡal ḡamer¹²⁵

22. Dürr-i ma'nâ lücce-i 'ilm-i Hudâ

'Aḡl-ı küll nûr-ı İlâhî Muştafâ

23. Nuḡḡı virmişdür ḡaḡîḡatden ḡaber

Şıdḡına anuñ ne maḡḡûk yiter

24. Kerremiyyet şânına maḡşûşdur

Hâtemiyyet zâtına maḡşûşdur

25. Zâtına taşdıḡ iden taḡḡîḡ-ile

Âşinâlıḡ kesb ider taşdıḡ-ile

26. Rütbesin temyîz iden nev'-i beşer

Cismini ḡâk-i reh-i Fârûḡ ider

¹²⁴ Kur'an-ı Kerim, Necm Sûresi, 53/17 "Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı."

¹²⁵ Kur'an-ı Kerim, Kâmer Sûresi, 55/1 "Vakit yaklaştı ve ay yarıldı."

27. 'İzzetinde şerm iden hürmet bulur
Müsta'idd-i kırb-ı Zü'n-nüreyn olur
28. Nür-ı şevk-iyle olanlar müncelî
Kıalbin eyler çeşme-i hubb-i 'Alî [2b]
29. İntisâb itmek dilerseñ bábına
'İzzet eyle âline aşhâbına
30. Hem du'â kııl pâdişâh-ı 'âleme
Kim odur şimdi hâlîfe âdeme
31. Câ-nişîn-i çâryâr-ı bâ-reşâd
Mesned-ârâ-yı hilâfet Hân Murâd
32. Nağd-i vaqt-i Hâzret-i Sulţân Selîm
Kıahramân-şavlet şehenshâh-ı 'azîm
33. Kâhir-i fitne dilîr-i bî-nazîr
Mehdi-i 'âlem şeh-i gerdün-serîr
34. 'Âleme şemşîri virdi tâze cân
Oldı ihyâ devr-i 'adlînde cihân
35. Tâ ki ahbâr-ı selâţîn-i selef
Münteşîr ola cihâna her taraf
36. Devr ide âşârı dünyâ-yı tamâm
Şâh-ı devrân ola tâ rûz-ı kıyâm

DER-BAST-I MUḠADDİME-İ SEBEB-İ TAŞHİH-İ SER-İ SELİMİ-NÂME

37. Bir seher bervech-i mu'tād-ı kādīm
Gūşe-i şoḡbetde olmışdum muḡīm

38. Bir şafâ el virdi ṭab'-ı pāküme
Tāze bir feyz irdi āb ü ḥāküme

39. Ol Hudā-yı neşve-i hergāh res
Rü'yet-i aḥbāba gösterdi heves

40. 'Uhde itmişdüm rızā-yı ḥükmini
Ben de virdüm muḡtezā-yı ḥükmini

41. Eyledüm bî-maḡşad-ı ümmid ü kām
Ḳā'id-i taḡdîre teslim-i zimām

42. Oldı menzil baña bî-sa'y-ı delil
Āsitāne Ka'be-i kūy-ı Ḥalil [3a]

43. Ya'ni İbrāhīm Efendi kim Hudā
Dergehin itmiş cihāna mültecā

44. Ol ferişteh-rütbe merḡüb-ı beşer
Kim cihān meftūnı olmuş ser-be-ser

45. Ol cemilü's-sîre maḡbūbü'l-ḳulūb
Mazhar-ı her ḥüsn-i ḥāl ü ḥulḳ-ı ḥūb

46. Rehrev-i ser-menzil-i fevz ü felāḥ

Cevher-i āyīne-i zühd ü şalāh

47. Zindedār ü himmet ü ruh-ı kerem
Merdüm-i ‘İsā-dem ü hâtem-şiyem

48. Bî-riyâ gayretkeş-i dīn-i mubīn
Kām-yāb-ı devlet-i dünyā vü dīn

49. Faḥr ider rüşd-iyle ‘aql-ı müstaḳīm
Reşk ider idrākine zihni-i selīm

50. Yaraşur olsa nazargāh-ı Ḥudā
Ka‘be-i dildür bināsi dā’imā

51. Pādişāhuñ revnaḳ-ı dīvānidur
Rūz-nāme şöhret ü ‘unvānidur

52. Çünki oldı cilvegāhum ol maṭāf
Eyledüm resm-i ḳadīm üzre ṭavāf

53. Ol mu‘allā-ḳadrüñ anda bî-sebeb
Destini būs itmege itdüm edeb

54. Ketḫudā Beg menzilin ḳıldum mekân
Buldum ol yirde şafā-yı cāvidān

55. Ol ‘Alī-nām ḫüsn-i ḫulḳuñ tamām
Meclis-i luṭfında oldum şādkām

56. Ḥaḳ budur kim ol vücūd-ı bî-bedel

‘İlm ü ‘irfân-ile olmuşdur meşel

57. Ma‘rifetde fâ’ıku’l-aķrândur

Bir mükemmel merd-i bî-noķşândur [3b]

58. Fenn-i dânişde yed-i tûlâsı var

Şüretinde hikmetüñ ma‘nâsı var

59. Her fünûna gösterüp sa‘y-i mezîd

Cümleden târihde olmuş[dı] ferîd

60. Eylemiş aña tevaĝĝul şubḥ ü şâm

Nüşa olmuş ‘ilm-i târiḥ-i tamâm

61. Fi’l-ḥaķîķa devr idelden rûzgâr

‘İlm-i târiḥi olunmuş i‘tibâr

62. Hem efâzıldan niçe şâḥib-nişâb

Yazmış ol fenn-i müsellemede kitâb

63. ‘İlm-i ma‘düduñ biri târiḥdür

Belki eşcâr-ı ‘ulûma biḥdür

64. ‘İlm-i tefsîre odur bir zâbıta

Şerḥ-i âyât-ı қаşaşda râbıta

65. ‘İlm-i târiḥe dimişler bir hüner

Şâḥibi olmuş bu ‘ilmüñ mu‘teber

66. Ḥâşılı ol kîmyâ-yı luṭf u cüd

Mekremetle virdi ben hāke vücūd

67. İltifāt ü 'izz ü ikrām eyledi
Şadra teklif itdi iḳdām eyledi
68. Dil-nüvāzāne idüp bezl-i kerem
Ḳıldı bezminde faḳīri muḫterem
69. Eyleyüp şāyeste-i 'izz ü ḫitāb
Destüme şundı müdevven bir kitāb
70. Didi bu nüşā Selīmī-nāmedür
Dilber-i mevzūn u Rūmī-cāmedür
71. Eylemiş Şükrī taḫallüş nāzımı
Ṭab'ınuñ bu ḫıdmet olmuş lâzımı
72. Gerçi vardur sözlerinün şıḫḫati
Ḥāṭırum gösterdi aña raġbeti [4a]
73. Lık yoḳdur ḳālīb-i nazmında rūḫ
Zevḳi virmez ādeme feyz-i fütūḫ
74. Her ne deñlü olsa ma'nāsı dürüst
Dil-güşā olmaz yine elfāzı süst
75. Sen bu fennüñ mālİK ü icādısın
'İlm-i nazmuñ Cevrī-i üstādısın
76. Yoḳ zamānuñda saña mişl ü nazır

Nükte-i ma'nadan olmışsuñ habîr

77. İntikâd eyle bu genc-i gevheri

Himmet-i tab'ûnla bulsun zîveri

78. Mümkün oldıkça zekâ-yı kâmilüñ

'Uğdesin hâll eylesün bu müşkilüñ

79. Tarh idüp ebyât-ı nâ-mevzûnını

Rüşen eyle hâne-i mazmûnını

80. Dest urup kilik-i beyân u hikmete

Ûo bu nazmı sihr ile bir şürete

81. Rûh vir lafz-ı laţifüñle aña

Tâ ki virsün sözleri rûha safâ

82. Nâmımızla olsun ihyâ bu eşer

Bu eşerdür hâşılı nev'-i beşer

83. Çünkü ol zât-ı pesendide-şifât

Bendeye her gâh eyler iltifât

84. Bezmine vardıkça rağbet gösterür

İ'tibâr eyler muhabbet gösterür

85. Ol maħalde ben daħi bî-kîl u kâl

Eyledüm hükm-i kabûle imtişâl

86. Ol Selimî-nâmeğe itdüm nazâr

Nazmını mi'yāra çekdüm ser-be-ser

87. Gördüm el-ḥaḳ vezninüñ nokşanı var
Ya'ni ol cevher degül kāmīl-'ayār [4b]

88. Ekşer-i elfāzıTürkī-i ḳādīm
Ekşer-i ebyātı ma'yüb ü saḳīm

89. Līk ammā mevzi'ī ḡāyet bülend
Gevher-i maẓmūnı Firdevsī-pesend

90. Nazm-ı Şeh-nāme iderken ol eger
Güşına irseydi bu rengin-ḥaber

91. Terk iderdi dāstān-ı Rüstem'i
Bu ḥikāyetle tutardı 'ālemi

92. Līk inşāf olsa Şükrī ol zamān
Ḳādir oldukça anı ḳılmıṣ beyān

93. Kendü maḳdūrınca itmiş bir eşer
Eylemiş bu mülk-i fāniden güzër

94. Çünki aldum 'ahdüme bu ḥıdmeti
Nazmına virdüm kemāl-i şıḥḥati

95. Nüşḥa bi'l-küllīye mensüh olmadı
Şüret-i terkibi memsüh eyledi

96. Ol ḳadar var kim bu nazm-ı nā-sere
Siḥr ile girdi libās-ı āḥere

97. Ger avāfisinde anuñ cā-be-cā
Var-ise bir nie mūsta‘mel edā
98. Őāhib-i te‘lifedür andan su‘āl
Őāhib-i tertibe yodur il u āl
99. Ger bu ma‘nāya eküp ti-ı zebān
Ta‘n iderlerse arīfān-ı cihān
100. Eyerüm ben sīne-i ‘özri siper
Ehl-i inőāf aña irgürmez azar
101. Bir eşer kim asenü’l-āőardur
Dil-pesend-i zümre-i ebrārdur
102. Nazm-ı avāl-i tevārīh-i selef
Őā‘irān-ı dehre virmişdür şeref [5a]
103. Her biri bulmuş bunuñla nām ü őān
Rağbet itmişler selātīn-i cihān
104. Geri ekőer neőr ile mektūbdur
Nazm ile ammā dağı merğūbdur
105. Neőr ile terkibi hātırdan gider
Nazm-ıla mazmūnına irmez azar
106. Neőr ile tarīrde noőān olur
Nazm-ıla hıfz eylemek āsān olur

107. Çün zühûra geldi bu zîbâ-eşer
Şâh-nâme gibi oldu mu'teber
108. Şübhe yoqdur kim görenler dâ'imâ
Bâ'is-i ihyâsına eyler du'â
109. Nâmı isti'dâd ile meşhûr olur
Tâ kıyâmet hayr ile mezkûr olur
110. Belki luţfından vire Rabb-i Celîl
Bu şevâba ecr-i mevfûr u cezîl
111. Âdemüñ zâtı fenâ encâmdur
Haşre dek bâkî kalan bir nâmdur
112. Oldı bu ihyâya târih-i celî
Hayr ile cāvîd ola nâm-ı 'Alî

1037 [5-b]

Bi'smi'llâhi'r-Raḥmâni'r-Raḥmâni'r-Raḥîm

Selîmî-nâme-i Şükrî Be-taḳrîr-i Koçı Beg Ser-bevvâbân-ı Dergâh-ı 'Âlî der-Evâ'il-i

Saltanat-ı Sulṭân Selîm bin Bâyezîd Ḥân 'Aleyhi'r-raḥmeti'r-Raḥmân

1. Başlayalum söze bismi'llâh ile
Kim şeref bulur söz ismu'llâh ile
2. Ḥâliq-ı kevneyn ü Dârâ-yı qadîm
Şâni'-i eşyâ vü 'Allâm ü 'Alîm

3. Bāhirü'l-cūd ü Hudāvend-i Vedūd
Hāliķu'l-eşyā vü feyyāz-ı vücūd
4. Cevher-i evvel anuñ bünyādıdır
'Aql-ı evvel hikmetinüñ adıdır
5. Rūh-ı hayvānı vü cism-i ma'deni
Cümlesi muhtāc aña oldur Ğanī
6. Ger tabāyi'dür eger rūh-ı nebāt
Ger mevālīd-i şelāşe ümmehāt
7. Cümle şāni' şan'atıdır lā-muḥāl
Fehm kâşır bunda 'ācizdür ḥayāl
8. 'Ālim-i ğayb ü şühūd oldur yaķın
Hāliķ-ı kevneyn ü Rabbü'l-'ālemīn
9. Kendüden ğayrı daḥı mevcūd yok
Andan özge maķşad u maķşüd yok
10. Ne 'adem tārīdür aña ne zamān
Ne maḥal şābitdür aña ne mekān
11. Zātına 'aql irmemişdür fi'l-meşel
Anda fikr itmek virür 'aqla ḥalel
12. Ele ala vü şifātından beyān
Ki ne resm-ile düzilmişdür cihān [6a]

13. Bu kevākible müzeyyen bir semā
Kendü kendünden mi oldı ibtidā
14. Ay u gün taḥvīlinüñ aşlı nedür
Şābit ü seyyārenüñ faşlı nedür
15. Bu bisāṭ-ı ḥāke kim virdi nizām
Gör bu merkez birle pergārı müdām
16. Şāni‘i kimdür bu deñlü şan‘atun
Nāşiri kimdür bu ‘ilm ü ḥikmetün
17. Kendü kendünden degül qā’im bu nev‘
Mümkin olmaz kendüden dā’im bu nev‘
18. Böyle fi‘lün fā’ili dā’im gerek
Kendü zāt-ıyla hemān qā’im gerek
19. Baq buña bir muḥteri‘ vardur yaqīn
Yoq şeriki kendü fā’ildür hemīn
20. Emr anuñdur ḥükm anuñdur cūd anuñ
Kendü ferd ü vāḥid mevcūd anuñ
21. Luṭf-ile izḥār kılmış kudretin
‘Ālem-i Ādemde düzmiş ḥikmetin
22. Ādemi bu ğayr eşyādan tamām
Ḥaş idüp virmiş aña teşrif tamām

23. Ādeme āb-ı ruḥ-ı eṣyā dimiş
Luṭf idüp şânında *keremnâ* dimiş

24. Ādemîdür her müşerrefden şerîf
Ādemîdür her leṭâ'ifden laṭîf

25. Ādemi zâtına mir'ât eylemiş
Kendüyi Ādemde işbât eylemiş

26. Cümle eṣyâ zâkir-i evşâfidur
Cümle 'âlem mazhar-ı elṭâfidur

27. *Şâmilün fi halkıhu ihsânuhu*
Rabbunâ kâfi *te'âlâ şânuhu*[6b]

MÜNACÂT-I ÜNSİYYET

28. İy Hudâvend-i Kerîm ü kâr-sâz
Şâni'-i 'âlem kadîm-i bî-niyâz

29. Eyledün şun'uñla izhâr Ādemi
Raḥmete kılduñ sezâvâr Ādemi

30. Raḥmetüñden çünki yok bir nâ-ümîd
Ben niçün itmem temennâmı mezîd

31. Gerçi ben ḥod bir menâhî-pîşeyem
Sehv ü ğaflet içre bî-endîşeyem

32. Sen kerem göster ki raḥmetüñ bîşdür¹²⁶

Merhem it kim sîne ğamdan rîşdür

33. ‘Ayn-ı ‘iṣyân içreyem tevfiķ vir

Ḳoma bu taķlîd ile taḥķîķ vir

34. Maḥv kıl benden heves âlâyişin

Baña kayd itme cihân âlâyişin

35. Kıl hidâyet cehlden dūr it beni

Ma‘rifet nūr-ıyla ma‘mūr it beni

36. Rūḥumı nefis âfetinden kıl ırâğ

Ḳoyma ḥırmân âteş-iyle cāna dâğ

37. Şâf ü ḥâliş kıl küdüretden beni

Fâriğ it ya‘nî bu şüretden beni

38. Cāna bir ğam vir ki fikrūñ şād ide

Ḳalbümi ḳalb it ki zikrūñ yād ide

39. Nuṭḳumuñ kesrine zamm it fetḥüñi

Tâ feşâḥât birle idem medḥüñi

40. Zıkr-i zātuñ-çün zebānum kıl revân

Vaḥdetünden ḳoma gönlümde gümân

41. Kim saña şıdķ-ıla tevḥîd eyleyem

Zātuña cān-ıla temcîd eyleyem [7a]

¹²⁶ Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

42. Yâ Rab ol dem kim ecel mihmân olur
Mâ-hazar evvel kademde cân olur

43. Nuṭṭuma telkîn-i îmân it naşîb
Raḥmetüñden itme nevmîd ey Mücîb

44. Cennetüñden fetḥ-i ebvâb it baña
Faşluñı kabır içre hem- h'âb it baña

45. Çün ola ḥusrev gele vaḳt-ı nüşür
Ya'ni ol gün çala İsrâfil şür

46. Âdemî nefsi diyüp feryâd ide
Her kişi kendü günâhın yâd ide

47. Vezn ola ol demde a'mâl-i beşer
'Arz ola dârü'l-'âyâra ḥayr u şer

48. Keffe-i mîzâna seng it tã'atüm
Ḥazretüñde kılma efzün ḥacletüm

49. Seyyi'âtum eyleme ol gün ḥisâb
İtme 'abd-i 'âcize zecr ü 'ikâb

50. Ol zamân kim vaz' ola cisr-i Şîrât
Ehl-i maḥşer ide andan ihtiyât

51. Sen hidâyet vir geçür andan beni
Çün bu menzilde seni bildüm seni

52. Eyle luṭfuñdan günāhum mağfired
Sendedür çün kim ‘ināyet mağfired

53. Bendeñi maḥşerde kıılma şermsār
İtme menzilgāhumı ḳahruñla nār

54. Muştafa’nuñ hürmet-iyçün yā İlah
Sāye-i ‘irsuñ baña eyle penāh

55. Server-i ‘ālem şefi’ü’l-müznibin
Rüz-ı maḥşerde baña olsun mu’ın

56. Yokdur andan ğayrı çün rüz-ı cezā
Ehl-i ‘işyāna melāz u melce’ [7b]

NA‘T-I NEBİ ‘ALEYHİ’S-SELĀM

57. Ol Aḥad kim şāni’-i ‘ālemdür ol
Kirdgār-ı ‘ālem ü ādemdür ol

58. İstedi luṭf-ile izhār ide cūd
Viridi Aḥmed rühına evvel vücūd

59. Gizlü gencin aşikār itdi Celil
*Küntü kenzen*¹²⁷dür buña rüşen delil

60. Ol feşāḥat birle taḳrİR eyledi

¹²⁷ Bu mısradā “*Ben gizli bir hazineydim.*” anlamındaki hadisine telmih vardır. Bkz: Mehmet Yılmaz, *Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1992, ss:98

Rūḥuñ esrâr-ı ‘acîbün söyledi

61. Menşe’ oldu rūḥı ervāḥ-ı tamām

Mebde’ oldu ğayrı ervāḥa ‘avām

62. ‘İllet-i icād-ı ‘âlem zâtıdur

Bâ’iş-i izhâr-ı âdem zâtıdur

63. Lafz-ı *levlāk*¹²⁸ aña şāhiddür ‘ayān

Ma‘rifet ḥalk-ı zemîn ü âsumân

64. Çün Muḥammed’den ma‘ânî oldu fāş

Buldı a‘yān şūret-i vech-i ma‘āş

65. Söyledi *küntü nebiyyen*¹²⁹ den rümüz

Nev‘-i âdem yoĝ-idi ol dem henüz

66. *Men ledün*¹³⁰ remzîn bilüp buldı şeref

Aña ma‘lûm oldu sırr-ı *men ‘aref*¹³¹

67. *Raḥmeten li’l-âlemîn*¹³² oldur yaĝîn

Aña tekrîmât-ı *kerremnâ*¹³³ ğarîn

¹²⁸ Bu mısradā “*Sen olmasan, felekleri yaratmazdım.*” anlamındaki hadisine telmih vardır. Bkz: Yılmaz, ss:113

¹²⁹ Bu mısradā “*Âdem su ile çamur arasında iken ben peygamberdim.*” anlamındaki hadise telmih vardır. Bkz: Yılmaz, ss:99

¹³⁰ Kur’ân-ı Kerim, Keḥf Sûresi, 18/65 “*Derken kullarımızdan bir kul buldular ki, biz ona katımızdan bir rahmet vermiş, kendisine tarafımızdan bir ilim öğretmiştik.*”

¹³¹ Bu mısradā “*Kendini bilen kuşkusuz Rabbini de bilir.*” anlamındaki hadise telmih vardır. Bkz: Yılmaz, ss:492

¹³² Kur’ân-ı Kerim, Enbiyâ Sûresi, 21/107 “*(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.*”

¹³³ Kur’ân-ı Kerim, İsrâ Sûresi, 17/70 “*Andolsun, biz insanoĝlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın bir çoĝundan üstün kıldık.*”

68. Hem ezel ‘ilminüñ oldur ‘arifi
Hem ezel remzinüñ oldur vâkıfı
69. Seyyid-i kevneyn ü şâh-ı enbiyâ
Pîşvâ-yı enbiyâ vü evliyâ
70. Şâhib-i mi‘râc ü sulţân-ı melek
Kim kemîne pâyesidür nüh-felek [8a]
71. Sırr-ı İsrâ¹³⁴ dan kemâhî behrever
Remz-i evhâ¹³⁵ dan nümüdâr-ı haber
72. Bir nefesde nüh sipihri seyr iden
Cilvegâh ü mah ü mihri seyr iden
73. Cebre’îli perr ü bâl-ile gören
Âsumân hâkını hâl-ile gören
74. ‘Arşı ferş iden mübârek mağdemi
Halvet-ı esrâr-ı Hâk’uñ mağremi
75. Baş göz-iyle Hâk te‘âlâyı gören
Dide-i şüretle ma’nâyı gören
76. Eyleyen ‘âlî o demde himmetin
İsteyen Hâk’dan günahkâr ümmetin
77. Hem hâkîkat buña ol fahru’l-enâm

¹³⁴ Kur’ân-ı Kerim, İsrâ Sûresi, 17/1 “Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed’i) bir gece Mescid-i Haram’dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa’ya götüren Allah’ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz o, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.”

¹³⁵ Kur’ân-ı Kerim, Necm Sûresi, 53/10 “Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti.”

Ümmete rahmetle itdi ihtirām

78. Biñ dürüd olsun anuñ aşhābını
Hem-demine yārine aḥbābını
79. Hāṣṣa ol Bū Bekr-i Şiddiḳ u be-nām
Kim virüpdür ehl-i İslām'a niẓām
80. Hem 'Ömer Fārūḳ'a olsun dürüd
Kim irişmiş andan ehl-i dīne sūd
81. Şoñra 'Oşmān'a taḥiyyatla selām
Cāmi'ü'l-Ḳur'ān u Zī'n-nüreyn nām
82. Rābi'ā şīr-i Hudā ya'nī 'Alī
Evliyānuñ serveridür ol velī
83. Hem Ḥasan birle Hüsey'n'e bi't-tamām
Ola bī-pāyān taḥiyyāt u selām
84. Cümle-i evlādına hem āline
Hem daḫi ezvāc-ı ferruḥ-fāline
85. Ola ḫaḳdan biñ dürüd-ıla senā
Her birisine ilā-yevmi'l-cezā [8b]

MEDḤ-İ SULTĀN SÜLEYMĀN ḤĀN

86. Çünki bu silk-i le'ālī-i kelām
Buldı böyle ḫüsn ü zīverle niẓām

87. Lāzım oldu tā bula zīnet kitāb
Zīkr olunmağ bunda ol mālīk-riķāb
88. Kim baña devrinde muʿīn oldu rām
Rūzgārında kitāb oldu tamām
89. Bende medħinde olup cārī zebān
Eyleyem evşāfını böyle beyān
90. Pādişāh-ı kişver ü dārā-yı dīn
Tāc-baħş-ı pādişāhān-ı zemīn
91. Revnağ-ı devlet revāc-ı salţanat
Şāh-ı şāħīb-taħt u tāc u salţanat
92. ʿĀlem-ārā şehriyār-ı kāmķār
Ĥusrev-i Dārāʿdur vü Cem-iştiħār
93. Nev-bahār-ı devlet-i ʿOsmāniyān
Server-i devrān cüvān-baħt-ı cihān
94. Şāħīb-i ʿizzet sheňşāh-ı kerīm
Mālīk-i milket Süleymān bin Selīm
95. Şāh-ı ġāzī kim zamān-ıla zemīn
Olacağdur tīğ-i ʿadl-ile emīn
96. Tıticağdur şarğ ü ġarbı kevkebi

Nitekim tutdı Süleymân-ı nebî

97. Ol Süleymân ger nübüvvet şâhıdur

Bu Süleymân evc-i 'izzet mâhıdur

98. Ol Süleymân tekye itdi hâteme

Bu Süleymân hâkim oldı 'âleme

99. Ol Süleymân mühr-ile buldı şeref

Bu Süleymân buldı sırr-ı *men* 'aref [9a]

100. Ol Süleymân bâda olurdu süvâr

Bunda vardur bād-ı bā-çendîn hezâr

101. Ger Sikender tutdı yekser 'âlemi

Bunda daği var Süleymân hâtemi

102. Câm ile meşhûr ise Cemşîd eger

İtdi bezminde bu mühri cām-ı zer

103. Şâh-ı Çîn hâkânı dirlerse kebîr

Olmaya bu şâha bir kemter vezîr

104. Rüstem'i dirlerse ger şâhib-kemend

Bu kemend ile ider biñ Sām'ı bend

105. Kim Nüşîrevân-ı 'âdil söyledi

Bu şehûn devrinde bâtıl söyledi

106. Gerçi hâtem söylenür şâhib-'atâ

- Bunu andan kemleyen söyler haṭā
107. Cismi oldu ins ü cāna rūḥ u cān
Cümle ‘ālem ḳālīb u ḥükmi revān
108. Devletinde ehl-i ‘ālem behremend
Himmet-ile baḥt u devlet ser-bülend
109. Medḥin itseñ ḥaṣre dek ṣubḥ u mesā
İdemezsın yine ol ṣükri edā
110. Eyle ṣıdḳ-ıla du‘ā ol servere
Ya‘ni ol ṣāhenṣeh-i baḥr ü bere
111. Tā cihān vardır cihānda var ola
‘Ömr ü devlet birle ber-ḥürdār ola
112. Çin Māçin ehli virsün aña bāc
Daḥi gelsün kāfiristāndan ḥarāc
113. Düşmeninden ḳalmasun nām ü niṣān
Müstedām olsun ḥudāvend-i cihān
114. Bu du‘āya ṣıdḳ-ı dil olsun ḳarīn
Çarḥdan āmīn disün Rūḥu’l-emīn[9b]

SEBEB-İ TE’LİF

115. Çünkü tevḥīd ile na‘t oldu tamām
Muṣṭafā aşḥābına irdi selām

116. Kuvveti yetdükçe nuḫḫ ü ḥāmemüñ
 Medḥin itdüm pādişāh-ı ‘ālemüñ
117. Vācib oldı kim idem ‘arz-ı me’āl
 Kim ne ḥāle dāldür bu ḳıl ü ḳāl
118. Bā’iş-i te’life āgāz eyleyem
 Ya’ni keşf-i perde-i rāz eyleyem
119. Bir zamānda kim şabā gül-rīz idi
 Gül hevāsı müşg ü ‘anber-bīz idi
120. Ādemī emn-i zemīn ma’mūr idi
 Dehr ṭab’ından küdüret dūr idi
121. ‘Ālem olmışdı ser-ā-ser lālezār
 Yır yüzini cennet itmişdi bahār
122. Pādişāh-ı dehr idi Sulṭān Selīm
 Devlet-i ‘ālī idi ḳadrī ‘azīm
123. Gāh iderdi pāy-ı taḥtında ḳarār
 Geh ğazā eylerdi geh şayd ü şikār
124. ‘Adl ü dād ile o şāh-ı hoş-ḥişāl
 Eylemişdi ‘ālemi āsūde-ḥāl
125. İttifāḳ a’yān-ı devlet berr ü bahr
 Cem’ olup bir yire gelmişdi meger

126. Her biri bir mîr-i 'ālî-şân idi
Sözleri hep midḥat-ı şāhân idi
127. Medḥ idüben pâdişāhı her biri
Biri söyler diñler idi sâ'iri
128. Hâzır idüm ol maḥalde ben gedâ
Baña da bir gūşede degmişdi cā [10a]
129. Şeh-süvâroğlı 'Alî Beg ol zebân
Şeh Selîm'ün vaşfına açdı zebân
130. Kıldı evşâfın müselsel muttaşıl
Eyledi ol bezmün erbâbın maḥal
131. Ehl-i meclis cümle taşdıķ itdiler
Sözlerin şıḥhatle taḥbîķ itdiler
132. Ol maḥalde bu emîr-i kâmkâr
Merd-i Ḥayder-dil 'Alî bin Şeh-süvâr
133. Bendeye yüz luḥf-ile kıldı ḥiḩâb
Didi kim ey ḩūḩi-i şîrîn cevâb
134. Gel bu demlerde el urup ḥâmeye
Himmet eyle bir Selîmî-nâme'ye
135. Kim Sikender'den degül kemter Selîm
Aḩmedi'den sen ḥod olmışsun 'alîm

136. Ol Sikender-nāme koydı yādigār
Sen Selīmī-nāme nazm it āşikār
137. Münteşir it ismini ebyāt-ile
Zāṭını ‘arz eyle tevcihāt-ıla
138. ‘Ahd-i tıflıyyetden anuñ hālını
Ben rivāyet eyleyem aḥvālını
139. İdeyim taqrır andan çok hüner
Anı sen nazm eyle mānend-i güher
140. Gitse kāmil niçe icādı kalur
Bu meşeldür er ölür adı kalur
141. Kimseye bākī degüldür bu cihān
Ey hoş ol kim kaldı andan bir nişān
142. Sen ki Şükrī’sin şikāyet eyleme
Söz budur özge hikāyet eyleme
143. Çün bu taqririn anuñ güş eyledüm
Ġayrı güftarı ferāmüş eyledüm[10b]
144. Tūṭi-i güyā gibi açdum zebān
Neşrin anuñ nazma döndürdüm hemān
145. Çün tamām itdüm Selīmī-nāme’yi
Fāriğ oldum ḳodum elden hāmeyi

146. Virmedin devrân bu nazma iştiḥâr
Bulmadın a'yân içinde i'tibâr
147. Şeh-süvâroğlı 'Alî oldu atîl
Yirine naşb oldu oi bin Ḥalîl
148. Vardum ol manzûme birle yanına
Tâ arîn olam anuñ iḥsânına
149. Açdum ol mestûre yüzinden niâb
Tâ vire ḥurşid-i 'âlem-tâba tâb
150. Oıdum birkaç ikâyâtın aña
Soñra 'arz itdüm rivâyetin aña
151. Çün oi Beg diñledi anı tamâm
Didi ey Şükrî budur şaḥḥ-ı kelâm
152. Bunda çok sehv ü ḥaḥâ var imiş ol
Ketm olunmuş çok edâ var bilmiş ol
153. Gerçi râvidür 'Alî bin Şeh-süvâr
Eylemiş naqlinde sehvi bî-şümâr
154. Taşradan diñlerdi şâhuñ ḥâlin ol
Bilmez idi mû-be-mû aḥvâlin ol
155. ışsa-yı benden iderseñ istima'
Eylemez te'lifiñe kimse niza'

156. Yıldırım'dan tā irince bu deme
Bende-yüz bu hānedān-ı a'zama
157. Yıldırımoglı Mehemmed Hān idi
Yıldırım'dan soñra ol sulṭān idi
158. Oğlı anuñ ḥāzret-i Sulṭān Murād
Kim velī idi vü peygamber-nihād [11a]
159. Pes bu üç şāha benüm ceddüm Ḥasan
Bende-i fermān olupdur diñle sen
160. Olmuş idüm zābıt-ı yeñiçeri
Ya'ni ağa menzili idi biri
161. Hem anuñ oğlı Hızır Ağa be-nām
Kim anı a'lā bilür ḥāş-ıla 'ām
162. Devlet-i Sulṭān Mehemmed'de hemīn
Ol dağı oldu bu mansıbla güzīn
163. Bende Sulṭān Bāyezīd'ün niçe dem
Ḥıdmetinde olmuş idüm muḥterem
164. Ḥāşşa ḥod Sulṭān Selīm'ün ben gedā
Ḥıdmetinde n'eydügüm bilür Ḥudā
165. Ḳapucı başısı idüm bī-gümān
Rüm ehlinden degül bu söz nihān

166. Dergehinde bende-i fermān idüm
Gāh eyvān içre geh der-bān idüm
167. Ol kadar oldum muqarreb aña ben
Olmış idüm maḥrem-i sırr u ‘alen
168. Vākıfam şāhuñ tamām aḥvāline
Åşikāren vü nihānī ḥāline
169. Diñleyüp benden bu neşri bi’t-tamām
Gevher-i nazma anuñla vir nizām
170. Nā-beyān vāқи‘ ola her bir sözün
Rüşen ide dilleri yekser sözün
171. Qala senden şoñra nüshañ yādigār
Hem bu a’yānuñ içinde i’tibār
172. Çün bu söz sem‘ine irdi bendenün
Zihni rüşen oldu ben efgendenün
173. Bozdum ebter itdüm ol nazmı tamām
Oldı ol demde ma‘ānī baña rām [11b]
174. Destüme tekrār aldum ḥāmeyi
Başladum yine Selīmī-nāme’yi
175. Ol baña neşrini taqrİR eyledi
Ḥāmem ol taqrİRi taḥrİR eyledi

176. 'Ahd-i tıflıyyetden ol husrev-nijād
Her ne kim itmişdi kıldı bunda yād
177. Gerçi kim şeh-zādenün 'azmin didüm
Ol ğazāda itdügi rezmin didüm
178. Rüm-ı şark ü Şām ile ceng itdügin
Düşmene yir yüzini teng itdügin
179. Cür'et ü şemşir ü tedbīrin hemān
Cümlesin nazm eyleyüp kıldum beyān

ĀĠĀZ-I DĀSTĀN-I SULTĀN SELĪM HĀN

180. Söyle ey cān bülbüli bir dāstān
Kim ola hātır-pesend-i rāsitan
181. Bir hikāyet başla kim şirīn ola
Dil-güşā vü tāze vü rengīn ola
182. Şāh-ı Rüm'ün dāstānun yād kııl
Dinleyen şevk ehlini dilşād kııl
183. Bize rāvī böyle taqrir eyledi
Her sözi Hāk üzre ta'bir eyledi
184. Kim şeh-i merhūm Sultān Bāyezīd
Husrev-i yektā şehensāh-ı ferīd

185. Rūzgārında çü fetḥ oldu diyār
İtdi her şehre bir oğlın şehriyār
186. Hān Selīm'i şāhibü'ş-şān eyledi
Kim ʔarab-efzūnı iḥsān eyledi
187. Ol vilāyet anuñ oldu ser-be-ser
Hep aña tefvīz olındı ḥayr ü şer [12a]
188. Oldı her ḥālinde ol mülküñ ḥabīr
Şūretā ʔıfl idi ol ma'nide pīr
189. ʔıfl iken olmışdı ḥikmet maḗharı
Var idi anda nişān-ı serveri
190. Gün gibi şalmışdı dehre pertevi
Cebhesinde zīb ü fer-i ḥusrevī
191. Şān bulup ikrām ile i'zāz-ile
Oldı perverde na'ım ü nāz-ile
192. Geh silāḥ ü esb ile ceng eyledi
Geh şikār ü şayda āheng eyledi
193. Tīg u tīre mā'il oldu bir zamān
Geh kemān aldı ele gāhī sinān
194. Ma'rifet kısmın kemāhī eyledi
Niçedür eḗvār-ı şāhı añladı

195. 'Ayş u nüş itdi o yirde şehriyâr
Vech-i meşrûh üzre niçe rûzgâr
196. 'Aql u fehmi gûn-be-gûn oldu ziyâd
Hem görindi anda rüşd-ile sedâd
197. Hem şecâ'at sezdi kendüнден o merd
Hem cür'et-ile vücûdı oldu ferd
198. 'Âlemüñ fehm eyleyüp aḥvâlini
Gördi baht-ı ṭâli'ün iḳbâlini

DER-BEYÂN-I SU'ÂL-KERDEN-İ SULTÂN SELİM EZ-AḤVÂL-İ
GÜRCİSTÂN

199. Döndi bir müddet bu güne âsumân
'Ayş ü 'işret itdi şâh-ı nev-cevân
200. Şîr-beççe âhirü'l-emr oldu şîr
Şayda rağbet itdi ol şîr-i dilir
201. Tîz-çengâl oldu ol cengî peleng
İtdi bebr-i kîne-cû âheng-i ceng [12b]
202. Söyleyüp bir gün ğazabla şehriyâr
Kim bize küffârdan kimdür civâr
203. Dîn-i İslâm ile kimdür kîne-ḥ'âh
Var mı bu eṭrâfda ḥaşm-ı İlâh
204. Didiler kim ey şeh-i rûy-ı zemîn

- urbımızda üri var a'dā-yı dīn
205. Leşkeri bī-ĥadd ü mülki bī-řümār
Başları ok her biri bir tādār
206. Bīře vü deryāyı itmişler mekān
Görmemişler dīn ü mezhebden niřān
207. okdur anlarda hem esbāb u sipāh
Her biri bir bī-imān ü kīne-ĥāh
208. Dīnleyüp anı şeh-i feruĥ-likā
Didi ol şoma kim itmişdür ġazā
209. Didiler ey nev-cevān u tiġ-zen
řarġdan vardı aña Sultān Ĥasan
210. Aş ile bayındur ol řīr-i jiyān
Kendü devrinde hünerver pehlevān
211. Geldi ürcistān'a bir kez ol ferīd
Hem ġazā itdi vü hem oldu řehīd
212. Oġlı andan soñra ol Ya'ķüb Ĥān
Kim geerdi merd-i merdān-ı cihān
213. Geldi ol daġı aña bir kerre tünd
Līk şemşir ü sinānı oldu künd
214. Dīnledi bu kışayı Sultān Selīm

- Naql iden şahşa 'itāb itdi 'azīm
215. Kim Hasan Ya'qūb dirsən bī-direng
Çanda buldılar bular ālāt-ı ceng
216. Bizdedür cümle sipāh ü māl u genc
Yoq 'adūdan çalbimüzde bīm ü renc[13a]
217. Āl-i 'Osmān' uñ şükūhı kühdur
Bizde māl-ile sipāh enbūhdur
218. Kāfire çaşd ü ğazā bizden olur
Düşmen-i dine cezā bizden olur
219. Kāfīristān bizden oldı çana ğarç
Bizden aldı resm-i cengi şah-ı çarç
220. 'Avn-i Haç olmış bize bu bāz u dest
Kāfiri ecdādımız itdi şikest
221. Şāh-ı ğazī şimdi Sulţān Bāyezīd
Kāfiri çurbından itdi nā-bedīd
222. Haşyet andan kāfirūñ cānındadur
Cāhidü'l-küffār anuñ şānındadur
223. Oldı te'yīd-i ilāhī reh-nümün
Üngürüs'üñ kāfirin itdi zebün
224. Gürci kimdür hem-civār olur baña

- Yā müdārā birle yār olur baña
225. Ben daħi itdüm tevekkül Şāni'e
İltifāt itmem bu yolda māni'e
226. Muştafā'nuñ mu'cizin itdüm delil
Gürci'ye düzdüm ğazā için raħil
227. Ger baña tevfiķ-i Bārī ola yār
Çoymayam Gürci'de deyyār ü diyār
228. Eyledi fermān ü cem' oldı sipāh
Göçdi vü 'azm itdi Gürcistān'a şāh
229. Tıttı bir menzilde bir sā'at qarār
Meşveret kıldı o yirde şehriyār
230. Ol diyāruñ şordı ħālin mü-be-mū
Bildi Gürcistān diyārın kü-be-kū
231. Deştini der-bendini deryāsını
Bişe vü kūh u ber ü şahrāsını [13b]
232. Didiler ey şehriyār-ı Cem-maķām
'Ömr ü baħtuñ üstüvār olsun müdām
233. Çün ħaber şorduñ bu vādiden bize
Söyleyelüm ol ki vāķi'dür size
234. Bu seferde baħr u ber gezmek gerek

Ehl-i sevdâ huşk u ter gezmek gerek

235. Çok gemi girmek gerek deryâsına
Bir te'emmül kıl bunuñ sevdâsına

236. Tûşe vü âlât-ı harb-ile tamâm
Ol gemiler yüklenür ey nîk-nâm

237. Sen sa'âdetle idersün 'azm-i ber
Eyler anlar dañi deryâdan güzër

238. Belki bir dem vâқи' ola bî-lecâc
Gösterür leşker kimiye ihtiyâc

REFTEN-İ SULTÂN SELİM BE-GÜRCİSTÂN

239. Çün haқиkatle o mülki bildi şâh
Oldı ma'lûmı tarîq-ı 'azm ü râh

240. Bu tedârikle o şâh-ı nev-cevân
Vardı Gürcistân'a irdi nâgehân

241. Her taraf vardı haber kim rûzgâr
Şaldı Gürcistân'a bir çâpük-süvâr

242. Şöyle tünd ü tîzdür ol şîr-i ner
Kim berâberdür yanında bañr ü ber

243. Bu tehevürle gelür kim ol ferîd
Kim ne Cem varmış ne Sultân Bâyezîd

244. Düşdi Gürcistân'a vehm ü velvele
Çalkadı ol merzbümü zelzele
245. Her melik cem' itdi bir yirde sipāh
Her taraf münsedd olup bağlandı rāh [14a]
246. Deşt ü der-bendi hişār oldı revān
Her hişārı oldı bir Hāyber hemān
247. Rāhib-i vaqtisi küffārın tamām
Çıkdı vü oldı şalā-yı hāş ü 'ām
248. Ditredi nākūs şavtından zemīn
Her kilisā oldı küh-i āhenīn
249. Her taraftan bir bölükle bir melik
Oldılar rāh-ı neberde münselik
250. Pür-kemīn oldı der ü der-bend ü küh
Girdiler her bir kemīne biñ gürüh
251. Başdı dārü'l-ḥarbi şāhuñ 'askeri
İtdi küffār-ıla ḥarb-i ḥayderī
252. Ğāziyān çekdi o dem tiğ ü teber
Sine girdi rümḥ-ile tīre siper
253. Her kemīnden çıkdı biñ mevc-i belā
Yüridi her ğārdan biñ ejdehā

254. Kūh u vādi ‘aynı oldı maḥşerüñ
Başına ƣopdı ƣıyāmet ol yirün
255. At sürüp a‘dāya şeh-zāde o dem
Kūslar ƣalındı deprendi ‘alem
256. Ƙıldı şahrāsında Gürcilerle ceng
Bişesin şır ü pelengi itdi teng
257. Oldı ol vādide bī- reyb ü gümān
Hün-ı a‘dā fi-sebīli’llāh revān
258. Şāh-zāde ‘āķıbet buldı zafer
Düşmanı itdi perişān der-be-der
259. Ƙoƣ gürühuñ oldı serdār ey esİR
Ƙutdı dūnyāyı şadā-yı dār ü gİR
260. Eyleyüp peymān ü ‘ahdi dehr-ile
Girdi Gürcistān’a hışm u ƣahr-ile [14b]
261. Yıƣdı ol mülki ser-ā-ser şehriyār
Ne ƣurā ne şehr ƣaldı ne hışār
262. Bir ğazā itdi ki dīn oldı küşād
Eyledi hem Muştafā rūhını şād
263. Münhezim oldı ‘adū-yı dīn tamām
Leşkere virdi ğanīmet anda kām

264. Ğâret oldı genc ü esbâb u esîr
Ol ğanîmetden ğanî oldı faķîr
265. Aldılar Gür̄ci esîrin bî-şümâr
Hem ğulâm ü hem kenîzûn hem ne var
266. Döndi andan şoñra şâh-ı şîr-ĝîr
Şaldı Sulţân Bâyezîd'e çok esîr
267. Daĝı ğün-a-ĝün metâ' u sîm ü zer
Virdi dergâha o şâh-ı nâmver
268. Çünki bu fetĥi işitdi şehriyâr
Âferin itdi Selîm'e bî-şümâr
269. Hem bu tedbîr ile şâh-ı nev-cevân
Gür̄ci'ye üç kerre döndürdi 'inân
270. Her varışda itdi bir 'âlî ğazâ
Oldı fetĥ ü nuşret ü ĥaķķı sezâ
271. Eylemişdi 'avn-ı Ĥaķķ'a istinâd
N'ola manşûr olsa ol ĥaydar cihâd
272. 'Âlemi dutdı şadâ-yı şöhreti
Ser-firâz oldı livâ-yı şevketi
273. Her kim oldısa bu ma'nâdan ĥabîr
Didiler [ol] tâcdâr-ı nev-serîr

274. 'Âkıbet şâhenşehe devrân olur
Kıssası Rüstem gibi dâstân olur
275. Mülk-i Rûm'a olmadın mâlik henüz
Kıldı berķ-i tıgını 'âlem-fürüz [15a]
276. Ger buña tevfiķ olursa reh-nümün
Heft iklimi ider zâr ü zebuñ
277. Vâkı'â ol hinde ehl-i nücüm
Asumândan böyle görmişdi rusüm
278. Kim bu eşnâlarda şeh-zâde Selim
Pâdişâh-ı Rûm olur bî-havf vehim

GÜFTÜGÜ-KERDEN-İ SULṬĀN SELĪM BĀ-A'YĀN-I ḤOD DER-ḤAḤḤ-I
SŪRḤSER

279. Bir ḥuceste demde kim bād-ı bahâr
Eylemişdür berg-i bîdi müşkbâr
280. Câm alup lâle eline gül gibi
Ġonce söylerdi güle bülbül gibi
281. Her çemende bezm-i 'işret var idi
Ehl-i 'ayşuñ cenneti gülzâr idi
282. Böyle bir mevsimde şeh-zâde Selim
Ṭarf-ı bâġa eyledi meyl-i 'azim

283. Bir seher kim cünbiş-i bād-ı şabā
Oldı aşr-ı gülşene revzen-güşā
284. Gül tutudan ıdı gösterdi yüzün
Nergis açdı uyudan şehlā gözin
285. urdı şeh-zāde yirinde şādmān
Gülşene oldı sa'ādetle revān
286. Hāzır oldı hemdem ü mabūb u mey
Murib-i hoş-lehce 'ūd u çeng ü ney
287. Geldi fermān-ile ol bāa havāş
Eyledi bir husrevāne bezm-i haş
288. Meclisi germ itdi çeng ü nāy ü 'ūd
opdı dilden dūd u muribden sürūd
289. Aldı sākiler ele peymāneyi
olıya başdurdılar mestāneyi [15b]
290. Mest idüp şeh-zādeyi keyf-i şarāb
Eyledi ol meclis ehline ıāb
291. Didi ey a'yān-ı bezm ü devletüm
Var benüm bir özge 'ālī-himmetüm
292. Ya'ni gönlümden geçen budur ki ben
Mümkün oldıça idem def-i fiten

293. İşbu Erzincān ki vardur bir zamān
Rūm'a rām olmışdı bī-reyb ü gümān
294. Yıldırım devrinde oldu Rūm'a rām
Rūm ol eṭrāfı zābṭ itdi tamām
295. Şoñra çıkmış elden ol ma'mūr şehir
Bilmezem n'itmiş anuñ devrinde dehr
296. Bir zaman Zū'l-ḳadriyān tutdı maḳar
Līk şimdi ḫākim oldu sūrḫser
297. Şāh İsmā'ıl kimdür kim gele
Ben dururken mülkimüñ ḳurbın ala
298. Ol benüm tīgumla rām olmaḳ gerek
Ehl-i İslām'a maḳām olmaḳ gerek
299. Ben sezāvārum ne söyler sūrḫser
Eylesün Tebriz tahtından ḫazer
300. Kendi ya neydür benümdür rūzgār
Rūm'a rām olmaḳ gerekdür ol diyār
301. Didiler Ḥaḳḳ'a münāsibdür eger
Eylesün ol mülke 'askerle sefer
302. Leşkerin cem' eyleyüp ol dem hemān
Oldı ol semte sipāh-ile revān

303. 'Askeri cümle sebükbâr eyledi
Rüz u şeb sür'atle ılgâr eyledi
304. Yetdi Erzincân'a bir gün nâgehân
Kılb-i a'dâya kılıç koydı hemân[16a]
305. İtdi sâlârı ol iklîmüñ firâr
Aldı Erzincân'ı ol çâpük-süvâr
306. Bir kılın naşb eyleyüp anda o dem
Döndi nuşretle ol İskender-ğaşem
307. İrişüp sancağına itdi qarâr
'Ayş u nûşa başladı leyl ü nehâr

ÂGÂH-ŞÜDEN-İ ŞÂH İSMÂ'İL EZ-FETH-İ ERZİNCÂN VÜ LEŞKER
FİRİSTÂDEN

308. Erdebiloğlına i'lâm itdi tîz
Kim kıopardı şâh-ı tâze rüstağîz
309. Aldı Erzincân'ı ol bebr-i beyân
Vâkıf ol ey pâdişâh-ı şarkıyân
310. Çün işitdi bu peyâmı şâh-ı şark
İtdi şarkı 'askerin pülâda ğark
311. Hâzır itdi on iki biñ boy nökeri
Biñ nökerde var idi bir serveri

312. Bu mürîdin bunda sâlâr eyledi
Sürhser resmince serdâr eyledi
313. Çün bu işden şeh Selîm oldu habîr
Aldı ârâmın hevâ-yı dâr u gîr
314. Sancağınıñ leşkerin dürdi revân
Hâzır oldu ol mübâriz pehlevân
315. Kapusu halk-ile hâricden sipâh
Bir yire cem' oldu vü 'azm itdi şâh
316. Bir te'emmül itdi ol husrev-nejâd
Kıldı ferzendi Süleymân Şâh'ı yâd
317. Didi oğlum gerçi kim nev-restedür
Hamdüli'llâh emrûme dil-bestedür
318. Kan emer çün anadan toğdukda şîr
Şîr-beççe kan yudar olur dilir[16b]
319. Şimdiden girmek gerekdür cenge ol
Şimdi taqlîd eylesün Hüşeng'e ol
320. Şîr-zâde kan yudarsa şayd olur
İçmez ise kanı şaydından çalur
321. Emr idüp lâlâya didi şehriyâr
Kıl Süleymân Şâh'ı devletle süvâr

322. Aldı ol şîr-i jiyân ferzendini
Dinledi ferzâne şāhuñ pendini
323. Yürüdi sür'atle Erzincân'a şāh
İrdi Bayburd'a Selîm-i kîne-h'āh
324. Çün sınır kendüñe bir küydur be-nām
Anda ılğar āletin düzdi tamām
325. Şubh-dem tā gice nışf oldu Selîm
Geçdi haber Rûm'dan bî-havf-ı bîm
326. İrdi Erzincân'a ol hayder-şifāt
'Asker-i sultāna yol virdi Fırāt
327. Geçdi sür'atle Fırāt'ı şubh-dem
Tabl ü zurnāsın çalup çekdi 'alem

MUHĀRABE-KERDEN-İ SULTĀN SELĪM BE-LEŞKER-İ SÜRĤSER

328. Çünki kıldı dest-i çarh-ı fitne-sāz
Perde-i çetr-i sefid şubhı sāz¹³⁶
329. Leşkeri Hindi şeh-i hāver-zemîn
Tārumār itdi bozıldı naqş-i Çîn
330. Çıkdı bûyunla sürādıkdan güneş
Rüşen itdi dehri şāh-ı Rûmveş

¹³⁶ Bu mısra da vezin aksamaktadır.

331. Boy nöker ordusu üzre sürdi şâh
Cenge iqdâm itdi şâh-ı dîn-penâh
332. Dirdi Rûmî pehlevânı ol peleng
Eyledi âmâde-i perhâş u ceng[17a]
333. Kaşd idüp rezme o şâh-ı Cem-nişân
Giydi ceng esbâbını çün kahramân
334. İtdi şemşîrin kemergâhında bend
Çekdiler ol şehsüvâra bir semend
335. Na'ra urdı borı feryâd itdi kûs
Girdi 'asker kıldı çarhı âbnûs
336. Ol tarafından dağı bindi sürhşer
Sancağı üzre dirildi boy nöker
337. Şaf şaf oldu sürhşer-i bî-dâd için
Kıldılar cânlar fedâ bir âd için
338. Kırmızı tac-ile ceş-i bî-şümâr
Küh u deşti itdi yekser lalezâr
339. Tîğ-ı Hindî Rûm'a yüz gösterdi tîz
Girdi meydâna palân pür-sitîz
340. İki deryâ ağıdı bir şahrâya teng
Çarhacılar çığıdı vü başlandı ceng

341. İki leşker çün qarıldı bir yire
Yiryüzi oldu maşar tac u sere
342. Er kırıldı baş kesildi düşdi at
Aşdı ol maştelde şandan bir Fırāt
343. Rūmı şarkī pehlevān itdi sitiz
Oldı peydā şanki şūr-ı rüstaşiz
344. Çün bu iqdām ile ol şir-i jiyān
Şamle kıldı sürşer üzre revān
345. Döndi şarkī ‘asker oldı tārūmār
Ġalib oldı hayder-i düldül-süvār
346. Cümlesi yüz döndürüp itdi firār
Ardına düşdi Selīm-i nāmdār
347. Ol kadar kırdı o dönmiş ‘askeri
İtdi ğalţān her şademde biñ seri[17b]
348. Atı a‘dānuñ vefādār olmadı
Baş-ı bed-fercāmı bī-dār olmadı
349. İndi atdan çışdı bir kuşsāra hep
Ġör ne gösterdi sipihr-i bü’l-‘aceb
350. Ellerinden gitdi hep ālāt-ı ceng
Her biri tiğ içre oldı bir peleng

351. İndi atından tamāmı ehl-i Rūm
Hep piyāde ʔāğa itdiler hücūm
352. Yoğ-idi yol ğayrı semte gitmeñe
Başladılar seng ile ceng itmeñe
353. Şeh dağı oldu piyāde ol zamān
Bir hūner gösterdi anda pehlevān
354. Anda Hāḡḡ'a oldu bir 'ālī maşāff
Mişlini gördüm dinmesünler ḡilāf³⁷
355. Pīş-i şāha her ʔarafdan geldi baş
Hāksār oldu serān-ı bed-ma'aş
356. Ğāret oldu boy nöker esbābı hep
Tāze rūlar nūş-ı leb
357. Ester ü üştürle esb ü genc ü māl
Rūmi yağmacıdan oldu pāy-māl
358. Dağı gūn-a-gūn metā' u la'l ü zer
Sīm ü zerden kīseler hep oldu pūr
359. Ol diyārı aldı zabt itdi Selīm
Hāḡa gösterdi ʔarīḡ-i müstaḡīm
360. Döndi Erzincān'a girdi şīr-i ner

¹³⁷ Bu mısradā vezin aksamaktadır.

Gitdi ma'düm oldı cümle sürhser

361. 'Ayş u 'işret kıldı bir kaç gün o şāh
Şehr-i Erzincān'ı itdi pür-sipāh
362. Ol diyāruñ deşt ü şāhrāsın tamām
Şayd idüp seyr itdi şāh-ı nīk-nām[18a]
363. Bir kılın naşb eyledi ol mülke şāh
Şancağına döndi ol gitdi penāh
364. Geldi temkīn itdi mülkinde Selīm
Luţf-ı Hakk'a eyledi şükr-i 'azīm
365. Cür'etde kim gördi ise bī-gümān¹³⁸
Āferīn itdi o merde ol zamān

SANCAK-ŦALEBĪDEN-Ī SULTĀN SELĪM EZ-PEDER-Ī HŦİŞ BE-FERZEND- Ī HOD

366. Degül imdi ey nihān gūyendesi
Şāh devrinde haber cūyendesi
367. Yine bir tāze hikāyet sāz kıl
Bir dilārā dāstān āgāz kıl
368. Söyle kim hep muntazırdur ehl-i hūş
Çün sözüñ var niçün olursın hamūş

¹³⁸ Bu mısradā vezin aksamaktadır.

369. Geldi çün şehre Selīm-i tācver
Gör ne tedbīr itdi ol şāhib-nazar
370. Didi bir gün ol cihān-ārā ferīd
Kim şeh-i Cem-rütbe Sultān Bāyezīd
371. Cümle evlādına virdi imtiyāz
Her birin sancaqla itdi ser-firāz
372. Hōd benüm oğlum Süleymān bendesi
Pādişāhuñ bende-i efgendesi
373. Sancağa oldı sezāvar ol cüvān
N'ola şimden şoñra bulsa 'izz ü şān
374. N'ola ihsān itse şāh-ı ser-firāz
Virse bir sancaqla aña imtiyāz
375. Didiler ey pāk-ı re'y u dūrbīn
'Aqlıña olsun hezārān āferīn
376. Dānişüñde saña kim hem az olur
Kim senüñ endişeñe enbāz olur[18b]
377. Çünkü bu tedbiri itdi Hān Selīm
Yazdı bir mektüb o dem bī-havf vehīm
378. Virdi bir merd-i hıredmende anı
İtdi çok luṭf-ile şermende anı

379. Vardı dergāha o merd-i kārđān
Virdi a'yāna o mektūbı hemān
380. Oğuyup çün mazmūnını bildiler
Pādişāha 'arz u rūşen kıldılar
381. Çünki āgāh oldu Sulţān Bāyezīd
Eyledi fermān-ile luţfa mezīd
382. Kim Süleymān'a virün bī-intizār
Aḥmed'ün taḥt-ı yedinden bir ḥişār
383. Şeb-i ḥinnā Qarḥişārı kıldı yād¹³⁹
Didi ḥükm itsün aña ol şāh-zād
384. Girü döndi bu beşāretle beşīr
Şancağa çıqdı Süleymān oldu mīr
385. İrdi Sulţān Aḥmed'e çün bu ḥaber
K'ey zahīr-i mülk-i şāh-ı nāmver
386. Bilmiş ol taḥt-ı yedinden bir ḥişār
Ḥān Süleymān şāha virdi şehriyār
387. Gün-be-gün ḳadri füzūn olmaḳdadur
Dem-be-dem 'izz ü şeref bulmaḳdadur
388. Diñleyüp bu kışşayı oldu melūl
Didi bu tedbīri ben itmem ḳabūl

¹³⁹ Vezin gereği Qarḥişār şeklinde okunmuştur.

389. Ol ھیār ol şehir virilmez aña
Ol diyāruñ halkı dirilmez aña
390. Bilmedi hōd şāh baħr u ber anı
Anları ben sevmezem anlar beni
391. Koñşılık mihr ü maħabbetden gelür
Koñşı kim bed-h̃āh ola andan n' olur[19a]
392. Didi ol demde Yular-kışdı vezīr
Ey firāset şāhibi rüşen-zamīr
393. Yā 'adū gāyet ba'īd olmaħ gerek
Yā huzūruñdan bedīd olmaħ gerek
394. Tā bilesiz bir biriñüz bi't-tamām
Arañızda qalmaya bir fikr-i hām
395. Aşlına baħma çü düşmendür saña
N'itdügi qurbuñda rüşendür baña
396. Eylemegil añı qurbuñdan ba'īd
Olma halka bā'ış-i güft ü şinīd
397. Niyyetin görüp tedārük kıl aña
Diñle benden gör ne pend itdüm saña
398. Didi yok qurbumdan ol gitmek gerek
Gitmesiçün cidd ü cehd itmek gerek

399. Bir ulağ gönderdi dergāha hemān
Ŗāha bu ađvāli ‘arz itdi revān
400. Didi ben olmam Sleymān’a civār
Ėayrı yirden hiŖŖe virsn Ŗehriyār
401. Mācerā ‘arz oldı Ŗāha lā-cerem
Boli’yı virdi Sleymān’a o dem
402. Gir Sultān Ağmed oldı bī-ķarār
Kim ne Boli virile ne ol hiŖār
403. Yine tnd oldı Yular-ķıŖdı hemān
Didi ey Ŗāhib-ferāset kārđān
404. Ėnki ķurbuđdan anı itdn ba’id
Rāĥat ol kim vardı oldı nā-bedid
405. Didi yoķ yoķ ol Ŗehir kim Boli’dur
Bizden ol ma’mre taĥtuđ yoludur
406. Irte bir gn Ŗbhesisiz bu ćarĥ-ı dn
Bāyezid’ı merg ile eyler zebn [19b]
407. Ba’dehu ben taĥta ‘azm itsem gerek
Nefs-i Boli’dan gećp gitsem gerek
408. Ger Sleymān Boli’da itse ķarār
Ŗa’b-ı mŖkildr bize andan gzār

409. Virmedi çün kim aña Aḥmed rızâ
‘Arz olundı pâdişâha müdde‘â
410. Şâh emr itdi vezîr-i âşafa
Didi kim olsun Süleymân’uñ Kefe
411. Güş idince Aḥmed oldı şâdmân
Bilmedi kim irişür aña ziyân
412. Tâ’n idüp didi Yular-kışdı o dem
Cânuña olur Kefe dağ-ı elem
413. Bâda virdüñ ḥaşmet-i şâhâneñi
Öz elüñle şimdi yıķduñ ḥâneñi
414. Daḥı şimdi anlara yüz tutdı Rûm
Anlaruñ oldı tamâm ol merzbûm
415. Kim didüñ şâhı zebûn eyler zamân
Tâc u taḥta ben sezâvârum hemân
416. Sen memâtın dâ’im eylersin ḥayâl
Ol ḥayâtında ider fikr-i me’al
417. Çün Kefe oldı Süleymân menzili
Bâda vardı cümle fikrûñ ḥâşılı
418. Göresin kim nâgehân bir gün Selîm
Leşkerin cem’ eyleyüp bî-ters ü bîm

419. Lā-tekellüf Rûm'a deryâdan geçer
Rûmilini çarb-ı dest-ile açar
420. 'Âlemi fetḥ eyler ol kişver-küşây
Böyle olmaz dâniş ü tedbîr-i rây
421. İrmedüñ çün kim sözümler maşlahat
Gör nice nâdim olursın 'âkıbet[20a]

REFTEN-İ ŞÂH-ZÂDE SÜLEYMÂN BE-SANCAĞ-I KEFE

422. Çün Süleymân'a Kefe oldu 'aḫa
Didiler begler mübârek-bâd aña
423. Emr idüp hem didi şeh-zâde Selîm
Ey ciger-güşem yûri bî-ters ü bîm
424. Var mübârek ola sancağ saña¹⁴⁰
Çeşm ü güş ol dâ'imâ benden yaña
425. Bindi keştîye açıldı bâdbân
Geçdi deryâyı Süleymân-ı zamân
426. Çün irişdürdi kenâra rûzgâr
Oldı ol şâha Kefe dârü'l-çarâr
427. Döndi bir kaç gün bu çarḥ-ı lâciverd
Gâh germ itdi hevâyı gâh serd

¹⁴⁰ Bu mısradaki vezin aksamaktadır.

428. 'Âkıbet buldı hevâlar i'tidâl
Oldı bāğ u rāğlar cennet mişâl
429. Böyle hoş mevsimde bir gün Hân Selîm
Nûş iderken bâdeyi bî-havf vehîm
430. Meclis içre 'arız oldı bir kesel
Şundı sâkı şâğarı ol çekdi el
431. Didi kim ğayret beni itdi helâk
Yok 'aceb ger olsa yaşam çâk çâk
432. Âl-i 'Osmân'un şükûh u şevketi
Devleti vü haşmeti vü şavveti
433. Münteşirdür heft iklîme tamâm
Belki biz virdük ekâlîme nizâm
434. Düşmen-i dînün talebkârı bizüz
Ehl-i İslâm'un hevâdarı bizüz
435. Zûr u zerle kimse hemser yok bize
Salânat tavırında beñzer yok bize[20b]
436. Niçe çarn oldı ki devr-i rûzgâr
Âl-i 'Osmân'ı tutupdur üstüvâr
437. Bundan aqdem istimâ' itdüm ki Şâm
Ehl-i Rûm ile nizâ' itmiş tamâm

438. Ğalib olmuş ehl-i Rûm'a ol gürûh
Rûmiyânda qalmamış neng ü şükûh
439. Rûm'a girmiş Şâmiyân'ın sancağı
Gitmiş andan sonra Rûm'ın revnâğı
440. Kul yüze çıkmış şenâ'at eylemiş
Leşker izhâr-ı şekâvet eylemiş
441. Ol mağallerde 'Alâü' d-devle hem
Fitne için koymuş ortaya qadem
442. Germ iken sevdâ vü bazarı quluñ
Ol dağı olmuş hevâdarı quluñ
443. Rûm'ı şâmî düşmen itmiş âşikâr
Kendü çıkmış aradan tutmuş kenâr
444. Ben bu gayretten yanarken nâgehân
Rûm'a İsmâ'il'i döndürdi 'inân
445. Geldi aldı Qayşeri'den mâl u bâc
Ğayrı yirlerden dağı umdı harâc
446. Ol da bir dağ oldu cânumda bedîd
Gerçi ıgmaz itdi Sulţân Bâyezîd
447. Geçmedin beş gün bu devr-i rûzgâr
Âşikârâ itdi bir tenhâ süvâr

448. Şeh Kulu nâm aşlı nâ-peydâ denî
Ne makâmı bellü ne hüd meskeni
449. Rûm'a geldi şâhlikdan urdı dem
Başına tâc aldı kaldurdu 'alem
450. Anaıolı beglerin itdi zebûn
Niçe sancağ andan oldu ser-nigûn[21a]
451. Mülkimüzde gezdi ol bir niçe dem
'Âkıbet aldı 'Alî Paşa'yı hem
452. Kimse anı men'e kıadır olmadı
Ėayret-i İslâm zâhir olmadı
453. Vardı ol tavr-ile şarka bî-hirâs
Bundan eyleñ cür'etin Rûm'un kıyâs
454. Ėayret öldürdi beni bu Ėuşşadan
Bî-ħamiyyet vâkıf olmaz kışşadan
455. Şâh-ı mülk-i Rûm Sulıân Bâyezid
Pîr ü 'âcizdür degül zâtı müfid
456. Bir yañadan 'arız olmuş pîrlik
Bir yañadan dağı bî-tedbîrlik
457. Tîğ u cür'et yoğdur anda âşikâr
Mülk bu üslûb-ile dutmaz qarâr

SULTÂN SELİM TEVECCÜH-NÜMÜDEN-İ BE-CÂNİB-İ KEFE

458. Bir zamân kim husrev-i hâver-zemîn
Meskeni aldı serîr-i çâr-hîn
459. Şâh-zâde çıktı dîvân eyledi
Leşker ü sâlâra fermân eyledi
460. Hâzır oldu çün ki esbâb-ı sefer
'Askerin ıldı mûheyyâ ser-be-ser
461. Dirdi ol mülkûn sipâhın şâh-zâd
Ol vilâyet birle itdi hayr yâd
462. Yüridi 'asker ulaşdı şaf şafa
Tâ ki oldu anlara menzil Kefe
463. Mülhâķ oldu çün Süleymân Şâh'a şâh
Böyle tehbîr itdi ol gîtî-penâh
464. Kim bu dem devletle şâh-ı kâmkâr
Edrine şehrinde tutmuşdur arâr [21b]
465. Bende bu yirden çeküp hayl u haşem
Niyetüm oldur ki Rûm'a 'azm idem
466. Çok zamân oldu ki şâhı görmedüm
Niçe demdür pâyına yüz sürmedüm

467. Hem varup didâr-ı sulţânı görem
Hem dağı a'yan u erkânı görem
468. Bir du'â idem temennâ şâhdan
İstimâletle dönem dergâhdan
469. Didiler ey şâh-ı İskender-mişâl
Rây u tedbirüñde 'âcizdür hayâl
470. Sen ne fikr itdüñ ise oldur cevâb
Şeh su'al eylerse müşkildür cevâb
471. Gerçi kim terk-i edebdür bu kelâm
Bî-icâzet gitmek istersiz tamâm
472. Pâdişâh-ı 'aşrdur ol tâcdâr
Hâtırına qonmaya nâ-geh gubâr
473. Şeh didi gerçi degüldür bu şavâb
Ata oğul arasında yok hiçâb
474. Aramızda kimse nâ-büd olmadı
Mîhr ü şefkat bâbı mesdüd olmadı
475. Bende şahuñ âsitânın itse yâd
Yok 'aceb kim böyledür resm-i 'ibâd
476. Bendeyem çün cân u dilden şâha ben
Yüz sürersem n'ola ol dergâha ben

477. Böyle itdi unki tedbrini ol
Bir mbrek s'at ire utdu yol

'AZM-KERDEN-İ SULTAN BE-CANİB-İ EDRİNE

478. unki böyle aşd ıldı ser-firz
İtdi ol dem de Hd'ya ok niyz [22a]

479. Eyledi bu fikri hem Sultn Selm
Tşeden olmaya yolda havf u bm

480. Bir nie keşt dztdrdi hemn
Kim zahre ola anlarla revn

481. Kendüsi yirden yürüye s-be-s
Baħr iinde seyr ide keşt amu

482. Her onağa kim ona ol Őh-zd
Baħrden vara yannca aħa zd

483. Hem sef'in andadur ma'lm ola
B-tereddüd lzm olduğa bula

484. Bu tedrlikle gp ol Őh-zd
Dergeh-i 'liyi idindi murd

485. Sürdi menzil menzil ol pk-svr
ayy olnd nie deşt  khsr

486. Başdı bir gün deşt-i pağ' a kadem

- Çurdu ol vādide bengāh u hıyem
487. Geldi hem Tatar Hān ser-firāz¹⁴¹
Şāha ‘arz itdi niçe ‘acz ü niyāz
488. Tuḥfeler çekdi o dem şeh-zādeye
Çok şenālar itdi ol āzādeye
489. Didi ey şeh-zāde-yi ‘ālī-cenāb
Taḥtuñ olsun çarḥ ü tacuñ āfitāb
490. Hıyr maḥdem çün ḳadem başduñ bize
Cān bu menzilde tufeyl olsun size
491. Emrūñ olursa bu muḥliş bī-gümān
Şāha yoldāş olayn bende hemān
492. Bu seferde şāha ben hem-rāh olam
Bende-i ḥıdmet güzār-ı şāh olam
493. Ger baña ruḥşat virilmezse şehā
Çayrı yüzden eyleyem ḥıdmet saña[22b]
494. Ālet-i ḥarb-ile çok leşker virem
Üstüne mecmū‘-ı Tatar’ı direm
495. Himmetünde bir çeri hem-rāh idem
Kim seni iḳlīm-i Rūm’a şāh idem

¹⁴¹ Bu mısradā vezin aksamaktadır.

496. Çün bu söz irdi Selim'ün sem'ine
Ne aña meyl eyledi ne cem'ine
497. Didi ey dānā dil-i rüşen-zamir
Kendü iqliminde sultān-ı kebir
498. Bizlere çok luḫ izhār itdünüz
Şıdḫ-ile bildük ḫaberdār itdünüz
499. Sizden ihlās u maḫabbet añladuḫ
Himmet u şıdḫ u ḫaḫiḫat añladuḫ
500. Sür'atümden maḫsadum ey nık-ḫ'āh
Şanmañuz ceng ola yā da'vā-yı cāh
501. Çok zamān oldu ki şāhı görmedüm
ḫusrev-i 'ālī penāhı görmedüm
502. Ben ziyāret ḫaşdına oldum revān
ḫāşali'llah k'ola maḫşūdum ziyān
503. Ger sipāh u leşker itseydüm murād
Bende leşker var idi ḫadden ziyād
504. Bir du'a ḫıl baña ey ḫān-ı güzīn
Himmetün eyle derūnuñdan mu'in
505. Böyle diyüp ḫān ile itdi vedā'
Geçdi andan bī-cidāl ü bī-nizā'

506. Niçe menzil varmadın ol ser-firâz
Geldi hân-zâde sa'âdet pür-niyâz
507. Didi kim ey şehriyâr-ı kâm-yâb
Olmuşam bende kudümünda türâb
508. Bir alay Tatar ile ol nev-cevân
Deşt içinde şâha oldı hem-'inân [23a]
509. Deşt-i Kıpçağ'ı temâşâ itdi şâh
Gördi her bir nev'den rengin giyâh
510. Bitmiş ol şahrâda envâ'-ı nebât
Her kenârında aqar âb-ı hayât
511. Sebzesi hoş ü hevâsı mu'tedil
Toprağından 'anber-i sârâ hacil
512. Kevk ü darrâc-ile pür-şahrâları
Sünbül otlar âhû-yı ra'naları
513. Turnası şâhîni hergiz görmemiş
Rûzgâr âhûlarını sürmemiş
514. Şayd u gül-geşt-ile deşti şehriyâr
Geçdi menzil menzil ü itdi şikâr
515. Gördi her vâdide bir lu'f-i 'azîm
Husrev-i bîdâr-ı dil Sulţân Selîm

516. Hem bahār eyyāmı hem nev-rüz idi
Ebr-i nīsānı zemīn efrüz idi
517. Pürtev-i hūrşīd-ile feyz-i şehāb
Virmiş-idi rüy-ı arzā reng-i āb
518. Tāb-ı mihr-ile olınca āb-ı berf
Her bīnār olmışdı bir deryā-yı jerf
519. İşbu faşl içre gelüp ol zū-fünūn
Kondı Özi üzre k'oldur baħr-ı hūn
520. Adıdur Özi velī deryadur ol
Bir perişān bī-ser ü bī-pādur ol
521. Tāze olmışdur o baħr-ı sehmnāk
Mest-i bī-pervā vü rind-i sīne-çāk
522. Şūr-ı İsrāfil'e beñzer her demi
Varamaz yanına ħavf eyler gemi
523. Girdi keştilerle ol deryāya şāh
Virdi eyyām anlara luṭf-ı İläh[23b]
524. Geçdi ol deryāyı çıķdı sāhile
Pādişāh-ile irişdi menzile
525. Leşker-i nuşret-şi'ār-ile revān
Vardı kondı Tuna'ya ol pehlevān

526. Tuna bir Őaũdur veli derya geçer
Ol Őaũuñ baũ ħavf-ı mevcinden geçer
527. Heybetinden ademi tersan u zar
Cunbiũinden murę u mahi bi-ķarar
528. Gok buğarından hemiũe ũekvenak
Yiryuzi da'im elinden sine-ęak
529. Mulk-i Rüm'un ħaliya ser-ħaddidür
Leũker-i Ye'cüc-i küfrün seddidür
530. İtdi andan dağı ũeh-zade güzar
Sürdi menzil menzil ol çapük-süvar
531. Pes Silistre ķurbına buldı vuũul
İtdi ol vadiye leũkerle nüzul
532. Çün Silistre ħakimi gördi 'ayan
Ya'ni Ķasım Beg o mir-i kardän
533. Padiũaha bir ulağ gönderdi tiz
Didi kim geldi emir-i pür-sitiz
534. Tıyy idüp vädileri bi-iħtiraz
Edrine diyüp gelür ol ser-firaz
535. ħayr u ũerden kimse bilmez niyyetin
Lik 'alem fehm idüpdür cür'etin

536. Zâhirinde dostdur ol tâcdâr
Bâtının ben bilmem illâ Kirdgâr
537. Şâh dergâhın murâd itmiş gelür
Bendelik resmin edâ itmiş gelür
538. Şehre ğavġâ düşdi vü şâh oldu tünd
Hem perişân oldu hem cem' oldu cünd [24a]
539. Kim icâzetsiz niçün geldi bu merd
Var mı gönlünde 'aceb fikr-i neberd
540. Ğulgüle taldurdu Rûm'ı ser-te-ser
Didiler geldi Selîm-i nâmver
541. Edrine tahtını koydu tâcdâr
Göçdi tondı vâdiye bî-ihtiyâr
542. Rûmili beglerbegisine revân
Kim Hâsan Paşa idi ol pehlevân
543. Tîz çâvuşlar revân oldu be-nâm
Kim haber vir beglere kıl ihtimâm
544. Cümle sancağ beglerin eyle habîr
Kim dağı eglennesünler ey dilîr
545. Çün irişdi anlara fermân-ı şâh
Rûmili'nden geldi bî-pâyân sipâh

546. Kõndi řaħrāya tamāmet leşkeri
 Hem sipāhī ħayli hem yeñiçeri
547. Nĩgbolı'nuñ emĩri Bāli Beg
 Ġāzi dehr u ser-efrāz-ı felek
548. Kışşadan çũn nāgehān aldı ħaber
 Bir zamān eglenmedi ol pũr-hũner
549. Sancağından çıķdı vũ itdi řitāb
 Bir řarāvul gibi oldu ol ħicāb
550. Yũridi õñince ol şeh-zādenũñ
 Cũr'etde gũř eyleñ ol āzādenũñ¹⁴²
551. řāha 'arz itdi anuñ her menzilin
 Bilmez idi gerçi esrār-ı dilin
552. Didi kim gelmekdedũr ol nāmver
 Tunca şuyın geçmedin likin geçer
553. 'Askerinden şaplamış dũnyā-yı gerd
 Cũnbiřinden eglenũr anuñ neberd [24b]
554. Kimse idrāk itmez eřvārın anuñ
 Añlamaķ mũřkildũr esrārın anuñ
555. řāha çũn 'arz oldu anuñ menzili
 Menzilinden pũr-ğubār oldu dili

¹⁴² Bu mısradā vezin aksamaktadır.

556. Didi kim şeksiz Selīm-i bī-hırās
Ceng için gönlündedir meydür heves
557. Bī-icāzet geldi çün ol şāh-zād
Eylemişdür cür'etine i'timād
558. Bahta itmiş istinādı ğālibā
Tahta geçmekdür murādı ğālibā
559. Göçelüm biz gelmedin ol pür-sitiz
Yoħsa geldikde kıparur rüstahiz
560. Ğaymelerle biz kınalım çayıra
Çevremüzde leşker olsun dā'ire
561. Şehr kırsun arkamızda dīdebān
Görelüm n'eyle Selīm-i Ğurdedān
562. Bu tedārikle o dem şāh-ı cihān
Leşkerin bindürdi vü oldı revān
563. Kūh u deşti kıtdı yekser leşkeri
Başdı şahrālar yüzün yeñiçeri
564. Geldi ol Ğaşmetle kındı çayıra
Bağladı girdinde leşker dā'ire
565. Kıtdı ol menzilde ārām u sükūn
Bir kıaç eyyām ol ferīd-i zū-fünūn

566. Bu arafdan şah-zād u kāmran
Geldübine nādım oldu ol zamān
567. Görmedi ün kim pederden iltifāt
İztırāba düşdi ol nīgü řifāt
568. Pādiřāh anuñ udūmıdan ĥacil
Bī-icāzet geldüğinden münfa‘il [25a]
569. Oldı řeh-zāde melūl u dil-figār
aldı ol yırde perīřān rūzgār
570. Dergeh-i sulṭāna ruḥřat bulmadı
Ĥālını i‘lāme firşat bulmadı
571. ‘Āķıbet a‘yāna gönderdi ĥaber
Didi kim ey serverān-ı mu‘teber
572. Bilmiş oluñ kim murādum řāhdur
Maķřad u maķřūdum ol dergāhdur
573. Ĥāṭırumda yoķ benüm fikr-i mařāf
İki ma‘nādur murādum bī-ĥilāf
574. Evvelā řāhuñ mübārek ṭal‘ati
řāniyā erkān-ı devlet řoĥbeti
575. Pādiřāh-ile sözüüm var muĥtařar
āni‘em ben bir cevāba ĥayr u şer

576. Ger müveccehdür sözüm mesmü‘ ola
Ver ne nā-ma‘ķıldur memnū‘ ola
577. Çünki paşalar sözin gūş itdiler
Ėayrı aķvāli ferāmūş itdiler
578. Anlara bu emri görmek oldı farz
Pādişāha ķıldılar ol ĥāli ‘arz
579. Didiler ey pādişāh-ı baħr u ber
Geldi ol şeh-zāde-yi ‘ālī güher
580. N’ola ifrāt-ı mürüvvetden bu dem
Cürmini ‘afv itse şāh-ı pür-kerem
581. Gelse itse pāy-ı taħta rüy-māl
Görse dīdāruñ o ferħunde-ħişāl
582. Olmaya aķrān içinde şermsār
Yüz sürüp dergāha itse i‘tizār
583. Virdi Sulţān Bāyezīd ol dem cevāb
Kim muħālifdür bu re’y-i nā-şavāb [25b]
584. Hem daħı anda bulınan bażı ķul
İtmediler bu ķavli ķabūl
585. Virdiler şeh-zādeye anda cevāb
Tā ki gelmek olmadı bunda şavāb

586. Gūş idince bu sözi nāmver
Eyledi tekrār irsāl-i ḥaber
587. Kıldı bī-ḥad ‘ahd u bī-pāyān yemīn
Didi yoḡdur pādişāha bende kīn
588. Ehl-i Rūm ol ‘ahde ḳānī‘ olmadı
Ol ki aḥbāb idi mānī‘ olmadı
589. Didiler bu nev-cevān-ı zū-fünūn
İtdi Gürcistān zemīni ḡarḳ-ı ḥūn
590. Göñline ceng itmedin gelmez fütūr
Re’y ü tedbīrinde hem yoḡdur ḳuşūr
591. Yoḡ ‘aceb şimdi bu şāh-ı nīk-baḥt
Eyleye da’vā-yı mülk ü tāt u taḥt
592. Ḥāşılı düşdi cihāna şerr ü şūr
Oldı muḥtel ü müşevveş her umūr
593. Ne dönüp gitdi Selīm-i kām-cūy
Ne icāzet virdi şāh-ı nīk-ḥūy
594. İki cānibde olup ḥavf ü ḥazer
Beklediler birbirin şām u seḥer
595. Pes bu üslūb-ile döndi rüzgār
Bunda şāh u anda ol tutdı ḳarār

596. Heybet u şemşiri ol şeh-zâdenün
Cür'et ü tedbiri ol âzâdenün
597. Eyledi Rûm ehlini cümle mürid
Ġâfil idi gerçi Sulţân Bâyezîd
598. Pür-maĥabbet oldu aña her gönül
Ĥar iken dillerde mühri oldu gül [26a]
599. Ĥün 'adâvet zâhir itdi şehriyâr
Bundan aña kaçdı çok Rûmî süvâr
600. Varmayanlar daĥı ol üslûb-ile
Bendelik 'arz itdiler mektûb-ile
601. İtdiler aña maĥabbet cân ile
Ĥıldılar tekrîm 'izz ü şân ile
602. Didiler sen olmaz iseñ Rûm'a şâh
Devletün aĥir olur kârı tebâh
603. Himmet ü iĥdâmı sen eyle ziyâd
Ġam yeme lâ-büd olursın ber-murâd

SULţÂN SELİM NÂME-FİRİSTÂDEN BE-A'YÂN-I DEVLET

604. Şâh-ı şîr-efgen Selîm-i tünd-ĥû
Ĥayder-i şânî hizebr-i ceng-cû

605. Çün kabûl-i hazret-i şâh olmadı
H'âhişi maqbûl-i dergâh olmadı
606. Hükmini tekrâr icrâ eyledi
Bir mufaşşal-nâme inşâ eyledi
607. Gönderüp erkân-ı dîn u devlete
Muntazır oldu cevâb-ı şihhate
608. Evvelâ nâme be-nâm-ı Kirdgâr
Şâniye ma'lûm ola kim ey kibâr
609. Bî-icâzet gerçi gösterdüm nüzûl
Geldüğümden ben hacil sizler melûl
610. Çün müyesser olmadı didâr-ı şâh
Baña ruḥşat virmedi baht-ı siyâh
611. Aña ifşâ idecek esrârumı
Sizlere açdum bilûn efgârumı
612. Çünkü siz cân-ile devlet-ḥ'âhsız
Hâmi-i dîn ü mu'în-i şâhsız[26b]
613. Âl-i 'Osmân gayreti sizlerdedür
Şoñra inşâf olsalar bizlerdedür
614. Çok zamândur kim sipihr u vâjgün
Niçe taht u tâci itdi ser-nigün

615. Çok ocaqlar bāda virdi rūzgār
Nice evler yıkdı gerdün āşikār
616. Niçe şahı dehr-i dūn itdi esīr
Niçe şahib devleti itdi haķīr
617. Tā ki ferr u devlet-i ‘Osmāniyān
Gün gibi ‘ālemlere oldı ‘ayān
618. Hāliyā hod husrev-i ‘ālem penāh
Berr ü baħruñ şahıdur bī-iştibāh
619. Mülkimüz ma‘mūr u leşker bizde çok
Bār u bengāh esb ü üştür bizde çok
620. Bī-‘adeddür şehr ü bī-ħaddür hişār
Genc-i bī-pāyān u ‘asker bī-şümār
621. Fitne-i Ye’cüc’dür a’dā-yı dīn
Rūm’dur ol fitnenüñ seddi hemīn
622. Pes ne ğayretdür bu kim dārā-yı Şām
Rūm şah-ıyla ide da‘vā-yı hām
623. Şarķ şah-ıyla ‘Alaü’ d-devle hem
Rūm’a düşmendür bu iki pür-sitem
624. Müttefiķdür ol ile haşm-ı kavī
Fi’l-ħaķika ol ğabīdür bu ğavī

625. Kāfiristān cümle düşmendür bize
Bu haber gün gibi rüşendür bize
626. Pes bu ğayretten dilüm ğamnākdür
Sīne mānend-i girībān-çākdür
627. Qalmamışdur sizde ğüyā i'tikād
Olduñız yā münkir-i 'izz u cihād [27a]
628. Siz ki bāb-ı devletün bevvābısız
'Al-i 'Osmān mülkinün nevvābısız
629. Sizlere vācib olupdur belki farz
Kim bu hāli idesiz ol şāha 'arz
630. Līk bu sözden ğaraż fehm itmeñüz
Bendeyem ben şāha siz vehm itmeñüz
631. Bendeyem ben taht-ile tāc istemem
Salṭanat evcinde mi'rāc istemem
632. Kendünün hālin bilürsüz aşikār
Kim 'adū def'i için olmaz süvār
633. Ḥamdüli'llāh var niçe şeh-zādeler
Hem şecā'at merdi hem āzādeler
634. Fikr idüp inşāfa gelsün şehriyār
Ġayretün tedbīrin itsün ihtiyār

635. Çün bu nâme buldı erkâna vuşul
Degmedi mazmûnına redd ü kabûl
636. Qaldılar hayretde a'yân cümle hep
Oldılar endişe birle beste-leb
637. Bu sözi âhir görüp re'y-i şavâb
Virdiler şeh-zâdeye böyle cevâb
638. Didiler kim ey şehensâh-ı cihân
Tâ cihân var olasın sen câvidân
639. Sen şehüñ şânında söylenmez güzâf
Dâniş u cür'et señündür bî-ñilâf
640. Sözlereñ haqdur ser-â-ser serverâ
'İlmine mañfi degüldür mâcerâ
641. Lîk 'arz itmeklige yoqdur mecâl
Qorqaruz tâ kim diger-gün ola hâl
642. Haq müyesser eyleye dil-ñ'âhuñı
Artura devletle 'izz u câhuñı[27b]

NEVMİD-ŞÜDEN-İ SULTÂN SELİM VE SANCAK-İ TALEBİDEN

643. Çün bu sözden dağı oldı nâ-ümîd
Ditredi gayretten ol mânend-i bîd
644. Nâr-ı gayret yaqdı ol şeh-zâdeyi

Hıřmnāk itdi şeh-i āzādeyi

645. Yazdı bir nāme dağı ol derd-ile
Anı irsāl eyledi bir merd ile
646. Nāmenūñ mefhūmı budur kim ‘ayān
İtdi sergeşte beni devr-i zamān
647. řāh redd itdi sebebsiz bendesin
Tutmadı mađbūl ben efgendesin
648. Bōyle fikr itmeñ ki bī-minnet dōnem
Gōçdūğüm vādīye bir dađı kōnam
649. Dōnmezem ol mūlke tā imkān ola
Özge bir sancağ dağı iřsān ola
650. Luşfi iřhār itse řāh-ı řīr-dil
İtmese ‘abdini her yūzden ĥacil
651. Ger Semendre’ye gōnderse beni řāh
Virse eřrāf ü ecānibde sipāh
652. Kāfir ile dem-be-dem ceng eylesem
Yir yūzini kāfire teng eylesem
653. Kesdürem ol yolda āđır başumı
řād idem tā bir niçe řardāřumı
654. Yā alam ol mūlki cümle řāh iřün

- Yâ şehîd olam sebîlu'llâh için
655. Çün beni red itdi Sulţân Bâyezîd
İşbu tedbîr-ile itsün nâ-bedîd
656. Ger cefâ görem vefâsın gözlerem
Nâ-murâd oldum rızâsın gözlerem[28a]
657. Çün bu yüzden fetĥ-i bâb itdi Selîm
Oldı zâhir luţf-ı 'aql-ı müstaķîm
658. Şâha 'arz oldı Selîm'ün sözleri
Toldı şâhuñ ğayret-ile gözleri
659. Böyle fermân itdi ol demde hemân
Yaz-ile şeh-zâde adına nişân
660. Hem anı hem iki sancaķ âşikâr
Biri Vidin'dür biri Alaĥîşâr
661. Cânib-i Sulţân'dan in'âm ola
Şâh-zâde mazĥar-ı ikrâm ola
662. Çıķdı tuĝrâ ile şehden bir berât
Ĥurrem oldı ĥusrev-i ĥayder-şifât
663. Göçdi fi'l-ĥâl ol dilîr-i rûzgâr
Tutmadı bir laĥza ârâm u ķarâr
664. Bir mehâbetle revân oldı sipâh

- Kim tevehhüm itdi andan pādişāh
665. Çün Qazan kūyına qondı şehriyār
İki cānibden sipāh oldı süvār
666. İnmedi atdan ne bu leşker ne o
Hem qaravullar gezindi sū-be-sū
667. Ol gice tā şubḥ göz ḥ ŗāb itmedi
Aradan bīm u tevehhüm gitmedi
668. Geçdi andan daḥı ḥaşmetle Selīm
Leşker ehlinden o dem ref' oldı bīm
669. Yüridi Çirmen ḥişāra qondı şāh
Ol maḥalle eyledi ārāmgāh
670. Hafta çün oldı tamām ol nīk-nām
Zağra şāhrāsını [ol] itdi maqām
671. Anda bir kaç gün oturdı şāh Selīm
Qıldı tedbīr ile bir re'y-i 'azīm [28b]
672. Ḥükm ile her yaña gönderdi ulaq
Didi ey merdān-ı şāḥib ittifaq
673. Ne benüm-çün ne rızā-yı şāh içün
Ḥāşşa 'azm itdüm sebīlu'llāh içün
674. Üngürüs'e eyledüm qaşd-ı gāzā
İşte māl işte gānīmet eş-şalā

675. Memleketlerde nidā oldu tamām
Oldılar āmāde cümle hāş u ‘ām
676. Bu tedārikle şeh-i ‘ālem-penāh
Dirdi eṭrāf u cevānibde sipāh
677. Bir çeri cem‘ itdi ol merd-i güzīn
Kim melāyik kıldı gökde āferīn
678. Pādişāh oldu bu man‘ādan hābīr
Vehme düşdi kim nedür bu dār ü gīr
679. Şāh Selīm’ün añladum sevdāsı var
Hāṭırında şübhe yok da‘vāsı var
680. Gidelüm bir taht-ı İstanbul’a tīz
Çopmadın āşüb rüz-ı rüstaḥīz
681. Ol maḥalde geldi nā-geh bir süvār
Gürz-i rehden peykerin başmış ğubār
682. Ya‘ni irdi Hān Selīm’e bir berīd
Didi kim devletle Sulṭān Bāyezīd
683. Göçdi İstanbul’a ammā ḥāl bu
‘Askerinden böyle çopdı ğüft ü ğū
684. Kim haber gitmiş bu dem Hān Aḥmed’e
Gel dimiş şāh ol emīr-i emceda

685. Ādem u mektūb irsāl eylemiş
Kıŝsanuñ tafşilin icmāl eylemiş
686. Her ne ma'nā kim gerekdür söylemiş
Tahtı teslim ta'ahhüd eylemiş [29a]

BĀZ-GEŖTEN-İ SULTĀN SELĪM BE-CĀNĪB-İ EDRĪNE VE CENG-
KERDEN-İ SULTĀN BĀYEZĪD

687. Dīñledi şeh-zāde Sā'ī'den haber
Böyle ta'bīr itdi ol ŝāhib-hüner
688. Çünkü İstanbul'a döndürdi 'inān
Ŗāh kaşdın neyse bildüm bī-gümān
689. Da'vet eyler vākı'ā şeh-zādeyi
Ŗāh ider himmetle ol āzādeyi
690. Mülk ü mālī kim aña teslim ider
Tahta iclās eyleyüp ta'zīm ider
691. Anuñ olur 'asker ü mülk ü diyār
İstimālet virür aña ŝehriyār
692. Emr ider kim var Selīm'i ala gör
Anı ma'düm eyleyüp sen qala gör
693. Böyle tevcih itdi vü göçdi Selīm
Düşdi ŝahuñ ardına bī-ħavf vehīm

694. Üç konağı bir idüp ılğar ile
Sürdi anda sür'at-ı reftâr-ile
695. Çünkü şâha yetmege itdi murād
İrdi ardından hemân dem şâh-zād
696. Şâh göçdi vü bu kıondı yirine
Bir te'emmül eyleñüz tedbîrine
697. Bir iki gün gitdiler bu resm-ile
Şoñra geldi ikisi bir menzile
698. Çorlı'ya kıondı iki ceşş-i kıazâ
Anlara teng oldı ol vâsi' kıazâ
699. İki leşker şığmadı ol vâdiye
Leşkeriden şeş-der oldı bâdiye
700. Şaf şafa kıarışdı vü yurd oldı teng
Bi'z-zarûre kıonmadın başlandı ceng[29b]
701. Cüşa geldi iki deryâ fi'l-meşel
Mecma'ü'l-Bağreyne kıan dökdi ecel
702. Şavta ağâz itdi surnâ vü nefir
Göklere çıkıdı şadâ-yı dâr ü gîr
703. İki cânibden çekildi tûğ-ı tîz
Kıopdı ol vâdide güyâ rüstağîz

704. Cevşen-i pülâd oldu çâk çâk
Niçe er düşdi vü at oldu helâk
705. Şu'le şaldı tiğ u germ oldu neberd
At ayağından havâyı tutdı gerd
706. Tiğ-ı berķinden görürdi göz gözi
Yoksa zulmât irdi şahrânuñ yüzi
707. Ma'reke peykân ucından tıoldı kan
Kan buhârından kıızardı âsumân
708. Bî'-aded er düşdi hengâm-ı kıtâl
Akdı ol vâdiye kan Ceyhûn mişâl
709. Küştelerden püşteler oldu bedîd
Ĝâlib oldu soñra Sulţân Bâyezîd
710. Hükmin icrâ itdi taķdîr-i Hudâ
Gördi tedbirinde şeh-zâde haţâ
711. Döndi andan çünkü oldu münhezim
Didi ĝayretle o dem yâ münķasim
712. Baħre sürdi berr idi çünkü ba'id
Âh yolu buldı keştî ol ferîd
713. İtmedi bir lahza ârâm u ķarâr
'Asker-ile keştîye oldu süvâr

714. Eyledi 'azm-i Kefe ol nâ-ümîd
Geldi İstanbul'a Sulţân Bâyezîd
715. Şâh çıķdı tahta başa urdı tâc
Mülk-i Rûm'a virdi 'adl-ile revâc [30a]

ÂMEDEN-İ SULTÂN AĞMED BE-ÜSKÜDÂR VE AĞVÂL-İ U BEYÂN- KERDEN

716. Geldi Sulţân AĖmed ol ešnâda hem
Üsküdar'a eyledi vaz'-ı hıyem
717. İstedi şehden icâzetle huzûr
Ne icâzet virdi şeh ne hod 'ubûr
718. Görđi çün virmez icâzetle murâd
Böyle tedbîr itdi anda şah-zâd
719. Didi ol demde Yular-ķışdı'ya var
Eyle İstanbul'a deryâdan güzâr
720. Devlet erkânın görüp söyleş tamâm
Şığhat üzre baña irgür bir peyâm
721. Geldi İstanbul'a geçđi ol vezîr
Vardı a'yâna buluşdı bir bir
722. Her birine söyleği bu vech-ile
Didi söyleñ pâdişâh 'ad-ile

723. Oğlı Sulţān Ağmed-i ‘ālī-neseb
Kim odur ŧeh-zāde-i Dārā-đaseb
724. Muğteremdür ekber-i evlādıdur
Devletün ŧeh-zāde-i āzādıdur
725. Hem veliyyü’l-ahdi hem manzūrıdur
Lāyık-ı elţāf-ı nā-mađşūrıdur
726. Görmedi hergiz selāţin-i selef
Böyle bir ŧeh-zādeyi ĥayrū’l-ĥalef
727. Ehl-i Rūm’uñ ŧimdi sālārı budur
Tāc-ıla tađtuñ sezāvārı budur
728. Ger murād ise niżām-ı rūzgār
Tağta iclās itsün anı ŧehriyār
729. Çün bunı a’yān u ‘asker kıldı gūŧ
Her biri deryā gibi itdi ĥurūŧ [30b]
730. Tārumār oldı bu sözden leŧkeri
İttifāđ itdi velī yeñiçeri
731. Didiler kim ŧeh Selīm-i ser-firāz
Hem ŧecā‘at ehlidür hem dil-nüvāz
732. Mu‘teberdür ‘ağl ile tedbİR ile
Müŧtehirdür cür’et ü ŧeşşİR ile

733. 'Ahd-i eyyām-ı şabāvetden beri
Hem müdebbirdür o server hem çeri
734. Hem hüner var anda hem ihsān u cūd
Hāşılı itmişdür işbāt-ı vücūd
735. Bende-i fermānidur a'yān-ı Rūm
Cān ile müştākıdur erkān-ı Rūm
736. Taht anuñdur kim bu çarh-ı lāciverd
Görmedi devr ideli bir böyle merd
737. Böyle virdiler cevābı hāş u 'ām
İstimā' itdi Yular-kişdı tamām
738. Oldı zāhir āşikār o nihān¹⁴³
Hā'ib ü hāsir dönüp gitdi hemān
739. Ba'dehu a'yān u 'asker ittifāk
Birbiriyle itdiler 'ahd u vifāk
740. İdeler Sulţān Selīm'e himmeti
Virmeyeler ğayra baht-ı devleti
741. Yazdılar bir nāme Sulţān Aḫmed'e
Didiler ey ğāfil u ḫayret-zede
742. Bir Yular-kişdı ki hemdür saña
Hem vezīr u yār u maḫremdür saña

¹⁴³ Bu mısradaki vezin aksamaktadır.

743. Şūmdur hem bī-sa‘ādetdür qatı
Hem ne ‘arı var anuñ ne ğayreti
744. Naḥs-ı ekberdür bu ser-tā-pā ‘ayān
Bu şunandur cengde evvel şunan[31a]
745. Baḥşine yitmez mi anuñ bu delil
Kim ola leffāf u mezmūm u zelil
746. Ol zaman kim ehl-i Şām u ehl-i Rūm
Eylediler birbiri üzre hücūm
747. Adana üstinde oldı kārzār
İtdiler ceng ü neberd ü kirdār
748. Daḥı germ-ā-germ iken bāzār-ı ceng
Oldı ol nāmerde şaḥrā dār u teng
749. Boynına şalup yuların qaçdı tiz
Sür‘at u ilğar-ile itdi güriz
750. Ol torı yund-ile ki meşhūrdur
Daḥı ol yund itdi ki mezkūrdur
751. Adana’dan iki günde bī-direng
Geldi İstanbul’a ol bī-‘ār u neng
752. Geldüğinden itdiler anuñ su’al
Kim niçün geldüñ nedür ḥāl u me’al

753. Şundi Şāmiler diyüp urdı güzāf
Müjdecı geldüm didi çıkdı hılāf
754. Nezkeb ü ‘avret libāsın giydi ol
Habs olup zillet palāsın giydi ol
755. Kaldı bir eyyām zindān içre zār
Niçe demler dutdı maħbesde karar
756. Şoñra ‘avretler şefi‘ oldı aña
Ol muħanneş buldı zindāndan rehā
757. Sancağa çıkdı hezārān derd-ile
Merd iseñ yār olma ol nā-merd ile
758. Gör ‘Ali Paşa’ya n’itdi bu sefih
Kim sefāhetden aña yoğdur şebih
759. Çün anuñla oldı bu nā-merd yār
Tābi‘ itdi re’yine bī-iħtiyār[31b]
760. Ceng iderken sürhserle ol dilir
Dağı pāyān bulmamışken dār ü gır
761. Cenge kādır olmayup bu şahş-ı dūn
Kaçdı koyup ‘asker-i Rūm’ı zebūn
762. Eylediler anda paşayı şehid
Kendü ol ešnāda oldı nā-bedid

763. İmdi sâ'ir töhmetin anuñ hemân
Bundan aña kııl te'emmül bir zamân
764. Ger beķā-yı devlet eylerseñ heves
Dinleme anuñ hadişin bir nefes
765. Ger bunuñ re'yin idersen istimā'
Yüri cānuñla vedā' eyle vedā'
766. Belki oğlın dağı anuñ gör kerih
Bu meseldür *el-veled sırrı ebih*¹⁴⁴
767. Geldi Sulţān Aħmed'e çün bu haber
Reng u rüdan kıalmadı anda eşer
768. 'Avdet itdi nā-ümüd olup hemân
Geldügi semte yine oldu revân

DİGER-BĀR 'AṬF-I 'İNĀN-KERDEN-İ ŞĀH-ZĀDE BE-ŞAVT-I İSTANBUL

769. Çün felek gösterdi te'sirin tamâm
Ṭutdı bu üslüb ile 'ālem nizām
770. Geldi güz faşlı vü esdi tünd-bād
Gülşen içre kıopdı şarşarda fesād
771. Rüzgār esdi vü serd oldu hevā
Başladı icrā-yı aħkāma şitā

¹⁴⁴ Çocuk babasının sırrıdır.

772. Böyle demde şāh-ı şīr Sulţān Selīm
Söyledi bir gün ‘alā-resm-i qādīm
773. Kim beni ğayret helāk itdi yine
Gönlümi ğam derdnāk itdi yine[32a]
774. Pādişāh-ı ‘aşr Sulţān Bāyezīd
Bendesin qāhr-ıyla itdi nā-ümīd
775. Zāhir itdüm ben aña ‘acz ü kuşūr
Ol baña gösterdi āyīn-i ğurūr
776. Yoğ-idi bende hevā-yı dār ü ğīr
Kendi ceng itdi benümle ol emīr
777. Eylemezdüm ben cihāndār ile ceng
Bā‘ış oldı cenge ol şahrā-yı teng
778. Rūzgār ol tācdāra virdi dest
Emr-i Hāqq-ıla beni itdi şikest
779. Böyledür aḥvāl-i çarḥ-ı pūr-sitem
Gāh şādī gösterür geh derd ü ğam
780. Her zamān dönmez felek bir ṭavr-ile
Seyrin ider ğüne ğüne devr-ile
781. İmdi himmet ol degüldür kim bu dem
Kendümi bir köşede pinhān idem

782. Merd odur kim himmeti ola bülend
Olmaya cüz'î elemden müstemend
783. Ben dahı lāyık budur kim hāliyā
Ġayret-ile eyleyem cānum fedā
784. Yā irem maḳsūda yā ḫod cān virem
Yā çıḳam dār-ı cihāndan yā girem
785. 'Askerin cem' eyleyüp oldum hemān
Semt-i İstanbul'a 'azm itdi revān
786. Aşdı kış faşlında taḡlardan Selīm
Çok şular geçdi ne şu deryā-yı bīm
787. Çün Silisre ḳurbına itdi nüzül
Dergehe sancaḳ begi şaldı resül
788. Şeh Selīm'ün geldüğinden ol emīr
Pādişāh-ı 'ālemi itdi ḫabīr [32b]
789. Bu ḫaber çün kim irişdi bī-direng
Devlet erkānı bu sözden oldı teng
790. Didiler kim bu dilīr-i pūr-sitiz
İnmedi güyā atından döndi tiz
791. Hāşşa bu mevsimde kim bārān u berf
Eylemiş her vādi-i deryāsı jerf

792. Çün bu hâle vâkıf oldı şehriyâr
Didi a'yâna nedür tedbîr ü kâr
793. Didi paşalar ki ey şâh-ı cihân
Def'ine çâre budur anuñ hemân
794. Kim Silistre sancağı ihsân ola
Şâh-zâde luţfuña şâdân ola
795. Virdi el-hâşıl anı şeh-zâdeye
'Ârifet gösterdi ol âzâdeye
796. Çün Silistre sancağın aldı Selîm
Gör ne hikmet gösterür şimdi hâkîm

MEŞVERET-KERDEN-İ VÜZERÂ BE-LEŞKER DER-İCLÂS-I SULTÂN
SELİM

797. Döndi bir müddet bu çarh-ı çenberi
'Âlemi devr itdi gerdün serseri
798. Yürüdi kâminca bu gerdân sipihr
Gâh kîne kıldı zâhir gâh mihr
799. Şehriyâr-ı 'aşr Sulţân Bâyezîd
Server-i devrân şehensâh-ı ferîd
800. Pîrlîk za'findan oldı haste-hâl
Çarh-ı kej itdi elifçaddini dâl

801. Geldi peydâ oldu âşâr-ı herem
Za'fa yüz tıtdı kuvesi dem-be-dem
802. Gün-be-gün ol pâdişâh-ı köhne-sâl
Oldı bî-tâb u zebûn u bî-mecâl [33a]
803. Pâdişâhda çün bu hâl oldı 'ayân
Gördiler anı hep a'yân-ı zamân
804. Bir yire geldi kibâr-ı memleket
İtdi paşalarla 'asker meşveret
805. Didiler kim şehriyâr oldı za'if
Gitdi zür u kuvveti kaldı nahîf
806. Za'f-ı sultândan irer mülke hâlel
Fâ'ide itmez bu dem tül-i emel
807. Böyle demde ger 'adû kaldursa baş
Şâh 'âciz kimden istersiz şavaş
808. Rûm'a hod küffâr düşmendür bu gün
Bu haber gün gibi rüşendür bu gün
809. Kıpmadın bir fitne tehbîr idelüm
Bu huşûşî şâha taqrîr idelüm
810. Diyelüm ey husrev-i rüy-ı zemîn
Sebzezâr iken açıldı yâsemîn

811. Sen cihān şāhından alduñ kāmuñı
Hāḡ te'ālā ḡayr ide encāmuñı
812. Hem seni pīr eyledi devr-i zamān
Ġuşşa-ı devr ile olduñ nā-tüvān
813. Ḳayd-ı 'ālemden ferāġat vaḡtidür
Hem ḡuzūr u istirahat vaḡtidür
814. Göz görürken iste bir şeh-zādeñi
Eyle āsūde dil-i āzādeñi
815. Tāc u taḡtı vir irādetle aña
Mülki teslīm it ferāġatla aña
816. Böyle ḡalursa bu kār ey şehriyār
Bozulur emn ü niżām-ı rüzġār
817. Gerçi vardur bir niçe şeh-zādeler
Her biri bir nāmdār u pūr-hüner[33b]
818. Eyle anlardan birisin intiḡāb
Kendü re'yüñle ḡılıp fikr-i şavāb
819. Vech-i meşrūḡ üzre bu emri o dem
İtdiler ma'rüz şāh-ı muḡterem
820. Sözlerin ġuş eyleyüp şāh-ı cihān
Fikre vardı ol maḡalde bir zamān

821. Didi āhîr ey vezîrân-ı güzîn
İlîñüz bu emr içün re'y-i zerîn
822. Devlete lâyıķ umûrı fikr idüñ
Bî-tereddüd ĥazretümde zıkr idüñ
823. Didiler ey ĥusrev-i gerdün-cenâb
Bizden isterseñ eger şâfi cevâb
824. Ĥâtıra güç gelmesün budur ĥaber
Var iken Sulţân Selîm-i nâmver
825. Ğayrıya enseb degüldür tâc u taĥt
Aña lâyıķdur sipâh u 'izz u baĥt
826. Çoķ hüner gösterdi ol merd-i dilîr
Devlete oldu mu'in ü destgîr
827. Olmadın şeh-zâde şâh-ı mülk-i Rûm
Hey'etinden oldu lertzân merzbûm
828. Re'y ü tedbîr ile oldu feylesûf
Kâ'inât aĥvâline oldu vuķûf
829. Şâh olanda 'izzet ü cür'et gerek
Dâniş ü tedbîr ile ĥikmet gerek
830. Vehm ide tîğından anuñ âdemi
İde ĥikmetle müsâĥĥar 'âlemi

831. Himmet-i vâlâ ola kıadri ‘azîm
Kim degül maızhar buña illâ Selîm
832. Zâhir andan ğayra virilse bu taht
Fitne dünyâ-yı ider şûrîde baht[34a]
833. Ol yürür eyler bu mülki târumâr
Memleket olur perişân rûzgâr
834. Lîk ol bu tahta geçse yok zarar
‘Aklı var andan ‘adû eyler hâzer
835. Fikre vardı bir dağı ol tâcdâr
Didi pîr itdi beni bu rûzgâr
836. Gıtdi benden kuvvet u kudret bu dem
Kâmetüm za‘f-ı bedenle oldı ham
837. Çünkü âhir böyledür kâr-ı cihân
Kimseye devr-i felek virmez emân
838. Lâyık oldur ihtiyârumla bu dem
Tâc u tahtı ol cihândâra virem
839. Kaldı çün cismümde cândan bir ramağ
Tahtı ben gördüm Selîm’e müstağak
840. Tâc-ile tahtuñ sezâvârı odur
‘Âlemüñ şâh-ı cihândârı odur

841. Oldı ma'lūmum ki ol çāpük-süvār
Şām u şarkı tīg-ile eyler şikār
842. Ol virür 'adl-ile her mülke nizām
Hep olur dünyā anuñ hükmine rām
843. LİK andan bir murādum var hemİN
Çün aña maḥkūm ola rüy-ı zemİN
844. Taḥtgāh-ı Rūm'a ola pādişāh
Olmaya qardaşlarına kīne-ḥ'āh
845. Kimseye қаһr-ile āzār itmeye
Kendüsinden ḥalkı bī-zār itmeye
846. Bu nizāma virmeye hergiz ḥalel
Mihr ü şefqat göstere ol her maḥal
847. Söyledi çün bu sözi ol şehriyār
Şāh-ı ğāzī Bāyezīd-ı kāmkar[34b]
848. Ba'dehu emr eyledi erkānına
Ya'ni dīn u devletüñ a'yānına
849. Kim varuñ gelsün hemān oğlum Selīm
Taḥt-ı devletde bu dem olsun muḫīm
850. Çün bu emre oldı paşalar vekİL
Ḥayr-ile buldı nihāyet ḳāl u ḳıyl

851. Müjdeci oldu ser-i sekbāniyān
Emr-i şāh-ile yola oldu revān

BEŞĀRET-YĀFTEN-İ SULTĀN SELĪM VE TEVECCŪH-NŪMŪDEN-İ BE-
CĀNĪB-İ İSTANBUL

852. Bu tarafda merd-i dānā-dil Selīm
Kim pür o vādide olmuşdı muķīm

853. Düşmiş-idi rûz-şeb endişeye
Meyli yoğ-idi o şirûn bîşeye

854. Dâ'imā me'nûs olup efkâr-ile
Olmaz idi yâr-ile ağıyâr-ile

855. Geh niyâz eylerdi Hâķķ'a geh namâz
Meclisinden gitmiş-idi söz ü sâz

856. Luţf-i Mevlâ'ya çekerdı intizâr
'Ādeti tã'at idi leyl ü nehâr

857. Bir seher ol husrev-i 'ālî-tebâr
Eylemişdi bârgâhında karâr

858. İrdi sekbānbaşu gird-i rāh-ile
Hâymeğe girdi buluşdı şāh-ile

859. Didi kim müjde saña ey ser-firâz
Bahtuña devlet kapusu oldu bāz

860. Şāh da‘vet itdi sen şeh-zādeyi
Hākdan ref itdi sen āzādeyi
861. Tāli‘ün kıldı şeref burcın maḳām
Taḥt u tāk-ile olıduñ iḥtirām[35a]
862. Oḳıduñ eşyāya ism-i A‘zamı
Kim musahḥar itdüñ ahir ‘ālemi
863. Şāh-ı ğāzī şehriyār-ı dīn-penāh
Eyledi sen serveri devletle şāh
864. Gidelüm oluñ sa‘adetle süvār
Şāha çekdürmek bu demde intizār
865. Çıḳmayınca taḥta sen şāh-ı cihān
Mürtefi‘ olmaz gönüllerde gümān
866. Çün mübeşşirden beşāret gördi şāh
Bildi Sulṭān olduĝın bī-iştibāh
867. Şād u mesrūr oldı ol rüşen-zamīr
Ni‘met ü iḥsāna ğarḳ oldı beşīr
868. Bezl idüp ifrāt-ile sīm ü zeri
Kām-yāb itdi gelen ādemleri
869. Ba‘dehu ‘azm eyledi yollar revan
Pişvā oldı ser-i sekbāniyān

AMEDEN-İ SULTAN KORKUD BE-İSTANBUL

870. Gelmedin dergāha ol 'ālī-cenāb
Düşdi erkāna yine bir inqilāb
871. Ya'ni ol eşnāda bir gün şubḥ-dem
Geldi Korkud başdı şehir içre kadem
872. Oldı bir yeñiçeri mihmānı ol
Görmedin ne şāhı ne a'yānı ol
873. Aña tā'zīm eyledi yeñiçeri
Geldiler yanına ol kavm-i çeri
874. Didiler kim bu emīr-i hūşmend
Hem ma'ārif ehlidür hem ercūmend
875. Hem 'aṭā var bunda hem 'ilm ü hüner
Hem mürüvvet hem kerāmet hem nazar[35b]
876. Hāşşa bir dem tahta geçdi şāhvār
Emrine itdi iṭā'at rūzgār
877. Arturup her 'askerūñ idrārını
Muntazam kıldı umūruñ kārını
878. Biz daḥı 'ahd eylemiş idük eger
Zāhir olursa bu güne bir eşer

879. Bu gelüp tahta yine sultân ola
Re'yimizle şâh-ı 'alışân ola
880. Çünkü fırsat virdi şimdi rüzgâr
İdelüm 'ahde vefâyı ıztırâr
881. Rûm'a sultân eyleyüp bu serveri
Virelüm mülke nizâm ü ziveri
882. Pes bu tedbiri iderken bî-hilâf
Düşdi ol cem' içre nâ-geh ihtilâf
883. Olmadın vâkıf bu hâle 'askeri
İki bölük oldılar yeñiçeri
884. Bir bölük meyl itdi Sultân Korkud'a
Bir bölük didi ki şâh olmaz bu da
885. Şeh Selim'üñdür bu taht u bu sipâh
Kimseye lâyıq degül bu 'izz u câh
886. Mülk añundur kim elinde tîğı var
Tîğ u cür'etle tutar 'âlem qarâr
887. Çün bu da'vâ irdi Korkud sem'ine
Söyledi yeñiçerinüñ cem'ine
888. K'ey birâderler beni zıkr itmeñüz
Ben gedâya şâhlık fikr itmeñüz

889. Ben fakîri ma‘rifet şâhı bilün
‘İlm ü dâniş burcınıñ mâhı bilün
890. Bende yokdur ârzü-yı tâc u taht
Olmazın ben t̄alib-i iqbâl u baht [36a]
891. Geldüğümde bir murâdum var hemîn
Ger kabûl eylerse dârâ-yı zemîn
892. Kim Selîm’e luṭf idüp ihsân it
Da‘vet idüp tahtına sultân it
893. Aña lâyıkdur bu mülk-i serveri
Kim odur şimdi cihânuñ dâveri
894. ‘Âleme virse niṣâmı ol virür
Rûzgâr ehline kâmi ol virür

MÜLÂKÂT-NÜMÜDEN-İ SULTÂN KORKUD BE-SULTÂN BÂYEZİD

895. Bir seher kim âfitâb oldu bedîd
Geçdi tahta ‘izz-ile Hân Bâyezîd
896. Vardı Korkud ol şehün dergâhına
Oldı ruḥşat ‘arza-i dil-h̄‘âhına
897. Didi kim ey husrev-i ‘âlem-penâh
Devlet u dîne beni bil hayr-h̄‘âh
898. Tahtuña gelmekden ey rûşen-nihâd

- Şanma baña salţanat ola murād
899. Ārzū-yı dil ferāğatdūr baña
Künc-i ‘uzlet taht-ı devletdūr baña
900. Lık gūş itdüm ki olmış ittifaķ
Şāh-ile şehzāde beyninde şikaķ
901. Geldüm ol da‘vā-yı işlāh itmege
Ma‘nüü’ş-şulhi izāh itmege¹⁴⁵
902. Luţf idüp oĝluñ Selīm’e şefķat it
Dergeh-i gerdün-medārā da‘vet it
903. Virmedin fetret cihāna zelzele
İltifāt ile alup gönlün ele
904. Kim sezāvār-ı ‘ināyetdūr Selīm
Rāci-i luţf u mürüvveddūr Selīm [36b]
905. Var-ise bu sözlerümde bir haţā
Eyle ‘afvuñ ben günāhkāra ‘aţā
906. Söyleyüp Ķorķud sözün oldı ĥamūş
Baħr-ı luţf-ı husrevi itdi ĥurūş
907. Didi taħsīn saña ey ĥayrū’l-ħalef
Zatuña virdün bu ĝayretle şeref

¹⁴⁵ Bu mısradā vezin aksamaktadır.

908. Var yüri sen ol maḳāmuñda muḳīm
Kim murād-ı ḫāṭıruñ buldı Selīm
909. Şāh-zāde oldı çün kim şādmān
Pāy-ı taḫtı būs idüp döndi hemān

AMEDEN-İ SULTAN SELİM BE-İSTANBUL

910. Ol maḫalde geldi nā-geh bir süvār
Didi kim ey şehriyār-ı tācdār
911. Müjde olsun kim Selīm-i nāmver
Geldi irişdi idüp yoldan güzer
912. Böyle fermān itdi Sulṫān Bāyezīd
Çün irişdi ol cüvān baḫt-ı sa'īd
913. Çıḫsun istiḫbāline a'yān-ı Rūm
Eylesünler cümle icrā-yı rusūm
914. Şehre düşdi ğulğule ol dem hemān
Oldılar a'yān-ı devlet şādmān
915. Bindiler cümle vezīrān u sipāh
İtdiler ḫayl u ḫuşımla 'azm-i rāh
916. Cümleden aḫdem olup ḲorḲud revān
Vardı ol şāh-ile oldı hem-'inān
917. Merḫabādan soñra gösterdi niyāz
Didi ey çāpük-süvār-ı ser-firāz

918. Hâtıruñda olmasun bizden keder
Bizde yok saña ğarazdan bir eşer[37a]
919. Gerçi İstanbul'a geldüm ben gedâ
Bu idi kaçdum bi-Haqq-ı Muştafâ
920. Şâh-ile mâ-beyniñüz ıslâh idüm
Şoñra menzilgâhıma dönüp gidem
921. Hamdüli'llâh hâşıl oldu ol murâd
Hâtırum kıldı felek sürür ü şâd
922. Haqq mübârek itsün ey ferhunde-fâl
'İzz u câhuñ gün-be-gün bulsun kemâl
923. Böyle diyüp itdi ol yirden vedâ'
Dutdı sancağına gitdi bî-nizâ'
924. Geldi andan şoñra a'yân u sipâh
Eylediler yüzlerin hep ferş-i râh
925. Aldılar ol serveri ta'zîm-ile
Geldiler İstanbul'a tekrîm-ile
926. Girdi İstanbul'a çün Sulţân Selîm
Şâdmânî vü ferağ oldu 'amîm
927. Durdılar yollar başında hâş u 'âm
Şağa şola virdi ol server selâm

928. Pâyına yüz sürdiler i'zâz için
Cân nişâr olundı pây-endâz için
929. Geldi devletle Yeñibâğa o dem
Zinet itdi ol çemenzârı hıyem
930. Kõndı ol mevzi'de 'izzetle Selîm
Ol maħalde oldu bir kaç gün muķîm
931. Halkı taħsîn itdi hüsni-re'yine
Geldi a'yân u ekâbir pâyine
932. Didiler hayr-ı maķdem serverâ¹⁴⁶
Merħabâ ey rûh-ı 'âlem merħabâ
933. Mülk-i Rûm'a tâze can virdüñ yine
Baħt-ı devletden nişân virdüñ yine[37b]
934. Maķdemüñden ey şeh-i gerdün-mekân
Buldı revnaķ mesned-i 'Oşmâniyân
935. Müstecâb oldu du'â-yı hâş u 'âm
Âsumân devr itdi ber-fevk-ı merâm
936. Çünkü a'yân u ekâbir bi't-tamâm
İtdiler bu resm-ile başt-ı kelâm
937. Didi ol dem de şehensâh-ı cedîd

¹⁴⁶ Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

- Luṭfuñuz haḳḳumda oldı bir mezid
938. Lik geçmem tahta ey a'yân-ı Rûm
Olmayınca Rûm aḳkâmumda mûm
939. Bir niçe müşkil murâdum var benüm
Özge sa'y u ictihâdum var benüm
940. Çok sefer itsem gerekdür bî-direng
Şâh u şarḳ-ile geçer gönlümde ceng
941. Kanda kim var düşmen-i bî-dâd ger
Ben aña itsem gerek lâ-büd sefer
942. Geşt idüp mülk-i cihânı ser-be-ser
Kaşdum olmışdur gâzâ-yı baḫr u ber
943. Mısr u Şam u Şarḳı devr itsem gerek
Özge âyîn özge tavr itsem gerek
944. Belki Hindistân'a dek 'azm eyleyem
Heft kişver fethine cezm eyleyem
945. Ger baña yâver olursa 'avn-i Hâḳ
Eyleyem 'âlemde bir tâze nesâḳ
946. Sizde olursa bu ma'nâya rızâ
Yârlıḳ eylersenüz dâ'im baña
947. Hâzretümde 'ahd ü peymân eyleñüz

Cân-ıla sevgend ü imân eyleñüz

948. Fikr idüñ ahir peşimân olmañuz
Cem' iken soñra perişân olmañuz[38a]
949. Ger döyersiz qahra şah eyleñ beni
Yoğsa bundan rû-be-râh eyleñ beni
950. Özge bir şeh-zâde-i sulţân idüñ
Mülki ger ma'mûr u ger vîrân idüñ
951. Dîñledi çün bu kelâmı 'askeri
Hem kapu halkı ile yeñiçeri
952. Baş koyup cümle önünde serverüñ
Didiler Allâh olsun yâverüñ
953. Biz senüñ hep bende-i fermânuñuz
Bendegân-ı zât-ı 'âlî-şânuñuz
954. Hazretüñle böyle olsun 'ahdumuz
Hıdmet itmekde görinsün cehdümüz
955. Eylesen şarkdan garba sefer
Biz bile 'azm eylesiz şâm u seher
956. Her seferde zâhir olsa biñ haţar
Çekmezüz derd ü belâdan bîm-i ser
957. Sen hemân devletle tahta baş qadem

Her ne emrũn var-ise baş uızre hem

958. Eyerüz yoluńda cān u ser fedā
Devlet ü ‘ömrũn füzũn itsũn Hũdā

959. Çũn Selĩm aldı ekābirden cevāb
Hũrrem ü řād oldu ol ‘ālĩ-cenāb

960. Buldı ol demde teselli hāıırı
Oldı rũřen bāıını vũ zāhiri

DA‘VET-KERDEN-İ SULTĀN BĀYEZĪD SELĪM SULTĀN-RĀ BE-SARĀY-I
‘ĀMĪRE

961. Bir seher kim tahtgāh-ı āsumān
Hũsrev ü seyyāreye oldu mekān

962. Bũyle fermān itdi Sultān Bāyezĩd
Gũnderũn oğlum Selĩm’e bir berĩd[38b]

963. Efser ü taht-ile bulsun imtiyāz
Āhĩr olsun mũddet-i nāz ü niyāz

964. Vahtidũr kim ol ferĩd-i rũzgār
‘İzz ü iclāl ile olsun kāmkar

965. řāhdan me’mũr olan bu hũdmete
Gĩtdi sũr‘atle Selĩm’i da‘vete

966. Geldi yũz sũrdi ayağına o dem

- Didi kim ey pâdişâh-ı muhterem
967. Hâzrete Hân Bâyezîd eyler selâm
Devlet-ile eyleñ ol semte hırâm
968. İtdiler âmâde taht-ı devleti
Vaqtidür zâtuñla bulsun ‘izzeti
969. Bu sözi şeh-zâde çün güş eyledi
Ğuşsa-i dehri ferâmüş eyledi
970. Bâd-pây-ı şevkete oldu süvâr
Bâdveş ol bâğdan itdi güzâr
971. Geldi çün bâb-ı sarâyı devlete
Çıqđı a’yân ü ekâbir hıdmete
972. İndi atından sa’âdetle o dem
Ol hârîme eyledi vaz’-ı kadem
973. Geldi âdâb u vaqâr-ile tamâm
Şehriyâr-ı ‘âleme virdi selâm
974. Pây-i tahtın būs idüp ta’zîm-ile
Eyledi medh ü şenâ tekrîm-ile
975. Pâdişâh i’zâz ü ikrâm eyledi
Luţf-ile in’âm ü ihsân eyledi
976. Hâtırın şordı alup gönlin ele

Ḥall olundı bu mu‘aqqad mes‘ele

977. Tâc u tahtı eyledi teslîm aña
Didi oğlum Ḥaḫ mu‘în olsun saña[39a]

978. İşte taht u işte mâl işte sipâh
Ḥaḫ seni kıldı şeh-i ‘âlem-penâh

979. Çün felek virdi bu dem maḫsûduñı
İtme ḥâtırdan cüdâ ma‘bûduñı

VAŞİYYET-KERDEN-İ SULTÂN BÂYEZİD BE-SULTÂN SELİM

980. Hem didi ol demde Sultân Bâyezîd
Ḥân Selîm’e kim eyâ şâh-ı ferîd

981. Çün saña itdüm ferâgat devleti
Buldı zâtuñ salṭanatla ‘izzeti

982. Şimdi maḫşûdum vaşiyetdür saña
Dîñle can-ıla naşîhatdür saña

983. Evvelâ ma‘lûmuñ olsun kim cihân
Bî-vefâdur kimseye virmez emân

984. Luṭfına aldanma âgâh ol müdâm
Ġafleti terk it ki *en-nâs ü niyâm*¹⁴⁷

985. Eyleme ifrât-ile dünyâya meyl

¹⁴⁷ İnsanlar uykudadır.

- Ol ğubārından cihānuñ pāk-zeyl
986. Dīn-i İslām' uñ yolında kâ'im ol
Tālib-i 'izz-i beķā-yı dā'im ol
987. Kāfirūñ k̄atline eyle ihtimām
Şıdķ-ile k̄aşd-ı ğazā ile müdām
988. Ref idüp dilden ğazab ālāyişin
Gör Hūdā'nuñ 'afv ile bahşāyişin
989. Zālīm olma 'adl u dādı bīşe kıl
Hevl-i rüz-ı maḥşeri endīşe kıl
990. Merḥamet kıl 'āciz u bīçāreye
Şefkāt eyle bī-kes ü āvāreye
991. 'Ācizi k̄atlı eylemek erlik degül
Bī-kese k̄ıymaķ dilāverlik degül[39b]
992. Merd iseñ a'dāya eyle sell-i seyf
Eyleme şaḥş-ı zebūna ğadr u ḥayf
993. Zīr-i destūñde olan fermān-beri
Zūr-ıla rencīd[e] itme serseri
994. Halk-ile dā'im müdārā üzre ol
Herkesi mihr-i tevellā üzre ol
995. Şāniyen kıl ehl-i ilme iḥtirām

- Anlaruñ ahvâline göster nizâm
996. Enbiyânuñ vârişidür ol ferîk
Anlaruñla fetḥ olupdur bu ʔarîk
997. ‘İlm ü faẓlla rağbet-ile vir revâc
Ehline çekdürme derd-i ihtiyâc
998. Şâlisen eyle meşâyih fikrini
Bî-riyânuñ istimâ‘ it zikrini
999. Al du‘âsın anlaruñ şâm u seḥer
Çekmesün bunlar zamânuñda keder
1000. Bezl ü iḥsân eyle dervîşâna hem
Tutma ol ʔavmi ḥâķir ü müttehem
1001. Râbi‘ân ķıl ma‘rifet ehlin güzîn
Olsun anlar ḥıḣm u ʔahruñdan emîn
1002. İtme luḥfuñ merd-i ķâbilden dirîğ
Anlaruñ emrinde it sa‘y-ı belîğ
1003. Ba‘dehu gör ‘askerüñ ḥâlin tamâm
Mekremetle vir sipâha intizâm
1004. İçlerinde var-ise şaḥs-ı şaķi
Ḥıḣm ü tehdid-ile eyle müttaķi

1005. Şefkat itme müfside virme emān
Kalmasun devrinde anlardan nişān

REFTEN-İ SULTĀN BĀYEZĪD BE-DĪMETOQA VE VEFĀT-KERDEN-İ U
DER-ESNĀ-YI TARĪK[40a]

1006. Çün naşihat āhir oldu bi't-tamām
Bāğa 'azm itdi yine şāh-ı kirām
1007. Geldiler dergāhına a'yān yine
Hıdmete cem' oldılar erkān yine
1008. Der-'aḫab şeh Bāyezīd-i nāmver
Bāğda şeh-zādeye şaldı haber
1009. Didi kim ey kāmkar-ı ercümend
Çünkü ḫadrūn taht-ile oldu bülend
1010. Mülk-i Rüm'a mālīk itdi Hāḫ seni
Sen daḫı bir köşeye gönder beni
1011. Böyledür devr-i zamān-ı rūzgār
Bu medār üzre döner leyl ü nehār
1012. Ādemi gah şāh ider gāhī gedā
Gösterür gāhī vefā gāhī cefā
1013. Eylese perverdesin bir dem cevān
Bir dem eyler pīr bī-tāb u tuvān

1014. Şimdi ben hem pîr ü hem bî-tâkâtüm
Bî-kesem mehcür-ı ‘izz ü devletüm
1015. Bir ramağ ıaldı vücüdümde benüm
Pîrlıkden ra‘şenâk oldu tenüm
1016. Hem bu demde salıanatdan çekdüm el
Âhır oldu ‘ömr ü hem tül-ı emel
1017. Çünkü şıgımaz bir diyâra iki şâh
Bir felekde cilve ıalmaz iki mâh
1018. Oldı mesken-hâne-i devlet saña
Geldi lâzım küşe-i ‘uzlet baña
1019. Menzilüm hâk eyleyince rüzgâr
Eyleyem bir küşe-i cây-ı ıarâr
1020. Dimetoğa şehrini itdi murâd
Gitdi ol semte şeh-i nık-i tıķâd [40b]
1021. Virdiler gönline şâha genc ü mâl
Hâtırın hoş gördiler fı-küllü hâl
1022. Şâhı ol şeh-zâde gönderdi revân
Hıdmetinde hem-reh oldu bir zamân
1023. El-vedâ’ idüp o dem döndi Selîm
Menzile geldi o dem oldu muķîm

1024. Çünkü 'azm itdi yola ol şâh-ı pîr
Hem-reh oldu Yûnus ol dâna vü pîr
1025. Hıdmete bel bağlayup şubh u mesâ
Oldı Yûnus mûnis-i gam-h'âr aña
1026. Yitmedin ol şehre Sulţân Bâyezîd
Zâr-ı pinhân-ı kazâ oldu bedîd
1027. Emr-i Hakk-ıla o şâh-ı haste-hâl
'Âlem-i 'uqbâya itdi irtihâl
1028. Şeh Selîm'e irdi fi'l-hâl ol haber
Âh idüp dökdi gözünden eşk-i ter
1029. Giydi ol demde libâs-ı mâtemi
Bu muşibetden unuttı 'âlemi
1030. Kara giydi ser-be-ser a'yân-ı Rûm
'Âlem oldu pür-gümüm ü pür-humüm
1031. ü sine-çak oldu sipâh
Gökde encüm dökdi gözden mihr ü mâh
1032. Çün cenâze şehre irişdi qarîb
Kalmadı bir kimsede şabr u şekîb
1033. Dîde giryân pâdişâh oldu süvâr
Ardına düşdi şîgâr-ile kibâr

1034. Na'sı istikbâl idüp ikrâm-ile
İndi atından ğam u âlâm-ile
1035. Başlar üzre çıkdı tâbütı revân
Yürüdi begler önince hep yayan[41a]
1036. Girdi İstanbul'a mağfûr-ı şehîd
Bir kıyâmet kopardı hâşr oldu bedîd
1037. Geldi gitdi câmi'i kurbına tâ
Na'sına seng-i muşallâ oldu câ
1038. Şâh u a'yân u ekâbir bi't-tamâm
Halk-ı İstanbul ya'nî hâş u 'âm
1039. Nâleden soñra namâzın kıldılar
Dîdeden hûn-âbe-i ğam sildiler
1040. Defn olundu câmi'i kurbında şâh
Göklere çıkdı fiğân-ı âh u vâh
1041. Hatm-ı Kur'an-ile rûhın şâd idüp
Dutdılar hep nâle vü feryâd idüp
1042. Hüzni-ile geldi sarâya şeh Selîm
Niçe günler oldu mâtemle muķîm

CÛLÛS-KERDEN-İ SULTÂN SELİM BE-TAHT-I PÂDİŞÂHÎ

1043. Bir şehër kim husrev-i hâver-serîr

Mesned-i çārümde oldı cay-gİR

1044. Tahtına Sulţān Selīm itdi cülūs
Kıldılar a'yān-ı devlet dest-būs
1045. Kıldılar bī'at 'alā resm-i qādīm
İtdiler Mevlāya hem şükr-i azīm
1046. Ol maħalde şehriyār-ı kām-yāb
Eyledi a'yān u erkāna hıţāb
1047. Cümleye virdi tesellī yek-be-yek
Didi dā'im böyledür kār-ı felek
1048. Çekmeñüz şimdi girü renc u elem
Urmañuz cān u dile dāğ-ı nedem
1049. Çün peder gitdi civār-ı rahmete
Şimdi biz qalduk cihānda zaħmete[41b]
1050. İmdi idelüm sizüñle ittifaq
Böyle olsun 'ahd ü mīşāq ü vifaq
1051. Açalum genc ü hāzīne bābını
Eyleyüp tertib ceng esbābını
1052. Yüriyelüm Şām-ı şarqı alalum
Düşmeni def idelüm biz qalalum
1053. Virelüm her birüñüze bir diyār

Her kulum bir şehre olsun şehriyâr

1054. Rûmı görsün ehl-i 'âlem bir dağı
'İbret alsun bizden âdem bir dağı

1055. Didiler ey pâdişâh-ı baħr u berr
Yoluña olsun fedâ cân ile ser

1056. Biz dağı ğayretle olmuşduķ melûl
İstedük Hâķ'dan seni oldı ķabûl

1057. Her ne emr itseñ bize fermân-berüz
Sen şehensâh-ı cihân biz çâkerüz

1058. Böyle diyüp itdiler cümle du'â
Ķıldılar her birisi medħ ü şenâ

1059. Emr olundu gitdi herkes yirine
Oldılar hâzır şehüñ tedbîrine

1060. 'Askere ol dem idüp luş u 'aşâ
Baħşış ü in'âmına gördi sezâ

1061. Bir şafâ el virdi oldum 'âleme
Başladılar zevķ-ile 'ıyş u deme

1062. Taħt u devlet buldı bir tâze revâc
Geldi eşrâf u ecânibden ħarâc

1063. Memleket oldı ser-â-ser şâha râm

Ṭutdı bu üslüb-ile 'âlem nizâm

DER-BEYÂN-I HURÛC-KERDEN-İ SULTÂN AḤMED [42a]

1064. Döndi bir kaç gün bu güne rûzgâr
Gitdi kış faşlı vü geldi nev-bahâr
1065. Sebzezâr oldı ser-â-ser cüybâr
Aldılar eṭrâfını serv-i çınar
1066. Nergis aldı destine câm-ı zeri
Lâlenüñ bād-ile doldı sāgarı
1067. Böyle mevsimde şeh-i firûz-baht
Bir gülistân içre kırdurmuşdı taht
1068. Cem' olup sâzendeler hânendeler
İtmedeydi her biri 'arz-ı hüner
1069. Dalları nerm eylemişdi çeng ü ney
Meclisi germ eylemişdi câm-ı mey
1070. Şâh aldıkça eline şāgarı
Reşk iderdi âfitâb-ı hâveri
1071. Mest olup ol husrev-i Cemşid-fer
Ḥâṭıruñda yoğ-iken gamdan eşer
1072. Böyle demde geldi nâ-geh bir süvâr
Gerd-i rehden peykerin başmış ğubâr

1073. Öpdi şāhuñ āsitānın bī-hirās
Hem edā itdi du‘ā-yı bī-kıyās
1074. Didi kim ey husrev-i ‘ālī-cenab
Çarḥ devr oldukça sen ol kām-yāb
1075. Olmasun maḥfi saña ey ser-firāz
Çünkü maḥfi qalmamış ‘ilmüñde rāz
1076. Çıkdı Sulṭān Aḥmed ü çıkdı sipāh
Taḥt u tāc ister eyā ‘ālem-penāh
1077. Anaṭolı mülkini aldı tamām
Aña yüz tutdı tamām ol ḥāş u ‘ām
1078. Çok çeri cem‘ eyledi ol şehriyār
Almaduḡ ne şehir qodı ne ḥişār[42b]
1079. Her yire bir bendesin itdi emīr
Mülki taḡsīm eyledi bī-dār u gīr
1080. Ḥāliyā Ḥān Aḥmed’üñ oḡlı ‘Alī
Bursa şehrine girüp şundı eli
1081. Başını kesdi şubaşınıñ revān
Vāqıf ol bu kışşaya ey kārđān
1082. Niyyeti var ceng u ğavgā itmege
Senden ister taḥtı da‘vā itmege

1083. Çün işitdi bu peyâmı şehriyâr
Mest iken oldu hemân dem hüşyâr
1084. Şâd u mesrûr iken oldu tünd ü tîz
Meclisi dağıtdı kıpıdı rüstahtîz
1085. Kıalmayup te'hîr şâh-ı nâmdâr
Her taraf gönderdi çok tâzî-süvâr
1086. Rûmili'nün leşkerin dirdi tamâm
'Askeriden kıomadı ol hüş u 'âm
1087. Bir zamânda geldi cem' oldu çeri
Şehr önünde tutdılar deşt u deri
1088. Söyledi a'yân-ı Rûm'a şehriyâr
Ki 'adâvet-çün ben olmazdum süvâr
1089. Çün kıarındaşumdan oldu ibtidâ
İtmesem bende n'ola 'ahde vefâ
1090. Baña itmişdi vaşiyet pâdişâh
Kim birâderlerle olma kîne-h'âh
1091. Ben dağı ahd eylemişdüm kim eger
Baña anlardan irişmezse zarar
1092. İtmeyem ihvân ile ceng ü cidâl
Hem mu'in yâver olam fi-küllü hâl

1093. Bi'z-zarûre bozdılar peymānumı
Ḳahra tebdil itdiler iḥşānumı[43a]
1094. Ba'de 'asker-ile şāh-ı baḥr u berr
Bī-tereddüd itdi deryādan güzer
1095. Gitmedin bir kaç konaḡ ol nāmdār
Bād-ı şarşar gibi geldi bir süvār
1096. Didi kim ey rûzgāruñ serveri
Sen ki deryā-yı geçüp geldüñ beri
1097. Vehm idüp döndi o dem Sulṭān 'Alī
Böyle yüz gösterdi kārūñ evvelī
1098. Vardı Sulṭān Aḡmed'e ol münfa'il
İtdüḡi işden peşimān u ḡācil
1099. Leşkeri taḡıldı kendü ḡaldı ferd
Ḳalmadı añlarda pārā-yı neberd
1100. Ḥurrem oldı bu ḡaberden şeh Selīm
Şevket-ile yürüdi bī-ḡavf vehīm
1101. Anaṡolı mülkini aldı tamām
Cümle şehri ü ḡiṡārı ḡıldı rām¹⁴⁸
1102. İtdi mensübāt Ḥān Aḡmed firār

¹⁴⁸ Bu mısradā vezin aksamaktadır.

Eylediler yanına varup qarār

1103. Geldi Sulṭānōnī'ne çün pādişāh
Ḳondılar anda Ḳuruldı bārgāh

LEŞKER-FİRİSTĀDEN-İ SELİM BE-CENG-İ SULTĀN AḤMED

1104. Çünki deryā-yı ğāzab gösterdi mevc
Leşker-i hışm oldı peydā fevc fevc

1105. Rūm cem'inden şeh-i Cem-iḳtidār
Ayırup bir leşker-i çāpük-süvār

1106. Tur 'Alī kim Malkoç oĝlıdur be-nām
Şöhreti dünyāyı tutmuşdur tamām

1107. Virdi aña pādişāh ol leşkeri
İtdi sālār ol hünerver serveri[43b]

1108. Didi ilĝar ile çurma tünd ü tiz
Her harfde zāhir it bir rüstaḫiz

1109. Durma Amasiyye şehrin kıl ḫişār
Feth idüp eyle içinde sen qarār

1110. Düşmen üzre çünki gönderdi sipāh
Kendü gitdi Engüri semtine şāh

1111. Bu tarafından Tur 'Alī sürdi hemān

- utmadı bir yirde bir sâ'at mekân
1112. Yüridi ol leşker-i deryâ-mişal
Oldı Sulţân Aĥmed'e rüşen bu ĥâl
1113. Çıķdı şehrinden revân ol şâh-zâd
Vardı Şâm ehline itdi istinâd
1114. Eyledi Rûm' uñ sipâhından firâr
Şâmi oldı tutdı ol yirde ĥarâr
1115. Tur 'Ali Begden ulaķ geldi o dem
Didi kim ey pâdişâh-ı muĥterem
1116. Ĥâliyâ Ĥân Aĥmed-i çâpük-süvâr
Tîĝ berķin görmedin itmiş firâr
1117. Çerkes' uñ mülkine girmiş ol emîr
Ehl-i Şâmı itmeñ-içün dest-gîr
1118. Çün işitdi anı sulţân-ı cihân
Şâh-ı ĝâzî ĥusrev-i ĝitî-sitân
1119. Didi yüz mi döndürür düşmenden er
Bî-ĥamiyyetdür ki düşdi der-be-der
1120. Muştafâ Beg ol dil-i âzâdeyi
Ya'ni ol Dâvud-ı Paşa-zâdeyi
1121. Da'vet idüp didi kim ey nâmdâr

Var Amâsiyye içinde kıl qarâr

1122. Mîr-i mîrân eyledüm Rûm'a seni
Var yûri hıfz eyle dâr u meskeni[44a]
1123. El öpüp itdi o demde 'azm-i râh
Vardı ol şehri içre kıldı cāygâh
1124. Ol maħalde âsitâna nâgehân
Tur 'Alî'den bir ulağ geldi revân
1125. Böyle taqrîr itdi kim çünki sipâh
Eyledi Sivas deştin cāygâh
1126. Bende ki geldi o yirde bir süvâr
Didi kim Hân Aħmed-i çâpük-süvâr
1127. Leşker-i encüm şümâr-ıyla yine
Yürüyüp girmiş Derende şehrine
1128. Emr-i Sulţânı nedür bu kârda
Düşmenün olsun hemîşe zârda
1129. Böyle fermân itdi şâh-ı kâm-yâb
Kim yûri ceng it ne hür iste ne h'âb
1130. Çün sipehsâlârı ilğar itdi tîz
Kıldı Aħmed anda âheng-i gürîz
1131. Yek 'inân vardı Malaţıyya'ya tâ

Ol maħalde bir dem itdi iħtifā

1132. Tur ‘Alī Sivas’a döndi bī-direng
Yetmedi ŧeh-zādeye men’ oldı ceng

TEDBİR-KERDEN-İ SULTĀN AĖMED BĀ-SĪPĀH-I RŪM

1133. Geldi güz faşlı vü def’ oldı bahār
Dökdi bergin bīd ü ŧimşād ü çenār

1134. Düşdi kış āşarı tağlar başına
Bāğ u bustān çīn bırağdı қаşına

1135. Pes bu mevsimde ŧehenşāh-ı cihān
Engüri’den Bursa’ya döndi hemān

1136. Aħmed oldı işbu ğamla derdnāk
Ėayret ol ŧeh-zādeyi itdi helāk[44b]

1137. Düşdi mülkinden ğarīb u hāksār
Ne muşāhib қaldı ne hem-dem ne yār

1138. Āşinālardan cüdā düşdi ğarīb
Gülsitānın ister oldı ‘andelīb

1139. Bir gün ol ŧeh-zāde-i ‘ālī-cenab
Leşker-ile itdi bir re’y-i savāb

1140. Didi RŪm ehline ey āzādeler
Ėayr u ŧer yoldāşı merdŪm-zādeler

1141. Mülkimi ğayr aldı ben ‘izzetle zâr
Muştafâ tahtumda vü ben hâksâr
1142. Ğâlib oldu baña maħkûmum benüm
Gör ne kıldı tãli’-i şûmum benüm
1143. Çarh-ı kec-reftâr gör n’itdi baña
Cümleden geçdi Koçi yetdi baña
1144. Ben niçe olmayayum zâr u melûl
Kanda varsam eylemez kimse kabûl
1145. İmdi ey merdâneler ğayret budur
Mülke ikdâm idelüm himmet budur
1146. Böyle diyüp itdi bezl-i genc ü mâl
Oldı halk âmâde-i ceng ü kıtâl
1147. Anaṭolı mülkini tekrâr o dem
Başş başş itdi kılup ‘arz-ı haşem
1148. Ehl-i Rûm’a eyledi çoğ va‘deler
Didi kim gerdûn baña yar olsa ger
1149. Devlet-ile ber-murâd idem sizi
Câh-ile mesrûr u şâd idem sizi
1150. Ehl-i Rûm ol demde virdiler cevâb
K’ey sipeh-sâlâr u ey ‘alî-cenâb

1151. Cümlemüz maḥkūm-ı fermāndur saña
Baş u cān bu yolda ḳurbāndur saña[45a]
1152. Bîñ yigit bu yolda bî-zann u gümān
Ḳanlu gönlek giymişüz çün ergavān
1153. Yürüyelüm Muştafa'yı alalum
Ol diyāra şūr u ğavgā şalalum

TÂHTEN-İ SULTĀN AḤMED BE-AMĀSĪYYE VE GİRİFTĀR-ŞÜD-İ
MUŞTAFĀ PAŞA

1154. Çünki leşker böyle itdi ittifaḳ
Gördi Sultān Aḥmed ol demde yaraḳ
1155. Göçdi ilġar eyledi şām u seḫer
Bu ḳazādan ol iki beg bî-ḫaber
1156. Yek 'inān Niksār'a çıḳdı bî-direng
Girdi şehre durmayup ol şīr-ceng
1157. Muştafa'yı tutdı ğafletle o dem
İtmedi ammā aña zūlm u sitem
1158. Ḳıldı anda kendüye anı vezīr
Hem didi ey āşaf-ı rüşen-zamīr
1159. Gerçi Sultān Bāyezīd'e bendesin
Ḥıdmetinde cān-ıla püyendesin

1160. Ben dahı ol serverüñ ferzendiyem
Ekber-i evlād-ı devlet-mendiyem
1161. Tahta ben çıksam Sikender-rüzgār
Rüm'a şah olsam bulursın i'tibār
1162. Bu maħalde n'ola yār olsuñ baña
Böyle demde ğamkār olsuñ baña
1163. Hāşılı biñ cūd u biñ elṭāf-ile
Göñlini cezb itdi bu evşāf-ile
1164. Bi'z-zarūre Muştafa Paşa aña
Meyl idüp gösterdi üslüb-ı vefā
1165. Tur 'Alı çün vākıf oldı kışşadan
Nätüvān oldı vücūdı ğuşşadan[45b]
1166. Leşker-i nuşret-şi'ār-ile hemān
Dergeh-i a'lāya döndürdi 'inān
1167. Çünki Sulṭān Aħmed'ün bu cür'eti
Muştafa Paşa'ya böyle rağbeti
1168. Eyledi böyle sühūletle zuhūr
Hāşıl oldı leşker-i Rüm'a sürür
1169. İtdiler tekrār peymān u yemīn
Kim olalar Aħmed'e yār u mu'ın

1170. Bu arafdan Tur ‘Alī-i nāmdār
Sūr’at-ile yürüyüp leyl ü nehār
1171. Geldi dergāh-ı Şeh-i Cem-ħaŐmete
Sürdi yüzün āsitān-ı devlete
1172. MuŐtafā’nuñ ħālını ‘arz eyledi
Aħmed’ün sevdālarından söyledi
1173. Şehr içinde Őāyi’ oldu bu ħaber
Didiler kim bu emīr-i mu’teber
1174. Başladı sultāna taklīd itmege
Vādi-i Őāh-ı cihāna gitmege
1175. Ĥadd-i zātında bu merd-i ercümend
Hem müsellemdür bugün hem dil-pesend
1176. Ehl-i Rūm’a düŐdi yine vesvese
Özge sevdā ‘ariz oldu herkese
1177. Her biri yād itdi bir Şeh-zādeyi
Cümleden ĶorĶud Şeh-i āzādeyi
1178. GūŐ idüp bu ĶıŐŐayı Sultān Selīm
Oldı ol dem mazħar-ı Ķahr-ı ‘azīm
1179. Bu arafdan Aħmed’ün ħavħāları
Bu arafdan ‘askerūñ da’vāları

1180. İntizâm-ı hâline viridi hâlel
Hayret-ile fikre vardı ol maḥal[46a]
1181. Gördi kim var bir niçe şeh-zâdeler
Kim vücûdı anlaruñ maḥz-ı zarar
1182. Didi bunlar böyle kalursa eger
Mülk-i Rûm'a şerr ü fitne hüküm ider
1183. Kim kopar bir gün bu keşretten fesâd
Âdemide ḥod muḥarrerdür 'inâd
1184. Lâzım oldu def-i evhâm eylemek
Anlaruñ qatlinde iḳdâm eylemek
1185. Var-idi yanında sultânıñ meger
Bir iki zî-şân birâder-zâdeler
1186. Birisi şâhenşeh oğlıdur be-nâm
Kim aña Sultân Meḥemmed idi nâm
1187. İki Sultân Maḥmûd oğlı hem
Biri Mûsa birisi Orḥan 'Alem
1188. Şaklar-idi anları yanında şâh
Lîk olmışlar-idi mezkûr sipâh
1189. Bir 'Alem şâh oğlı daḥı var-idi
Ṭal'atı ḥürşid pür-envâr idi

1190. Çıktı bir gün Bursa'dan Sultān Selīm
'Aql-ile kıldı hem bir re'y-i 'azīm¹⁴⁹
1191. 'Askerin bindürdi İskender gibi
Oldı ol dem anları yoqlar gibi
1192. İsteyüp altı bölük ağasını
Hufyeten keşf eyledi sevdāsını
1193. Didi āgāh oluñ ey āzādeler
Görüñüz hem kıandadır şeh-zādeler
1194. Her birüñüz bölüğüñüzle varuñ
Başuñuz tiğ elinden kıurtaruñ
1195. Eyleñüz her birini ğafletle bend
Er gerek baña bu demde der-kemend [46b]
1196. Çün bu vech-ile sipāriş itdi şah
Havfdan ağalar oldı berggāh
1197. Bölük-ile vardı her ağa hemān
Buldılar şehzādegānı nāgehān
1198. Eylediler her birisin kıayd-ı bend
Çeşm-i bedden anlara irdi güzend
1199. Hān Selīm'e anda teslim itdiler

¹⁴⁹ Bu mısradā vezin aksamaktadır.

Def-i endüh-ı ğam ü bīm itdiler

1200. Kıpucı başı Sinān Aġa'yı ŧāh
Da'vet idüp didi kim ey nık-ġ'āh
1201. Bōyledür ħūkm-i ħudāvend-i enām
Memleket hep bōyle bulmıŧdur nızām
1202. Bu iki ŧeh-zādeyi alup hemān
Vāŧıl eyle Ĥaġġına virme emān
1203. Eyleyüp fermāna aġa imtiŧāl
Oldı maġtül ol iki nıġū-ġıŧāl
1204. Kıldılar bu vech-ile def-i zarar
Bursa'da defn oldı ol ŧeh-zādeleler

REFTEN-İ ĤĀN SELĪM BE-ŧEHR-İ MA'NİSA VE KORKUD RĀ-ṬALEB KERDEN VE NE-YĀFTEN

1205. Çün bu ġamdan ĤĀn Selīm oldı emīn
Ṭutdı Sulṭān Korkud'a ġōñline kīn
1206. Bindi atına hemān ol ŧehsüvār
Aldı birkaç fāris-i ħançer-güzār
1207. Gice gündüz dimeyüp itdi ŧitāb
Kılmadı hem bir nefes ārām ü ġ'āb
1208. ŧehr-i Ma'nisa'ya ilġar eyledi

Hâtırın bir çeşm ü âzâr eyledi

1209. Bulmadı şehrinde ol âzâdeyi
Görmedi bendinde ol âzâdeyi[47a]

1210. Leşkerinden her diyâra şehriyâr
Çorçud'uñ ardınca şaldı biñ süvâr

1211. Girdiler vâdi-be-vâdi sū-be-sū
Başladılar cüst ü cūya kū-be-kū

1212. Almadılar âhîr andan bir nişân
Bursa'ya döndürdi şâh oldum 'inân

SERGÜZEŞT-İ SULTÂN ÇORÇUD VE GİRİFTÂR-ŞÜD VE MAQTÛL-ŞÜD

1213. Şâh-zâde Çorçud ol bir geşte hâl
Sancağında sâkin iken pür-melâl

1214. Oldı sultânun hücümından habîr
Havfe şaldı anı bîm-i dâr u gîr

1215. Bir piyâle nâm enîsi var-idi
Kim aña hem yâr u hem ğam-h'âr idi

1216. Mûnis ü dem-sâz idi dâ'im aña
Maḥrem u hem-râz idi dâ'im aña

1217. 'Ârif-i hoş ṭab' idi hem-nüktedân
Hem müdebbir hem-dem ü hem yâr-ı cân

1218. Anı aldı yanına Korkud o dem
Eyledi tebdil-i şüret anda hem
1219. Çıkdılar şehir-i vilâyetden revân
Mülkden mahfî vü ‘askerden nihân
1220. Âşinâdan gizlü ol bigâneler
İtdiler meskenlerin vîrâneler
1221. Düşdiler çün dağa bîm-i cân-ıla
Güşe güşe gezdiler hirmân-ıla
1222. Buldılar kühsâr içinde bir meğâk
Girdiler ol künce zâr u derdnâk
1223. Tırdılar üç gice ol ğam-hânede
Kaldılar dîvâneler vîrânede[47b]
1224. Şoñra bir fikr itdi ol bî-çâreler
Memleket terkin uran âvâreler
1225. Ol mağalden idelüm ‘azm-i Teke
Belki bu menzil ola bir mehleke
1226. Giçeler andan Firengistân’a tîz
Kopmadın İslâm içinde rüstaḥîz
1227. İşbu fikr ü vehm ile oldum hemân
Menzil-i ma’hûde oldılar revân

1228. Düşdiler ol mülke çün giryân u zâr
Tutdılar bir kûyda pinhânî qarâr
1229. Yoğ-idi ol kûyda âdemden eşer
Girmemişdi şan aña hergiz beşer
1230. Anda pinhân qaldılar ol iki yâr
Ac u muhtâc u ğarîb u hâksâr
1231. ‘Âkıbet didi piyâle ey ferîd
Halvetî bir şeyhsin ben bir mürîd
1232. Ben çıkayım taşra kıt u zâd için
Varayum bir kûya şey Allâh için
1233. Kıtsuz bizlerde kuvvet kılmadı
Cismimizde tâb u tâkat kılmadı
1234. Böyle diyüp ol refîk-ı ğam-ğüsâr
Atına şeh-zâdenüñ oldu süvâr
1235. Tutdı kûylar yolını oldu revân
Her taraf âdem ararken nâgehân
1236. Buldı bir Türkî anuñla oldu yâr
Didi kim bu ata gel sen ol süvâr
1237. Hem aña esrârını itdi ‘ayân
Mâcerâsın bir bir eyledi beyân

1238. Didi aña biz falân meskendeyüz
Nätüvân u bî-kes ü efgendeyüz[48a]
1239. Sen bize hem tüşe bul hem bir gemi
Ol bu zaḥm-ı mühliküñ sen merhemi
1240. Günde bir kez tüşe eylegil bize
Didi ol Türk ideyüm ḥıdmet size
1241. Terk idüp şefkat ol iki cānlara
Vardı geldi bir iki gün anlara
1242. Baḥt u devlet döndi bir gün nāgehān
Küya ḡāfil gezer iken Türkmān
1243. Gördiler altında bir ra'nā semend
Ḳorḡud' uñ tamḡası ile şöhrebend
1244. Aldılar Türk'üñ elinden anı hem
Şordılar anuñ süvārın lâ-cerem
1245. Urdılar a'zāsına tīḡ u teber
İtdiler işkence tā virdi ḡaber
1246. Ḳıṣṣayı 'arz itdiler Ḳasım Beg'e
Kim aña mensub idi ol dem Teke
1247. Geldi sür'atle o demde ol emīr
Ṭutdı Sulṭān Ḳorḡud' ı itdi esīr

1248. Pādişāha bir ulağ şaldı hemān
Müjde olsun ey hūdāvend-i cihān
1249. Baht u devlet oldılar saña mu'ın
Hıaşmuñı tutduğ nedür emrūñ hemīn
1250. Çünkü sulţān oldı bu işden hūbīr
Korqud olmuş bir refik-ile esīr
1251. Eyledi fermān Kāraçinoğlına
Var gögercin bigi Lāçinoğlına
1252. Al getir dergāhuma şeh-zādeyi
N'idecek ol server-i āzādeyi
1253. Bī-tereddūd girdi yola ol emīr
Tırmayup iki konağı itdi bir[48b]
1254. Bir te'emmül eyledi Sulţān Selīm
Mazhar-ı sırr-ı hūdāvend-i 'alīm
1255. Didi taqđīr-i ilāhīdür kazā
Ol kazāya bunda kim virmez rızā
1256. Kardaşum Korqud ölürse ğam degül
Hod bu dem ol 'İsā-yı Meryem degül¹⁵⁰
1257. Nüş ider cam-ı memātı 'ākıbet

¹⁵⁰ Bu mısradaki vezin aksamaktadır.

- Terk ider bezm-i hayâtı 'âkıbet
1258. Muḳtezâ budur nizâm-ı 'âleme
Can virilür intizâm-ı 'âleme
1259. İrmeyince bir iki hâşşa zarar
'Âleme irmez râhat dilden eşer
1260. apucıbaşı Sinân'a ol zamân
Emr idüp didi yola ol revân
1261. Var yûri ma'dûm it şeh-zâdeyi
Bend-i miḳnetden çıkar âzâdeyi
1262. Gitdi ol demde Sinân Ağa heman
Ol yola toğrudı mânend-i sinân
1263. Yolda buluşdı araçinoğlına
Hem anuñla bile Lâçinoğlına
1264. Geldiler ol mülke püyân oldılar
ondılar bir evde mihmân oldılar
1265. orud'a olup Piyâle hem-nişîn
'Âciz ü bi-çâre giryân u hazîn
1266. ıldılar ki yâd-ı sultân orusun
Çekdiler ki baş-ile cân orusun
1267. Bir zamân kim orud'ı almışdı h'âb

H'āb ile mevt arasında yoğ ħicāb

1268. Girdi ol ħam-ħāneye bir bed-gümān
Görđi ŧeh-zāde uyur ol dem hemān[49a]
1269. Çıķ Piyāle ŧaŧra isterler didi
Diñlesün aħvālūñi begler didi
1270. Çün Piyāle çıķdı begler yanına
Düşdi ķorķu birle āteŧ cānına
1271. Girdi manzardan iki nā-mihribān
Ķorķud'ı def itdiler anda nihān
1272. Çün anuñ raħt-ı ħayātın bozdılar
Yine bālin ü bisātın düzdiler
1273. Çün Piyāle girdi mātem-ħāneye
Başladı Ķorķud ile efsāneye
1274. Görđi kim gelmez aña andan ħ'āb
Didi kim ħ'āb-ı eceldür böyle ħ'āb
1275. Sīne-çāk u ten-be-ħāk u derdnāk
Āh zāra başladı bī-vehm ü bāk
1276. Ķana boyandı Piyāle lālevār
Dökdü gözden ķanlı yaŧın jālevār
1277. Dīde giryān sīne-süzān nātuvān

Cismi 'uryān başda sevdā gözde kıān

1278. Kıorkıud'un çün kim işi oldu tamām
Göçdi andan ol emīrān-ı be-nām

1279. Aldılar tābūtın oldılar revān
Öñine düşdi Piyāle nātuvān

1280. Andılar tābūt ile andan güzer
Bursa'ya girdi cenāze bir seher

1281. Kıorkıud'ı kıodılar Orhan yanına
Ehl-i 'ālem didi rahmet cānına

1282. Kıaldı ser-geşte Piyāle derdmend
Oldı ol mātemle zār ü müstemend

1283. Virdiler bir mu'teber tımar aña
İtmedi ammā kıabül ol pür-vefā[49b]

1284. Kıorkıud'un kıabrinde oldu türbedār
Kıaldı ol meşhedde niçe rüzgār

NĀMEHĀ-NÜVİŞTEN-İ SULTĀN SELĪM BE-HĀN AĤMED EZ-ZEBĀN-I ÜMERĀ VÜ VÜZERĀ

1285. Bir gün ol hikmet fūnūnından habīr
İstedi hālvēt-sarāya bir debīr

1286. Didi bir kaç nāme yaz ey hūşmend

- Ben ne dirsem diñlesin bî-çün u çend
1287. Nāme Sulţān Aḥmed'e varur be-nām
Sen ḥabīr ol bundan ancaḫ ve's-selām
1288. Ağızına mühr-i sükūt ur nāmenūñ
Şoñra ḫaṭ' eyle zebānın ḥāmenūñ
1289. Nāmeñe mestürelık ta'līm kııl
Ġayra yüz göstermesün tefhīm kııl
1290. Rūm a'yānı dilinden ey debīr
Aḥmed'e yaz kim eyā şāh-ı kebīr
1291. Pādişāhdan yüz çevirdi ehl-i Rūm
Sizleri gözler tamāmı merzbūm
1292. Rūm'ı yaḫdı zulm u ḫahr-ile Selīm
Ḥaḫ yüz döndürdi andan çekme bīm
1293. Ḳan döker hem ḫan içer ṫurmaz müdām
Āl-i 'Oşmān neslini kesdi tamām
1294. Olalı bu şahş-ı Rūm'a pādişāh
Niçeler ḫanını dökdi bī-günāh
1295. Ḥaḫḫı ḫoymış bāṫıl olmuş pīşesi
Dem-be-dem zulm u sitem endişesi
1296. Raḫmete gideli Sulţān Bāyezīd

- Adlün aşarı gidüpdür ey ferîd
1297. Şimdi sensin Rûm içinde mu'teber
Hem saña merhûm itmişdür nazâr[50a]
1298. Rûm a'yânı vü sancağ begleri
Kulları paşaları yeñiçeri
1299. Muntazırdur sizlere ey şehriyâr
Bî-tekellûf gel ne hâcet intizâr
1300. Nâmeler yazıldı bu mefhûm ile
Kîselendi mühr urıldı mûm ile
1301. Anları bir mu'temed şahşa hemân
Eyledi teslîm ü gönderdi revân
1302. Vâsıl oldu çünkü ol şeh-zâdeye
Hîleden gâfil şeh-i âzâdeye
1303. Görde begler mühr ü 'unvânın tamâm
Kalmadı aşla zamîrinde gümân
1304. Açdı mührin okudu mazmûnını
Şâd-kâm itdi dil-i maḥzûnını
1305. Hâzır itdi ceng için tîg u teber
Oldı mekrinden Selîm'ün bî-ḥaber
1306. Dirdi eṭrâf u cevânibden sipâh

- Geldi bî-bâk ol emîr-i kîne-ḥ'âh
1307. Hışm-ile girdi Karaman mülkine
Leşkerin yüritdi sulṫân mülkine
1308. Mîr-i mîrân-ı Karaman ol zamân
Ya'ni Hem-dem nâm paşa nâgehân
1309. Gördi çün bu fitnenüñ âşârını
Aḫmed'ün âyîn ü vaz' u kârını
1310. Bilesince 'askerüñ a'dādını
Her şonakda kendünüñ mu'tādını
1311. Her diyâra şalduğı âşübını
Tîr ü şemşîr ü tüfeng ü řopuñı
1312. Cümle bir mektûba taḫrîr eyledi
Her sözi Haş üzre ta'bîr eyledi[50b]
1313. Bir ulağ-ıla o mektûbı hemân
Âsitân-ı devlete itdi revân
1314. Girdi yola ol ulağ idüp şitâb
Oldı fikri dergeh-i devlet-me'âb
1315. Geldi çün Bursa'ya nâ-geh bir seşer
Pâdişâh-ı 'âleme virdi ḫaber
1316. Çünki âgâh oldı andan şehriyâr

- Hem-dem'e taḥsīn kıldı bī-şümār
1317. Didi mīrāḥūr başıya hemān
Ey Meḥemmed durma ol yola revān
1318. Gör 'adūyı sen kılavuz ol bize
İşbu yolda menzil-āmīz ol bize
1319. Muştafā Paşa'ya şaldı bir berīd
Didi Kütahiyye'den çık ey ferīd
1320. Anaḫolı leşkeriyle bī-direng
Aḫmed'e var eyleme ammā ki ceng
1321. Yüri önince anuñ ḫālin gözet
Kõnduđı yirlerde ef'ālin gözet
1322. Al zamīrũnden tarīķuñdan ḫaber
Gör ne kaçd itmiş ne yüzdendür sefer
1323. Menzilin meylin kıamu ḫālin anuñ
Dem-be-dem 'arz eyle aḫvālin anuñ
1324. Eyle mīrāḥūr başıyla ittifaķ
Şöyle kim olmaya āşār-ı nifaķ
1325. Şāh emriyle ol iki kārđān
Vardılar a'dāya kıarşu yek-'inān
1326. Bildiler meylin ḫayālin niyyetin
Gördiler cem'in sipāhın kıudretin

1327. Her sülûkin şâha peygâm itdiler
Kanda ‘azm itdiyse i’lâm itdiler[51a]

1328. Didiler şeh-zâde hâlin bî-gümân
Ermeni der-bendin itmişdür mekân

REFTEN-İ SULTÂN SELİM BE-YENİŞEHR DER-‘AĞAB-I SULTÂN AHMED

1329. Çün bilindi hâli ol şeh-zâdenün
Kaşdı ma’lûm oldu ol âzâdenün

1330. Bursa’dan göçdi o dem Sultân Selîm
Hem-‘inân oldu aña ceş-i ‘azîm

1331. İnegöl semtin tütüp oldu revân
Vardı irdi aña sultân-ı cihân

1332. Ahmed’e çün kim irişdi bu haber
Kalmadı hiç reng ü rüyından eşer

1333. Bir te’emmül itdi ol ‘âlî-cenâb
Didi kim farz oldu bize ictinâb

1334. Sehv ile geldüm yakîn oldu baña
Yir yüzi yekser güzîn oldu baña

1335. Yokdur a’yânuñ benümçün himmeti
Mekr-ile bulmaq dilerler fırsatı

1336. Niçe demdür işbu begler şubḥ u şām
Öñimüzce ḥıdmet iderler müdām
1337. Olsa bunlarda şadākat bī-gümān
Biz ki geldük döndürürlerdi ‘inān
1338. Nāme ma‘lūm oldı telbīsāt imiş
Mühri vü mazmūnı tezvīrāt imiş
1339. Menzilinden döndi yan virdi emīr
Yeñişehr’e ‘azm kıldı ol dilir
1340. Şāha i‘lām oldı kim ey şīr-dil
Döndi Aḥmed Yeñişehr’e münfa‘il
1341. Çünkü āgāh oldı andan Ḥān Selīm
Ḳalkup ilğar eyledi bī-ḥavf u bīm[51b]
1342. Yeñişehr ovasınuñ bir başına
Ḳondı tünd ü çīn bıraḳdı ḳaşına
1343. Ol gice tā şubḥ leşker yağdı
Seyre baḳdı ṭurdı encüm yağdı
1344. Ol şabāhın Ḥān Aḥmed daḥı hem
Leşkerin bindürdi ḳaldurdu ‘alem
1345. İznik’e aşmaḳ murād itmiş eger
Ḥān Selīm’e böyle virdiler ḥaber

1346. Nâ-ümîd olmuş ekâbirden tamâm
Çok te'essüf çekdi döndürdi licâm
1347. Tâğa girdi çıkdı meydândan hacil
Vâkıf ol ey şehriyâr-ı şîr-dil
1348. Çün işitdi bu peyâmı şâh-ı Rûm
Muştafâ Paşa'ya emr oldı hücüm
1349. Didi var ey pehlevân-ı pür-hüner
Tâğa gir ceng it aña virme güzer
1350. Hîle ile mekr ile döndür beri
Dön girü mağlûb göster 'askeri
1351. Kaçup önince getür benden yaña
Diñle benden gör ne emr itdüm saña
1352. Koyma tâğa aşup İznik'e kona
Sen hezîmet göster ol girü döne
1353. Şâh emri mücibince Muştafâ
Vardı döndürdi vü gösterdi vefâ
1354. Şâha bildürdi ki ey şâh-ı cihân
Düşmenüñ döndi müheyyâ ol hemân

MUĞAREBE-KERDEN-İ SELİM HÂN BE-SULTÂN AĞMED VE GİRİFTÂRİ-
İ SULTÂN AĞMED

1355. Çün bu söz irdi Selīm'ün sem'ine
Yüridi emr itdi Rüm'ün cem'ine[52a]
1356. İşbu āyīn-ile kim kıldum beyān
Çıkdı şahrānuñ bir ucından hemān
1357. Çarhacı idüp Duḡakīn-zāde'yi
Ol mübāriz server ü āzādeyi
1358. Virdi Rüm'ün 'askerinden bī-direng
Eyledi a'dā ile āheng-i ceng
1359. Ceng içün her gūşe oldı pür-kemīn
Ditredi enbūh u keşretten zemīn
1360. Rū-be-rū oldı o dem alaylar
Her tarafından ḡopdı hūy u hāylar
1361. Tḡutdı şahrālar yüzün rengin 'alem
Tḡabl u surnā nāle itdi zīr ü bem
1362. Tḡop atıldı itdi fındıḡlar sitiz
Er ere ḡarışdı ḡopdı rüstahiz
1363. Gūşelerden çıkdı āvāz-ı kemān
Cāna ḡoḡruldu ḡadeng-ile sinān
1364. Düşdi elden yir yüzine gürz ü tīg
Tīg ile başlar kesildi bī-dirīg

1365. Tîg berķi yaķdı a'dā leſkerin
Gürz bozdı çoķ erenler peykerin
1366. İşbu gır ü dār içinde nāgehān
Muſtafā Beg ſāha döndürdi 'inān
1367. Muſtafā çün ol çeriden çekdi dest
Buldı Sulţān Aĥmed ol demde ſikest
1368. 'Āķıbet ſāhuñ muzaffer leſkeri
Ġālib oldı döndi Aĥmed 'askeri
1369. Çarĥ-ı dūn döndürdi baĥtın Aĥmed'ün
Aldılar ālāt u raĥtın Aĥmed'ün
1370. Münhezim oldı sipāhı serverün
Atı altında yorıldı ol erün[52b]
1371. İndi atdan tız ü çekdiler yedek
Cehd idüp bindürmedi anı felek
1372. Çekdiler bir kaç semend atlanmadı
Gitdi hem-rehler aña ħatlanmadı
1373. Didi benden baĥt döndürdi 'inān
Siz yürün kim böyle gösterdi zamān
1374. Baña bu menzilde ibrām itmeñüz
Dāmenüm çekdi ecel incitmeñüz

1375. Böyledür hâli vefâsız 'âlemüñ
Şihhati yoqdur şafâsız 'âlemüñ
1376. Gâh taht u baht ile hândân ider
Geh şalar toprağa ser-gerdân ider
1377. Qaldı ol şeh-zâde bir yol üzre zâr
Bî-kes ü tenhâ ne ğam-h'âr u ne yâr
1378. Duqakîn-zâde bu leşkerden meger
İtdi ol şeh-zâde yanından güzer
1379. Gördi toprak üzre ğalţân Aĥmed'i
Çehresinden bildi Sulţân Aĥmed'i
1380. Gördi hâk âlûde ol şeh-zâdeyi
Hâkdan qaldurdu ol üftâdeyi
1381. Didi şâha çekme ğam kim dehr-i dÛn
Nice sen tek şâhı itmişdür zebÛn
1382. Rûzgâruñ dem-be-dem hâli budur
Çarĥuñ ey şeh-zâde aĥvâli budur
1383. ÇÛn o yirde zâhir oldu bir eşer
Oldı hân-zâde sa'âdet müjde yer
1384. Duqakîn-zâde rızâsıyla hemân
Oldı hân-zâde o menzilden revân

1385. Geldi ılğar-ile sulţāna o dem
Didi kim ey pādişāh-ı muhterem[53a]
1386. Devletüñde oldı Hān Aḥmed esir
Hāḫ saña olsun hemişe dest-gir
1387. Ḳapucıbaşı Sinān Ağa'ya şāh
Didi turma tiz eyle 'azm-i rah
1388. Di ki me'mur olduk İstanbul'a pes
Bu maḫalde ḫatl idüp ğavġayı kes
1389. Vardı bu emr-iyle ḫazretten Sinān
Didi ol şeh-zādeye k'ey nev-cevān
1390. Şāh İstanbul'a emr itdi seni
Hıdmetüñde ḫoşdı gönderdi beni
1391. Didi olmaz mı Selim'i bir görem
Rūzgār aḫvālin anlardan şoram
1392. Pes Sinān Ağa didi n'ola şehā
Her ne emr itseñ muḫi'yüz biz saña
1393. Danışalum bizde olmasun ḫuşūr
Siz ḫonup eyleñ sa'ādetle ḫuzūr
1394. Böyle diyüp oldılar andan revān
Bilmedi kim ḫilesi vardur nihān

1395. Oldılar bir sâ'at anlar hem-'inân
Şehriyârı bir yire çekdi Sinân
1396. Aña bir at çekdi ol yirde o dem
Didi ey şeh-zâde-i gerdün-ğaşem
1397. İn bu atdan devlet-ile biñ aña
Kim [bu] at yoruldı râhat yok saña
1398. Aḡmed'i indürdi atından Sinân
Aldı yanından zihî qaldı kemân
1399. Gerden-i şeh-zâdeye taqdı zihî
Zih keş-â-keşden üzüldi nâ-gehî
1400. Kesdi yanından siper bendin revân
Bend ile anı helâk itdi Sinân[53b]
1401. Baḡtı döndi çâr u nâçâr Aḡmed'ün
Ḳulları oldu giriftâr Aḡmed'ün
1402. Ḳayd-ı bend ü zecr ü hicr-ile tamâm
Geldiler dergâha ehl-i inhizâm
1403. Şâh 'afv itdi günâhın cümleñ
Çün işitdi âh u vâhın cümleñ
1404. Şâh bendinden çü buldılar necât
Gördiler şeh-zâdeyi itmiş vefât

1405. Geldiler t̄abūtı ūzre nōkeri
Nā-geh itdi ol güle bŭlbŭlleri
1406. Oldılar ‘uryān u itdiler figān
Dōkdiler qan oldı t̄abūtı revān
1407. Cümle qullar ehl-i mātem sīne-çāk
Gözde qan u dilde dāğ u başda hāk
1408. Oldılar hem-rāh ol t̄abūt ile
Bursa’ya varınca gitdiler bile
1409. O şehīdi Bursa’ya defn itdiler
Dōndiler begler elemle gitdiler
1410. Rütbesin ‘uqbāda kılsun Hāk refi’
Aḥmed’e olsun yine Aḥmed şehfi’

ĀMEDEN-İ SULTĀN SELĪM BE-İSTANBUL VE DA‘VET-KERDEN-İ ŞEH-
ZĀDE SŪLEYMĀN-RA VE BE-MA‘NĪSĀ FİRİSTĀDEN VE REFTEN-İ ḤOD
BE-EDRİNE

1411. Çün muzaffer oldı şeh-i kām-yāb
Dōndi İstanbul’a ol devlet-me’āb
1412. Tahtına geçdi şehensāh-ı cihān
Qalmadı gönlinde düşmenden gümān
1413. Anda ‘ayş u ‘işret itdi niçe dem
Eyledi her ḥalet-ile def-i gām[54a]

1414. 'Adl ü dād ile idüp nazm-ı umūr
Fitne-i mülk-i cihāndan aldı dūr
1415. Ser-be-ser iqlimine virdi nizām
Eyledi ābād Rūm'ı bi't-tamām
1416. Oldı eyyāmında ma'mūr ol diyār
almadı hergiz gönüllerde ğubār
1417. Hem didi bir gün vezir-i Āşafa
Kim Süleymān'a ne lāyıdur Kefe
1418. Gelsün ol dergāh-ı 'ālī-şānuma
Müsteħadur dem-be-dem iħsānuma
1419. Olsun ol ser-ħadde bir bendem emir
Gelsün oqlum aña lāyıdur serir
1420. Pes bu emr-ile Süleymān bin Selim
Geldi İstanbul'a bī-pervā vü bīm
1421. Piş-keşin çekdi el öpdi şāh-zād
Oldı iħsān-ı pederle ber-murād
1422. Şehr-i Ma'nīsa'yı virdi aña şāh
'İzz u ikrām-ile ıldı rū-be-rāh
1423. Yürüdi şeh-zāde-i ferħunde-fāl
Girdi ol iqlime İskender-mişāl

1424. Geldi güz faşlı vü oldu sebzâr
Kalmadı büstânda âşâr-ı bahâr
1425. Çün bürüdet ‘âleme gösterdi bîm
Edrine tahtına ‘azm itdi Selîm
1426. Kışladı ol şehir içinde tâ bahâr
Gâh ‘işret eyledi gâhî şikâr

MEŞVERET-KERDEN-İ SULTÂN SELİM BÂ-VÜZERÂ DER-‘AZİMET-İ
SEFER-İ ŞARĖ VE A‘YÂN U LEŞKER İTÂ‘AT-NÜMÜDEN VE İNĖİYÂD-
KERDEN[54b]

1427. Çün bahâr oldu vü bülbül çekdi âh
Baş çıkardı tîre toprağdan giyâh
1428. Bâğ u bustân tâzelendi bir dağı
Nev-bahâr âvazelendi bir dağı
1429. Virdi ebr âşâr-ı rahmetden nişân
*Keyfe yuhyi’l-arza*¹⁵¹ gösterdi ‘ayân
1430. Edrine tahtında bir gün şeh Selîm
İtdi Dârâ gibi dîvân-ı ‘azîm
1431. Da‘vet itdi dergehüñ paşaları
Bir yirde cem‘ eyledi dânaları

¹⁵¹ Kur’an-ı Kerim, Rûm Sûresi, 30/ 50 “ Allah ’ın rahmetinin izlerine bir bak: Ölü toprağâ nasıl can veriyor! İşte ölüleri diriltecek olan O’dur. O’nun her şeye gücü yeter.”

1432. Üç vezîri var-idi şâhuñ o dem
İbn-i Hersek Muştafâ Aḥmedle hem
1433. Geldi anlar ibn-i Hersek gelmedi
Dâḥil-i dîvân-ı sulṭân olmadı
1434. Şordı bunlardan anı şâh-ı cihân
Didi kim gelsün vezîr-i kârdân
1435. Çün vezîr-i a'zamumdur ol benüm
Aña zâhirdür bu re'y-i rüşenüm
1436. Didiler erkân-ı devlet ḥusrevâ
Ḥaste vü bî-çâre bî-dermân revâ
1437. İbn-i Hersek bî-ser ü sâmân yatur
Ḥaste vü bî-çâre bî-dermân yatur
1438. Pâdişâh emr itdi kim ol nâ-tüvân
Tâ gele taḥt-ı revân-ile revân
1439. Geldi ol bî-mâr ü bî-tâb ü naḥîf
Nâ-tüvân ü ḥaste vü zâr u za'îf
1440. Durdılar şâhuñ ḥuzûrında o dem
Didiler emrûñ nedür ey Cem-ḥaşem
1441. Sizden emr ü bendelerden inḳıyâd
Emr-i şâhuñ n'eyse zıkr olsun murâd[55a]

1442. Devlet erkânına didi anda şâh
Ey vezîrân-ı güzîn ü hayr-ı ħâh
1443. Evvelâ budur sözüm kim Kirdgâr
Tâ bizi Rûm'a idelden şehriyâr
1444. Bu ħazâ'in bunca ħaşmet bu sipâh
Böyle şevket böyle 'âlî 'izz ü câh
1445. Belki bir şâha müyesser olmadı
Böyle dârâtı Sikender bulmadı
1446. Böyle leşker böyle ħaşmet kimde var
Böyle kuvvet böyle kudret kimde var
1447. Pâdişâhân olamaz hem-tâ baña
Bende olmuşdur bütün dünyâ baña
1448. Ĥayf kim geçmiş Ferîdün u Ĥubâd
İtdürürdüm anlara ben inĥıyâd
1449. Rûzgârumda ol-idi şâh-ı Çîn
Eyler-idüm anı ben 'abd-i kemîn
1450. Cür'et-i zâtumla mâl u ħaşmetüm
İtdi gün günden ziyâde ħayretüm
1451. Ârzüm oldur ki bir ceng eyleyem
Yir yüzini düşmene teng eyleyem

1452. Gösterem a'dāya tīg u cür'eti
'Arz idem dünyāya zūr u şevketi
1453. Bā-ḥuşūş itmiş beni Rabb-i mübîn
Pādişāh-ı millet-i İslām u dīn
1454. Çünkü zıllu'llāh oğurlar adımı
Gösterem dünyāya isti'dādımı
1455. Şimdi İslām'ın hevādārı benem
Kānda mazlūm olsa ğam-ḥ'ārı benem
1456. Pes niçün ben itmeyem dā'im cihād
Dīn için lāzım degül mi ictihād[55b]
1457. Ehl-i İslām'ın bu gün seddi bizüz
Küfr ile İslām ser-ḥaddi bizüz
1458. Çün selātinün ben oldum a'dāli
Baña lāzımdur ğazānuñ efdāli
1459. Ya'ni bu demlerde ḥālā mülk-i şarḫ
Oldı bir zındıḫ elinde ḫana ğarḫ
1460. Erdebil'e bir ğabī itdi ḥurūc
Şāhlıḫ eflākuña ḫıldı 'urūc
1461. Şarḫ anuñdur şimdi tā ser-ḥadd-i Hind
'Āciz olmışdur elinden Hind ü Sind

1462. Evliyā nesli diyüp her haş u ‘ām
Aña yüz döndürdi vü şarkı oldı rām
1463. Başına tāt aldı çıkdı ol ferīd
‘Ālem ehlin ser-be-ser itdi mürīd
1464. Şāh İsmā‘īldür nāmı anuñ
Tutdı şarkı şöhret-i nāmı anuñ
1465. Māni‘-i şer‘-i Resūllu’llāhdur
Mübtedi’dür müfsid ü gümrāhdur
1466. Dīn-i İslām-ile özge kīni var
Kendü zu‘m-ı fāsidence dīni var
1467. Yoğ zamānında mesācidden eşer
Ne müderris var ne kādī ne haber
1468. Mü’minüñ katlin mübāh itmişdür ol
Hedm-i erkān-ı şalāh itmişdür ol
1469. Küfre ol gāyet de virmişdür revāc
Kim ‘alāmātını itmiş başa tāt
1470. Taht-ı hükminde ağar āb-ı Fırāt
Şimdi anuñdur Horāsān u Herāt
1471. Aldı Şirvāni ü Şemāh milketin
Çoymadı ol mülke gayruñ şirketin[56a]

1472. Aldı hem Gılân-zemîn bî-îmân
Kâbza-i hükümündedir Mâzenderân
1473. Darb-ile gösterdi şarka iftirâk
Kim ne gör dâstân kâlupdur ne 'Irâk
1474. Kanda 'azm itdiyse katl itdi müdâm
Kana gark oldu o kişverler tamâm
1475. Ol diyârı ser-be-ser aldı fesâd
Benden ister Mûşul u Bağdâd dâd
1476. Leşkeri bî-had velî yok mezhebi
Kârı olmuş sebb-i aşhâb-ı nebi
1477. Kâtlîne fetvâ virüpdür ehl-i dîn
Ekşer ehl-i dîne eyler kahr u kîn
1478. İsterem kîm anlara idem gâzâ
Darb u tîgumdan göre anlar cezâ
1479. 'Azm u cezm itdüm bu dem Tebriz'e ben
Şıdık-ile kâşd itdüm ol hûnrîze ben
1480. Yâ alam halk intikâmın bi't-tamâm
Yâ idem cümle cihânı aña râm
1481. Kendüyi katl eyleyüp mülkin alam
Almaz isem gelmeyem anda kâlam

1482. Ben size h d s ylemişd m b -direng
Kim geer g nl mde şark ehliyle ceng
1483. Benden ey erk n-ı devlet vehm id n
Neysel maşs dum kem hi fehm id n
1484.  ayrı şaha siz beni itme n kıy s
Bende yokdur ceys-i a'dadan hir s
1485. Didiler erk n-ı devlet server 
Kullara ma'l mdur bu m cer 
1486. Cedd n z k n nın icr  idel m
Anlar n  sl b   zre gidel m[56b]
1487.  şbu s zden hışmn k oldu Selim
Hışm-ile erk na şaldı h vf u b m
1488. Kim bu k n n u kav 'id muttaşıl
G kden inmiş H k kel mı h d deg l
1489. Ne res l n s nnetid r ne h l f
Ne bu g ft   g da vardur iştil f
1490. Kend  devrinde ne işd ş itse ş h
Ol anu n k n nıdur b -iştib h
1491. Devr anu ndur emr anu n k n n anu n
Başr anu ndur berr anu n h m n anu n

1492. Her zamān bir şüret eyler iktizā
Aşşı itmez böyle demde mā-mezā
1493. Şormazam ben köhne kınūndan haber
Kim baña lāzım degül aña nazār
1494. Siz hemān kınūna olmışsuz esir
Kendü re'yinden haber virse vezir
1495. Kıbiliyyet şartdur bi'l-i'tibār
Merd olan 'aqlıyla itse iftihār
1496. Biz fülān demden vezirüz dimeñüz
Köhne dānā vü müşirüz dimeñüz
1497. Bunda şart olan ferāsetdür hemān
Şāhibi yā pır olmuş yā cevān
1498. İmdi bu tedbire āgāz eyleñüz
Birbiriñüz maḥrem-i rāz eyleñüz
1499. İttifāk idüp kıluñ 'ahde vifāk
Olmasun mā-beynüñüzde hem nifāk
1500. Eyleyüp hem maşlahat bābın güşād
Bu ğazā emrinde eyleñ ictihād
1501. Müdde'āmı bī-te'emmül fehm idüñ
Zerrece noķşānuñuzdan vehm idüñ[57a]

1502. Cürm idüp 'afv u mürüvvet ummañuz
Hürde-bîn olmağ gerek göz yummañuz
1503. Didiler erkân-ı devlet ol zamân
Ey Ferîdün-mertebe şâh-ı cihân
1504. Pâyidâr olduğça bu seb'-i şidâd
Hağ te'âlâ 'ömrüni kılsun ziyâd
1505. Zât-ı pākūn hâş u 'âm için müdâm
Devlet ü baht-ile olsun bir devâm
1506. Pâdişâhsun emr ü fermân sendedür
Biz kamu cismüz hemân cân sendedür
1507. Dâniş-ile şimdi sensiz feylesûf
Bizde n'eyler ilm-i tedbîre vuğûf
1508. Ger seferdür ger hâzar ger nef ü zar
Hep senün re'yünledür ey nâmver
1509. Her ne emrün var-ise hüküm it hemân
Kim bizi mağv itdi bizden imtiḥân

MÜHİMMÂT-FERMÜDEN-İ SULTÂN SELİM BE-SEFER-İ SÜRḤSER

1510. Didi ol demde o şâh-ı hoşmend
Kim gerekdür şâhda himmet-bülend

1511. Emr ü fermānum budur ki bir zamān
Bundan evvel bir sitiz itmiş cihān
1512. Rūm-ıla şark arasında bī-sebeb
Bir neberd itmiş iki ‘ālī-neseb
1513. Ceş ile Tercān’a gelmiş bir dilir
‘Asker-i Rūm ile kılmış dār-gir
1514. Ya’ni ol Bayındur’ı Sultān Ḥasan
Kim aña Tebriz idi taht u vaṭan
1515. Ceddümüz Sultān Meḥemmed Ḥān revān
Karşu çıkmış aña ‘askerle hemān[57b]
1516. Bir çeri cem‘ eylemiş kim biñ qalem
İtmeye tā ḥaşre dek ānı raqam
1517. Yürümiş ol ceş-ile Tercān’a hem
Kūhsār u deşti itmiş pür-ḥiyem
1518. Eylemiş Bayındur-ile bir neberd
Birbiriyle cenge girmiş iki merd
1519. ‘Ākıbet maḡlūb olup Sultān Ḥasan
Ceddümüz dönmiş idüp def-i fiten
1520. İmdi siz düstür idüñ ol defteri
Her ne vardur anda yoqlañ yekseri

1521. Leşkerüñ esbâb u âlâtın görüñ
Tüşesin cümle mühimmâtın görüñ
1522. Şimdi ol defter hazînem içredür
Defterüñ mazmûnı sînem içredür
1523. Zabt idüñ fihristini ol defterüñ
Her ne şarfi var-ise ol serverüñ
1524. Üç ödeklü dahı zamm eyleñ aña
Şoñradan 'ayn-ile 'arz eyleñ baña
1525. Şâh emri mûcibince bî-kuşûr
Düzdi mâ-yühtâcı erkân-ı umûr
1526. İtdi a'yân işbu malûmâtı cem'
Kıldılar esbâb-ıla âlâtı cem'
1527. Her taraf şaldı ulaqlar şehriyâr
Ne taraf kaldı ne şehr ü ne diyâr
1528. Rûmili'ne emr gönderdi o şâh
Tâ gele dergâha bî-pâyân sipâh
1529. Çok ulaq gönderdi hep aḥkâm-ıla
Memleketde her emîn nâme ile
1530. Rûmili begler begisi ol zamân
Kim Ḥasan Paşa'dur ol merd-i cihân[58a]

1531. Hükminün tahtında olan beglerin
Ya'ni cümle Rümili'nün leşkerin
1532. Cem' idüp dergāha 'azm ide revān
Bir zamān eglenmeye ol kārđān
1533. Ohri vü Tırhala vü Köstendile
Hep ulaqlar gitdiler fermān-ile
1534. Nigbolı vü Silstire Ağrıboz
Çirmen ile İlbaşan dahı Siroz
1535. Mora vü Karlı İli vü Yanyadan
Olalar sercümle 'asker encümen
1536. Lık serhadd begleri ide qarar
Gözleyeler kâfiri leyl ü nehār
1537. Emr-i Sulţān ile cem' oldı sipāh
İtdi hep şahrāları haymegāh
1538. Anaţoli mülkine vardı ulaql
Hāzır oldı halk görüldi yaraql
1539. Tıydu mırān-ı Karaman ü Hamid
Bunlara hep vardı sür'atle berid
1540. Bursa Bolı Kastamonı Engüri
Menteşe Aydın u Sarhan Kanķırı

1541. Geldi cem' oldı öñi vü hem şofı
Kocaili Sulţānönï
1542. Hem Karamanili'ne gitdi haber
Vākıf oldı mîr ü 'asker ser-be-ser
1543. Akşaray Begşehri Taşile tamām
Kayşeri Akşehr halkı hâş u 'ām
1544. Nigde vü Lārende'den çıkdı çeri
Konyadan hem geldi şāhuñ 'askeri
1545. Düzdi Kāsım nām paşa ihtişām
Dürdi ol beglerbegi Rüm'ı tamām[58b]
1546. Geldi Toğat ile Cānik'den sipāh
Toz [u] toprağdan görünmez mihr mäh
1547. Çorum u Amāsiyye halkı hemān
Ehl-i Sivas u tarab-efzün revān
1548. Bu vilāyetler müheyyā oldılar
Katre katre geldi deryā oldılar
1549. Çünkü āgāh eyleyüp cumhūrını
Hep getürdi leşker-i me'mūrını
1550. Bir ulağ dahı o demde yek-'inān
Beg 'Alāü'd-devle'ye şaldı revān

1551. Kim bu dem ben şarğa 'azm itdüm yaķın
Sen daķı gel ol baña yār u mu'ın
1552. Şāh İsmā'ıl kim hūnrīzdür
Zālīm-i bī-pāk nā-perhīzdür
1553. Yaķdı şarķ eţrafını bī-dād-ıla
Dehr ıoldı nāle u feryād-ıla
1554. Şimdi itdüm ben aña ıaşd-ı ğazā
Böyle ma'lūm olsun imdi mācerā
1555. Sende de var-ise ğayretten eşer
Mūcibince ııl amel benden hāber
1556. Çün görüldi her meşālih bī-ıuşūr
İntizāmın buldı aĥvāl-i umūr
1557. Da'vet itdi taĥtına şeh-zādeyi
Hān Süleymān ol şeh-i āzādeyi
1558. Hūsn-i tedbīr ile ol şāh-ı ğüzīn
Edrene taĥtında ııldı cā-nişīn
1559. Çün emānet 'izzine oldı ıarīn
Mülki hıfz itdi Süleymān-ı emīn
1560. Kā'inātı seyre ııķdı āfitāb
İtdi māhı ıarĥına nā'ib menāb[59a]

1561. Açdı 'anqa evc-i isti'lāya per
Āşiyānında hümā tıtdı maqar
1562. Çün bu tedbır ü bu re'y oldı tamām
Göçdi İstanbul'a şāh-ı nık-nām
1563. Çıqđdı bir ferr ü şükūf-ile o şāh
Seyre tıtdı āsmānda mihr ü māh
1564. Oldı tokuz yüz yigirmide bu kār
Sal-i hicretten eger olsa şümār
1565. Hem muharrem ayınuñ bu zāhiri
Geçmiş-idi 'aşr-ı 'āşir āhıri
1566. İricek işnā vü 'aşrine hesāb
Göçdi ol gün husrev-i gerdün-cenāb
1567. On kōnaqda geldi İstanbul'a şāh
Lık şehre girmedi şāh u sipāh
1568. Çünki oldı menzili Fil Çayırı
Şāhuñ ol yirde quruldı çadırı
1569. 'İzz ü devletle o yirde qondı çün
Anda mekş itdi yigirmi iki gün
1570. Bir şehir emr itdi ol şāh-ı güzīn
Didi gelsün zümre-i erkān-ı dīn

1571. Ya'ni gelsünler mevâli-i 'izâm
Kâdı vü müftî müderris bi't-tamâm
1572. Emr-i sulţân-ile ol demde hemân
Cem' olup geldi mevâli-i cihân
1573. Hüsrev-i ğâzî şeh-i ferhunde-fâl
Eyledi ol demde anlardan su'al
1574. Didi kim vardur benüm bir müşkilüm
Gör ne fikr itdi bu 'aql-ı kâmilüm
1575. Şâh İsmâ'îl tâ itdi hürüc
Fıska ruḥşat virdi 'işyâna 'urüc[59b]
1576. Hetk-i dîn ü hedm-i İslâm eyledi
Burc-ı küfre naşb-ı a'lâm eyledi
1577. Halkı idlâl eylemekde muttaşıl
Kendüsi hem ḍall olmuş hem muḍill
1578. 'İlm-i şer' ü 'ilm-i fıḫ [u] şarf ü naḥv
Bunlaruñ mülkinde olmuş cümle maḥv
1579. Sünnet ü icmâ' ü Kur'an ü kıyâs
Sürḥser devrinde oldu bî-esâs
1580. Hill ü hürmet zühd ü perhîz ü edeb
Bunlaruñ ḳavlince ma'düm oldu hep

1581. Bunlara beñzer nice ef'ali var
Hük-m-i şer'i çok muh'alif h'ali var
1582. Şer'-ile bu kavma bir ma'nā virün
Katl vebāline anuñ fetvā virün
1583. Ger gāzādur izn ü ruḥṣat hük-m idün
Māl ü esbābın gānīmet hük-m idün
1584. Ger ḥaṭā ise icāzet virmenüz
Baña bu işde irādet virmeñüz
1585. Virdiler erbāb-ı 'ilm anda cevāb
K'ey emīrū'l-mü'minin Ḥaydar-cenāb
1586. Bunda yoqdur zerre miqdāri ḥilāf
İttifāqa böyledür bī-iḥtilāf
1587. Katli vācibdür oqumak şer' ile
Halkı şer'idür esir olsa bile
1588. Hem budur ey şāh şāhib-'adl ü dād
Efḍal-i cümle gāzā cümle cihād
1589. Çünkü şāh aldı mevāliden cevāb
Zāhir oldu ma'ni-i faşlü'l-ḥitāb
1590. Gör-di ol yirde mühimmātın tamām
Hem ḥazāine hem sipāh ü hem ḥıyām[60a]

1591. Esb u ester üştür ü bengâh ü bâr
Seyr ü leşker hem piyâde hem süvâr
1592. Cümlesi oldu mükemmel bî-kuşûr
Kalmadı bir zerre noķşân-ı umûr
1593. Devlet-ile ol şehensâh-ı cihân
Göçdi ol yirden Beşiktaş'a hemân
1594. Çün göründi 'izze-i mâh-ı Şafer
Pes yigirmi dört gün itdi güzër
1595. Penç-şenbe gün idüp cem'-i 'azîm
Geçdi deryâyı selâmetle Selîm
1596. Devlet-ile eyledi çün kim güzâr
Oldı menzilgâhı dest-i Üsküdâr
1597. Anda ağa-yı silahdâr anı şâh
İtdi fermân-ile ağa-yı sipâh
1598. Dirler idi nâmına Behrâm Ağa
Pâdişahuñ luţfına oldu sezâ
1599. Cümle tebdil eyleyüp ağaları
Buldılar manşıbla kıadr u berteri
1600. Bosna Paşa'sı o mîr-i muhterem
Kim Sinân Paşa olup ma'zûl o dem
1601. Muştafâ Paşa yerine şehriyâr

Eyledi anı emîr-i kâmkâr

NEHẒAT-NÜMÜDEN-İ SULTÂN SELİM EZ-ÜSKÜDAR VE TAYY-İ
MENÂZİL-KERDEN

1602. Bir seher şâh-ı cihân iclâl ile
Ceyş-i bî-pâyân ile iqbâl ile
1603. Üsküdar'dan itdi devletle güzâr
Maldepe oldu aña cây-ı qarâr
1604. Geldi andan Çayır-ı Tekfûr'a hem
Gekbuze şahrâsına başdı qadem [60b]
1605. Qondılar andan göçince ittifaq
Hereke der-bendi ağızında otak
1606. Qondılar andan Çınarlı menzile
Çün geçildi İznikimid'den bile
1607. Yağdı ol eşnâda bârân bî-hisâb
Bağladı hayme Qazıqlu'ya tinâb
1608. Çünkü çıqdı andan evtâd-ı hıyem
Qondılar yurd-ı Selâcuqda haşem
1609. Hâki bârân eylemişdi baqr-ı gil
Oldı zahmet 'askere râhat kesel
1610. Göçdi andan da şeh-i pür-ihtisâm

- ıldı 'asker Dikilütaş'da kıyām
1611. Geçdi İznik'i o şāh-ı Cem-nişān
Kondı Panbuqçibeli'nde sāyebān
1612. Göçdi ol yirden Yeñişehr'e hıyām
Bir gün anda eyledi sulţān makām
1613. Varid oldı emr-i şeh tehdid-ile
Çok evāmir yazdılar te'kid ile
1614. Bir mü'ekked emr ile her bir ulaq
Oldı eţrāfa perişān ittifaq
1615. Ol ulaqlar böyle me'mūr oldı hem
Leşkeriden her gürüha lâ-cerem
1616. Ugradıkda qalduralar cebr-ile
Olalar sür'atde hempā ebr-ile
1617. Kim te'allül itmeyüp hergiz sipāh
Olalar ta'cıl ile hep rü-be-rāh
1618. İtdiler çün kim Yeñişehr'i güzer
Aqbıyık'da eyledi leşker maqar
1619. Ol qonağun yolları düşvār idi
Cümleden şuya zarüret var-idi[61a]
1620. Göçdi andan dāver-i Cemşid tac

Ermeni Bâzârı'na virdi revâc

1621. Şoñra Zincîrlükuyı oldı nâb
Geldi gūyâ burc-ı delve âfitâb
1622. Bozöyük Çuqurhişâr u Eskişehir
Andan Aqvîrân'a qondı şâh-ı dehr
1623. Buldı andan hazret-i Hızır la râh
Âsitân-ı Seyyidiğâzi'ye şâh
1624. Ol veliden eyledi himmet taleb
Âşikâr itdi ziyâretde edeb
1625. Göçdi andan dañi şâh-ı Cem-şifât
Menzili oldı Kulâpa vü Bayat
1626. Oldı andan mesken ol şîr-i nere
Germiyân mülkinde Söğüdlüdere
1627. Oldı deryâ gibi 'askerle revân
Eyledi andan Qırıçay'ı mekân
1628. Oldı andan menzili Halkabıñar
Çevresin alup sipâh itdi qarâr
1629. Çün gelüp Aqşehre irdi çadırı
Nâm-ıla añdurdı adsuz çâyırı
1630. Bir qarâr oldı sekiz gün anda şâh

Geldi Rûm-ıla Karaman'dan sipâh

1631. Duḡaḡîn-zâde Ḥasan Paşa o dem
Mîr-i mîrân itdi Rûm'a lâ-cerem
1632. Anda fermân itdi aña şehriyâr
Kim yûri Sivas'a ey çâpûk-sûvâr
1633. Biz varunca anda ârâm eylesin
Cüst ü cû emrinde iḡdâm eylesin
1634. Çünki olmış ol serḡadd-i Rûm
Sen ol anda dîdebân-ı merzbûm[61b]
1635. Erdebiloḡlı'ndan aḡbâr ala gör
Birle ḡânî' olma tekrâr ala gör
1636. Rûmili'nün begleri hep bî-direng
Olalar ḡâzır senünle vaḡt-i ceng
1637. Geldi anda arḡada şâhib-ḡırân
Göçdi andan ḡondı İlḡun'da hemân
1638. Şâh-ı Rûm itdi ḡalup andan güzâr
ḡarye-i Zengi civârında ḡarâr
1639. ḡondı anda çün o şâh-ı nîk-rây
Rûmili erbâbı gösterdi alay
1640. İki cânib durdı 'asker şaf şaf

Ortasından geçdi şâh-ı pür-şeref

1641. Görđi cümle Rūmili'nün 'askerin
Her ne var-ise eķall ü ekşerin
1642. Halk şandı kim bu bī-pāyān sipāh
Şāha 'arz olduķda hoş-hāl oldu şāh
1643. Didiler bunca sipāh-ı bī-kerān
Ne cihāna geldi ne görđi cihān
1644. Çün otaĝa geldi ol Dārā-cenāb
Eyledi paşalara anda hıķāb
1645. Didi bu keşretten olmaz nef' u sūd
Keşret-i 'asker nedür ya'nī kuyūd
1646. Kendü düşmendür bu keşret kendüye
Hışm olupdur niçe şevket kendüye
1647. Böyle keşretten cihān olur melül
Degme berr ü degme baħr itmez ķabül
1648. Kanda varursa bu deñlü ādemi
Tārumār eyler diyār-ı 'ālemi
1649. Bunlaruñ tarķ olsa bir miķdārı ger
Olmaz-idi 'askere hergiz zarar[62a]
1650. Emr-i şāhī mūcibince ol zamān

- Geldiler beglerle paşalar hemân
1651. Eylediler ‘askeri ‘adl ü hesâb
Kıldılar ol demde bir bir intihâb
1652. Tarh olundı haste vü pîr ü za‘if
Ger vazî‘ ola o zümre ger şerîf
1653. İtdiler defter sekiz biñ adamı
Kıldılar āgâh şâh-ı ‘âlemi
1654. Didiler dönsün bu ceş-i münteḥab
Cümle varsunlar Süleymân Şâh’a hep
1655. Sağ olanlar mülḥak olsun ‘askere
Zamm olınsun anda aqıncılara
1656. Cümle sekbân beg olsun ol gürûh
Gösterilsün kâfire ru‘b ü şükûh
1657. Döndi ol ‘asker o menzilden hemân
Oldılar şeh-zâde semtine revân
1658. Göçdi andan şeh Yeñicebeli’ne
Bir konaq yir qaldı Yunan iline
1659. Qalkup itdiler o yirden çün mürûr
Çayır-ı terfile bağlandı sûtûr
1660. Geçdi ol çayır şâh-ı be-nâm

Ḳonya ŧaḫrāsında vaż' oldı ḫıyām

1661. Oldı ol saḫrāda ŧeh beŧ gūn mukīm
Kesb-i feyz itdi hevāsından 'azīm

1662. Vardı Mevlānā mezārına o ŧāh
İtdi istimdād himmet pādiŧāh

1663. Cümle dervīŧāne ikrām eyledi
ŧoñra yüz biñ aḫçe in'ām eyledi

1664. Göçdi andan menba'-i 'izz ü vaḫār
Oldı menzilgāh 'asker Ḳırḫbıñar [62b]

1665. Geldi ol yirden bıñar başına hem
Aḫçaŧehr'e eyledi vaż'-ı ḫadem

1666. Oldı ŧoñra mazreb-i çetr ü ḫıyem
Düden ü Aḫöyük andan Kilselim

1667. Göçdi andan ḫabl u kūs-ıla revān
Çayır-ı Naḫḫāra-zen oldı mekān

1668. Ḳalkup andan ḫaŧmet-ile ŧehriyār
Oldı menzil Dalbaŧan Ḳaraḫiŧār

1669. Göçdi andan daḫı ŧāh-ı ser-firāz
Cāygāhın eyledi Cısr-i boğaz

1670. Ḳıldı ol yirden ŧeh-i nuŧret-sipāh

Kayseriye çayırın ārāmgāh

1671. Dört gün oturağ buyurdı anda hem
Anatoli 'askeri geldi o dem
1672. Seylveş aqup sipāh-ı bī-kerān
Oldı andan göl-i Üngür'e revān
1673. Qondı andan şoñra Sulţānhānı'na
Tozlar şaldı felek eyvānına
1674. Göçdi vü geldi Çubuk şahrāsına
Beg 'Alāü'd-devle'nün me'vāsına
1675. Hem bu menzilden şeh-i çāpük-süvār
Bir ulağ şaldı didi kim tizvār
1676. Di 'Alāü'd-devle'ye k'ey merd-i dīn
Ben bu dem Tebriz'e 'azm itdüm yaqīn
1677. İtme bir sāt ta'allül merd iseñ
Ehl-i İslām ile ger hem-derd iseñ
1678. Gel bu yolda sende hem-rāh ol bize
Hıfz-ı İslām-ile dil-h'āh ol bize
1679. Çün 'Alāü'd-devle'ye irdi resül
İtmedi bu pendı husrevden qabül[63a]
1680. Didi ol sī sāle merd-i nev-cevān

Ben neved sâle za'if-i nâtüvân

1681. Sürüyüp n'eyler rikâbında beni
Bu 'arzı eyleñ cenâbuñdan beni¹⁵²
1682. Olamuz hem-pâ civâna pîrler
Hod yanında var nice biñ mîrler
1683. Tâbi' olmam ben anuñ sevdâsına
Bağmazam Mehdîsine da'vâsına
1684. Girü döndi bu cevâb-ile ulağ
Bu tarafından husrev-i gerdün-revâğ
1685. Oldı bir vâdiye dahı münselik
'Asker-ile taldı şahrâ-yı Gedik
1686. Göçdi andan pür-sürür u pür-ferec
Oldı devletle konağı Üskülüc
1687. Vardılar Han-ı lañife ol zamân
Şoñra dânişmendler oldı mekân
1688. Şoñra Sivas'a irişdi şehriyâr
Hem sekiz gün anda emr oldı qarâr
1689. Duğakîn-zâde o merd-i kârzâr
Rümili begler begisi nâmdâr

¹⁵² Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

1690. Çıktı İstanbul'a cünd-i Rûm ile
Karşu geldi leşker-i ma'lûm ile
1691. Kandı çün Sivas önine pâdişâh
Deşt ü kühsârı pür itdi bârgâh
1692. İrtesi gün tırdı divân-ı 'azîm
Böyle fermân eyledi Sulţân Selîm
1693. Kim Miĥâlođlı Meĥemmed ol emîr
Karaca Paşa feraĥşâd-ı dilîr
1694. Varalar sür'atle Erzincân'a tîz
Olmaya cünbişlerinde uft ü ĥîz[63b]
1695. İdeler kâr-ı 'adüyı cüst ü cü
Olalar aĥvâla vâķıf mü-be-mü
1696. Her ne kim ma'lûm ola 'arz ideler
Ėafleti ķoyup ĥazerle gideler
1697. Ėoşdı anlar ile ceş-i bî-şümâr
Keşretinden ĥavfa düşdi rüzgâr
1698. Yürüdi ol üç dilâver bî-direng
Girdiler emr ile Erzincân'a teng
1699. Cümle-i icmâl ü işķâlî o dem
Ėoydı Sivas'a şeh-i Dârâ-ĥaşem

1700. Göçdiler andan sebükbar ol sipâh
Râhat oldı vâdi-i râhatda şâh
1701. Kalkup ol yirden sipâh-ı bî-şümâr
Oldı ol şirûn mekânı Koçhişâr
1702. Göçdi andan iderek şayd u şikâr
Kazlıgöl'de itdi ol şâhîn karar
1703. Ba'dehu tutdı o şâh-ı kâmrân
Tâ kayası'nda mekân
1704. Sa'b menzildür bu menzil bilmiş ol
Bunda geldükde şaşın azdırma yol
1705. Andan oldı Çayır-ı Şahne konağ
Şoñradan Akşehir'e kuruldı otağ
1706. Pes geçüp Şuşehri'ne oldı revân
Akdepe kurbında gök yurda hemân
1707. Anda vardur çok nişib ü çok firâz
Hem bu menzilde çekildi ihtirâz
1708. Müşkilâtından bu yurduñ bārgāh
İrmedi ol gün sükün gösterdi şâh
1709. Geldi hayme irtesi ol menzile
Uğrama yollarda böyle müşkile[64a]

1710. Andan oldu menzili Yaşıçemen
Oldılar ol yirde leşker encümen
1711. Göçdiler andan dağı hayl ü sipâh
Bir müferraḥ kūha ḳondı pādişâh
1712. Ol maḫalde Şâh İsmâ'ilden
Geldi bir elçi ser-â-pâ mekr ü fen
1713. Şâha bir tac ü biraz tiryâk ile
Geldi fehm it tuḫfesin idrâk ile
1714. Ḳıldı şâh ol yirde tâcı pây-mâl
Hem nedür tiryâkden bildi me'al
1715. Didi bu tiryâk virmez baña keyf
Lîk vardur bende hem tiryâk-i seyf
1716. Bizde çoḳdur cevher-i ma'cün-ı tîḡ
İtmezüz andan maḫalinde dirîḡ
1717. Andan ol tiryâk u tâcı şehriyâr
Virdi gencūra didi ḫıfz eyle var
1718. Bir dem olur kim bu tiryâk ü bu tâc
Derdine ol ḫastenün olur 'ilâc
1719. Şordılar ḳâşiddan a'dâ ḫâlini
Ya'ni şâh-ı sürḫser aḫvâlini

1720. Şiḥḥat üzre virmedi elçi cevāb
İtdiler işkence vü zecr ü 'iḳāb
1721. Bīm-i cāndan 'aḳıbet ol bed-gümān
Vāḳi'-i ḥāli beyān itdi hemān
1722. Göçdi andan ḳondı Erzincān'a şāh
Şehr ḳurbında ḳuruldı bārgāh
1723. Hem sekiz gün ḳıldı ol yirde ḳarār
İtdiler cem'-i zaḥıre bī-şümār
1724. Hem bu menzilde Ferāḥ-şād-ı dilīr
Vardı ilḡar ile Tercān'a uyur[64b]
1725. Tıtdı Tercān ḥākimi itdi esīr
Kāmın aldı bī-ta'ab bī-dār ü gīr
1726. Tāc u başın zinde serdārın bile
Şāha irsāl eyledi varın bile
1727. Şāha 'arz oldı Ferāḥ-şād itdügi
Sürḥserle ceng ü bīdād itdügi
1728. Bir kerem gösterdi şāh-ı ser-firāz
Kim Ferāḥ-şād oldı şād u bī-niyāz
1729. At u ḥil'at virdi aña şehriyār
Kāmran oldı emīr-i nāmdār

1730. Anda fermān itdi şeh paşalara
Geldiler dīvān içinde bir yire
1731. Didi cümle leşkere eylen şalā
Bilmiş olsun ger ğanī vü ger gedā
1732. Anda kim vardur silāh u zūr u zer
Ol bana yoldaş olup kılsun sefer
1733. Yoḥsa pīr ü ‘aciz ü bī-mār olan
Atı düşkün nā-tüvān u zār olan
1734. Girüye dönsün bu menzilden hemān
Olmasun anlar bize bār-ı girān
1735. Tarḥ olundu ‘askerinden ol maḥal
On iki biñ bī-mecāl ü bī-‘amel
1736. Emr olundu ḥāzır oldı ol zamān
Muştafā Beg ol emīr-i kāmran
1737. Anları қоşdı o demde aña şāh
Didi kim tedbīr ile ol rū-be-rāh
1738. Vāşıl eyle Şeh Süleymān’a tamām
Eylesünler bunlar ol yirde maḥām
1739. Döndi anlarla o yirden Muştafā
Pādişahuñ ḥıdmetin kıldı edā[65a]

TEDBİR-NÜMÜDEN-İ A'YÂN DER-BÂZ-GERDÂNİDEN-İ PÂDİŞÂH EZ-
REFTEN-İ TEBRİZ

1740. Çün ekâbir gördi kim dârâ-yı Rûm
Bî-tekellûf itdi âheng-i hücum
1741. Didi kim bundan geçerse şehriyâr
Tutmaz ol Tebriz'e dek bir dem karar
1742. Olsa bir şâhib-i cür'et hâşılı
Men' ü def itse bu emr-i müşkili
1743. Didiler hem-dem vezîre ehl-i Rûm
Kim sen eylersün bu âhen emri mûm
1744. Çün şehûn sensin vezîr-i hemdemi
Vaḳti rüşendür senûnle hem demi
1745. Söyle bir fırsat deminde şâha sen
Di ki ey zıll-ı Hüdâ-yı zü'l-minen
1746. Hükmini virdükçe devr-i rûzgâr
'Ömrün efzûn eylesün Perverdîgâr
1747. Rûm'dan Tebriz'e varmak yek-'inân
Çok haḳardur ey şeh-i gîti-sitân
1748. Rûmiyân itmez taḳammül bu yola
Her ṭarîḳ-ıla muḫâlifdür ḳula

1749. Her taraf der-bend ü geşt ü kühdur
Bir getürmez leşkerin enbühdur
1750. Ne azuğ ne şu vefâ ider bize
Şoñra gerdün bir cefâ ider bize
1751. Ceddünüz Sulţân Mehemmed pâdişâh
Hod ‘Acem mülkine çekmişdür sipâh
1752. Geldi tâ Tercân’a dek ol tâcdâr
Düşmenin buldı vü itdi kârzâr
1753. Leşker-i Bayındır’ı buldı şikest
Ra’yet-i Sulţân Hâsan hem oldı pest[65b]
1754. Varmadı ardınca ol cennet-mekân
Tahtına döndi o menzilden hemân
1755. Sen dağı ey şâh-ı gerdün-iqtidâr
Geldün Erzincân’a çün bî-intizâr
1756. Ülke-i şâha kâdem başduñ bu dem
Mülkinün şahrâsına kurduñ hıyem
1757. Anda olsa zerrece gayretle ‘âr
Bir dem ol kişverde tutmazdı qarâr
1758. Karşulardı sizleri ol bed-gümân
Bir neberd eylerdi ey şâh-ı cihân

1759. Sen daħı ceddüñ gibi dön taħtuña
İ'timād itme bu yolda baħtuña
1760. Belki şāha sözlerüñ kār eyleye
'Avdet idüp luṭfin izhār eyleye
1761. Ol vezīr-i sāde-dil bir gün hemān
Şāhı gördi [ol dem ol] açdı zebān
1762. Hüsni ta'bīr ile ol dem bir nefes
Bu haberden söyledi bir harf bes
1763. Kaşdıñı fehm itdi anuñ pādişāh
Hem-dem'üñ kıldı yirin hāk-i siyāh
1764. Emri üzre pādişāh-ı 'ālemüñ
Kesdiler başın o demde Hem-dem'üñ
1765. Gördiler a'yān-ı devlet anı hep
Bildiler kim katle men' oldı sebep
1766. İtdiler ol havf-ıla kaṭ'-ı lisān
Cümlesi yekser sükūt itdi hemān
1767. Hem bu menzilden didi şāh-ı güzīn
Bir tecessüs olsun a'dā-yı hemīn
1768. Bāli Voyvoda ile İbn-i Miḫāl
Hāzır oldı ol iki merd-i kıtāl[66a]

1769. Anlara ‘asker virildi bî-şümâr
Böyle fermân itdi ol dem şehriyâr
1770. Kim varup bizden muqaddem bî-direng
Mülk-i a‘dāya şaluñ âvâz-ı ceng
1771. Kûh-ı şahrâdan mehâbetle çıquñ
Dil tutuñ başlar kesuñ kişver yaquñ
1772. Bizden evvel bir niçe menzil yürüñ
Düşmenüñ aḥvâl ü etvârın görüñ
1773. Anı kim taḥkîk idersiz ‘arz idüñ
Siz size bu özge kârı farz idüñ
1774. Hem bu menzilden şeh-i kişver-sitân
Muştafâ Beg kim Palâk dirler hemân
1775. Șoşdı bir leşker daḥı aña o dem
Didi kim var ey emîr-i muḥterem
1776. Șarb-ıla Bayburd’ı alup kıl ḥişâr
Eyle her vech-ile anda kârzâr
1777. Çevresin al gâh ṭop ur geh tûfeng
Gice gündüz ceng idüp itme direng
1778. Muştafâ Beg oldı ol yirden süvâr
Vardı na-geh kıldı Bayburd’ı ḥişâr

'AZĪMET-KERDEN-Ī SULTĀN SELĪM BE-TEBRĪZ VE NĀME-FĪRĪSTĀDE
BE-ŞĀH-I 'ACEM

1779. Çün bu me'mūrāt hep oldu tamām
Göçdi Erzincān'dan ol şeh-i kirām
1780. Bir Çubuğ nām ulu yirde kōndı şāh
Vardı Adadepe'ye andan sipāh
1781. Oldı andan menzili hān-ı zūrun
Ol kōnağda çok cigerler oldu hūn
1782. Şa'b idi gāyetde hem yağdı tolu
Müşkil oldu leşkerūn hāli kāmı [66b]
1783. Geçdiler andan selāmetle o dem
Oldı kān-ı hūn çayırı cāy hıyem
1784. Göçdi andan dahı şāh-ı nīk-rāy
Kıldı kal'ası kurbında cāy
1785. İrdi Mama Hātun'a ol merd-i pāk
Kōndı ol yirden Hınıs'ı cilvenāk
1786. Līk bu menzil be-gāyet dūrdur
Ger misāfir yetmese ma'zūrdur
1787. İtdi andan Ilıcalarda karar
Göçdi andan Çermük'e ol tādār

1788. Bâli Voyvoda'dan irişdi haber
İki baş ü iki zinde sürhser
1789. Hem bu menzilde şehensâh-ı cihân
Tâc u tiryâki taleb kıldı hemân
1790. Tâc-ı per kıaldurdi kızürât-ıla
Kıatdı ol tiryâki semm-i kıatile
1791. Bunları virdi esîrûn birine
Bir te'emmül eyle gör ta'bîri ne
1792. Didi bu tâc işbu vaşf-ıla tamâm
Kendünün başına lâyıkdur müdâm
1793. Hem anuñ tiryâkini teslim kııl
Hem bizüm tiryâkimüz tefhîm kııl
1794. Zehr içer yarın sinânumdan 'ayân
İşbu tiryâk anı def' eyler hemân
1795. Hem anuñla nâme virdi şehriyâr
Nâmenün mażmûnı budur aşikâr
1796. K'ey memâlik şâhı 'aruñ yok mıdur
Cür'et ü bir kaç süvâruñ yok mıdur
1797. Şehlerün menkûhasıdur memleket
Ben bu dem girdüm bu mülke er-şifat[67a]

1798. Leşkerüm menkūḥaḥı başdı ‘ayān
Hep taşarruf itdiler anı hemān
1799. Sen muḳābil gelmedün ḥālün nedür
Ġayretün yoḳ mıdur ihmālün nedür
1800. Ey ḥamiyyetsiz ḳanı ‘aruñ senün
Ḳanda vardı lāf ü güftaruñ senün
1801. Böyle mektüb-ile peygām itdi şāh
Server-i devrān-ı Ferīdün-sipāh
1802. Şaldılar ol ḳāşid-i ḳālāk aña
Vardı irdi tāk ile tiryāk aña
1803. Didi ol ḳāşid ki ey şāh-ı kerīm
İşte geldi ḥiddet-ile Şeh Selīm
1804. Dirmiş ol ‘ālem sipāhın ser-be-ser
Mülk-i şarḳı tārūmār itmek diler
1805. Yā müdārā eyle yā ceng ile var
Yā ḳaçup bir yaña āheng ile var
1806. ErdebiloḒlı idince anı gūş
Eyledi baḫr-ı Necef gibi ḥurūş
1807. Didi İsmā‘ıl bin Ḥaydar benem
Şır-i nerle ceng iden şaf-der benem

1808. Cilvegāhum olalı şahın-ı cihān
Kimseden döndürmedüm dağı 'inān
1809. Şāh-ı Rūm' uñ gerçi çokdur leşkeri
Bende de vardur sipāh-ı hayderī
1810. Ben H̄orāsān mülkin aldum āşikār
Eyledüm Gilān-zemīn' i tārūmār
1811. Pārs mülkinün sipāhın cem' idem
Belki Rūm u Şām' u ƙal' u ƙam' idem
1812. Gösterem Bağdād' dan tazī-süvār
Bende dağı var sipāh-ı şad-hezār[67b]
1813. Ben varurdum gelmeseydi ol ferīd
Çekmedüm zaḥmet zihī baḥt-ı sa' id
1814. Bī-tekellūf ger gelürse şāh-ı Rūm
Bizi āteş bilsün ol kendüyi mūm
1815. Tīğ-ı Hindī görmemişdür ol gürūh
Kendü kendüyi şanur ehl-i şükūh
1816. Bir neberd idem anuñla kim ƙazā
İtmeye bir dağı zıkr-i mā-mezā
1817. Böyle diyüp eyledi lāf ü güzāf
Ƙıssa taḥƙikinde ḥod çokdur ḥilāf

1818. Başladı cem' itmege bir bir sipāh
Kendü miqdārınca oldı kīne-ḥ'āh
1819. Bu tarafından ḥāzret-i Sulṭān Selīm
Arz-ı Rūm'a göçdi bī-pervā vü bīm
1820. Oldı andan menzili ḳara ḳonaḳ
Ḳurdılar sulṭāna ol yirde oṭaḳ
1821. Göçdi andan Maṭraḥāca ḳondı hem
Kūy-ı Mollā Ḳāsım'a dikdi 'alem
1822. Göçdi andan daḥı devletle o ṣāh
 Çayırına ḳondı sipāh
1823. Gice bu menzilde yağdı çoḳ maṭar
Çekdi 'asker seylden ḥavf u ḥaṭar
1824. Ḳondı Çoban köprüsi'ne Ṣeh Selīm
Köprünün şuyı Aras'dandur ḳadīm
1825. Köpriden çün göçdi ṣāh-ı Cem-sipāh
Alagöz kūyına irdi bārgāh
1826. Dīnmedi yağmur yağdı niçe gün
Göçdiler andan daḥı devletle çün
1827. Vardı Sökmen kūyına ḳondı o ṣāh
Her taraf geldi ḳuruldı bārgāh[68a]

1828. Gürciden bir elçi geldi ol zamân
Mîrza Çâpük'den olmuş ol revân
1829. Çok hedâye pîş-keş çekdi tamâm
Şâha irgürdi hülûş-ıla peyâm
1830. Hem anuñla iki zîbâ nev-cevân
Gürciden olmuşlar-ıdı hem-'inân
1831. Anlar olmuşdı 'Alâü'd-devlet'e
Kız karındaş oğlu ol pür-şevkete
1832. Sürhserden nâ-geh itmişler firâr
Çâpükün yanında itmişler karar
1833. Hem bu menzilden 'Alî bin Şehsüvâr
Emr-i sulţân-ıla oldı ol süvâr
1834. Gitdi düşmenden varup dil almağa
Yüridi ol mülke âteş şalmağa
1835. Göçdi Sökmen'den dağı Sulţân Selîm
Kandı Gölli menzile bî-havf u bîm
1836. Hem bu menzilde şehensâh-ı kebîr
Didi gelsün mîrâhûr-ı şağîr
1837. Şaldı Mîrza Çâpük'e peygâm ile
Lîk kaldı elçi neng ü nâm ile

1838. Virmedi aña icâzet şehriyâr
Yürüdi ‘askerle ol bir rûzgâr
1839. Gölli’den göçdi şeh-i ‘âlî-cenâb
Göle kim bir ƙal‘adur olmuş ƙarâb
1840. Anı menzil itdi ol gün hem-çü şîr
Bu ƙonaƙda nâmı Yaħyâ bir dilîr
1841. Kim silahdârdan idi ol meger
Gönderülmüşdi dil almağa ol er
1842. Yolda oldı bir Ƙızılbaş’a düçâr
Eyledi bir ƙarb-ıla anı şikâr[68b]
1843. Mu‘teber ƙorçı imiş ol merd-i şûr
Dirler imiş nâmına Şâdî-i gûr
1844. Başdan ayağa zer ü pûlâda ğarƙ
Tîĝına taħsîn idermiş ehl-i şarƙ
1845. Ol daħı dil almağa gelmiş meger
Aldı Yaħyâ anı gösterdi hüner
1846. Geldi dergâh-ı mu‘allâya esîr
Ol mübârizden ƙaber şordı vezîr
1847. Böyle taƙrîr itdi ol şûrîde-baħt
Kim beni rûşen bilür dârâ-yı taħt

1848. Meclisinden mest olup şahbâ ile
Çıkmuş idüm lâf ile da'vâ ile
1849. At sürüp geldüm bu ser-ħadde çü-bâd
Baht-ı nâ-fercâma itdüm i'timâd
1850. Rûmdan dil almağa oldum revân
Şimdi ben Rûmiye dil geldüm 'ayân
1851. Ķandadur diyüp şorarsız şah eger
Şimdi ol Tebrîz'i kılmışdur maķar
1852. Virdi Yahyâ'ya teraķķî şehriyâr
At ü raht sîm-ıla zer-i bî-şümâr
1853. Anuñ ile hem-reh olanlar tamâm
Şâhdan gördi 'inâyet aldı kâm
1854. Ķal'adan çün göçdi ol ferħunde-fâl
Ķondı Aydın Beg kûyı bî-melâl
1855. Göçdi ol yirden Eleşkird'e dilîr
Ķurdılar Toprak-ħişâr üzre serîr
1856. Göçdi andan Ķondı Tuzla şuyına
Ba'dehu Eyyüb Şeyh'ün kûyına
1857. Geldi Bâlî Çavuş ol yirde hemân
Böyle taķrîr itdi ol rûşen-beyân[69a]

1858. Kim Miḥālođlı Meḥemmed Beg be-nām
Bendeye bu nev'a gösterdi peyām
1859. Ustacaluoğlı geldi nām-ıla
Vardı ḳondı Ḥoy'a fikr-i ḥām-ıla
1860. Āmid ü Mardīn ile itmiş vedā'
Maşlahatsa şāh ḳılsun istima'
1861. Böyle diyüp virdi ol anda cevāb
Şeh didi göçmekdurur imdi şavāb
1862. Hem o günde Alaṭađ'a yağdı ḳār
On yedisinde Ağustos'un şümār
1863. Göçdi ol yirden Şaḳallu'ya o şāh
Hem şaḳal ṭađıtdı ol yirde sipāh
1864. Şehsüvārođlı 'Alī Beg'den revān
Geldi adamlar bu menzilden devān
1865. On Ḳızılbaş kellesin ol nāmver
Şāha göndermiş idüp 'arz-ı hüner
1866. Şāh çün gördi anuñ bu ḥıdmetin
Mevc-riz itdi bihār-ı himmetin
1867. Bir dilāver esb-i tāzī bir eyer
Bir muraşsa' raḫt u bir zincīr-i zer

1868. İki hil'at iki tîğ-ı zer be-nâm
Üç biñ altun ile gönderdi tamâm
1869. Bir kerem gösterdi şâh-ı şîr-dîl
Kim 'Alî bin Şehsüvâr oldu hacîl
1870. Mâcerâyı şordı şâh-ı kâm-yâb
Böyle virdi ol gelen âdem cevâb
1871. Didi kim ey şehriyâr-ı kâm-bîn
Yâver olsun sana Rabbü'l-'âlemîn
1872. Çünkü emrûñle revân oldu 'Alî
Yola girdi cümleden çekti eli[69b]
1873. Ustacalı yurdını başdı hemân
Bulmadı yurd içre âdemden nişân
1874. İt ürür yurdında dağı var tutun
Didiler kim dün göçüpdür yâ bu gün
1875. Sürdi ardınca o server binmedi
İhtiyâten döndi dağı gitmedi
1876. Her taraf dil tutmağa o pehlevân
Atlular gönderdi düşmenden nihân
1877. Kendü kaldı bir kemînde ihtifâ
Şubha dek göz yummadı hem-çü şehâ

1878. Çün gice geçdi irişdi şubhgâh
Âşikâr oldı o dem merdân-ı râh
1879. Nizesinden anlaruñ bu kelleler
Şehsüvâroğlı o merd-i nâmver
1880. Görđi kim var yanlarında bir kişi
Didi kim söyleñ nedür bunuñ işi
1881. Didiler kim Rüm’i bir cāsūs imiş
Gice içre düşmene kâbūs imiş
1882. Şeyh Aḫmed dirler idi adına
Mekr ü hîle düşmiş isti’dādına
1883. İtmış Erzincân’dan ‘azm-i ‘Acem
Eylemiş anda tecessūs niçe dem
1884. Tıyulup ol hâlde olmış esİR
Maḫtele gelmiş ḫaḫâretle faḫİR
1885. Anda şormışlar ki ey Rümİ-i şüm
Ger seni gönderdi ise şâh-ı Rüm
1886. Tıoğrusın söyle ne emr itse saña
Baña ḫod ma’lūmdur ol mâcerâ
1887. Bu dimiş anda berây-ı maşlaḫat
Ey şeh-i şaḫib-ḫırân-ı memleket[70a]

1888. Kim beni Ekrād Bayındur bu dem
Şaldılar kim ‘arz-ı ihlâş eyleyem
1889. Anlar olmuşdur muhibb-i hāndan
Şāhdan ‘afv ister ol zümre hemān
1890. Didiler göster bu da‘vadan nişān
Nāme-i mahtūmuñı eyle ‘ayān
1891. Didi Rümīden kebüter olsa ger
Olamaz şimdi bu demde nāme-ber
1892. İtmiş ol ahmağ bu kıla i‘timād
Aña virmiş zer ü sīm ü kıt u zād
1893. Döndürüp ol merdi bu üslūb ile
Şarğa göndermiş niçe mektūb ile
1894. Anda o cāndan bu ādem Hıoy’a dek
Şāha yoldaş olmuş u çekmiş emek
1895. İşbu başın kesdügimiz kavm ile
Gitmiş ol yirden yola çıkmış bile
1896. İşte ol ādem budur ey şehriyār
Devletün pâyende kılsun Kirdgār
1897. İstedi cāsūsı ol ferhunde-fāl
Şordı ahvālın anuñ fi-küllü hāl

1898. Şāh aña daħı ‘ināyet eyledi
Cān-ıla hem ol itā‘at eyledi
1899. Göçdi andan daħı şāh-ı kāmķār
Geldi kıldı üç kilisede ķarār
1900. Bu maħal ser-bende beg ol nāmdār
Zāde-i ğam ‘Alī ibn Şehsüvār
1901. Geldi on bir kelle ile ol yire
Mażhar oldı ol da çok iħsānlara
1902. Kındı Bāzırgān şuyında pādışāh
Tāna Sāzına yöneldi bārgāh[70b]
1903. Hem bugün vaķt-i seħer bī-irtiyāb
Münkesif toğdı melikde āfitāb
1904. Hūd Cumāde’l-āħir ayında ‘aded
Hem yigirmi sekiz idi hem eħad
1905. Sāzdan çün göçdi sulţān şubħ-dem
Ķarabıñar oldı me’vā-yı ħadem
1906. Göçdiler fi’l-ħāl ol yirden hemān
Ķıldılar varup Ovacuķ’da mekān
1907. Aldılar anda ħaber kim sürħser
Çalduran’a gelmiş ü itmiş maķar

1908. Çalkup ol yirden hemân hayl u hiyem
 Gydiler rezm altun-ı ‘asker tamâm

1909. Gidiler âheste âheste o gün
 Bildiler yarın muqarrer cengi çün

1910. Çün gelüp vaqt-i ğurub oldı ‘ayân
 Kondılar tâ fevķ-ı küh-ı Çaldıran

1911. Ol gice herkes müheyyâ oldı hep
 Hâzır oldı âlet ü sâz u seleb

1912. Eylediler ihtiyâţ üzre karar
 Beklenildi hem yemîn ile yesâr

NÜZÛL-İ ŞÂH SELİM BE-ŞAĦRÂ-YI ÇALDIRAN VE TEMÂŞÂ-KERDEN-İ ŞÂH İSMÂİL

1913. Ol seher çün efser-i sultân-ı şark
 Şahın-ı gerdünda görüندی kana ğark

1914. Ya‘ni kim çıkdı şafağdan afitâb
 Eyledi her taşu bir la‘l-i müzâb

1915. Eyleyüp Hakk’a tevekkül Hân Selim
 İndi tahtından o dem bî-havf u bîm

1916. Urdılar rahş-ı gül-endâmına zeyn
 Bindi bismi’llâh ile ol şâh-ı dîn[71a]

1917. Pes buyurdu şaf şaf oldu 'askeri
Her gürühuñ sancağ u ser-leşkeri
1918. Yollu yolınca sürüp alay-ıla
Yürüdiler cümle hüy u hây-ıla
1919. Yir yüzün tutdı ser-â-ser ehl-i Rûm
At ayağında başıldı merzbûm
1920. 'Arşa irdi şavt-ı surnâ vü naķır
Tutdı dünyâyı şedâ-yı dâr u gîr
1921. Urdı güyâ şavt-ı İsrâfil dem
Tutdı küh u deşti gün-â-gün 'alem
1922. Bu tarafından dağı şâh-ı sürhser
Bindi gösterdi şüküh-ı kerr ü fer
1923. Sağ u şolin durdı çün ol tîre-rây
Çarha irişdi şadâ-yı kerre-nây
1924. Kırmızı tâc-ıla mânend-i bahâr
Çalduran şahrâsın itdi lâlezâr
1925. Tutdı ol şahrâ yüzün reñgin direfş
Sebz ü sürh ü zer don-ıla benefş
1926. Şaf şaf itdi leşkerin ol yirde şâh
Turdılar tertîb ile hây u sipâh

1927. Kendi ıkkdı pıřgāh-ı ‘askere
Turdı ol vādide bir mü’min yire
1928. Bunda akdem Rūmiyāndan řarkıyān
Bir dil almışlardı ġāfil nāgehān
1929. Hācı Malko dirler idi ol ere
Da’vet itdi řāh anı ol yire
1930. Didi Rūm’uñ resm ü rāhun bilmezem
Āl-i ‘Ořmān’uñ sipāhın bilmezem
1931. ok sipāh-ile gelüpdür řāh-ı Rūm
Kim olupdur küh u řāhrā merzbüm[71b]
1932. şimdi bu aġdan iner řāhrāya ol
‘Asker-ile ġösterür pīrāye ol
1933. Sen inerken anları ġöster baña
Bildür ol enbūhı ser-tā-ser baña
1934. Söyleřürken Rūmi-ile řāh-ı řark
Bir alay ġörüñdi hep pūlada ġark
1935. Ol maħalde eyledi hem āfitāb
Kuhsāruñ fevķını pür-nür ü tāb
1936. řad-hezārān āfitāb itdi zuhūr
Her silāhı kıldı bir rařşende nūr

1937. Gökleri tutdı ser-â-ser ger ü hâk
Nâgehân ol hâki şarşar kıldı çâk
1938. Çıkdı altun başlu bir bālâ ‘alem
Kırmızı bayraklı bî-pâyân haşem
1939. Hep saçıldı geldi çıkdı âdemi
Başdı ol âdem tamâm-ı ‘âlemi
1940. Başlarında hep kızıl tâc anlaruñ
Gürz-i tîğı kıana muhtâc anlaruñ
1941. Şordı Rûmî’den bu cem’i şâh-ı şark
Kim nedür bu ra’d u bu rahşende berk
1942. Ol kızıl sancağ kimüñdür kııl ‘ayân
Kırmızı bayraklıdan söyle nişân
1943. Bu sipâhuñ söyle sâlârın baña
Kimdürür ‘arz ile sâlârın baña
1944. Didi ol Rûmî ki ey şâh-ı ‘Acem
Ol kızıl bayraklar ol zerrîn-‘alem
1945. Ğâziyân-ı ‘asker-i İslâmdur
Kâtilân-ı haşm-ı küfr-encâmdur
1946. Bunlaruñ küffâr iledür işleri
Kıatlı iderler dâ’im ol ser-keşleri[72a]

1947. Nigibolı ‘askeridür bu gürüh
Gösterürler kâfire dâ’im şüküh
1948. Silsile-yle bu gürühuñ begleri
Ola gelmişdür Miḥāloğulları
1949. Devr-i ‘Oşmān’dan o fırka tā bu dem
Bendelerdür şādık u şābit-ḳadem
1950. Bu Miḥāloğlı Meḥemmed’dür gelen
Bunlaruñ emşāli bī-ḥaddür gelen
1951. Anlaruñ ardınca çıḳdı bir sipāh
Kim ḳarardı gökde tozdan mihr ü māh
1952. Toz içinden oldı bir sipāh ‘ayān
K’āferin itdi zemīn ü āsumān
1953. Başı altun bir ‘alem çıḳdı yeşil
Gölgesi şāmil ḳıyāmı mu‘tedil
1954. Sebz idi bayraḳları bu leşkerüñ
Sebz-gün destārı gibi Ḥayder’üñ
1955. Hem ‘alem hem nīze bayrağı yeşil
Sebezārın ḳıldı gerdūnuñ ḥacil
1956. Ādemisi cümle giymişler sepīd
Hem-çü ḥaftān meşāyih rūz-ı ‘ıyd

1957. Şāh şordı kim bu bī-pāyān sipāh
Kāngı kişverden gelür ey nik-ḫ̣āh
1958. Kimdürür serdārı bu ḫaylūn be-nām
Kānda cem‘ oldı ne deñlü izdiḫām
1959. Didi Rūmi ey sipeh-sālār-ı şarḫ
Biri birinden cevābum ile farḫ
1960. Kişver-i İsfendiyāruñ‘ dur bu ḫayl
Begleri hep Āl-i ‘Oşmān‘a tufeyl
1961. Ol ‘alem kim sebz ü ra‘nādur ‘ayān
Nām-ıla Mīrzā Beg‘üñdür bī-gümān[72b]
1962. Söylenür İsfendiyāroğlı aña
Çarḫacıdur bu dilir-i müntehā
1963. Kıpdı bundan şoñra nā-geh bir gubār
Zulmete ğarḫ oldı ol dār u diyār
1964. Zāhir oldı toz içinden bir gürūh
Kim götürmez anları hāmūn u kūh
1965. Çıkdı bī-pāyān u bī-ḫad ādemi
Tozları tutdı ser-ā-ser ‘ālemi
1966. Lāle-i ḫamrā bigi hep sürḫ-pūş
Şanasın deryā-yı ḫündur itdi cūş
1967. Ol gürūh içinde gūn-ā-gūn ‘alem

Şavt-ı surnā vü nefir ü zîr ü bem

1968. Şordı Rûmî'den bu bî-ḥad ḥalkı şâh
Kim ne leşkerdür bu gûn-â-gûn sipâh
1969. Didi Rûmî ey şeh-i Cem-iḳtidâr
Cümlesi Rûmî ğarîbdür âşikâr
1970. Hep piyâdedür bu ḳavm-i ceng-cûy
Ṭutmamışdur at-ıla bu fırḳa ḥûy
1971. Çıḳdı andan soñra bir leşker ki şâh
Ḳaldı ḥayrân bi'z-zarûre çeḳdi âh
1972. Göklere çıḳdı bu leşkerden ğubâr
Tîrelendi dehr ü gerdûn oldu târ
1973. Şanki deryâdur kenârı nâ-bedîd
Anlaruñ şânında *en zelne'lḥadîd*¹⁵³
1974. Toz içinden çıḳdı bir leşker 'ayân
Kim götürmezdi zemîn u âsumân
1975. Çok 'alemler çıḳdı altun başlu hep
Her 'alem altında bir şâhib-neseb
1976. Ol 'alemler içre bâlâ bir 'alem

¹⁵³ Kur'an-ı Kerim, Hadîd Sûresi, 57/25, “ *Andolsun biz peygamberlerimizi açık kanıtlarla gönderdik, beraberlerinde kitap ve adalet terazisini de indirdik ki insanlar hakkaniyete uygun davransınlar. Bir de demiri indirdik ki onda büyük bir güç ve insanlar için yararlar vardır. Böylece Allah, görmeden iman ederek kendisine ve peygamberlerine yardım edecekleri ortaya çıkaracaktır. Şüphesiz Allah güçlüdür, üstündür.*”

Başı rahşende mişâl-i cām-ı Cem[73a]

1977. Şâh şordı Rûmî'ye k'ey ehl-i hüş
Di kimüñdür böyle gül-bāng ü hurüş
1978. Güyiyâ Sulţān Selīm oldı süvār
İşbu keşret kendüdür bî-intizār
1979. Didi Rûmî ey neseble Hāyderi
Bir begidür Hān Selīm'ün bu çeri
1980. Böyle haşmetle bu ceş-i cān-sitān
Anaţoli mülkinüñdür bî-gümān
1981. Mîr-i mîrāndur Sinān Paşa aña
Aña dirler ejder-i deşt-i vegā
1982. Merd-i gāzidür o merd-i ceng-cū
Hem pelengî-rezmdür hem şîr-ĥū
1983. Ger tavāşidür velî ol pehlevān
Erlik ile şöhre olmuşdur 'ayān
1984. Pes bunuñ ardınca çıkdı bir çeri
Kim ğubārı tutdı Hāķķ'a gökleri
1985. Tutdı dünyayı ser-ā-ser gird ü ĥāk
Esdî yil ĥākün yaķasın itdi çāk
1986. Toz içinden çıkdı bir bî-ĥad ferîķ

- Cevşen-i pülâd içinde hep ğarîķ
1987. Oldı ıağuñ şağ yanında [ol] ‘ayān
Toza başıldı zemīn ü āsumān
1988. Bunda zerrīn ser- ‘alemler çekdi baş
Zīb itmiş cümle ğūn-ā-ğūn ķumāş
1989. Her ‘alem altında bir ğurrende şīr
Hem mübāriz hem bahādır hem dilīr
1990. İçlerinde bir yeşil vālā ‘alem
Hem-ser olmuş āsumāna lā-cerem
1991. Şāh didi kim bu leşker bī-ķilāf
Pādişāhuñdur ne ħācet iķtilāf [73b]
1992. Bu mehābet bu şükūh u velvele
Bu şalābet bu hücum u zelzele
1993. Şeh Selīm’üñdür ne lāzım ķīl ü ķāl
Senden ey Rūmī daĥı itmem su’āl
1994. Didi Rūmī kim bu leşker āşikār
Bu ‘alemler bunca bī-pāyān süvār
1995. Hep Ķaraman mülkinüñdür yeksere
Münĥaşır dürlü şükūh ol beglere
1996. Nāmı Zeynel’dür bu sālāruñ revān

Bu kûlıdır Şeh Selim'ün bî-gümân

1997. Şâh bu takrîri çün gûŐ eyledi
Kendü kendüyi ferâmûŐ eyledi
1998. Geldi andan Őoñra bir hayl u haşem
Toz içinden çıķdı gün-â-gün 'alem
1999. Tağı taŐı başdı yekser âdemi
Toza ğarķ itdi sipihr-i 'alemi
2000. Şâh didi kim budur Sulţân Selim
Kim bu ferr-ile gelüp bî-ħavf u bîm
2001. Didi Rûmî ey Şeh-i ħusrev-'alem
Mülk-i Rûm'undur bu hayl u bu haşem
2002. Bunda Ķâsım-nâm paŐadur emîr
Gelmedi dağı ŐehenŐâh-ı dilîr
2003. İŞbu ğüft ü ğûda nâ-geh bir ğubâr
Çıķdı vü itdi bütûn dünyâyı tar
2004. Başdı ol kûh-sârı bir leşker-geh-i Şâh
Didi zî-leşker zihî hayl ü sipâh
2005. Zerre vü cûŐ pertevinden âsumân
Oldı ol dem zerreveŐ kendi hemân
2006. Çıķdı çok sancaķla bî-pâyân süvâr

Keşretinden mümkün olmazdı şümār[74a]

2007. Şāh didi kim budur dārā-yı Rūm
Şevket-ile geldi gösterdi hücum
2008. Didi Rūmī ey şeh-i ‘ālem-penāh
Rūmili ġāzileridür bu sipāh
2009. Bunlar anlardur ki küffārı müdām
Tārūmār eyler urup seyf ü sihām
2010. İşleri dā’im ġazādur şāh için
Hep fedāyidür sebīlu’llāh için
2011. Ol ‘alemler Rūmili’ nūndür tamām
Bir begidür her biri anuñ be-nām
2012. Başı altun ol kıızıl vālā-‘alem
Kim şalar pertev şu‘ā’ı dem-be-dem
2013. Bunlaruñ sālārınuñdur bī-ġümān
Kim Ḥasan Paşa dinür aña ‘ayān
2014. Rūmili beglerbegisidür o merd
Rüstem-i dāstān olur rüz-ı neberd
2015. Çün işitdi anı Rūmī’den hemān
Oldı şāh engüşt-i ḥayret der-dehān
2016. Bir dem-i serd ile kıldı āh u āh

Didi kim zī-bahşış ü cūd-ı İlah

2017. Hân Mehemmed'den Hüdâ bî-zâr ola
Bozdı bu pergârı bî-pergâr ola

2018. Bâ'ış oldı ol bu gîr ü dâruma
Gör ne hüsran eyledi bazaruma

2019. Böyle sultân[a] ol nâ-dân beni
Düşmen itdi kıldı ser-gerdân beni

2020. Rub'-ı meskûn ger dilerse bir yire
Uş buña karşı gelürken yan vire

2021. Bu te'essüfle bu hüsran-ıla şâh
Âh iderken çıkdı nâ-geh bir sipâh[74b]

2022. Bir pusarık tutdı âfâkı tamâm
Görmez oldı göz gözi kopdı zalâm

2023. [Her] tarafından ra'd u berķ itdi zuhûr
Şad-hezârân yirde zulmât içre nûr

2024. Pür-ţarâķa oldı nâ-geh deşt ü kûh
'Âleme odlar bıraktı ol gürûh

2025. Geh tüfeng itdi ţarâķa gâh top
Her çıkan fındıklar oldı çarķ-kûb

2026. Şu'le virdi ģarbeler mânend-i berķ

- 'Älem oldı äteş-i süzâna ğark
2027. Yürüdi mür u melaḥ tek âdemi
Çarḥa çıḳdı ṭabl u surnānuñ demi
2028. Leşker-i Ye'cüce beñzer bir gürüh
Oldılar âfet-resân-ı deşt ü küh
2029. Bir kıızıl sancaḳ göründi nâgehân
Başı altun u ḳumâşı erğavân
2030. Zâhir oldı sürḥ ü zerd iki 'alem
Almış eṭrafın anuñ ḥayl ü ḥaşem
2031. Her 'alem altında bir ağa be-nām
Ḥaşmet ü şevketle itmişler ḳıyâm
2032. Şâh gördi çün bu bî-ḥad âdemi
Gitdi 'aḳl u hüşı bağlandı demi
2033. Didi hey hey bu Selîm-i ser-firâz
Eylemez mi bunca oddan iḥtirâz
2034. Didi Rümî yoḳ bu leşkerde Selîm
Olsa da itmez sirâyet aña bîm
2035. Bu gürüh-ı pür-şüküh bî-şümâr
Äteş-i âşübe olmışdur şerâr
2036. Anlaruñ 'unvânıdur yeñiçeri

Bunlar olmuşdur taşavvurdan beri[75a]

2037. Ol ‘alem altındağı Yezdān-řinās
Bunlaruń ađasıdur nāmı Ayas
2038. Tańrınıuń mecmū‘-ı ismi andadur
Dīvdür bunlar tılısmı andadur
2039. Žabť ider ol dīvler cinsini bu
Böyledür ađvāl iderseń cüst u cū
2040. Čün bu sözden gūřa aldı řāh-ı řarķ
Tāb-ı ırķda oldı ğarķ
2041. Seyr iderken bunlaruń ħālin o řāh
Nāgehān oldı yine ‘alem sipāh
2042. řarķ u ğarbí tıtdı yekser gerd ü ħāk
Tīre-rūy oldı hümā üzre simāk
2043. Esdi čün ol canibe bir rūzgār
Oldı nā-geh mūrtefi‘ gerd u ğubār
2044. Žāhir oldı bir sipāh-ı bī‘aded
Kim bu bulınmazdı o çeyşe ħařr u ħadd
2045. Oldı ‘alem pür ğirīv ü pür ğareng
Deşt ü derde ditredi řīr ü peleng
2046. Geldiler deryāsı ‘asker mevc mevc

- Yir yüzinde başdı sipāhi fevc fevc
2047. Cānib-i emīnden oldı āşikār
Kırmızı bayraklu hayl-i bī-şümār
2048. Ya'ni ebnā-yı sipāhī bi't-tamām
Luṭfi Ağa-yıla geldi izdiḥām
2049. Anlaruñ ardınca bir sancaḫ yeşil
Geldi askerle müselsel muttasıl
2050. Anlaruñ ardınca bayraklar sefid
Şubḫ-ı şādıḫ gibi oldılar bedīd
2051. Cānib-i yesīrden itdi bir gürūh
Şaru bayraklu ser-ā-ser pür-şükūh[75b]
2052. Geldiler ḫavm-i silahdārān o dem
Aḫmed Ağa idi anda ser- 'alem
2053. Şoñra geldi bir sipāh-ı bī-kerān
Hep kızıllu aḫlu bayraklu hemān
2054. Daḫı andan ṭaşra bayraklar ki var
Sürḫ-ile sebz idi yekser āşikār
2055. Ortasında iki sancaḫ ser-firāz
Cümlesinden bulmuş anlar imtiyāz
2056. Mehçe-i zerrīni reşk-i āfitāb

Sāye-i addinde āsūde şehāb

2057. Hem mücevher hem mücellā hem münir
Nūri eyler kā'inātı müstenir
2058. Birisi sürh anlaruñ biri sefid
Biri hırşid birisi mäh-ı 'id
2059. Ol 'alem altında şah-ı ser-firāz
Server-i 'alem Selim-i bī-niyāz
2060. A 'alem altında ol şahib-şüküh
Ferr ü şevketle durur mānend-i küh
2061. Didi Rūmī ey şeh-i ferruh-eşer
İşte budur şeh Selim-i nāmver
2062. Hāzır ol şimden girü turma hemān
Geldi iclāl-ile mehdī-i zamān
2063. Ol kızıl bayraklı olanlar ki var
Hep sipāhī oğlanıdur bī-şümār
2064. Şaru bayrakla geçen ol 'askere
Söylenilmişdür silahdār anlara
2065. Ol yeşil bayraklı leşker bī-gümān
Ol 'Ulufeci böligidür hemān
2066. Hem bu a bayraklı 'asker bi't-tamām

Anlara cünd-i ğarībān oldu nām[76a]

2067. Pes bu āyīn-ile dārā-yı cihān
İtdi ol şahrāya çün bebr-i beyān
2068. Şaf-be-şaf gezdi çavuşlar ‘askeri
Eylediler cenge tertīb-i çeri
2069. Denk iken bu fikr-ile ol yirde şāh
Çıkdı ardınca Selīm’ün bir sipāh
2070. Geldi bir haşmetle leşker kim felek
Tirelendi tozdan bī-reyb ü şek
2071. Şad-hezārān ādemi itdi zuhūr
Geldi gūyā zāhīr-i yevmü’n-nüşūr
2072. Yine şordı Rūmī’ye şāh-ı ‘Acem
Di baña kimdür bu hayl u bu haşem
2073. Pādişāhdan soñra bu haşmet nedür
Bunca zūr u şavlet ü şevket nedür
2074. Didi Rūmī ey mübāriz pehlevān
Bir ğalaṭ yoḳdur sözümde hep ‘ayān
2075. Şimdiden soñra bu gūne izdiḫām
Bī-nihāyetdür dükenmez haş u ‘ām
2076. Kimi ağraḳdur bunuñ kimi nüzül

Âl-i 'Osmân'da budur resm ü uşul

2077. Şâh çün gördi bu deryâ mevcini
Küh u şahrâlarda âdem fevcini
2078. Nâ-ümîd oldu vücûdından tamâm
Kendü kendüye didi zî-fıkr-i hââm
2079. Kaatre deryâya berâber mi olur
Hâk-i 'anber çarh-ı ahdar mı olur
2080. Bu hemân bir kühdur ben berg-i kâh
Ben gedâyı nâ-tüvân bu pâdişâh
2081. Toldı havfindan derûnı havf-ıla
Aldı hayret fikr-i gün-â-gün ile[76b]
2082. Didi şimdi eylesem bundan gürîz
Mülk-i İrân'da kıpar biñ rüstaḥîz
2083. Karşu dursam bilmezem kim n'ola ḥâl
Bunları def eylemek emr-i muḥâl
2084. Nice mümkündür buñunla darb u ḥarb
Âteş olmuş bunlara âlât-ı ḥarb
2085. Aña nisbet ḥusrev-i ḥâver hemîn
Yanarız bu âteşe olsaḳ qarîn
2086. Di ki çünkü böyle oldu mâcerâ

Virelüm hüküm-i kazāya biz rızā

2087. Şāh-ı merdandan qalup himmet ricā
İdelüm āl-i ‘abāya ilticā
2088. Çünkü taḥkik itdi cengi şāh-ı şarḳ
Perde-i nāmūs u ‘arı kıldı ḥarḳ
2089. Ustaçalı oğlına didi o dem
Tur ‘Alī vü Kōr Emīn daḥı hem
2090. Bir murādum var benüm ey serverān
Ḥāṭırumdan bu geçer şimdi hemān
2091. Bārgāhımda benim bir bezm ola
Kim o bezmüñ muḳtezāsı rezm ola
2092. Ḥāzır olsun niçe yüz rıtl-ı girān
Her biri tolu şarāb-ı ergavān
2093. Gelsün o bezme sipāh-ı sürḥser
Ol ki baña cān-ıla olmış nöker
2094. Öz elimden tolu içsünler tamām
Tā ki olsun her biri mest-i müdām
2095. Ref olup ḥāṭırlarından vehm ü bāk
Leşker olsun ser-bürehne sine-çāk
2096. Eylesünler hem o keyfiyetle ceng
Yürüsünler her taraıdan bī-direng[77a]

2097. Emr-i ŧāh-ıla o dem geldi ŧarāb
Hāzır oldu nuql ile ceng ü rebāb
2098. Geldiler ol meclise cümle sipāh
Didiler ferhunde olsun bezm-i ŧāh
2099. ŧāh aldı destine bir cām-ı zer
Bādeden ol cāmı leb-rīz itdiler
2100. ŧundı her bir hāne ol cām-ıla mey
İçdiler ŧahuñ elinden pey-be-pey
2101. ŧoñra ‘ām oldu o meclisde ŧarāb
Sürhserler oldılar mest-i harāb
2102. Mest olup her birisi oldu süvār
Turdılar ŧaf ŧaf yemīn-ile yesār
2103. Bindi hanlar ŧoñra çıkdı ŧāh-ı ŧarķ
Oldı ‘asker cūşın pülāde ğarķ
2104. Ustaçalu oğlı turdı ŧolına
Aldı bī-pāyān sipāhı kōlına
2105. ŧāh ise ŧađında turdı ‘askerüñ
Yanın aldı sürhser ol leŧkerüñ
2106. Yerlü yerinde turup oymaķları
Ser-be-ser oldu müretteb leŧkeri

MUḤĀRABE-KERDEN-İ SULTĀN SELĪM BE-ŞĀH İSMĀ'İL DER-ŞAHRĀ-YI
ÇALDIRAN

2107. Çün 'adū cem'ini gördi şāh-ı Rūm
Bağladı alay u gösterdi rūsūm

2108. Böyle fermān eyledi ol pādişāh
Kim tura tertīb ile bir bir sipāh

2109. Pes Sinān Paşa kapu halkı ile
Şağa tırdı kendü kavm-ile bile

2110. Mīr-i mīrān-ı Anadolı bu dem
Anlaruñ şağında tırdı lā-cerem[77b]

2111. Çekdi Zeynel Beg Karaman leşkerin
Anlaruñ şağında durdı birbirin

2112. Bunlaruñ şağında gösterdi libās
'Asker-ile Mīr-i Hıusrev hem Ayas

2113. Kapu halkınuñ şolında şīrvār
Eyledi varup Hasan Paşa qarār

2114. Rūmili'nüñ tıtdı şolında qarār
Haydar-ı sāni 'Alī bin Şehsüvār

2115. Malkoç-zāde 'Alī vü Tur 'Alī
Tīğa urup ol iki kardaş eli

2116. Țurdılar anlar dağı hep bir ola
ol anad oldu bu begler hep ula
2117. Țurdu ninde ŐehenŐahuń Ayas
Ol yeńieri ađası bĩ-hirās
2118. Țurdu at at ol yire yeńieri
Oldılar ceng itmege anlar eri
2119. Anlaruń iki olında bĩ-ta‘ab
arbe vü Şemşir ile urdu ‘azab
2120. Anlaruń iki yanında oplar
Țurup ejder gibi ağzın adılar
2121. ‘Askeruń ardında ađru cümle bār
Sedd-i İskender gibi itdi arār
2122. Şehr-i Rüm begler begisi ol emir
Ya‘ni āsım-nām paşa-yı dilir
2123. Vardı ol bār üstine sālār olup
Ağzını ıfz eyledi dindār olup
2124. ün iki cānibden oldu cenge sāz
ara caylar ıdılar bĩ-ihtirāz
2125. Ma‘reke başlandı bāzār oldu tiz
Er ere avuŐdı opdı rüstaiz[78a]

2126. Cūşa geldi iki baħr-i bī-kerān
Birbiriyle eylediler iktirān
2127. Tıplar dem çekdi manend-i neheng
Germ olup ol demde atıldı tūfeng
2128. Berķ-i ŧemŧir itdi yer yer iŧti‘āl
Tıondı tūfāngāha ŧaħrā-yı kıtāl
2129. Perr ü bāl açdı ħadeng-i cān-sitān
ŧanki murģān-ı ecel oldu ‘ayān
2130. Kāmet-i a‘dāyı ħam kıldı kemān
Tıoldı ŧan ķavs-i ķuzahla āsumān
2131. Nızeler tođrudı dūŧmen cānına
Ĥarbeler girdi ‘adūnuñ ķānına
2132. Eyledi ŧayt u ŧadā kūs u nefir
Ĥāy u ħūy-ile pür oldu dār u ħir
2133. Pehlevānlar baŧ kesüp baŧ aldılar
ŧāħ öñinde kelle ħalģan itdiler
2134. Lālezār oldu o ŧaħrā yeksere
Tāc u ħamrā ol ķadar dūŧdi yire
2135. Ustacaluoğlı ol dem bī-ŧebāt
ŧađına Sulģān Selīm’ün ŧaldı at

2136. Anaṭolı üzre geldi tünd ü tiz
Eyledi paşa ile anda sitiz
2137. Rū-be-rū oldu Sinān Paşa ile
Bir kıyāmet ḳopdı ol ğavġā ile
2138. Bu maḥalde Mīr H̄usrev'le Ayas
Ol iki Yezdān-perest-i H̄ak-şinās
2139. Bir kemīnden çıḳdı ol iki peleng
İtdiler Ustacaluoġlı-yla ceng
2140. Bir neberd oldu ki görse ḳahramān
Anlara taḥsīn iderdi bī-gümān[78b]
2141. Düşdi ol demde Ayas-ı ceng-cū
Hem Sikender beg o merd-i şīr-ḥū
2142. Bu iki beg oldu ol yirde şehīd
Buldılar cennet zihī baḥt-ı sa'īd
2143. Çün Sinān Paşa bu ḥāli gördi fāş
Döndi tekrār itdi düşmenle şavaş
2144. Hem bu demde düşmene çekdi sinān
H̄ākīm-i Begşehr'i Ḳuloġlı Sinān
2145. Hem Meḥemmed Beg ki sulṭān oġlıdur
Ol bahadır merd-i meydān oġlıdur

2146. Veys Beg ya'nî o mîr-i Qayseri
Girdi meydâna bu üç merd-i çeri
2147. Ustacaluoğlu birle bî-direng
İtdiler ol demde bir şîrâne ceng
2148. Añdırup her biri anda nâmını
İçdiler bunlar şehâdet câmını
2149. Çün Sinân Paşa irişdi ol yire
Hışm-ıla girdi miyân-ı 'askere
2150. Heybet ü şevketle ol şîr-i jiyân
Ustacaluoğlına sürdi hemân
2151. At şalup bir nîze zerk itdi aña
Arçasından çıkdı ol rümh-i qazâ
2152. Ustacaluoğlın ol bebr-i beyân
Atdı atından yire oldum hemân
2153. Gövdesinden başını itdi cüdâ
Virdi Paşa'ya o dem nuşret Hüdâ
2154. Ol kulu şındurdu paşa çarb-ıla
Ardına düşdi cünüd-ı çarb-ıla
2155. Şıngınuñ ba'zı ulaşdı şâhına
Kimi düşdi ol diyâruñ râhına[79a]

2156. Şāh İsmā'īl bin Hāydar o dem
Tīğını aldı ele çekdi 'alem
2157. Tāclu Hātun'ı koydı yirine
Ġurre oldı hīle vü tedbīrine
2158. 'Avrat-ıla bir 'alem koydı 'ayān
Tā görenler şāhı şansunlar hemān
2159. Rū-be-rū oldı Hāsan Paşa'ya şāh
Rūmili'ne girdi ol bī-ḥad sipāh
2160. Bir neberd oldı ki çarḥ-ı tīz-gerd
Görmemişdür aña beñzer bir neberd
2161. Rūmili'nüñ serveri ser-leşkeri
Cenge girdi oynayup cān u seri
2162. Beydağın meydāna sürdi meysere
Düşmenüñ ḳalbine girdi yeksere
2163. Şağ u şoldan ḳopdı āşüb u figān
Şuşadı er ḳanına tīğ u sinān
2164. Çıḳdı Malḳoç-zādeler manend-i şīr
Sürdiler şāh üstüne ol iki mīr
2165. Başladılar cenge cünd-i şāh-ıla
Ḳıldılar āşüb ol güm-rāh-ile

2166. Şarf-ı maḳdūr eyleyüp ceng itdiler
Ḳan-ıla şahrâyı gül-reng itdiler
2167. Sîne-i ḥaşmı idüp tîre nişân
Eylediler tu'me-i tîğ u sinân
2168. İtmediler gerçi himmetde ḳuşūr
Düşmene gösterdiler çok zâr u zūr
2169. Lîk mümkin olmadı def-i ḳazâ
Ḥâke düşdi ol iki ceng-âzmâ
2170. Fî-sebili'llâh oldılar şehîd
Malḳoçoğulları ol iki ferîd[79b]
2171. Böyle germ-â-germ iken kâr-ı neberd
Kâ'inâtı eylemişken tîre gerd
2172. Yine irişdi Ḥasan Paşa'ya şâh
Şâh aña ol şâha olup kîne-ḥ'âh
2173. Vaşfa şıgmaz bir neberd oldı o dem
Vaşfını yazmaḳda ḳan ağlar ḳalem
2174. Hem Pirizrenlü Süleymân Beg revân
Oldı ol demde şehîd ol pehlevân
2175. Mora'dan düşdi Ḥasan Beg nâm-ıla
Göçdi dünyâdan dil-i nâ-kâm-ıla

2176. Yörgüç oğlu hod Mehemmed Beg be-nām
Ol dağı anda düşüp oldu tamām
2177. Hem dağı Yahyālu oğlu Muştafā
Düşdi ol yirde irüp tır-i kızā
2178. Çün Hasan Paşa bu hāli gördi fāş
Tañrı'nuñ yolına kodı cān u bāş
2179. Didi yā bu mülhidi idem helāk
Yā beni ol bunda ide çāk çāk
2180. Yā koyam bir nām bunda şāh için
Yā şehid olam sebili'llāh için
2181. Şāha at şaldı Hasan Paşa revān
Şeh dağı aña hücüm itdi hemān
2182. Birbiriyle itdiler āşüb u ceng
Gözleyüp ol iki ādem nām u neng
2183. İtdi şāhiler o dem ikdām-ı tām
Atdılar Rümilere rümh ü sihām
2184. Emr-i Haqq-ıla o dem irdi kızā
Virdi ol emre Hasan Paşa rızā
2185. Gögsine bir tıre irdi ol erün
Çıkdı ketfinden bir avcı gönderün[80a]

2186. Var-idi on yedi yirde yarası
 alsada mümkin degldi aresi
2187. ulları ol dem anı bindrdiler
 Pdiaha 'arz idüp indirdiler
2188. Pdiah ll nedür hln didi
 Nicedr bu demde avln didi
2189. Bir rama almıdı rhndan meger
 Didi ey dr-yı dehr-i nmver
2190. Ben bu dem yoluda cn virdüm saa
 Dn arında 'inn virdüm saa
2191. Oldı olaca baa ey Cem-nin
 Ben gidersem n'ola sen a ol hemn
2192. ha bu nev'-ile virdi ol cevb
 Ol maalde istedi bir atre b
2193. undılar bir atre u idi revn
 Nii def' oldı v teslim itdi cn
2194. İbu hl iinde h-ı tre-baht
 Yüridi cem'-i siladr üzre saht
2195. Bir neberd itdi ızılba-ı aı
 Eyledi sanca ikeste sancaı

2196. Tîġ tîġa oġunup ıġdı Őadā
Eyledi ġuŐın hilāl-i pūr-nevā
2197. Aġdı ol Őaġra iinde seyl-i ġūn
Dimedi kimse o cenge end ũ ūn
2198. Őubġ-dem tā ‘aşr peykār itdiler
Nīze vū ŐeŐŐiri cūybār itdiler
2199. ūn ġūcūm itdi silahdārāne Őāh
Ya‘ni Őāh-ı sūrġser ol kīne-ġ‘āh
2200. KūŐtelerden pūŐteler oldı bedīd
Tutdı Őaġrayı ser ũ pāy-ı Őehīd[80b]

ŐIKESTĪ-YAFTEN-Ī ŐĀH İSMĀ‘İL VE ġÜRĪHTEN-Ī U BE-TEBRĪZ

2201. ūn silahdārın bu demde ġördi Őāh
ġusrev-i ġāzī Selīm-i dīn-penāh
2202. apucı başı Sinān Aġa‘ya tīz
Böyle emr itdi geh ey merd-i sitīz
2203. Kim yūri yeŋieri aġasına
Ol cihānuŋ merd-i bī-pervāsına
2204. Yūrüsūn yeŋieri-yle bī-emān
Olsun ol dīve bu dem āteŐ-feŐān

2205. Ben dağı ol şāha döndürdüm ‘inān
Görelüm n’eyler bu demde āsumān
2206. Koçi Ağa vardı ol fermān-ıla
Hıdmet itdi şāha baş u cān-ıla
2207. Emr-i şāhı aña işāl eyledi
Her ne kim işmarlamışdı söyledi
2208. Yürüdi ol dem Ayas Ağa hemān
Dıve hüküm itdi Süleymān-ı zamān
2209. Bu tarafından Hān Selīm-i şır-ceng
Yürüdi semt-i ‘adūyı bī-direng
2210. Karşu geldi ol maḥalde şāha şāh
Oldılar niçe piyāde ḥāk-i rāh
2211. Yeñiçeri ‘askerinden nāgehān
Kopdı āşüb u kıyāmetler hemān
2212. Zenberek top u tūfeng itdi sitiz
Birbiri ardınca findıķ gitdi tiz
2213. Teng ü tārık oldu rüşen kā’ināt
Görmez oldu birbirin ādemle āt
2214. Bir sitiz itdi felek insān-ıla
Çalduran şāhrāsı tıldı kan-ıla[81a]

2215. Ādemī deryāsı çün itdi hücūm
Tırmadı döndi hemān ol baht-ı şūm
2216. Tārumār oldı o kavm-i bed-ma‘āş
Anlaruñ ardınca germ oldı şavaş
2217. Şāh oldı iki yirde zahtmdār
Cān içinde anı tutdı yādigār
2218. Gördi cāndan hem çıkar ol tīre-baht
Baş aldı çıktı kaldı raht u baht
2219. İki cānibden iki sancağ hemān
Dağı sağ u şoldan her pehlevān
2220. Sağdan şaru kızıl sancağlı merd
Çıktı yanından mişal-i hıyre-gerd
2221. Ya‘ni Hıusrev Beg o merd-i kārzār
Gün gibi sancağla oldı āşikār
2222. Şol yanından dağı çıktı bir dilir
Kırmızı sancağlı merd-i nerre-şir
2223. Kim Miḥāloğlı Meḥemmed Beg be-nām
Āl-i ‘Osmān’a ğulām bin ğulām
2224. Çalduran’uñ suyu üzre bī-direng
Tiz şāha yitdiler iki peleng

2225. Yıkdılar atından ol bed-aḥteri
Düşdi başından yire tâc ü zeri
2226. Sürhserler bir yedek çekdi revân
Bindi bed-aḥter revân kırtardı cân
2227. Sağ yanından Sinân Paşa meger
Ustaçalı kılına virmiş zarar
2228. Toldı ol şahrâ ser-â-ser kan-ıla
Az leşker kaldı anda cân-ıla
2229. Şâh-ıla kırtuldu bir kaç bed-sigâl
Oldı bâkî 'askeri hep pây-mâl[81b]
2230. Pes bu demde çıktı bir kuhsâra şâh
İtdi Rûm ehline bâlâdan nigâh
2231. Gördi kim cümle alaylar ber-karâr
Bir alay bozulmamış hep pâydar
2232. Turmayup tağdan daḥı 'asker iner
Anlaruñ kimi göçer kimi konar
2233. Gördi kim daḥı sipâh-ı bî-şümâr
Her taraf durmuş iderler kârzâr
2234. Ğâret ü yağmaya yok hadd ü hesâb
Merd ü zen beyninde ref olmuş hicâb

2235. Şāh hayrān ҡaldı kim zī-pādişāh
Zī-ḥükümet zī-taḥammül zī-sipāh
2236. Bunca ceng oldı vü bunca gır ü dār
Daḥı hep anuñ şufüfi ber-ḳarār
2237. Görđi kim mümkin degül bulmaḳ emān
‘Azm-i Tebriz itdi andan yek-‘inān
2238. Ol günün ikincisi ol pür-sitiz
İrdi Tebriz’e sekiz ādemle tiz
2239. Bu taraıdan Ḥān Selim-i nāmver
Şāh-ı ğāzī şāhib-i fetḥ ü zafer
2240. Gitdi ardınca o şunmuş leşkerün
Ḥāke şaldı kellesin çoḳ efserün
2241. Düşmenün atı vefādār olmadı
Hem silāhı kendüye yār olmadı
2242. Çıkdılar bir tağa cem‘-i sürḥser
Hem yayan ne tığ u ne tır ü teber
2243. Seng ile cem‘ eylediler ol gürüh
Oldı peydā sengden bir nice küh
2244. Yüridi mūr u melaḥ tek leşkeri
Ḥāşşa-i bī-ḥadd ü ‘ad yeñiçeri[82a]

2245. Tīg u tīr ile tūfeng itdi helāk
Kalmadı bir sūrḥser ḳatlı oldı pāk
2246. Daḫı germ-ā-germ iken ceng ü neberd
Pādişāha geldi bir şīrāne merd
2247. ‘Avretin şāhuñ zırh-pūş u süvār¹⁵⁴
Pīş-i sulṭāna getürdi āşikār
2248. Kādi‘ asker anda ḫāzırdı meger
Aña in‘ām itdi şāh-ı nāmver
2249. Düşdi düşmen içre feryād ü nefir
Erkegi ḳatlı oldı vü el-bāḳi esir
2250. Ğāret oldı anda gūn-ā-gūn metā‘
La‘l ü gevher bahş olundı şā‘ şā‘
2251. Çok teberük tuḫfe tārāc itdiler
Düşmeni bir nāna muḫtāc itdiler
2252. Ḥayme vü ḫargāh ü bī-ḫad sāyebān
İbrişim ḫālı ḳumāş-ı perniyān
2253. Tīg ü miğfer çevşen ü zırh u siper
Gürz ü şemşir ḳoçaḳ u rümḫ u teber
2254. Ser-be-ser yağma olundı her ne var
Düşmeni itdi perişān rüzgār

¹⁵⁴ Bu mısradaki vezin aksamaktadır.

2255. Ğaret itdi her kişi bir maşzeni
Çalduran'da her faķır oldu ğanı
2256. Her yayan biń atuń oldu řāhibi
řöyle yağma oldu řāhuń mevkibi
2257. Ol gice řāhrāda řāh itdi řarār
Geldi ol dergāha begler bī-řümār
2258. Pādiřāhuń öpdiler cümle elin
Hıdmet-içün bağladılar қolların
2259. Didiler ey Husrev-i řāhib-қırān
Eyledi saña i'ānet müste'ān[82b]
2260. Bir ğazā itdüń ki devr-i rüzġār
Görmemişdür böyle 'ālī kārzār
2261. Eyledi nuşret saña Rabbü'l-'ibād
Devletüń efzün ğazāń ferħunde-bād
2262. Bir mübārek demde mańřūr oldu řāh
Kim Receb ayı idi bī-iřtibāh
2263. Yevm-i řānisi o řāhrüń bī-gümān
Çarşenbe vāķi' olmişdı 'ayān
2264. Kim irişdi řāh Īrān'a şikest
'Askeri kaçdı livāsı oldu pest

2265. Bir gün ol menzilde şâh itdi mekân
İrtsi Tebrîz'e 'azm itdi revân
2266. Çün yuqaru Sökmen'e itdi nüzûl
Pes aşığı Sökmen oldu aña yol
2267. Eyledi andan dahı çün kim güzâr
Vardı Hıoy'a eyledi anda qarâr
2268. Qondı andan yağdura yurdında şâh
Şoñra o oğlına qondı bārgâh
2269. Çünki bu menzilde şâh itdi qarâr
Düqâkînoğluna didi yüri var
2270. Baş defter er pîr-ile bile
Şehsüvâroğlı 'Alî ol merd ile
2271. Hem size bu yolda olsun hem 'inân
Niçe yoldaş-ile ser-sekbāniyân
2272. Benden evvel 'azm idüñ Tebrîz'e hem
Yolda itmek kimseye zulm ü sitem
2273. Şâh İsmâ'il'ün esbâbın tamâm
Eyleñüz zabtında muhkem ihtimâm
2274. Gitdi anlar emr-i 'alışân ile
Göçdi sulţân devlet ü 'unvân ile [83a]

2275. Oldı menzilgāh-ı leşker Ahtaḥān
Göçdi çün andan yine şāh-ı cihān
2276. Eyledi Kuşçı çemenzārın maḳām
Anda ārām eyledi bir gün tamām
2277. Anda iken ol şeh-i gerdün medār
Geldi Ekrād'uñ beginden bir süvār
2278. Hācı Rüstem nām bir efsürde pīr
Şarḳ şāhınuñ sülükinden ḥabīr
2279. Erdebiloğlına cān-ıla enīs
Sürḥser içinde Ekrād'a re'is
2280. Pādişāhdan isteyüp 'afv [u] 'ata
Dergeh-i sulṫāna oldı cübbe sā
2281. Da'vet itdi anı ol dem pādişāh
Didi kim ey ser-be-ser cürm ü günāh
2282. Dün kılıç şalduñ ḥod İslām ehline
Hāmi-i İslām ile nām ehline
2283. Cān müdārāsın idüp geldüñ bu gün
Söyle meydān içre kārūñ neydi dün
2284. Hācı Rüstem didi ey dārā-yı dehr
Dehr elinden çekme hergiz cevr ü ḳahr

2285. Bendeñe külfet belâsı âşikâr
Bunlara tapdurdı itdi böyle h̄âr
2286. Şâh aña didi ki ey me'lûn-ı dÛn
Şermsâr u dÛn u h̄â'in ser-nigÛn
2287. MülkinÛn bir yânı 'Oşmân mülkidür
Bir yanı Şâmî ki sulţân mülkidür
2288. Ger baña yâ ana olduñsa penâh
Hiç olur mıyduñ bu demde rû-siyâh
2289. Hâşşa ol 'işyânı fikr it âşikâr
Kim Kemâh' uñ qal'asın itdÛn h̄işâr[83b]
2290. Şeh 'Alî Beg'den Kemâh' ı 'âkıbet
Tekye itdÛn şâha alduñ bî-cihet
2291. Sen bulurduñ ol h̄işârı sâbıqâ
Bizlere virmişdi ol nîgÛ-liqâ
2292. Böyle diyüp pâdişâh-ı kâmrân
Çapucı başıya emr itdi hemân
2293. Kim bu mel'ûnı vü ferzendir dağı
Akrabâ vü h̄'îş ü peyvendir dağı
2294. Tîğ ile cellâda teslîm it yÛri
Çavmini pür-çavf u pür-bîm it yÛri

2295. Hâcî Rüstem birle yüz elli kişî
Anda qatlı oldu budur çarhuñ eşî
2296. Göçdi andan şah-ı İskender-livâ
Pes Yamacı gedüğünde irdi tâ
2297. Heft-çeşm oldu andan menzili
Anda qondurdılar ol deryâ dili
2298. Kürd Hâlid Beg gelüp ol menzile
Geldiler etbâ' ü eşbâ'î bile
2299. Hâlid'ün yüz elli kâfir-kîş ile
Boynın urdı anda qavm u h'îş ile
2300. Qondı andan Sehlâ'ya pâdişâh
Nefs-i Tebrîz'e çekildi bârgâh
2301. İrdi çün on altıya mâh-ı Receb
Çârşenbe gün o yirden bî-ta'ab
2302. Qondı Sürhâbuñ yanında pâdişâh
Köpri başında quruldı bârgâh
2303. Çıqıldı Tebrîz'ün hep a'yânı tamâm
Şâhı istikbâle cümle hâş u 'âm
2304. Döşenüp zer-baft pây-endâzlar
Pâdişâha kıldılar âgrâzlar [84a]

2305. Yüz sürüp sümm-i semendi öpdiler
Didiler ey pâdişâh-ı baħr u ber
2306. Hâķ te'âlâ 'ömrün efzün eylesün
Kevkeb-i baħtuñ hümâyun eylesün
2307. Eyledi ol ķavme sulţân iltifât
Buldılar in'âm ü 'adlinden ħayât
2308. Mağribî semtinde Tebrîz'ün 'ayân
Bir mu'allâ ķubbe var çün âsumân
2309. Şebb-i ġâzân dirler anuñ adına
Kim Zuħâl urmuş temel bünyâdına
2310. Çıķdı ġünbedden o demde bir ferîķ
Kisvet-i dervîş ü hem şâhib-ţarîķ
2311. Cümlesi hep şedde-bend ü ħırķa-puş
Şüret-i abdâlde hep ehl-i hüş
2312. İçlerinde ħoş-likâ bir nev-cevân
Çehresinden pertev-i devlet 'ayân
2313. Şeh su'al itdi bu cem'ün ħâlini
Böyle taķrîr itdiler aħvâlini
2314. Didiler ey pâdişâh-ı kâmrân
Bunlara dirler ķalenderler 'ayân

2315. Ol civān-ı hırķa pūş-ı pāk-sāz
Pīridür yüz merrenün ey ser-firāz
2316. Nāmına dirler Bedī'-i bā-vefā
Tuħme-i Sulţān Hüseyn-i Bayķara
2317. Ser-be-ser taħt-ı Herāt'un hānidur
Hem Hōrāsān mülkinün sulţānidur
2318. İktizā-yı devr-i çarħ-ı bī-medār
İtdi bu şāhı perişān rūzgār
2319. Çün Kızılbaş u Yeşilbaş itdi ceng
Karşulaşdı tırdı [ol] iki neheng [84b]
2320. Ceyş-i fitne sürdi ol mülke semend
Ortalıķda irdi ol şāha güzend
2321. Zılm-ıla gitdi elinden salţanat
İhtiyar itdi maķām-ı meskenet
2322. Şimdi bu günbedde zā'irdür faķir
Tāc-ı şāhī kisveti baħtı haşir
2323. Şāh-ı şarķ itmiş yaşag kim bu cevān
Ata hergiz binmeye ķalmış yayan
2324. Şāha istiķbāle geldi ad-ıla
Dehr alından şekvesi var dād-ıla

2325. Çün bu ma'nâdan Selîm aldı haber
Böyle fermân eyledi ol dâdger
2326. Kim bu dervîş-i sitem-dîde faķîr
Rûzgâruñ dest-i zulminde esîr
2327. Söyleñüz varsun yine ol hâniye
İtmesün nisbet bizi bî-gâneye
2328. Tahta çıķmıř bir ŐehenŐeh-zâdedür
PâdiŐâhlık eylemiş âzâdedür
2329. Ben yayan anı götürmem yanuma
Muhteşem gelsün benüm dîvânuma
2330. Geçdi andan server-i rûy-ı zemîn
İrdi devletle otağına hemîn
2331. Didi a'yana bu menzilde o Şâh
Çün bu Şehr oldu ķadimî tahtgâh
2332. Kim cihân Şâh-ıyla Sulţân Bû Sa'îd
Hem Hâsan Sulţân u Yaķûb-ı ferîd
2333. Pes bu 'âlî-pâdiŐâhlardan 'ayân
Her hâzâ'in kim ķalupdur bî-gümân
2334. Şimdi ol genc ü defîne lâ-muĥâl
Erdebilöğli'ndadur bî-ķîl ü ķâl[85a]

2335. Ol ğarā'ib ol 'acā'ib tuhfeler
Ol tefārīķ-ı laţif u mu'teber
2336. Ol girān-maye murassa' tāclar
Cāmeĥā-yı aţlas u dībāceler
2337. Kāse-i zerrīn ile sīmīn-ţabaķ
Gūn-a-gūn mecmū'a-i rengīn varaķ
2338. 'Ūd u 'anber nāfe-i pūr-müşg-i ter
Mertebānī vü daĥı faġfūrlar
2339. Naķd-i cins-i bī-ĥisāb u bī-'aded
Ķıymeti evānī-i bī-ĥaşr u ĥad
2340. Pīl ü esb ü ester ü bebr-i peleng
Hem daĥı esbāb-ı bezm ü raĥt-ı ceng
2341. Ĥayme vü ĥargāĥ u çetr u sāyebān
İbrişīm ĥālī düzilü bī-gümān
2342. Bunlara beñzer ne var ise tamām
Cem' ü taĥşīlinde ķıl iķdām-ı tām
2343. Bunda teslīm-i ĥazīne eyleñüz
Anları başķa define eyleñüz
2344. İşbu ma'dūdāt u mezkūrāt hep
Yirlü yiründe bulundı bī-ta'ab

2345. Geldi dergāha bu māl-i bī-şümār
Aldı zâbı itdi o şâh-ı kâmkâr
2346. Böyle fermân itdi sonra pâdişâh
Şâh-ı ‘ârî Hân Selîm-i dîn-penâh
2347. Şehr-i Tebrîz içre bâzîrgân olan
Ehl-i şan‘atdan nihânî vü ‘ayân
2348. Her hüner ehli vü her şâhib-kemâl
Zâhir ola bî-nizâ‘ u bî-cidâl
2349. Sürile bi’l-cümle İstanbul’a hep
Hükûm-ile ‘azm ideler ol yola hep[85b]
2350. İdeler bunlar o şehr içre ma‘âş
Hem mu‘ayyen ola vech-i intî‘âş
2351. Tâ ‘Acemler şan‘atına Rûmiyân
Olmaya muhtâc fi-küllî zamân
2352. Emr-i şâhî mûcibince lâ-muḥâl
Göçdi İstanbul’a çok ehl-i kemâl
2353. Hem bu dîvânda gelüp Mîrzâ bedî‘
Şânı luṭf-ı şâh-ıla oldu refî‘
2354. Bir alay abdâl ile ol jende-puş
Geldiler dîvâna ḳopdı bir ḳurûş

2355. Emr-i sulţān-ıla ol demde hemān
Çıķdı İstanbul'a a'yān-ı cihān
2356. Oldılar paşalar aña pīşvā
Hem ķapucı başılar ender ķazā
2357. İrdi çün dergāha bu ta'zīm ile
Pādişāha baş ķodı tekrīm ile
2358. İzzet-ile virdi ol demde selām
Pādişāh gösterdi sür'atle ķiyām
2359. Rağbet idüp yürüdi birķaç ķadem
Merhabā itdi anuñla anda hem
2360. Çıķdı andan şoñra tahta şehriyār
Geldi bir kürsī muraşsa' zer-nigār
2361. Vaz' olundu yanına ol mesnedüñ
Emri ile pādişāh-ı emcedüñ
2362. Lutf-ile kürsiye teklīf eyledi
'Ārifet gösterdi talķīf eyledi
2363. Çıķmadın kürsiye ol dervişveş
Şāha bir şeh-nāme şundi pīş-ķeş
2364. Ba'dehu ol hırķa pūş-ı ser-firāz
Kürsiye çıķdı vü gösterdi niyāz[86a]

2365. Hem-dem oldu řāh ol dervīř-ile
řoĥbet itdi bir dem ol dervīř-ile
2366. Eyledi hep sergüzeştinden su'al
Vāki' oldu niçe güne kıyl u kāl
2367. Hālını dervīř bir bir söyledi
Mācerāsın cümle taqrīr eyledi
2368. řāh-ı deryā-dil Selīm-i ser-firāz
Luşf u iřsān-ile oldu dil-nüvāz
2369. Virdi her yüzden tesellī rışk-ıla
Didi kim dağ-ı sitem urma dile
2370. Sürĥser mel'ūnı def' itdüm tamām
Rūmiye bu mülk olur bi'l-cümle rām
2371. Ārzüm şimdi Ĥorāsan'dur baña
Ol diyāruñ fetĥi āsāndur baña
2372. Belki Hindistān olupdur ārzüm
Anı taĥķik eyleyüpdür ehl-i Rüm
2373. Taĥtuña āĥir idem sulțān seni
Ol diyāra ĥān idem āĥir seni
2374. Öpdi ol dervīř o dem řāhuñ elin
Bağladı şıdk-ıla ĥıdmetde belin

2375. Çıkdı şāhuñ hıdmetinden şādkām
Yine İstanbul'a geldi hās u 'ām
2376. Yurdına i'zāz-ıla gönderdiler
Pes yine dergāha yüz dönderdiler
2377. Mevc-rız oldı o demde baḥr-i kerem
Ol kerem itdi gedāyı muḥterem
2378. Viridi ol dervīşe şāh-ı kāmkar
Dirhem ü dīnār-ı hābs-ı bi-şümār
2379. Tāzi atlar māl u genc u ḥaymeler
Bir muraşsa'- tāt u bir zerrīn-kemer[86b]
2380. Ḥil'at-ı dībā vü esbāb-ı ḥaşem
Gönderüp dervīşi itdi muḥteşem
2381. Sālyāne rūzi iḥsān eyledi
Ol gedāyı yine sulṭān eyledi
2382. Kendüye yār u enīs itdi anı
Ḥāzretinde hem-celīs itdi anı
2383. Çün bu in'āmāt hep oldı tamām
Böyle fermān itdi şāh-ı nīk-nām
2384. Kim o vālā cāmī'i kim bir zamān
Ḥayr için itmiş binā Ya'ḳūb Ḥān

2385. Sürhser devrinde baṭṭāl olmuş ol
Ser-be-ser vīrān ü pāmāl olmuş ol
2386. Niçe yıl ol mescid-i ‘ālī-binā
Ḳubbesinde bulmamış şīt u şedā
2387. Çāryār adından olmuş bī-naşīb
Minberine çıkmamış bir gün ḥaṭīb
2388. Ne mü‘ezzīn nāmına çıkmış firāz
Ne namāz olmuş içinde ne niyāz
2389. Secdeden maḥrūm miḥrābı müdām
Secdeyi hep şāha kılmış ḥaş u ‘ām
2390. Minberini oda yakmış sürhser
Maḥfelin ḥod eylemiş zīr ü zeber
2391. Her yanında bir ṭavīle baḡlu at
Ortasında niçe dürlü mühmelāt
2392. Şāh fermān-ıyla çok ferrāş aña
Vardı sepdī şu yirine yaş aña
2393. Ḥākını eşk-ile nemnāk itdiler
Āb ile cārūb ile pāk itdiler
2394. Gönderüp neccārlar şāh-ı ferīd
Minber ü miḥrābını kıldı cedīd [87a]

2395. Hâlı vü seccâdeler geldi revân
Virdi câmi‘ yine cennetden nişân
2396. Hâzır oldı micmer-i sîmîn u zer
Güşe güşe ‘üd u ‘anber yaqdılar
2397. Câmi‘üñ esbâbı çün oldı tamâm
Hem haţîb u hem mu‘arrif hem imâm
2398. Böyle fermân itdi ol dem şehriyâr
Şâh-ı ğâzî fâtih-i mülk ü diyâr
2399. Kim ne deñlü var ise erbâb-ı dîn
‘Âlim ü zâhid gürüh-ı mü’minîn
2400. Ehl-i sünnet var ise maħfî eger
Âşikâr olsun bu demde ser-be-ser
2401. Cümle gelsünler şalâdur câmi‘e
Şavt-ı Qur’ân-ıla tolsun sâni‘e
2402. Cum‘a vaĳti oldı cem‘ oldı sipâh
Mescide ‘azm itdi şâh-ı dîn-penâh
2403. Şâh öñince yürüdi erkân-ı dîn
Câmi‘e geldi şeh-i rüy-ı zemîn
2404. Devr-ĳñlar itdiler devr-i cedîd
Câmi‘e cân virdi Qur’ân-ı mecîd

2405. Minbere çıkdı haṭīb-i hoş-şadā
Ḥamd u na'tuñ ismini itdi edā
2406. Çaryarı zıkr idüp elḳāb-ile
Eylediler tarziye ādāb-ile
2407. Zıkr olundı ba'dehu sulṭān Selīm
Oldı zāhir ḥalḳda hūy-ı 'azīm
2408. Şıdḳ u ihlāş-ile ḳıldılar namāz
Eylediler dergeh-i Ḥaḳḳ'a niyāz
2409. Oldı ol menzilde 'abdü'l-mü'minīn
Tāzelendi bir dahı āyīn-i dīn [87b]
2410. Çün namāzı ḳıldılar anda edā
Zevḳ ü şevḳ-ile olundı merḥabā
2411. Şehr-i Tebrīz'ün faḳīrin bi't-tamām
Cem' idüp şāh eyledi in'ām-ı 'ām
2412. Ehl-i İslām'uñ du'āsın aldı şāh
Çıkdı mescidden o şāh-ı dīn-penāh
2413. Vardı cāmi'den Behişt-i Heşte hem
Ṭā'at-ile buldı cennet lā-cerem
2414. Bir maḳām-ı mu'teberdür ol mekān
Kim anı ḳılmış binā Ya'ḳūb Ḥān

2415. Eyleyüp anı temâşâ şehriyâr
Haymegâhına gelüp itdi qarâr
2416. Ol vilâyet halkına oldu nidâ
Hâs u ‘âm u ger gânidür ger gedâ
2417. Kim gele yerlü yirine emn ile
Anda zûlm olmaya bir mûra bile
2418. ‘Adl-ıla ol mülki ma‘mûr eyledi
Zulmi şemşîr ile maḡhûr eyledi
2419. Aldı çün Tebrîz’i şâh-ı kâmkâr
‘İşret idüp tutdı birkaç gün qarâr

BÂZ-GEŞTEN-İ SULTÂN SELİM BE-AMASİYYE

2420. Çünkü oldu şayfuñ aḡkâmı tamâm
‘Âlemi faşl-ı harîf itdi maḡâm
2421. Başladı cünbişlere bad-ı hazân
Ditreyüp düşdi yire berg-i rezân
2422. Şâh-ı sermâ başdı şahrâya kadem
Çekdiler ‘asker bürüdetden elem
2423. Çünkü kışlaḡ lâzım oldu ‘askere
Didiler fermân olunsun bir yire[88a]
2424. Böyle fermân eylediler ol zamân

İdeler varup Qarabâg'ı mekân

2425. Hem zaḥîre çoqdur anda hem 'alef
Qışlamış anda selâtin-i selef

2426. Qışlaya anda shehşâh-ı cihân
Tâ bahâr ide gelüp ḥükmin revân

2427. Çünkü nevrüz irişe ola bahâr
Bir daḥı 'asker çeke ol şehriyâr

2428. Şâh-ı şarkı qanda vardı-ysa bula
Yir yüzinden anı nâ-peydâ qıla

2429. Virdiler çün kim bu ma'nâya karâr
Göçdi Âzerbâycân'dan şehriyâr

2430. Qondı Sehlân'a sipâh-ı bî-kerân
Bâ'dehu Hoca Reşid oldu mekân

2431. Göçdi ol yirden mezende bârgâh
Ba'dehu zû-püş oldu câygâh

2432. Gergere geldi shehşâh-ı cihân
Çün Aras şuyın güzâr itdi revân

2433. 'Azm-i qışlaq itdi ol yirden hemân
Gitmedi yeñiçeri tondi 'inân

2434. Didiler ey Ḥaydar-ı düldül-süvâr

- Behremend itsün seni Perverdigār
2435. Böyle deryā gibi leşker bu sipāh
Bu ḥademle bu ḥaşem bu ḥaymegāh
2436. Ne Ḳarabāğa sıgar ne aḳbāğa
Ne yabana ne bu deşte ne ṭağa
2437. Ḳaḥṭ oluruz zād u zahīre şu daḥı
Bir belā olur sipāha bu daḥı
2438. Didi sulṭān ben kefilem tūşeye
Her birüñüz ḳoyayım bir gūşeye [88b]
2439. Ḥayli sa'y itdi o dehrüñ serveri
'Āḳıbet men' olmadı yeñiçeri
2440. Didiler ey pādişāh-ı Cem-nişān
Kim señüñdür maşrıḳ u mağrib 'ayān
2441. Rūm mülki bir ucuzluk gūşedür
Ḳanda varsaḳ āb u nān u tūşedür
2442. Ḳışlamuz olsun Amāsiyye bu dem
Çün bahār-ile cihān ola irem
2443. Dönelüm Tebriz'e ey şāh-ı cihān
Şāh-ı şarkı idelüm bī-ḥānümān
2444. Bi'z-zarūre ḥazret-i Sulṭān Selīm

- Hışm-ıla döndi idüp ahr-ı ‘azım
2445. Geldi ol yirden Alınca şuyına
Meskeni oldu Kesük-günbed yine
2446. Göçdi ol yirden şeh-i ‘ālī-mekān
Menzilin ıldı civār-ı Na-civān
2447. alkup andan husrev-i gerdün maām
Geldi bir kūya arabāg idi nām
2448. ün o menzilden yine oldu süvār
Böyle fikr itdi giderken řehriyār
2449. Yenierinün bu güne fıtratı
Böyle ser-keşlikleri bu niyyeti
2450. Muřtafā Pařa’nuń ivāsıyladur
Hep bu fitne anuń ilāsıyladur
2451. şeh yanında var-idi bir bī-zebān
Bir iřāret ıldı ańa ol zamān
2452. Muřtafā Paşa yürürken var yaın
uşunun kes amma opmasun şaın
2453. Vardı dilsüz emri icrā eyledi
‘Askere anı temāřā eyledi [89a]
2454. Halk ayrān oldılar cümle ańa

Didiler kim bu işâretdür buña

2455. Kandı Aḥmed Beg zevâyasında şâh
Göçdi Sedrek karyesinde ḥaymegâh

2456. Kalkup andan şehriyâr-ı kâmrân
İki vâdî arası oldu mekân

2457. Göçdi çün zînet virüp alayına
Ḥaşmet-ile geldi Zengi Çayı'na

2458. Bunda bir tedbîr ma'kûl eyledi
Muştafâ Paşa'yı ma'zûl eyledi

2459. 'Azl olundu çünki anda ol vezîr
Açdı kuşğunun mu'ammâsı ḥabîr

2460. Bir gün ol menzilde ârâm itdi şâh
Üç Kilise'ye yöneldi bârgâh

2461. Geldi Uruca o yirden şehriyâr
Kâl'a-i tâlîden it[miş]di güzâr

2462. İndi andan pâdişâh-ı Cem-nişân
Gögec ü Şarnus beyninde mekân

2463. Geldi andan kâl'a-i Kârş'a sipâh
Bir gün ol menzilde kıldı câygâh

2464. Yürüdi Şu Geçidi'ne leşkeri

Girdi Gürcistân'a şâhuñ 'askeri

2465. 'Ahd olunmuşdı ki şâh u 'askere
Mîrza Çâpük zaḥîre göndere
2466. Çâpük ol ma'nâda teḥîr eyledi
Tûşe er görmekde taḫşîr eyledi
2467. Bundan aḫdem anuñ elçisi o şâh
Şaḫlayup eyledi ağalar nigâh
2468. Çünkü itdi Gürci'ye 'atf-ı 'inân
Anı rehber eyledi şâh-ı cihân [89b]
2469. Gice ḫabs olurdu elçi tâ seḫer
Gündizin olurdu şâha râhber
2470. Bu ṫarîk-ıla gidüp dârâ-yı dîn
Geldi Çalḫur'a o dem pür-ḫışm u kîn
2471. Duşḫaya'ya geldi ol yirden hemân
Şoñradan Bardızıñ oldu mekân
2472. Bu ḫonaḫ ḡâyetde şa'b u dürdur
Kec gelürse leşkeri maḡrürdur
2473. Ḳaldı bu menzilde ḫayli çâr-pâ
İrmediler Ḥâna çekdiler cefâ
2474. Bunda âḡâh oldu Çâpük kim Selîm

- Gürce'ye itmiş 'aceb hışm-ı 'azım
2475. İtmeyüp te'hır ol demde revān
řāha gönderdi zahıre ol zamān
2476. 'Afv olundı Çāpük'ün cürmi o dem
Göçdi andan pādiřāh-ı muhteşem
2477. Kandı Yaylacuğ'a andan bārgāh
Kahtdan bunda cefā çekdi sipāh
2478. Kıl-i İstanbul ile cev bī-gümān
Nāgehān biń dört yüze çıkdı hemān
2479. Yaylacuğdan geçdi alacalara
Cisr-i Çoban oldu menzil 'askere
2480. Bunda bir gün eyledi sultān qarār
Leşkere cāy oldu deşt-i kũhsār
2481. Tā ki ardından gelüp irdi revān
Toplar-ıla Rümili halkı hemān
2482. Rümili begler begisi ol zamān
Hod Sinān Paşa idi merd-i cihān
2483. Geçdi andan bārgāh-ile sipāh
Oldı řahrā-yı yiniler haymegāh[90a]
2484. Yinilerden Mařrahāca kandı řāh

- Pîri Paşa bunda oldu şadr-ı cāh
2485. Kalkup andan kondı çün Tekir'e hem
Geldi ol yirde iki adam o dem
2486. Şāh şordı anda bunlardan haber
Didiler ey pādīşāh-ı dād-ger
2487. Kāl'a-i Bayburd alınmadı henüz
Gerçi çok ceng oldu niçe şām u rüz
2488. Mancınık u toplar urduķ aña
İtmedi fetħin naşib amma Hudā
2489. Şimdi daħı itmeyüp leşker direng
Gice gündüz durmayup ölmekte ceng
2490. Pādīşāh anda ğāzabnāk oldu hem
Kesdi birin ol iki merdūn o dem
2491. Birin anuñ şaldı Bayburd'a revān
Hışm ile ol husrev-i şāhib-ķırān
2492. Didi kim anda olan begler ne var
Yanlarından ceng iden leşker ne var
2493. Cümle bilsün ger şıĝār u ger kibār
Şöyle kim varam alınmadın hışār
2494. Ol sipāhuñ cümlesin ķatlı eylerem

- Böyle bî-ğayret sipāhı n'eylerem
2495. Bu ne ğayret bunca müddetdür tamām
Bir hışār alınmaya zī-teng u nām
2496. Beglere çün irdi bu mūhış haber
Cümlesi aldı ele tīg u teber
2497. Didiler çün ölmek imiş 'ākıbet
Olalum ğayret yolında yek-cihet
2498. Cān u başdan geçdi ol begler tamām
Yürüyiş itdi hışāra haş u 'ām [90b]
2499. Darb-ı tīg u teber ile ceng itdiler
Çal'ayı top-ile pür-seng itdiler
2500. Sürhser gördi ki ceş-i Rūmiyān
Çoydılar ğayret yolunda baş u cān
2501. Didiler pes bî'z-zarūre el-amān
Çal'ayı teslim kıldılar hemān
2502. Aldı āhır ol hışārı ehl-i Rūm
Şu'le-i tīg ile pülād oldu mūm
2503. Hem kilidi qarşu vardı servere
Kim müsahhar oldu Hıyber Hıydar'a
2504. Göçdi çün Tekir'den şāh u sipāh

İtdiler deşt-i Sekāv'ı cāygāh

2505. Geldiler Zernic'e ol demde hemān
Māh-ı rūze oldı ol günde 'ayān
2506. Cum'a ahşamında göründi hilāl
Sāyem oldı cum'a gün ol hoş-ıñışāl
2507. Göçdi andan kōndı Çinoğlı'na şāh
Bir gün anda oturağ oldı sipāh
2508. Geldi anda top-ıla gerdūnaler
Zāhir oldı berkgü bārāndan eşer
2509. Kıldı andan Yiñiceköy'i mağar
Yürüdi Bayburd'a şāh-ı nāmver
2510. Çünkü itdi Üç kilise'yi güzār
Pes gelüp sınırda kıldı karar
2511. Rūmili'ne Anađolı 'askeri
Anlaruñ begler begisi begleri
2512. Aldılar anda icāzet şāhdan
Geçdiler cümle muğaddem rāhdan
2513. Eyleyüp Bayburd'ı sancağ dīn-penāh
Mīrāhūr-ı büzürge virdi şāh [91a]
2514. Hem Tarab-efzūn ile Karañışār

- Dağı Erzincân u cânuñ ol diyâr
2515. Cümlesi Bayburd el-ḥâḳ oldu hep
Her vilâyet müsteḥâḳı buldı hep
2516. Ȑoydı ol ağayı ol ser-ḥadde şâh
Ȑoşdı Rûmiyân dağı ḥayl u sipâh
2517. Göçdi çün sınırdan şâh-ı güzîn
Ḥânḳâh-ı Ȑayı' da oldu mekîn
2518. Ȑıldı ol yirde şenâ'at 'askeri
Ger sipâhîdür ü ger yeñiçeri
2519. Küyları iḥrâḳ u yağma itdiler
Ȑısmet-i yağmada ğavġâ itdiler
2520. Geldi feryâd iderek ehl-i ḳurâ
Ȑıldılar şekvâ o dem bây ü gedâ
2521. Vâḳıf oldu ḥusrev-i rûy-i zemîn
Cûşa geldi ḥışm idüp deryâ-yı kîn
2522. Bundan evvel ḥod olınmışdı yaşaḳ
K'ide paşalar bu ḫavr üzre nesâḳ
2523. Ger sipâhîdür ü ger yeñiçeri
Kimseye ḫulm itmeye bir leşkeri
2524. Çün re'âyâ şekve izḫâr eyledi

- Şeh dahı paşaları h̄'ār eyledi
2525. Herseoğlı'yla Dukākīn-zāde'yi
Ol vezīr olan iki āzādeyi
2526. Bir ğāzabla h̄alk̄ içinde itdi h̄'ār
Bir nefesle anlar oldu tārūmār
2527. Başlarına yıkdılar çādırların
Bozdılar paşalaruñ h̄ātırların
2528. İkisinde anda ma'zūl itdi şāh
'İbret aldı iki paşadan sipāh[91b]
2529. Göçdi andan pādişāh-ı pūr-ġāzab
Geldi Çengāriç'e k̄ondi bī-ta'ab
2530. Geçdi Çalgān u Uluc'ı şehriyār
Eyledi kūy-ı 'Alī Şīr'e medār
2531. K̄alk̄up ol yirden yine şāh-ı sipāh
İtdiler K̄araḫışārı cāygāh
2532. Anda k̄aldı dōrt gün kāmīl k̄arār
Oldı andan menzili Balçıkḫışār
2533. K̄ondi andan H̄ācılı menzilde hem
Ol k̄onaqdan başdı Niksār'a k̄adem
2534. Anda iclāl ile bayram eyledi

- Halkına in'âm u ihsân eyledi
2535. İki günden sonra andan pâdişâh
Eyledi Abâliyurdu'n haymegâh
2536. Çünkü andan göçdi şâh-ı nâmver
'Askere oldu Amâsiyye mağar
2537. Çün bu 'âlî-şehre girdi bârgâh
Böyle emr itdi Sinân Paşa'ya şâh
2538. Kim yürisün Engüri şehrine var
Kışla ol ma'mûra yirde tâ bahâr
2539. Çün bahâr eyyâmı ola ibtidâ
Vârid olur anda fermânum saña
2540. Mücibince eyle ol demde 'amel
Şimdilik ol şehri var eyle mağal
2541. Oldı ol yirden Sinân Paşa revân
Kıldı varup Engüri şehrin mekân
2542. Bu tarafından pâdişâh-ı kâmkâr
Şehre girmek kaçdına oldu süvâr
2543. Şehsüvâroğlını kıldı hem rikâb
Hem aña itdi hitâb-ı müsteşâb [92a]
2544. Zü'l-kadirlü'nün diyârın bi't-tamâm

Va'de kıldı aña şâh-ı nîk-nâm

2545. Şeh-süvâroğlı inüp atdan o dem
Oldı pā-būs-ıla şāhuñ muhterem

2546. Girdi ol gün şehre şâh-ı kâmkâr
Eyledi anda ferâgatla qarâr

2547. Çünkü sulţân-ı şitâ çekdi sipâh
Eyledi cünd-i bahârı hâk-i râh

2548. 'Aş u nûşa başladı şâh-ı cihân
Gâh şayd u geh şikâr itdi revân

KÜŞTE-ŞÜDEN-İ SELMÂN İBN 'ALÂÜ'D-DEVLE VE İTÂ'AT-İ
GÜRCİSTÂN

2549. Yine bir gün şehriyâr-ı kâmkâr
Da'vet itdi geldi İbn Şehsüvâr

2550. Kayşeri sancağını virdi aña
Bozođ'uñ ilhâkıñı gördü revâ

2551. Didi kim Bozoğ bize hem-sâyedür
Bu vilâyetlerde ol pîrâyedür

2552. Mîr Sulţân bin 'Alâü'd-devle hem
Anda olmışdur emîr-i muhterem

2553. Turma akdem eyle anuñ define

Himmet it Selmān'ũn andan ref'ine

2554. Emr-i sulţān ile İbn Şehsüvār
Yanına alup sipāh-ı bī-şümār
2555. İrdi ol mülke emīr-i muhterem
Kesdi Selmān'ũn başın evvel kadem
2556. Dergeh-i a'lāya gönderdi revān
Āferīn didi hudāvend-i cihān
2557. Düşdi etrāk içre vehm ü velvele
Vardı bu aḥvāl Bekr-i Aḥvel'e [92b]
2558. Kış içinde kaçdı indi Mar'aş'a
Ḥavfdan yandı derūnı āteşe
2559. Bir gün ol şehri içre şah-ı kāmkar
Eyler iken nazm-ı aḥvāl-i diyār
2560. Ḥacı Rüstem k'anı maḳtūl itdi şah
Ol Kızılbaş tābi'i güm-kerde-rāh
2561. Sürḥser mülkinden olduḳda revān
Anda bir ferzendi ḳalmışdı hemān
2562. Dirler idi nāmına anuñ Ḥüseyn
Olmış-idi mezheb ü sünnetle zeyn
2563. Sürḥser zulmin görüp itmiş firār

- Rüm mülkinde gelüp tutmuş karar
2564. Eylemiş 'Osmaniyân'a ilticâ
Bir gün aña husrev-i fermân-revâ
2565. Hâcî Rüstem mülkin ihsân eyledi
Muhterem bir mîr-i zî-şân eyledi
2566. Dest-bûs idüp Hüseyn anda o dem
Başdı Gürcistân'a şevketle kâdem
2567. Ehl-i Gürcistân görüp anı tamâm
Oldılar hep pâdişâh-ı Rüm'a râm
2568. Luţf idüp her birine şâh-ı cihân
Her birin mülkine naşb itdi hemân
2569. Cümleden biri Şeref Beg'dür be-nâm
Kim Kızılbaş' uñ 'adûsıdur müdâm
2570. Bir gün ol eşnâda şâh-ı kâmrân
'Aş u 'işret eyler-iken şâdmân
2571. Geldi bir mektûb o dem Bidlîs'den
Menba'-ı 'irfân olan İdrîs'den
2572. Nâmenüñ mazmûnı bu k'ey şehriyâr
Mülk-i Âmid'den sekiz kal'a hîşâr[93a]
2573. Tâbi' oldı âsitân-ı devlete

Oldılar kâ'im yoluñda hıdmete

2574. Virdiler şâha o dem miftâhını
Devletüñ yandurdılar mişbâhını
2575. Şâh-ı gâzî her hişâra nâm-ıla
Bir kûlın gönderdi istiḥkâm-ıla
2576. Hem daḥı Bâli Beg'e ol demde şâh
'Askerinden virdi bî-pâyân sipâh
2577. Anı irsâl itdi Erzincân'a hem
Vardı anda Bâli Beg ol muḥterem
2578. Yine bir gün 'ayş iderken şehriyâr
Rûmili'nden geldi bir çâpük-süvâr
2579. Dergeh-i şâha getürdi bir seher
Ser-nigûn sancaklar ile başlar
2580. Didi müjde ey şeh-i rûy-ı zemîn
Oldı manşûr u muzaffer ehl-i dîn
2581. Geldi İzvornik'e Engürüs¹⁵⁵
Çopdı andan ra'dveş âvâz-ı kûs
2582. Eyledi küffâr ol hışnı hişâr
Yir götürmez bir sipâh-ı bî-şümâr

¹⁵⁵ Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

2583. Anlaruñla Hâcî Beg ceng eyledi
Yir yüzini kâfire teng eyledi
2584. ‘Avn-i Hâk küffâra virdi şikest
Düşmen-i dînuñ livâsın itdi peşt
2585. Ol yire çün kim irişdi bu peyâm
Oldılar sulţân u leşker şâdkâm

ÂMEDEN-İ ELÇİ EZ-ŞÂH-I ‘ACEM BE-ṬALEB-İ TÂCLU HÂN

2586. Yine bu eşnâda bir gün şehriyâr
Şehr-i mezbûr içre eylerken firâr[93b]
2587. Sürhşerden geldi nâ-geh bir resûl
Sürhşer kâğisi bir kelb-i füzûl
2588. Geldügin şâha anuñ ‘arz itdiler
Hışm-ıla didi o şâh-ı bahr u ber
2589. O gelen şahşı getürmeñ yanuma
Başmasun o sek kâdem dîvânuma
2590. Lîk anuñ söyledün aḥbârını
‘Arz idün dergâhuma esrârını
2591. Şordı paşa anuñ aḥvâlini
Dîñlediler cümle kıl ü kâlini
2592. Didi geldüm Şâh İsmâ‘il’den

- Rüy-ı māl-i dergeh-i sulṭāna ben
2593. Çaldıran'da ey müşīrān-ı ḥabīr
Şāh-ı şārḫuñ 'avratı olmuş esīr
2594. Zevcesin şehden temennā eyledi
Küfr ü 'iṣyāndan teberrā eyledi
2595. Pādişāha 'arz olundu bu peyām
Didi ol sulṭān-ı Behrām-iḥtişām
2596. Gelsün ol ḳāḍi ḥuzūr-ı 'izzete
Vardı yüz sürdi bisāt-ı devlete
2597. İtdi ol dem kāḍiye sulṭān ḥiṭāb
Kim eyā bī-behre-i şer' ü kitāb
2598. Biz ki emr-i Ḥaḳḳ-ıla varduk aña
Ḳāḍi iseñ mes'ele rūşen baña
2599. Sürḥser ḥaḳḳında zīrā ehl-i dīn
Naşş-ı Ḳu'rān ile kāfirdür yaḳīn
2600. Ben ḡazā itdüm bu ḳavl üzre aña
Baña virdi fırsatı āḥir Ḥudā
2601. Ol gürūhuñ ḳatli sünnetdür bize
Māl yağması ḡanīmetdür bize[94a]
2602. Şāh-ı şārḫuñ 'avratını lā-muhāl

- Ḳande ise aḳçesin şay şatun al
2603. Ger rızâ-yıla şatarsa alasin
Virmez ise sende bunda ḳalasin
2604. Pes buyurdi ḳâḏiyi ḥabs itdiler
Bâṭıluñ da'vâsını tebs itdiler
2605. Bu maḥalde hem şenâ'at itdi ḳul
Piri Paşa'yı ḥasâret itdi ḳul
2606. Bundan evvel Düḳakînoĝlı'nı şâh
'Azl idüp ḳılmışdı bî-'unvân u câh
2607. Yine olmışdı muḳarrer mansıbı
Şâh yanınca gider idi mevkibi
2608. Bir ḥıyânet sezdi andan şehriyâr
Kesdi başın götürüp andan diyâr

REFTEN-İ SULTÂN SELİM BE-ḲAL'A-İ KEMÂḤ

2609. Çün bu ešnâda irişdi nev-bahâr
Deşt ü şahrâ oldı cümle sebzâr
2610. Bir seḫer ol şehriyâr-ı Cem-ḥaşem
Didi gelsün cümle paşalar bu dem
2611. Geldiler paşalar ol demde hemân
Anlara didi Selim-i kâmrân

2612. Hep mühimmâtı müheyyâ eyleñüz
‘Asker-i İslâm’a inhâ eyleñüz
2613. Kim yine ‘azm-i Kızilbaş eylerem
Bir dahı anuñla perhâş eylerem
2614. Şâh bir oğ-ıla şikârumdur benem
Anda zaħmum yâdgârumdur benem
2615. Yâ alup anı koyam ‘âlemde nâm
Yâ anuñ ola bu ‘âlem bi’t-tamâm[94b]
2616. Yâ tutam şarkı misâl-i âfitâb
Yâ ola ol arzda cismüm türâb
2617. Eyleyem himmet-ile bir fetḥ-i ‘azîm
Geh Sikender yâd ola gâhî Selîm
2618. Didiler fermân senüñdür serverâ
Hem refiķuñ ola tevfiķ-i Hüdâ
2619. Kanda ‘azm eylerseñ ey ḥusrev-cenâb
Ola dâ’im fetḥ u nuşret hem rikâb
2620. Girü her mülke yazıldı nâmeler
Nâme yazmağdan yoruldu hâmeler
2621. Şaldılar ol nâmelerle ittifâk
Anaṭoli’ya Karaman’a ulağ

2622. H ymelerle t tdilar Őaĥr ları
Kapu ĥalkı b -aded yeniĥeri
2623. Geldiler ma'm r olan leşker tam m
L leveŐ v dileri t tdı ĥıy m
2624.  unki cem' oldu sip h-ı b -Ő m r
B yle ferm n itdi ol dem Őehriy r
2625. G ziy n-ı R mili Ő m u Őeĥer
Semt-i k ff ra nigehb n olalar
2626.  n Reb ' 'l-evvel oldu aŐik r
G nlerinden d rt g n itdi g z r
2627. Oldı r z-ı ĥ mis   yevm-i ĥam s
 ıĥdı ol dem ĥusrev-i nuşret-cel s
2628. Buldı Őaĥr -yı Am siyye Şeref
Ol d r-i p ke oŐaĥ oldu Őadef
2629. D rt g nden Őoĥra andan g ĥdi Ő h
Aynab z r 'na geldi b rg h
2630. G ĥdi andan daĥı leşker yeksere
Oldı ol seyle mek n K r dere[95a]
2631. G ĥdi Turĥal'a daĥı b -iĥtir z
K zluk y'de  ondı hem ol Ő hb z

2632. Oldı yolu aracabeg ayırı
Anda uruldu sipahun adıru

MEDEN- ELI- SULTAN AVR BE-SULTAN SELM

2633. Hem bu menzilde Mışır'dan bir resl
Byle dergh- mu'allya vuşul

2634. 'Arz olunduda buyurdu şehriyr
Geldi el pdi vech'l- tibr

2635. şundi hem sultn- Mışr' un nmesin
Nmenn şh adı Mışr hmesin

2636. Grdi mazmnında şehensh cihn
Byle yazmış ol hdv- Mışriyn

2637. Ben ki bir prem bu demde khne-sl
Sen cevn [u] tze v ferhunde-fl

2638. Y baa babadi ey şh- dilir
Rzyam yhd disen ll-y pr

2639. Olmışam her vech-ile saa mut
Bir keremle adrmi eyle ref

2640. şm' Rm'a zamm idersen l dimem
Belki Mışr' şınup ill dimem

2641. Rûm u A'râbı tütup bî-vehm ü bâk
Müstaķil olsuñ ne hâcet iştirâk
2642. Aramızda olmasun bîgânelik
İdeyüm ben şem'üne pervânelik
2643. Pâdişâhdan bir murâdum var hemîn
Ger ķabûl eylerse Dârâ-yı zemîn
2644. Bundan aķdem Z'u'l-ķadirlü Şehsüvâr
Özge devletle iderdi iftiķâr[95b]
2645. Rûm u Şâm'uñ arasında bir zamân
Fitneye ol bâ'îş oldu bî-gümân
2646. Hep bilür dünyâ anuñ ifşâdını
Zâlim u müfsid oķurlar adını
2647. 'Âķıbet virdi cezâsın rûzgâr
Oldı Mışr içre añun mir'acı dâr
2648. Şimdi mesmü' oldu kim devletlü şâh
Oğlına olmış be-gâyet nîk-ķ'âh
2649. Ķayşeri-yle Bozoķ'ı virmiş aña
Merd-i ģâzî pehlevân dirmiş aña
2650. Ħamdüli'llâh dergehinde serverâ
Bendeler var ki ģulâm olmaz aña

2651. Bozoğı bir āhare ihsān buyur
Bu recā mefhūmını fermān buyur
2652. Müfsid oğlı müfsid olur ‘āķıbet
Böyle bed-ķāha ne lāzım ‘āķıfet
2653. Bundan akdem ĥod bilür řāh-ı cihān
Zu’l-ķadir mülkinde bir müddet ‘ayān
2654. Ĥuķbe sikke oldu sultān adına
Zelzele şalmak anuñ bünyādına
2655. Sikke sultān adına olsun müdām
Ĥuķbede sen zıkr oluñ ey nıķ-nām
2656. Ger murād eylerseñüz bu müdde‘ā
Emr-i řāhenřāhla bir ‘asker ola
2657. Hem bu taķsım üzre olsun ittifaķ
Ķalmasun mā-beynimizde bir nifaķ
2658. Oldı çün mefhūm-ı nāme āřıkār
Didi ol demde resūle řehriyār
2659. Bil ki ey ķāřıd bu fāsid fikrdür
Ĥuķbe sikke zıkrı bāķıl zıkrdür [96a]
2660. Söyle benden sen varup sultānuña
Böyle di ol dāver-i zı-řānuña

2661. Bu [vi]lâyet huṭbesin dilden gider
Mısr cāmi' huṭbesinden kıl hâzer
2662. Merd ise Kaşu şaķınup Mısr'ı hem
Urmasun böyle hevâdan hîç dem
2663. Hem Züveylebâbı'na itsün nazâr
Çün siyâsetgâh imiş kılsun hâzer
2664. Bu cevâb-ıyla resûli şehriyâr
Mısr'a gönderdi perişân-rûzgâr
2665. Göçdi andan devlet-ile şehriyâr
Artuķâbâd'a yöneldi bârgâh
2666. Ardgâr'a geldi ol yirden hemân
İrtesi gün Çermük'e oldu revân
2667. Göçdi Sivas'a bu menzilden Selîm
Ol maḥalde heft rûz oldu muķîm
2668. Gâhi ta'cîl ü gehi temkîn ile
'Azm-i Tebrîz itdi bu âyîn ile
2669. Didi paşalar ki ey şâh-ı bülend
Görme devrân-ı muḥâlifden güzend
2670. Var bu ser-ḥad içre bir 'âlî-ḥişâr
Burcu müstahkem esâsı üstüvâr

2671. Rûm u Azerbâycân ser-ḥaddidür
Ol binâ güyâ Sikender seddidür
2672. ullesinde pây-mâl olmuş felek
Ḥendeinden görünür püşt-i semek
2673. Burcına onmaz kebûter vehmden
Cânlu gezmez çevresinde semden
2674. Olmadın meftûḥ ol ḥıṣn-ı ḥaṣîn
Yürimeñ ey dâver-i Rûm-zemîn [96b]
2675. Şordı kim ol al'anuñ adı nedür
Ol ḥıṣâruñ burc u bünyâdı nedür
2676. Şâḥibi kimdür anuñ dizdârı kim
Ḥâkimi kimdür anuñ sâlârı kim
2677. Didiler kim ey ḥidiv-i nâmdâr
Şara tâbi'dür o ḥıṣn-ı üstivâr
2678. Adına ol al'anuñ dirler Kemâḥ
Ṭûli vâsi'dür anuñ 'arz-ı ferâḥ
2679. Ḥâkim ü dizdârı ey şâh-ı zemîn
Erdebiloqlı'na tâbi'dür hemîn
2680. Var içinde çok ızılbaş âdemi
Mülk idinmişler o ḥıṣn-ı muḥkemi

2681. Pes bu sözden hānde itdi şehriyār
Didi kim bî-şek bi-haqq-ı Kirdgār
2682. Anı ben gönlümde teshîr itmişem
Vech-i teshîrini taşvîr itmişem
2683. Olmadın mülk-i harîmüm ol hişār
Nice mümkindür idem andan güzār
2684. Göçdi ol demde hemān Sivas'dan
İtdi hālî kâlbini vü Sivas'dan
2685. Koçhişār'a irdi Dārā-yı cihān
Kondı Merzifon'a ol yirde hemān
2686. Geçdi andan hem gelüp Çithānı'na
Kondı hem Kınağzı'nuñ meydânına
2687. Gürcisi kōndı o yirden şehriyār
Eyledi Almalu'da şofra karar
2688. Oldı andan menzili piş-i Kemāh
'Askere teng oldı ol cay-ı ferāh
2689. Bād-pādan inmedin hargāhına şah
Çıkmadın tahta o şah-ı dîn-penāh [97a]
2690. Top atıldı nāgehān kopdı gıriv
Sūra çıkdı leşker-i mānend-i dīv

2691. Tūrfetü'l-'ayn arasında ol ھیşār
Yire indi vü hava ıoldı ğubār
2692. Hey diyince ıal'a fetı oldı hemān
Hep ta'accüb eyledi ğalk-ı cihān
2693. ıal'aya ıoldı o dem Rūmī sipāh
Bārgāhından temāşā itdi şāh
2694. Ğarb-ıla girdi ھیşāra leşkeri
Şehri tārāc eyledi yeñiçeri
2695. Sürğser ıan-ıyla ıoldı ol ھیşār
Tāc-ı ğamrā şehri kıldı lālezār
2696. ıırdı Rūm ehli ıızılbaş'ı tamām
Ğod Kemāğ oldı bu resme Rūm'a rām
2697. Devlet ü iclāl-ile Sulıān Selīm
Ol mağalde heşt rüz oldı muıķīm
2698. Ol ھیşārı üstüvār itdi yine
Bir ıavī muıķem ھیşār itdi yine
2699. Hem ıodı anda niçe top u tūfeng
Fınuıķ u barut-ıla ālāt-ı ceng
2700. Anda ta'yīn eyledi bir leşkeri
Girdi aña yedi yüz yeñiçeri

İSTİŞÂL-KERDEN-İ SULTÂN 'ALÂÜ'D-DEVLE

2701. Çünkü gördi al'anuñ aydın o şah
Dağı ol yirde dururken bārgāh
2702. Geldiler feryād ile nezl-āverān
Didiler kim ey şehensāh-ı cihān
2703. Nezli alup biz gelürken bir seher
Hayr u şerden yoğ-iken bizde haber [97b]
2704. Çıdı nā-geh bir alay tāze-süvār
Eylediler cümle mezheb tārümār
2705. Aldılar bizden nüzüli bī-dirīg
Hem bize yağdurdılar çok tīr ü tīg
2706. Nāveküñ kesdi mehārın ol gürüh
Tüşemüz şahrāda aldı küh küh
2707. Hāşılı irdi bize renc-i mihen
Zu'l-adir oğlı 'Alāü'd-devleden
2708. Çün bu dādı dīñledi şah-ı zemīn
Cüşa geldi mevc urup deryā-yı kīn
2709. Didi kim ol fāsīd-i 'ibret-tebāh
Āl-i 'Osmān'a degüldür nīk-h'āh
2710. Üç huşuş-ıla aña ben düşmenem

Vay aña kim düşmeni anuñ benem

2711. Bir bu kim çıkdum ğazāya āşikār
Ol benümle gelmedi tutdı vaķār

2712. Ne baña bir oğlın irsāl eyledi
Ne bu yolda bir eyü ħāl eyledi

2713. Ğayret-i dīni ri'āyet itmedi
Gelmedi kendü ħimāyet itmedi

2714. Biri daĥı buña çün yār olmadı
Turduĝı yirde hevādār olmadı

2715. Turalım kim yoķdur anda tīr ü tīĝ
Bir du'āsın niçün itdi ol dirīĝ

2716. Ol seferde 'adli koyup velvele
Gelmedi baña mübārek-bād ile

2717. Biri daĥı buña ol pür-rūzgār
Bunca 'iṣyān resmin itdi āşikār

2718. Ĥāmi oldı remz-ile bed-ĥ'āhuma
İ'tizāra gelmedi dergāhuma [98a]

2719. Cümle tuĝyān ile ol ebü'l-füzül
'Āķıbet aldı nüzülümnden nüzül

2720. Bundan aķdem Rüm [u] Ṣāmuñ bī-ħilāf

Arasına ol bir açdı iħtilâf

2721. Sürhser kaçdı-çün olmışdum süvâr
Döndüm anuñ üstüne bî-iħtiyâr

2722. Çün Kızılbaş' uñ hevâ-h'âhıdur ol
Gerçi tâcı yok velî şâhıdur ol

2723. Ğâziyân' uñ kesdi yolın bî-gümân
Tañrı haqqı aña dönderdüm 'inân

2724. Târumâr idem anı evvel kıadem
Eyleyem nâmın vücüd-ıyla 'adem

2725. Kâtl idem ol 'âlemüñ evbaşını
Gönderem sulţân-ı Mışr'a başını

2726. Anı da benden haberdâr eyleyem
Hem-demin hayr-ıla efkâr eyleyem

2727. Dönem andan soñra Tebrîz'e revân
Sürhser def'ine sa'y idem hemân

2728. Emr idüp ol dem göçürdi leşkeri
Bindi şâh ol kal'adan döndi geri

2729. Hışn-ı Sivas'a sekiz günde o şâh
Şevket ü iclâl ile sürdi sipâh

2730. İtmedi bir lahza ol yirde qarâr

Ėayretinden inmedi ol Őehsüvār

2731. Rümili begler begisine o dem
Didi Rüm'a ey emīr-i muğterem
2732. Ėapu Ėalkın āl-i Anatoli ile
ŐehsüvāroĖlı 'Alī Begle bile
2733. Z̄u'l-Ėadirlü mülki üzre Ėıl hüğüm
Bul 'Alāü'd-devle'yi gitsün o Şüm [98b]
2734. Biz dağı irdük 'aĖībüñden hemān
Ėörelüm miĖdāruñı ey pehlevān
2735. Yüridi andan Sinān Paşa o dem
Döndi Elbistān'a vaz' itdi Ėadem
2736. Gitdi ardınca anuñ SulĖān Selīm
İnceŐuya irdi ol bī-Ėavf vehīm
2737. Ėün 'Alāü'd-devle'ye irdi Ėaber
Ėıldı Elbistān'a geñ yirden nazār
2738. Zāhir oldı anda bir tīre Ėubār
Oldı gitdikce bedīd ü āŐikār
2739. Didi hey hey bu sipāh-ı Rüm'dur
Bunlaruñ cünbiŐleri ma'lümdur
2740. Bunlaruñ aldı nüzülin bī-dirīĖ

- Ol nüzül ehline urduķ tır ü tığ
2741. İtdiler Őekvā Selīm'e ol gürūh
İŐte geldi eyleyüp 'arz-ı Őükūh
2742. Bundan evvel daķı bizden çok fesād
Zāhir olmışdı 'alā-vechi'l-inād
2743. Hışm idüp Şimdi bize ol pādiŐāh
Kūfre hāmīdür diyüp çekdi sipāh
2744. Cenge çıķsaķ ol hıŐār eyler bizi
Bir nefesde tārūmār eyler bizi
2745. FırŐat elden gitdi yürūn gidelüm
Ehl-i beyt iķün tedārık idelüm
2746. Bu taŐavvurla 'Alāü'd-devle tız
Yol tıttup Ördeklü'den itdi gürız
2747. Hem bu demde hıusrev-i 'ālī-cenāb
Eyledi paşaya irmekde Őitāb
2748. Őondı paşa Göksün'e iķbāl-ile
Gölgelü'ye geldi Őāh iclāl-ile[99a]
2749. Göçdi Göksün'den vezır ü ķondı Őāh
Ol gün üç kerre ķuruldı bārgāh
2750. Őıncın'a ķondı ŐehenŐāh-ı cihān

Türk'e irişdi vezir-i kârdân

2751. Bir şehir kim kıldı tuğın âfitâb
Lem'a-i envârdan elmâs-tâb
2752. Görinüp yeniçeri ra'd u berķ
Kûh u şahrâ yekser oldu oda ğarķ
2753. Şaf şaf oldu cünd-i Rûmî bî-direng
Tağ içinde itdiler âġâz-ı ceng
2754. Çün bu hâli gördi İbn Zu'l-kadir
Olmadı o deñlüden mümkün güzer
2755. Ol dağı cem' itdi cümle leşkerin
Bi'z-zarûre ķodı meydâna serin
2756. Ķopdı bir ceng ü neberd ü ġir ü dâr
Kim zemîn ile zamân oldu ħiřâr
2757. İki cânibden kıyâmet oldu fâş
Ķân döküldi gövdeden eyledi baş
2758. Āteş-endâz oldılar top u tüfeng
Ķaçdılar şahrâlara şir ü peleng
2759. Zu'l-kadirlü'den esb ü merd
Düşdi ol vâdide germ oldu neberd
2760. Bir hücüm itdi o dem Rumî sipâh

Döndi Türk'ün 'askeri bî-iştibâh

2761. Zû'l-ğadirlü'den yüzün döndürdi baht
Bâda vardı taht u târâc oldu raht
2762. İtdi Türk'ün 'askeri ol dem firâr
Olmadı devlet o demde pâydar
2763. Hem 'Alâü'd-devle'nün tîğ-ı kazâ
Gövdesinden kellesin kıldı cüdâ[99b]
2764. Pîş-i serdâra getürdiler o dem
İtdiler ol kelleyi hâk-i qadem
2765. Çün Sinân Paşa tağıtdı 'askeri
Dikdi bir nûk-i sinâna ol seri
2766. Dergeh-i sulţâna irsâl eyledi
Didi müjde devlet iqbâl eyledi
2767. Kendüsi kıondı o şahrâya o dem
Câ-be-câ ol kişvere dikdi 'alem
2768. Şubh-dem kim çıkdı gül-bâng-ı ħorûs
Dergeh-i şehde çalındı tabl-ı kûs
2769. Kıapucıbaşı Kıoçi Beg ol seher
Ĥayme-i şâhı göçürmişdi meger
2770. Kıarsudan geldi Sinân Çavuş hemân

Didi müjde gitdi düşmenden nişân

2771. İşte dergâha getürdüm başını
Seyr iden ol 'âlemün evbaşını
2772. Döndi döndürdi otağı lâ-muḥâl
Şâha geldi baş-ıla bî-infi'âl
2773. Aldı ağabaşı Çavuş'dan o dem
Pâdişâh'a eyledi ḥâk-i ḳadem
2774. Didi ḥasmuñ dâ'ima olsun zebûn
Devleti olsun bu gûne ser-nigûn
2775. Kelleye şîrâne baḳdı şehriyâr
Didi gerçi bu ser-i nâ-pâydar
2776. Zû'l-ḳadroḡlı'nuñdur bî-gümân
Lîk def' şübhe lâzımdur 'ayân
2777. Bul bu başuñ bir ḳadîmi yârini
Kim bile anuñ müdâm esrârını
2778. Gösterün aña bu başı hem şoruñ
Âşinâ mıdur anuñla hem görüñ[100a]
2779. Tâ ki bi'l-küllîye şübhe def' ola
'Âlemün ḳann ü gümânı ref' ola
2780. Vardı aḡa buldı bir merd-i ḥabîr

Zu'l-ḳadirlü bir ḥarîf-i köhne-pîr

2781. Şordı şeh kendü ḥuzûrında aña
Kim bu başuñ şâhibi söyle baña
2782. Ğalib oldı Türk'e istilâ-yı vehm
İtmedi ol kellenüñ sırrını fehm
2783. Şübhe ile virdi ol demde cevâb
Olmadı anuñla ol sürür mücâb
2784. Didi kim ey köhne-pîr-i bî-ḥired
Ḳavl-i ma'tûhuñ degüldür mu'temed
2785. Bu şıfatlarla bu başı ben 'ayân
İtmiş-idüm tıfl iken ḥâtır-nişân
2786. Sen ki aña hem-dem-i dîrînesin
Belki yâr-ı maḥrem pîşînesin
2787. Gördüğüñ dem niçün idrâk itmedüñ
Ğıll ü ğışdan ḳalbimiz pâk itmedüñ
2788. Biñ tazarru'la o dem ol şahş-ı Zâl
Didi kim ey ḥusrev-i sitem-celâl
2789. Ben za'îfi ebkem itdi heyetüñ
'Aḳlumı aldı şükûh ü şavletüñ
2790. Lîk tenhâda nazâr ḳılsam eger

- Kelleden küh-iyle alırdum haber
2791. 'Akıbet bu emr-i müşkil oldu fâş
Kim 'Alâü'd-devle'nün çıkdı o baş
2792. Baş ol sâ'atde Dârâ-yı cihân
Bir ulaqla Mısr'a gönderdi hemân
2793. Geldi baş ardınca bî-pâyân esîr
Tîğa teslim itdi sulţân-ı serîr [100b]
2794. Aldı ol mülki ser-â-ser şâh-ı Rûm
Şâh'a râm oldu tamâm ol merzbûm
2795. Zû'l-ğadirlü yirini yurdın tamâm
Şehsüvâroğlı'na virdi şâdkâm
2796. Didi kim sen bir dilâversin 'Alî
Ad-ıla hem-nâm u Haydarsın 'Alî
2797. Senden ihlâş olsun u benden nazâr
Benden ihşan eylemek senden hüner
2798. Dağı bundan soñra beş gün şehriyâr
Tutdı Göksün'de sa'âdetle qarâr
2799. Göçdi andan lik tünd ü hışmnâk
İtdi kalb-i leşkeri pür-vehm ü nâk
2800. Pes bu menzilden yigirmi günde şâh

Girdi İstanbul'a bā-ḥayl ü sipāh

2801. Eyledi güyā o dem ṭayy-ı mekān
Ejdehāveş oldu sür'atle revān

ḲATL-İ İSKENDER PĀŞĀ VE ḲĀDĪ'ASKER VE SEKBĀNBAŞI

2802. Diñle ey cüyendeyi sırr-ı ḳazā
Gör ne yüzden zāhir oldu mācerā

2803. Gerçi İstanbul'a girdi şehriyār
Ṭutmadı şehir içre bir ḳaç gün ḳarār

2804. Böyle fermān-ile ḳaldurdu nidā
Kim ḳazāya bābı hep mesdūd ola

2805. Her ḳazāya kim müsem mādur be-nām
'Örfi vü şer'i kemāhī bi't-tamām

2806. Ola müfsid ü ḳazā şorulmaya
Ḥayr u şerden maşlaḫat görülmeye

2807. Şehr içinde muḫkem-i baṭṭāl ola
Daḫı ḳānūnuñ zebānı lāl ola[101a]

2808. Ḳāḫi vü müfti vü paşalar tamām
Hiç ḳāziyye şormayalar şubḫ u şām

2809. Böyle fermān itdi çün kim şehriyār
İtdi andan Anaṭoli'ya güzār

2810. Şayd u seyrân eyledi kırk gün tamâm
Kaldı İstanbul şöyle bî-nizâm
2811. Mürtefi' oldı temâmet 'adl u dâd
Maḥkeme yapıldı ḥükm itdi fesâd
2812. Çün bu ḥadde irdi aḥvâl-i umûr
Geldiler yeñiçeri cem'-i vüfur
2813. Vardılar müftiye istiftâ için
'Âciz ü bî-çâre bu ma'nâ için
2814. Didiler mollâya ey mollâ-yı Rûm
Şer'isiz zulm-ile ṭoldı merzbûm
2815. Oldı müfsid bâbı şer'-i Muştafâ
Kaldı icrâ olmadın emr-i ḳazâ
2816. Muẓlime bunda kimüñdür vir cevâb
Maşlaḫat ḳıldı nedür rây-ı şavâb
2817. Yazdı müftî kim bu ma'nâda vebâl
Şâha 'âiddür hemân bî-ḳîl ü ḳâl
2818. Kim odur zirâ ulü'l-emr ey farîḳ
Lîk itmiş bunda bir fikr-i daḳîḳ
2819. Fetḫ olursa şeh ḫuzûrında bu bâb
Bî-tereddüd anda alursız cevâb

2820. Geldi şehre çünkü ol şah-ı çeri
'Arz-ı hâl itdi bunu yeñiçeri
2821. Didi ol dem hışm-ıla şah-ı cihân
Kim şerî'at mü'min içündür hemân
2822. Hüküm-i şerî böyle mi olur ki kul
İtmeye sultân-ı dîn emrin kabûl[101b]
2823. Ben ulü'l-emrem ulü'l-emre hilâf
Küfrdür Qur'an-ıla bî-ihtilâf
2824. Dâ'ima siz hod muhâlifsiz baña
Fark olunmaz şimdi şah-ıla gedâ
2825. İmdi olmam ben size bu nev'i şah
Şer' ü kânûna muhâlifdür bu vâh
2826. Bî-niyâzum ger budur iqbâl u baht
İşte siz işte Süleymân işte taht
2827. Kâni'em bir künce b[u] virâne[d]e
Kim şafâ sürdi bu miñnet-hânedede
2828. Çün bunu didi o dehrûn serveri
Didiler ihlâş-ıla yeñiçeri
2829. Kim eyâ şahenşeh-i Cem-iqtidâr
Kâm-yâb itsün seni Perverdigâr

2830. Biz ne mûruz kim Süleymân-ı zamân
Müttehem ide bizi yâ imtiḥân
2831. Sen ne emr itdünse biz bî-çâre kul
İtmedük ol emri cân-ıla kabûl
2832. Yine maḳşûduñ nedür emr it hemân
Emrüne me' mûruz ey şâh-ı cihân
2833. Didi ol demde şehensâh-ı cihân
Çün tutarsız hüküm ü fermânum 'ayân
2834. Bir su'âlüm var size söyleñ cevâb
Ṭoğrı sözlerüm budur bî-irtiyâb
2835. Baña olmuşken Amâsiyye maḳar
Pîri Paşa'nuñ evin başdı nefer
2836. İmdi anlar kim durur söyleñ baña
Böyledür emrüm 'ayân eyleñ baña
2837. Anlaruñ taḫrîkine kimdür sebeb
Bî-tereddüd söyleñüz aşlınca hep[102a]
2838. Didiler ey server-i 'âlî-mekân
Gerçi anda ol fesâd oldı 'ayân
2839. Emr idersün bend ile bir kaç nefer
Gelsün anlardan saña ey namver

2840. Lîk bâ'îş bunda üç evbâşdur
Fitneye her birisi bir başdur
2841. Biri ol Paşa-yı İskender be-nām
Ol biri Sekbānbaşı ey nîk-nam
2842. Biri daḥı kâdî'askerdür ki şâh
Şanur anı her cihetden nîk-ḥ'âh
2843. Ol fesād idenleri bir bir hemān
İtdiler sulṭāna teslîm ol zamān
2844. Ol gürūhuñ boynın urdurdı o dem
Tîğ-ile virdi cezāsın lâ-cerem
2845. Ba'dehu da'vet kılup İskenderi
Hemser-i sekbān u kâdî'askeri
2846. Pîri Paşa daḥı geldi ol yire
Pes didi şâh-ı güzîn İskender'e
2847. Ey vezîr-i ḥâ'in ü ehl-i fesād
Düşmen-i İslām vü bî-inşâf u dād
2848. Pâdişāhuñ ğayretin gözler vezîr
Şâhı her işde vezîr eyler ḥabîr
2849. Ol fesādı çün bilürdüñ bî-gümān
Pâdişāhuñdan niçün kılduñ nihān

2850. Kāşır oldu virmedi paşā cevāb
 Urdılar boynın zihī kār-ı şavāb
2851. Döndi sekbānbaşıya itdi su'al
 Di ey ser-defter-i ehl-i dālāl
2852. Olasın bir mu'temed bendem be-nām
 Ol fesād iden ola hūkmünde rām [102b]
2853. İtseñ olmaz mıydı ey merd-i şerīr
 Pīri Paşa'yı bu ma'nādan hābīr
2854. Yā fesādın anlaruñ def' eylesüñ
 Fitne-i tedbīr ile ref' eylesüñ
2855. Böyle didükde şeh-i 'ālī-cenāb
 Kādir olmadı ki vire bir cevāb
2856. Pes buyurdu pādīşāh-ı muhterem
 Kesdiler başın anuñda lā-cerem
2857. Didi andan sonra kādī'askere
 Var mıdur 'ilm-i şerī'atde göre
2858. Mü'minüñ katline kaşd itse kişi
 Şer'-ile ol kätilüñ n'olur işi
2859. Kādī'asker didi ol demde hemīn
 Kätlidür ba'de's-şübüt ey şāh-ı dīn

2860. İşbu tekrîr ile fermân itdi şâh
Kim benüm 'ilmümle yoğ işbâta râh
2861. Sen fülân menzilde bir gün âşikâr
Dimedün mi baña ey beyhüde-kâr
2862. Pîri Paşa'nuñ helâkidür şavâb
Şimdi inkâr eyler iseñ vir cevâb
2863. Kâtiline sa'y itdün anuñ bî-günâh
Fitneye olduñ bu yüzden destgâh
2864. Kâğî'asker çün işitdi bu sözi
İ'tirâf itdi günâhına özi
2865. Pes buyurdi hâzret-i Sulţân Selîm
Kesdiler başın o dem bî-havf u bîm
2866. Bundan ağdem böyle 'ahd itmişdi çün
Eyledi 'ahde vefâyı hem o gün
2867. Çünkü şeh anlardan aldı intikâm
Tahtına geçdi oturdi şâd-kâm [103a]

MUHÂREBE-KERDEN-İ BIYIQLU MEHEMMED PAŞA BÂ-TUR 'ALÎ

2868. Ey zebân-ı hâme-i rüşen-beyân
Gel yine bir dâstân eyle 'ayân
2869. Bundan ağdem kim Kemâh'ı aldı şâh

Şarkıyân'ın hâlini kıldı tebâh

2870. Hem Mehemmed nâm paşa kim 'ayân
Aña dirlerdi Bıyıklı ol zamân
2871. Luţf idüp Bayburd'ı aña şehriyâr
Leşker-iyle anda itmişdi qarâr
2872. Şâh İsmâ'ıl bin Hıydar meger
Çünkü aldı Ʒal'a fetħinden haber
2873. Ğayrete geldi hemân ol demde şâh
Virdi eţrâf u cevânibde sipâh
2874. Tûr 'Alî kim bir halîfeydi be-nâm
Anı sâlâr itdi vü gösterdi kâm
2875. İstimâlet virdi hem ol dem aña
Didi kim ey Hıydar-ı rûz-ı veĝâ
2876. Niçe kerre itdün işbât-ı hüner
Cân Beg'e idüp sefer bulduñ zafer
2877. Anda ceng itdün Yular-kışdı ile
Başduñ anı Rûm halk-ıyla bile
2878. Lîk itmez aña kimse i'tibâr
Kim aña maħşûşdur dâ'im firâr
2879. Ger hüner göstermek istersen baña

Pes Bıyıklu'dur hüner didüm sana

2880. Yüri Bayburd'a alup leşkeri
Bir iş ile gezme böyle serseri
2881. Var Bıyıklu'ya iriş anda 'ayân
Cür'et it bir kez dağı ey pehlevân[103b]
2882. Bu cevâbı çün işitdi Tūr 'Alî
Şâh-ı şarkuñ emrine didi belî
2883. Niçe lâf ile o dem oldı süvâr
Çıkdı gitdi itmedi bir dem karar
2884. Geldi Bayburd'a sipâh-ı sürhser
Vardı ol demde Bıyıklu'ya haber
2885. Tîz ulaqlar şaldı Rümî-leşkere
Hey diyince irdi anlar 'askere
2886. Cânîk ü Karaşîşâruñ 'askeri
Çıkdı cem' oldı bu illerde çeri
2887. Çıkdı Erzincân ü Kemâh ehli tām
İspir ü Tercân dirildi izdihām
2888. Tañrıya itdi tevekkül ol emîr
Kal'adan çıkdı o dem mænend-i şîr
2889. Geldi ol Çemişgezek emlakine

- Kaşdı kıldı düşmenün ihlākına
2890. Kaal'adan geldi o demde bir berid
Kim gelüp düşmen dağı itdi bedid
2891. Çün Bıyıklı anı işitdi revan
'Askeri yanına cem' itdi heman
2892. Şağına tırdı Karaçın bi-güman
Kim Kemah'un begidür ol pehlevan
2893. Şolina Cānik begi tırdı o dem
Dağı Gürcistanili dikdi 'alem
2894. Kendü girdi kullede ol bebr-i beyan
İki yerde pusu bağlandı nihān
2895. Tur 'Ali'de sürhserden pür-sipāh
Hātır itdi hep mübāriz kīne-h'āh
2896. Tāc ile şahrālar oldu lāle-gün
Cūşa geldi mevc urup deryā-yı hūn [104a]
2897. Girdi meydāna mübārizler revan
Kopdı nā-geh fitne-i āhir zamān
2898. Ateş-efşān oldu top-ıla tūfeng
Od bıraktı 'āleme baslandı çeng
2899. İki cānibden kıyāmet urdı dem

- Ṭutdı ol şahrâyı gûn-a-gûn ‘alem
2900. Al yeşil bayraqlar olup lâlezâr
Eyledi faşl-ı hazânı nev-bahâr
2901. Oldılar sîne-be-sîne iki kûh
Birbirine itdiler ‘arz-ı şükûh
2902. Ṭabl u kûs u dağı surna vü nefîr
Ṭurdu feryâd itdi qopdı dâr-gîr
2903. Gürz ü tîğ u tîr ile ṭoldı zemîn
Mîhr ü şevkat gitdi geldi qahr u kîn
2904. Qırmızı qan-ıla tâc-ı lâle-gûn
İtdi ol şahrâyı yekser bahr-ı hûn
2905. Şubḥdan tâ şâm ceng oldı müdâm
Qana boyandı o şahrâlar tamâm
2906. Çıqdılar ol dem kemînlerden hemân
Tîr ü bârân eylediler nâgehân
2907. Allâh Allâh diyüp itdiler ğırîv
Tañrı isminden hezîmet buldı dîv
2908. Ceng içinde ol dilîr-i nîk-nâm
Ḥal‘a Beg bir qâğıoğlıdur be-nâm
2909. Tur ‘Alî‘ye urdı bir tîre o merd

- Başını kesdi vücudı kaldı ferd
2910. Atına ol küštenün oldı süvâr
Başı aldı itdi ol yirden güzâr
2911. Münhezim oldı sipâh-ı sürhser
Tutdılar râh-ı gürizi ser-be-ser[104b]
2912. Ardına düşdi anuñ Rümî sipâh
Kırdılar toprağa düşdi çok külâh
2913. Ğâziyân baş kesdi bî-ḥadd ü şümâr
Kana kandı tîr ü tîğ-i âbdâr
2914. Ğâret oldı genc ü esbâb u esîr
Bî-niyâz oldı ğanîmetden faķîr
2915. Tur ‘Alî’nün sancağın başın revân
Altı biñ yüz dil şayılmış bî-gümân
2916. Dergehe gönderdi sâlâr-ı sipâh
Âferînler itdi ol sâlâra şâh
2917. Fetḥ-nâme oқınup fetḥ oldı bâb
Şâdmân oldı şeh-i ‘âlî-cenâb
2918. Düşdi nâ-geh şarḳa bir ğavgâ ki Rüm
Ne sipâhî koydı ne ḥod merzbûm
2919. Bayburd’uñ ḥâkimi ol pehlevân

Tur 'Ali'nün eylemiş anın revān

2920. Vehmdür kim ol sipeh-bed nāgehān
Döndüre Tebriz'e bu demde 'inān

2921. Şāha ma'lūm oldu el-hāşıl bu ceng
Künd gördi yine engāler peleng

2922. Oldı amnāk ü perīşān rūzgār
Fikre vardı aldı ser-gerdān u zār

2923. ımadı taht üzre ol bir nie dem
āmetin bār-ı melāmet itdi am

MU'AVENET-H'ASTEN-İ ŞAH İSMĀ'İL EZ-SULTĀN-I MIŞR

2924. Bu maallerde şehenşāh-ı 'Acem
Gördi kim mümkün degüldür def-i am

2925. Anda bir eli müheyyā eyledi
Bir muabbet-nāme inşā eyledi [105a]

2926. o teberrük tuhfeler o armaān
Aña teslīm itdi şāh-ı bed-gümān

2927. Mışr şulţānına irsāl itdi hem
Didi ey ferunde-sulţān-ı Harem

2928. Sen ki Yūsuf tahtınun sulţānısun
Salţanat Tūr'ında mülkүн hānısun

2929. almasun mahfı cenābuñdan bu rāz
Az aldı kim idem Rūm'a niyāz
2930. Ben ki mülk-i arı açdum tıg-ıla
İster idüm almağa ğarbı bile
2931. Lık imdi ara düdi hıavf u bım
Eyledi 'aciz ızılbaı Selım
2932. Tıgımız ermende tıgından tamām
Andadur zūr u ükūh u izdihām
2933. Özge āha nisbet itme anı sen
Sen iitdūñ gördüm ammā anı ben
2934. Ru'b-ı sükūn olamaz hem-ser aña
Beñzemez Dārā vü İskendār aña
2935. Ne sen anuñla berābersün ne ben
Diñle benden elde fışat var iken
2936. Gel senüñle 'ahd ü peymān idelüm
Yek-cihet hep bir arıa gidelüm
2937. Olalum sen baña ben saña mu'ın
Yosa almaz bizde tād-ıla niğın
2938. Ger baña 'azm eyler ise ol peleng
Sen yūri ardından ırāne-ceng

2939. Ger saña 'azm itse ol şîr-i jeyân
Ben irüp ardın kesem anuñ hemân
2940. İttifâk ile girür düşmen ele
İttifâk it kıpmadın bir zelzele[105b]
2941. Anuñ oldur ârzüsü kim beni
Def idüp ref eyleye soñra beni
2942. Mış sultânına irdi çün resül
Oldı Kıaşı bu haberlerden melül
2943. Beglerin cem' itdi ol şâhib-şükûh
Geldi Çerkes'den dirildi çok gürûh
2944. Bunlara ol hâli i'lâm eyledi
Niçe nükte niçe ihâm eyledi
2945. Şâh-ı şarkuñ dinleyüp bunlar sözün
Her biri ol dem unuttı kendözin
2946. Virmedi bir bende sultâna cevâb
Vehme ğarķ oldu tamâm ol şeyh ü şâb
2947. Bunda ğulâm kim vezîridür anuñ
Belki ma'nîde nazîridür anuñ
2948. Aña sultân didi ey dâna-vezîr
Ğafleti terk eyleyüp sen ol habîr

2949. Şimdi bildün mi ki Rüm'ün serveri
'Aciz itmiş Haydaroğlı Haydar'ı
2950. Bundan özge bir haṭā itdün 'ayān
Ḳalmaz ol Dārā-yı Rūmī'de nihān
2951. Çün 'Alāü'd-devle başın Hān Selīm
Bizlere gönderdi bī-pervā vü bīm
2952. Baş getüren ādemīsin bī-cihet
Münfa'il itdün ne farz idi o let
2953. Darb-ıla yumruḳla urduñ başına
Göz görürken çin bıraḳduñ ḳaşına
2954. Gerçi ben virdüm aña çok genc ü māl
Gitmedi andan velī ol infi'āl
2955. Bundan aḳdem ḥod sipāh-ı Rüm u Şām
Eylemişdi birbiriyle intikām[106a]
2956. Bir daḥı açduḳ ḥuşümet bābını
Yine depretdük nizā' esbābını
2957. Şāh-ı şarḳuñ sözleri ḥaḳdur bu dem
Ger Selīm'ün mülki olursa 'Acem
2958. Eyleyüp bu semte ol 'aṭf-ı 'inān
Mışr'ı eyler ḥışm-ıla yağma hemān

2959. Olalı ol mülke Rüm'a pâdişâh
Gün-be-gün eksildi Çerkes'den sipâh
2960. İmdi ey a'yân-ı tedbîr ü rây
Bu tarîka kanğınuz der reh-nümây
2961. Eyleyüp Mısrı vü Şâm'ı meşveret
Böyle virdiler kararî 'akıbet
2962. Olalar yek-dil ol iki pâdişâh
Birbirine vireler mâl u sipâh
2963. Emr idüp sultân-ı Mısr anda hemân
Oldı bir elçi müheyyâ ol zamân
2964. Yazdı bir mektûb anuñ maẓmûnı bu
Ey 'Acem şâhı dilîr ü şîr-ğû
2965. Gerçi dehrûñ niçe merzbûmı var
Göze karşı Şâm u Şark u Rüm'ı var
2966. Ger tama'la mülk-i kürsidi ele
Ben tutardum şimdi yüz biñ merhale
2967. Şâm'a ben sultân u sen ħod şarka şâh
Ĥân olmış çü Rum'a pâdişâh¹⁵⁶

¹⁵⁶ Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

2968. Rûm şâhı şarkıa haķan olmamış
şarkı şâhı Mışr'a sulţân olmamış
2969. Ol ki şarkı tutmak itmişdür ĥayâl
şâma daĥı raġbet eyler lâ-muĥâl
2970. İmdi sen şâh-ıla ahdüm ey ferîd
Böyledür kim ben saña ol dem mürîd [106b]
2971. Her tarîķ içinde hem-râhum saña
Cân u dilden ben hevâ-h'âhum saña
2972. İşbudur söz kim ger ol bebr-i beyân
Rûm'dan Tebrîz'e döndürse 'inân
2973. Ben irüp yolda anuñ yolın alam
Döndürüp bir cânibe daĥı şalam
2974. Ger bilâd-ı Mışr'a varsa şâh-ı Rûm
Sen yüri ardından u göster hücum
2975. Aramızda 'âciz u bî-tâb ola
Bî'z-zarûre řulĥa fetĥ-i bâb ola
2976. řoñra bir fırşat virürse rüzġâr
İdelüm iķlîm-i Rûm'ı târumâr
2977. İttifâķ idüp ser-â-ser şark u şâm
Alalum biz Rûmiyândan intikâm

2978. Elçi sultāndan alup böyle cevāb
Cānib-i şarkā yöneldi pür-şitāb

BAHŞIŞ-NÜMÜDEN-İ SULTĀN SELĪM BE-MEHEMMED PAŞA BIYIQLU

2979. Çün irişdi yine hengām-ı şitā
Āh-ı ‘āşık gibi serd oldı hevā

2980. Ol maħalde şeh Selīm-i kāmran
Edrine tahtına dönderdi ‘inān

2981. Kıldı anda ‘izz ü devletle karar
Kışladı ol şehri içinde şehriyār

2982. Gönderüp bir gün Biyıklu’ya haber
Didi ey mīr-i dilir u nāmver

2983. Eyle Şāmdan soñra Bayburd’a vedā‘
Var Diyārbekr’e bī-ceng ü nizā‘

2984. Zabıt idüp ol kişveri sen hākīm ol
Leşker-i şark-ıla cenge kâ’im ol [107a]

2985. Çün ‘ināyet itdi ol Haydar-şifāt
Çıkdı tuğrā birle bir ‘ālī-berāt

2986. Çün Biyıklu’ya irişdi ol nişān
Āmid’e oldı şitāb-ıla revān

2987. Ol diyārı zabıt u ābād eyledi

- Pür-silâh u leşker ü zâd eyledi
2988. İstimâlet virdi Kürdistân'a hem
Eyledi hâtırların bî-gerd-i ğam
2989. Oldı tâbî' cümle Kürdistân aña
Qaldı şâh-ı sürhser hayrân aña
2990. Hem bu demde husrev u fermân-revâ
İtdi ol yirde Bıyıklu'ya 'aâ
2991. Kıymeti zibâ yigirmi kıt'a şîb
Cümlesi semmûr kürk-ile 'acîb
2992. Hem yigirmi çatma hil'at müntehab
Cümlesi anuñ vaşak kürkiyle hep
2993. Zerdivâ kaplu yigirmi zer benek
Atlas-ı çarh olmaz ana müşterek
2994. Çatma haftân yüz 'aded bî-postîn
Dağı üç yüz hil'at-ı fâhir güzîn
2995. Yidi yüz zibâ munaqqaş câmeler
Her biri 'âlî-behâ vü mu'teber
2996. Otuz altunlu kılıc hem yüz doğan
Yüz gümüşle tîğ-ı Mısrî zer-nişân
2997. Bunlar gele elli yük aqçe tamâm

Hâzır itdi pâdişâh-ı nîk-nâm

2998. Virdi altun başlu on altı ‘alem
Böyle fermân itdi şâh-ı pür-kerem

2999. Kime isterse vire sancaqları
Bağış ide ol hil‘at u sîm ü zeri [107b]

3000. Alalar dergâhdan şoñra berât
Bulalar hem hazretümden iltifât

3001. Hep bu mezkûr anı şultân-ı cihân
Anda gönderdi Bıyıklı’ya ‘ayân

3002. Çün Bıyıklı’ya irişdi bu ‘aṭâ
Yüz yire qodı idüp şâha du‘â

3003. Şaldı ol demde ulaqlar her yaña
İtdi Kürdistân’ı ser-cümle şalâ

3004. Geldi dîvânına yekser ol gürûh
Çıqdı ta‘zîm-ıla gösterdi şükûh

3005. Merḥabâ kıldı bu cem‘-ile tamâm
Rağbet itdi ol dilire ḥaş u ‘âm

3006. Şordı gördi bir gürûhı rû-be-rû
Bildi ol cem‘i kemâhî mû-be-mû

3007. Eyledi luṭf u ‘aṭâ ol nâmver

Her birine kendü miqdârı kadar

3008. Kimine sancağ kimine virdi şib
Çatma oldu kimine anda naşib
3009. Kimine dağı virüp tığ-ı sinân
Kimine oldu müyesser bozdoğan
3010. Şâh-ı Rûm' un bu 'açası bi' t-tamâm
Kısmet itdi anlara ey nîk-nâm
3011. Halk-ı Kürdistân' ı kıldı kâmrân
Hoş-dil oldu cümle Kürdistâniyân
3012. Girdiler yirlü yirine ol gürüh
Kaldı anda ol dilir-i pür-şükûh
3013. Pâdişâha 'arz idüp sancağları
Cümlenün geldi berâtı yekseri
3014. Gönderüp şâhiblerine ol dilir
Oldı Âmid kal'asında cây-gîr[108a]

DÂSTÂN-I KARAHÂN BÂ-BIYIKLU MEHEMMED PAŞA

3015. Diñle ey hikmet şenâsın rûzgâr
Gör ne söyler hâme-i ma'nî-güzâr
3016. Çün Bıyıklı Âmid'e girdi revân
Şâh-ı şarğa bu haber oldu 'ayân

3017. Ehl-i Kürdistân'a in'âm itdügi
İttifâk itmekde içdâm itdügi
3018. Şâyi' oldı şark içinde ser-be-ser
Viridi İsmâ'il'e bu kışsa keder
3019. Vehme düşdi kal'a-i Mardîn'den
Qaldı ol dem rāhat u temkînden
3020. Didi kim Mardîn olursa Rûm'a rām
Hâli Tebrîz'ün olur yekser tamām
3021. Ol Bıyıklu mîr-i İskender-şaşem
Ġaret eyler Mûşıl u Bağdād'ı hem
3022. Hânlarına didi kim ey serverân
Bu işün tedbîrini eyleñ beyân
3023. Didiler ey husrev-i mülk-i 'Acem
Qadrün efzûn eyleye Haq dem-be-dem
3024. Tâbi'üz cümlesinün fermānuña
Qā'ilüz hem aqluña iz'ānuña
3025. Didi İsmâ'il kim şimdi hele
Rûmi'ye şalmağ gerekdür zelzele
3026. İdelüm her yañadan cem'-i sipâh
Şöyle kim kılsun temâşâ mihr ü mah

3027. Bir dilîri aña serdâr idelüm
İstimâlet birle sâlâr idelüm
3028. Varsun ehl-i Rûm-ıla ceng eylesün
Ol gürûha Âmid'i teng eylesün[108b]
3029. Ustaçalıdan o demde bir emîr
Nâmına dirler Qaraĥân-ı dilîr
3030. Emr-i şâh-ıla olup serdâr-ı şark
Ol şerefle Ferĥadân'e çekdi fark
3031. Virdi şâh ol dem aña mâl ü sipâh
Şevket u ĥaşmetle kıldı rû-be-râh
3032. Şaldı âfet şarkıyân her menzile
İndi Bağdâd'a irişdi Mûşıl'a
3033. 'Azm-i Mardîn itdi andan ol peleng
Kıldı ehl-i Rûm ile âheng-i ceng
3034. Çün Bıyıklı oldu bu işden ĥabîr
Şâhı âgâh itdi andan ol dilîr
3035. Hem bu demde ĥazret-i Sulţân Selîm
Edrine taĥtında olurdı muĥîm
3036. Böyle emr itdi ki biñ yeñiçeri
Biñ de ĥapu ĥalkı hep meydân eri

3037. Anaṭoli'dan daḥı beş yüz süvār
Hep mübāriz pehlevān-ı nāmdār
3038. Anaṭolı ketḥüdāsiyla bular
Ḳoşulup ol mülke ideler sefer
3039. İtdi üç biñ Rūmi'ye baş anları
Bunlara gösterdi yoldaş anları
3040. Hem Ḳaraman'ıñ sipāhın bış ü kem
Ḳoşdı Ḳusrev nām paşaya o dem
3041. Gönderüp imdāda Āmid mülkine
Eyledi dāhil Bıyıḳlu silkine
3042. Ḳün bu leşker Āmid'e girdi 'ayān
Ṭuydı bu ḥāli Ḳaraḥān ol zamān
3043. Şāh-ı şarḳa bir ulak şaldı o dem
Didi kim ey ḥusrev-i ḥaydar-'alem [109a]
3044. Āmid'e imdād geldi bī-'aded
Kim gelen merdāne yoḳdur ḥaşr u ḥad
3045. Ol gürüha ben bu leşkerle 'ayān
Varalum ḳarşu budur ḥaḳḳ-beyān
3046. Sürḥserden şāh bir 'ālī-sipāh
Himmet itsün yoḳsa iş olur tebāh

3047. Çün bu sözden bahre aldı şâh-ı şark
Bir çeri cem' itdi hep pülâde ğark
3048. Leşker-i Tebriz ile ceş-i 'Irak
Fârs mülkinde dahı bi'l-ittifak
3049. İtdi cem'iyet sipâh-ı bî-hisâb
Hürrem oldı ol şeh-i zillet-me'âb
3050. Qorcuyân-ı hâş-idi cümle tamâm
İtdi bu bî-had sipâha inzimâm
3051. Virdi yardımcı Qarahân'a hemîn
Kendüsi Tebriz'de oldı mekîn
3052. İndi Bağdâd'a sipâh-ı bî-şümâr
Geçdi Müşil'dan o leşker seylvâr
3053. Çün Qarahân'a varup irişdi tîz
Sürhser cân buldı qopdı rüstağiz
3054. Çıqdı Mardîn'den sipâh-ı bî-şümâr
Geldi Âmid üzre ol cenge süvâr
3055. Çün Bıyıklu gördi düşmen tarzını
Hıfza âğâz itdi yevm ü merzini
3056. Bend olundı câ-be-câ der-vâzeler
Çıqdı leşkerden göge âvâzeler

3057. Çıkmadı şahrâya paşa ceng için
Cenge te'hîr itdi nâm u neng için
3058. Tîz ulaqlar şaldı dergâha o dem
Böyle 'arz itdi o mîr-i muhterem[109b]
3059. Kim bu dem bir leşker-i deryâ-mişâl
Geldi bu iklîmi itdi pây-mâl
3060. Bî-icâzet çıkmaduk ceng itmedük
Lâ-tekellûf cenge âheng itmedük
3061. Çün bu güftârı işitdi tâcdâr
Hâzır itdi rezm için niçe süvâr
3062. Biñ sipâhî biñ silâhdârı be-nâm
Her biri bir faris-i Rüstem gulâm
3063. Bâli Beg ile Sinân Paşa'yı şâh
Bunlara baş eyledi bî-iştibâh
3064. Âmid'e gönderdi sür'atle revân
Dağı şehre girmedi anlar hemân
3065. Oldılar vâkıf sipâh-ı sürhser
Turmayup menzillerinden göçdiler
3066. Göçdi bir kaç gün kesildi güft ü gü
Nâ-bedîd oldu gürûh-ı kîne-cû

3067. Didiler paşaya kim ey nāmdār
Leşker-i şarķ eyledi bizden firār
3068. Didi paşa kim o kavm-i kīne-ķāh
Bildi zāhir kim gelür Rūmī sipāh
3069. Karşu çıķdı Rūmī'ye ol nā-pesend
Bir kemīnden irgürür nā-geh güzend
3070. İmdi taķķīķ idelüm ol kavm-i şüm
Ķandadur aña ne yüzdendür hücüm
3071. Leşkerin cem' itdi paşa āķıbet
Çıķdı Āmidden o dem ejder-şıfat
3072. Ķaraköpri'den ki itdiler güzār
İtdi bir tedbīr o şadr-ı kāmķār
3073. Beş yüz adamla Nizāmü'd-dīn Beg'i
Baş idüp didi ki ey halkuñ begi [110a]
3074. Sen bu beş yüz adamuñ serdārı ol
Ķafleti ķo ādemüñ bīdārı ol
3075. Ķoşdı beş yüzün Ķasan Ağa'ya hem
Didi kim āmāde ol ey muķterem
3076. Hem Meķemmed nām aĶaya o dem
Virdi beş yüz adam-ıla bir 'alem

3077. Cüst ü cüya gönderüp bu leşkeri
Böyle yakîn itdi ammâ anları
3078. Didi kim varuñ bu şahrâ-yı görüñ
Çanda pinhân oldu a'dâyı görüñ
3079. Hep kemîngehdür bu vâdiler tamâm
Bî-haber gezmek hâzer hoşdur müdâm
3080. Husrev-i nâm-âver olsun der-kemîn
Bir kemînde olayum bende mekîn
3081. Ola kim fırsat gele baht el vire
Destimüz dâmân-ı a'dâya ire
3082. Düşmen-ile ceng iderse iktizâ
Şan'at-ile cenge eyleñ ibtidâ
3083. Öñine düşüp nezâketle hemân
Çekmege sa'y eyleñüz bunda hemân
3084. Ger gelürse ar dîgerden ol çeri
Anlara teng idelüm vâdîleri
3085. Olalum cümle kemînlerden 'ayân
İdelüm a'dâya gözlerden nihân
3086. Gitdi anlar çaldı bunlar çok zamân
Geldi nâ-gâhi Nizâmü'd-dîn revân

3087. Didi paşaya ki ey şîr-i dilîr
Araduğ vādîleri bālâ vü zîr
3088. Sürhşerden yoğ bu mülk içinde nām
Sû-be-sû gezdün bu şahrâyı tamām [110b]
3089. Bî-gümân itmiş firâr ol kavm-i şüm
Hep arandı küh u deşt ü merzbüm
3090. İtdi bu taqrîre paşa i timād
Gelmedin ol şâhib-i ictihad
3091. Bozdı pusuyı vü şehre girdi tîz
Bî-ğaber andan ki kopdı rüstağîz
3092. Ol Hüseyin ile Mehemmed nâgehân
Pusu var-iken Kızılbaş'da nihân
3093. Sürhşer üzre çıkarlar bî-ğaber
Hayme kurmuş bir çemende sürhşer
3094. At şalup çadır kılıçlar ehl-i Rüm
Gösterür ol gürüh üzere hücum
3095. Tîğ ururlar baş keserler bî-dirîğ
Yağdırurlar her taraftan tîr ü tîğ
3096. Ol dem eylerler ferâğânî süvâr
İki cânibden kopar bir gîrüdâr

3097. Ki çeker gâhî dönerler ehl-i Rûm
Gâh pülâd olur [Rûmî] gâh mûm
3098. Sürhserler ol dem eylerler gümân
Kim bu vâdîde ola Rûmî nihân
3099. Dârugîr içinde birkaç sürhser
Leşkerüñ alur kemîninden haber
3100. Vâkıf olur kim bozulmuş ol kemîn
Cünd-i Rûmîden tehî kalmış zemîn
3101. Bî-muḥâbâ at şalup hep sürhser
Yağdırurlar Rûmî'ye tîr ü teber
3102. Çün kemîngâh üzre kaçar Rûmiyân
Bulamazlar anda paşadan nişân
3103. 'Âkıbet leşker bulurlar inhizâm
Rûmiyân' uñ çarḥ ider kârın tamâm[111a]
3104. Âmid' üñ şuyın yüzüp geçen geçer
Geçmeyen şemşîr-i a'dâdan geçer
3105. Bunda ḥaylî Rûmi oldı nâ-bedîd
Hem Muḥammed'le Hüseyñ oldı şehîd
3106. paşa kim gürüh-ı sürhser
Ġaflet ile Rûmi'ye buldı zafer

3107. Āh idüp ol şaf-der-i Rüstem-nişân
Göçdüğine nâdim oldu ol zamân
3108. Cem' idüp ol demde cümle begleri
Didi kim ey rûzgâruñ begleri
3109. Çün bu nev'e döndi çarh-ı tîz-gerd
Göñlimüzce olmadı ceng ü neberd
3110. Pâdişâh sağ olsun ey Rûmî-sipâh
Sehl-i şüretdür kim itdi kîne-ñ'âh
3111. Şimdi oldur maşlahat kim bî-nifâk
İdelüm hâlâ sizünle ittifâk
3112. Şehrden taşra çıqup şimdi hemân
Karaköpri'ye olalum biz revân
3113. Ola kim a'dâ olup bizden hâbîr
Döneler idüp hevâ-yı dâr u gîr
3114. İdelüm anlarla bir güne meşâf
Kim ola tîğ-ile düşmen sîne-şâf
3115. Bunlar eylerken bu resme meşveret
Toldı 'askerle diyâr-ı memleket
3116. Geldi bir leşker kapuhalkı ile
Bâli Ağa vü Sinân Ağa bile

3117. Göçdi Âmid'den o dem paşa revân
Karaköpri üzre qondı nâgehân
3118. Bunda cem' oldı tamâmi leşkeri
Hep yaraq gördi neberd için çeri [111b]
3119. Gelmedi meydâna âhir ol gürûh
Qoçışarı üzre qondı kûh kûh
3120. Didi paşa kim bu mel'unı gurûr
'Aql-ı dâniş merkezinden itdi dûr
3121. Kendü zu'm-ı fâsidence bed-gümân
Bir hüner itdüm şanur şimdi 'ayân
3122. Köpriden göçdi sipâh-ı Rûmiyân
Beş konaqda çü şafaq irdi hemân
3123. Gördiler qutmuş sipâh-ı sürhşer
Qondılar anlarda ammâ tâ seher
3124. İki cânibden qaravul gezdi hep
Beklediler birbirin tâ hadd-i şeb

MUHAREBE-KERDEN-İ BIYIQLU MEHEMMED PAŞA BÂ-QARAĦÂN

3125. Bir seher kim husrev-i Rûmî-sipâh
İtdi şah-ı jengbârı rû-be-râh
3126. Cünbiş itdi iki baqr-ı bî-qerân

Açdı ol deşte iki seyl-i revān

3127. ıoldı gūn-a-gūn ‘alemden deřt ũ kūh
Her kemīnden ıđdı bir ‘ālī-gūrūh
3128. ıabl u kūs-ıla dūhūl řavtı hemān
Virdi mařşer hāy u hūyından niřān
3129. Girdi meydāna Bıyıklu hem-ū Sām
şaf şaf itdi leşkerin virdi niřām
3130. ıurdılar şağında ebnā-yı sipāh
Anağolı ‘asker iledür penāh
3131. Bunlaruń řađında rūz-ı dār u gīr
 ıurđı Hūsev nām pařa-yı dilīr
3132. ıurđı anuńla ıaraman leřkeri
şolına ıurđı silađdār-ı çeri [112a]
3133. Anlaruń gedi ıarıcın řolına
Sedd olup ıurđı ‘adūnuń yolına
3134. Kendi girdi şalbe ol bebr-i beyān
 ōnine yeńiçeri ıurđı ‘ayān
3135. Anlaruń her cānibin aldı ‘azab
 ıoplar yir yir dizildi ıurđı hep
3136. ‘Askerūń ardında ađrık oldu sed

- Rūmiyâne ađrık oldu bir sened
3137. Ol cihānuñ leşker-ārā şaf-deri
Böyle tertib itdi anda leşkeri
3138. Hem bu cānibden dağı şarka sipāh
Elde tiğ ü dillerinde şāh şāh
3139. Geldiler meydāna mānend-i peleng
'Askeri çekdi arāhān bī-direng
3140. urciyān-ı hāş-ı şehden bir gürüh
Naşb olup şafında gösterdi şüküh
3141. Bir gürühün dağı aldı şolına
Başş başş itdi anı her ulına
3142. Anlaruñ şağında şolında 'ayān
urciyān-ı 'ām tırdı hem-'inān
3143. Meymene ehl-i 'Irā'a oldu cāy
Meysere Tebriz yana düşdi pāy
3144. Durdı çün bu resm-ile şarka sipāh
Oldı me'vā-yı arāhān albgāh
3145. Leşker-i Bađdād'ı tırmış hān ile
Gör Mehemmed Beg livās-iyle bile
3146. Her birisi oldılar anda hemīn

- Kendüler leşkerler iledür kemîn
3147. Çün müretteb oldılar alaylar
Çarhacıdan kopdı hüy u häylar[112b]
3148. Ağıdı tiğ evvel niyâmından revân
Cânlara kaçdı itdi toğruldı sinân
3149. Gürz baş kaldırdı şemşir urdı dem
Her sipeh-sâlârı gösterdi ‘alem
3150. Oldı fındıklar tüfenklerden nişâr
Eyledi ceng-i ‘adūyı tārūmâr
3151. Toplardan şâ‘iқа oldı bedid
Kıldılar her birisi şavt-ı şedid
3152. Velvele şaldı cihāna tabl u kūs
Çehre-i a‘dāyı itdi senderūs
3153. Cevşeni çāk itdi tır-i dide-düz
Tenleri yandurdu zer‘-i sine-süz
3154. Kana boyandı erenler peykeri
Er düşürdü toprağa yeñiçeri
3155. Şaf şafa karışdı vü kopdı giriv
Ol girivün şavletinden kaçdı div
3156. Germ idüp ol bezm-i rezmi Rūmiyân

Döndiler bir gūne bezmi Rūmiyān

3157. Ḳanı bāde kelleyi cām itdiler
 Mest olup bīgāne iḳdām itdiler
3158. Tā seherden şāma dek oldu neberd
 Ḳalb-i ḥaşmı itdiler pür-zaḥm u derd
3159. Şām giydi çün şafaḳdan pīrehen
 Oldı encüm āsmānda encümen
3160. Ol zamānda bir Naşūḥ adlu dilīr
 Öñine çıḳdı Ḳaraḥān’uñ çü şīr
3161. Aña bir nīze ḥavāle eyledi
 Cānını tenden izāle eyledi
3162. Yıḳdı atından Ḳaraḥān’ı o dem
 Kellesin kesdi çeküp tiḡ-ı dü-dem [113a]
3163. Vardı paşaya nümāyān eyledi
 Atı ayaḡında ḡalṭān eyledi
3164. Didi kim a’dā-yı dīnūñ māh sāl
 Kellesi hep böyle olsun pāy-māl
3165. Ṭutdı yekser sürḥser rāh-ı firār
 Bād-ı şarşardan bozuldı lālezār
3166. Bindi ardından o dem Rūmī-sipāh

- Baş kesüp kan dökdiler tā şubḡāh
3167. Ol gün ol gice kıtāl oldu müdām
Geldi iqbāl aldı devlet intikām
3168. Çün tūlū' itdi ufūḡdan şubḡāh
Gördiler anda 'ayān Rūmī-sipāh
3169. Kelleden günbed dizilmiş bī-şümār
Tāc-ıla şahrālar olmuş kūhsār
3170. Rūmiyāne düşdi bī-pāyān esīr
Ol ḡanīmetden ḡanī oldu faḡīr
3171. Bārgāh u baḡt u raḡt u āletin
Māl u genc ü ḡānedān u 'avretin
3172. Bī-nihāye esb-i tāzī vü şütür
Ordugāh-ı Rūmiyān'ı itdi pür
3173. Daḡı gūn-a-gūn ḡumāş u sīm ü zer
La'l ü yāḡūt ile envā'-ı güher
3174. Aldı 'asker cümlesinden bi't-tamām
Mal u gence baḡmaz oldu ḡāş u 'ām
3175. Server-i ḡāzī vezīr-i nāmdār
Eyledi ol gün o maḡtelde ḡarār
3176. Kelle cem' idüp getürdi her gürūh

- Oldı şahrâ başlar-ıla küh küh
3177. Cem' olundı düşmenün sancaqları
Hep yığıldı bir yire bayraqları [113b]
3178. Çünkü bu eşyâyı mevcüd itdiler
Cümle on biñ kelle ma'düd itdiler
3179. Tizeye koyup Karañân'ın başın
Cümleye yaş itdiler anuñ başın
3180. İtdiler sancaqların hep ser-nigün
Tabl u kûsa urdılar zañm-ı derün
3181. Dañı gün-a-gün metâ'-ı bî-ñisâb
Hep sezâver der-i devlet-i me'âb
3182. Bir niçe beglerle irsâl itdiler
Dergeh-i sulţâna işâl itdiler
3183. Şâd u ħandan oldı andan şehriyâr
Leşkere kıldı du'â-yı bî-şümâr
3184. Ol Karañân[dur] o merd-i naşûñ
Buldı miftâñ-ı şecâ'atden fütûñ
3185. Sancağ iñsân itdi şâñ-ı ser-firâz
Buldı aqrânı içinde imtiyâz
3186. Çün bu fetñi itdi paşa-yı cihân

- Ḳal'a-i Mardīn'e döndürdi 'inān
3187. Ol sipāh-ıla vezīr-i nāmdār
Geldi Mardīn Ḳal'asın itdi ḥiṣār
3188. Tīg u tīr u top urup bir ḳaç zamān
Ṭaş-ıla ḳarṣu duruṣdı pehlevān
3189. İtdi leṣker toḳuz ay anı ḥiṣār
Āḥir alındı o ḥiṣn-ı üstüvār
3190. Ḳal'a-i Mardīn'e ṭoldı Rūmiyān
Feth-nāme ṣāha 'arz oldı revān
3191. Çünki Mardīn'i muṣaḥḥar eyledi
Yine muṣaffer eyledi
3192. Mūsıl'ı aldı vü gönderdi sipāh
Aldı Rūhā'yı daḥı ol kīne-ḥ'āh[114a]
3193. Biryecük Ḥarpūt u Çermük bi't-tamām
Hep muṣaḥḥar oldı buldı intizām
3194. Ergānī Pālū alındı ḥarb-ıla
Dutdı Sincār ü Telāfer ḍarb-ıla
3195. Rūm'a ilḥaḳ eyledi cemm ü ğafir
Taviğ u Kelküdü'i aldı ol dilir
3196. Sürdi Bağdād'a Ḳızılbaş'ı tamām

- Ol diyârı âhîr itdi Rûm'a râm
3197. Çün işitdi bu fütûhı pâdişâh
Hoş tefe'ül itdi ol zıll-ı İlâh
3198. Didi teşhîr olmağa baña cihân
Bu fütûhâtuñ peyâmıdur nişân
3199. Pes bu günden şoñra bir bendem be-nâm
Alur İsmâ'îl vü şarqın bi't-tamâm
3200. Qanqı bendüm aña olsa kîne-ğ'âh
Târumâr eyler anı bî-iştibâh
3201. Vâkı'â bir müddet itdükde mürûr
Eyledi bu sözlerûñ 'aynı zuhûr

MURÂSELE-KERDEN-İ ŞÂH İSMÂ'İL BE-SULTÂN-I MIŞR

3202. Dîñle ey seyyâh-ı mülk-i şarq u şâm
Gör işitdün mi bu resme bir peyâm
3203. Çün Qarahân u sipâh ehl-i şarqa
Oldılar Rûmî elinden qana ğarq
3204. Bu şikestün şâha vardı kışşası
Şâhuñ efzûn oldu derd ü ğuşşası
3205. Didi âh ü vâh-ıla ol dem hemân
Devleti döndi Qızılbaş'ın 'ayân

3206. Bildirüp hâli yine a'yânına
Yazdı bir nâme Mısr sultânına [114b]
3207. K'ey Harem sultânı âgâh ol ki Rûm
Ġâlib oldu yine gösterdi hücum
3208. Yine bir sâlârumı kahr itdiler
Lezzet-i dehri baña zehr itdiler
3209. Sürhser nesli kesildi bi't-tamâm
Nişfi şarkuñ Rûm oldu inzimâm
3210. Sehl kıldı bizde yara vü şükûh
İşbu mülki âhir alur ol gürûh
3211. Ger çıka birkez dağı Sultân Selim
Feth idüp şarkı beni eyler 'adim
3212. İmdi ey sultân-ı Mısr-ı Kâhire
Mâlik-i iqbâl u baht-ı bâhire
3213. Bundan aqdem olunan 'ahd u vifâk
Var-ise hâtırdâ ger ol ittifâk
3214. Vaqtidür ol 'ahde eylerseñ vefâ
Hâzır olsun nevbet senüñdür serverâ¹⁵⁷
3215. Mülk-i Tebriz'i alursa Rûmiyân

¹⁵⁷ Bu mısradâ vezin aksamaktadır.

- Döndürürler hıttā-ı şāha ‘inān
3216. Çün bu söz sulṭāna irdi bī-direng
‘Ālem oldu ser-be-ser başına teng
3217. Hükmini gör Rüm’dan Mıṣr’a o dem
Geldi bir cāsūs u böyle urdı dem
3218. Didi kim sulṭān-ı Rüm ol pür-şüküh
Her tarafından dirdi leşker küh küh
3219. Likin ol kendü sefer itmez ‘ayān
Bir vezīrin ḥāzır itmiş bī-gümān
3220. Ol vezīr ile sipāh-ı bī-şümār
İdecekdür cānib-i şarḫa güzār
3221. Bu ḥaberden Ḳanşu oldu ğuşşanāk
Oldı ol dem ḥāṭırı pür vehm ü nāk [115a]
3222. Da‘vet itdi beglerin sulṭān-ı Mıṣr
Bir yire cem‘ oldılar a‘yān-ı Mıṣr
3223. İtdi ol demde divīd-dāre ḥıṭāb
K’ey vezīr-i ‘āḳıl u dāniş me‘āb
3224. Ḥān Selīm ol ḥusrev-i ‘ālem-penāh
Rüm’da ḳılmış yine cem‘-i sipāh
3225. Bir vezīrān eylemiş serdār aña

- Memleketden kendi olmazmış cüdâ
3226. Geçmemiş deryâyı ammâ ol henüz
Bilmezin âhir ne söyler bu rümüz
3227. Didiler begler eyâ sulţân-ı dîn
Rûm'dan niçün olursız vehm-gîn
3228. Çerkese kaçd eyler-ise Hân Selîm
Eyleriz anuñla biz ceng-i 'azîm
3229. Ol bilür hüd Rûm u Şâm'ıñ kışşasın
Şâm'dan Rûm'ı alupdur hişşesin
3230. Rûm'a bir iş idelüm kim ehl-i Şâm
Tâ kıyâmet söyleye anı müdâm
3231. Çün bu sözler girdi sulţân mağzına
Aldı bir sâ'at şaķalın aғzına
3232. Bir zamân fikr eyleyüp virdi cevâb
K'ey divîd-dâr-ı emîr-i şeyh ü şâb
3233. Siz Selîm'i bilmemişsüz âşikâr
Haydar-ı şânîdür ol düldül-süvâr
3234. Ğayrı şâha eylemeñ anı kıyâs
Yoқdur anda kimseden vehm ü hirâs
3235. Tıfl iken dağı o merd-i şîr-zâd

Eylemişdür bir niçe fetḥ ü cihād

3236. Leşker-i Gürci sipāh-ı sürḥser
Şavletinden oldılar zīr ü zeber [115b]
3237. Atasından tāc u taḥtı aldı hem
Mülk-i şarḩa çekdi ḩaşmetle ‘alem
3238. Tārumār itdi sipāh u leşkerin
Kesmedi ancaḩ meger şāhuñ serin
3239. Aldı Āzerbāycān’ı bī-ta‘ab
Āmid u Mardīn o şāhuñ oldı hep
3240. Şāh İsmā‘īl virdi dādını
Mülk-i şarḩuñ yaḩdı hep bünyādını
3241. Şāhlandı şimdi da‘vāsı anuñ
Yoḩdur andan ğayrı sevdāsı anuñ
3242. Leşkeri deryāyı geçdi bī-gümān
Yoḩ ‘aceb ger Şām’a döndürse ‘inān
3243. Fetḩ-i iklīme muvaffaḩdur bu merd
Böyle merd ile ne mümkindür neberd
3244. İmdi oldur çāre kim āl idevüz
Āl ile a‘dāyı pā-māl idevüz
3245. Hep bu begler emr sulṩānuñ didi

Ḳudret ü taḳdîr Yezdân'uñ didi

3246. Didi sulṭân kim muḳaddem biz hemân
Semt-i Şâm'a olalum şimdi revân

3247. Gidelüm andan Ḥaleb şehrine tîz
Ḳopmadın bu mülk içinde rüstaḥîz

3248. Ger çeküp leşker gelürse ol vezîr
Luṭf-ile men' idelüm bî-dâr u gîr

3249. Men' olunmazsa müdarâ birle ger
Ḥâzır olsun soñra şâh-ı sürḥser

3250. Ceng ile çeksün bu mülke anı Şâm
Ol 'aḳîbüñden hücum itsün müdâm

3251. Rüm'a çeksün Ḥaydarođlı leşkerin
Kendüye hem râm itsün beglerin [116a]

3252. Ol diyâruñ cümle ḥalḳı bî-ḥilâf
Muntazırdur şâha itmez iḥtilâf

3253. Ehl-i Rüm anuñ mürîdidür tamâm
Şâh diyüp âh iderler ḥaş u 'âm

3254. Şâbit olmuşdur bu da'vâ böyledür
Ehl-i Rüm'uñ şâha meyli şöyledir

3255. Ger hemân Tebrîz'e 'azm eylerse Rüm

Biz Haleb'de olsağ ol itmez hücum

3256. Böyle olsa husrev-i fermān-revā
Bi'z-zarūre gösterür şulha rızā

3257. Şulh ider şāh-ı 'Acem'le şāh-ı Rūm
Ben tavassuğ eylerin budur rūsūm

3258. Bir müdarādur bu şūret yoğsa Rūm
Nice mümkindür k'ola zūr-ıla mūm

3259. Mısr sulţānı bu taqriri tamām
İdicek taḥsīn didi hep ḥāş u 'ām

3260. Bu cevāb-ıla dönüp gitdi resūl
Ḥāzır oldı şāh-ı şarkā bü'l-füzūl

3261. Çünkü sulţān itdi bu kaşdın revān
Her yaña peyk ü berid oldı devān

3262. Virdi Mısr'ıñ server ü ser-leşkerin
Aña ilḥāk itdi Şām'ıñ leşkerin

3263. Bir çeri cem' itdi Ğavrī kim zemīn
Şıķletinden eyledi āh u enīn

3264. Cümlesi hep fāris u tāzī-süvār
Cümlesi hep cündi vü nīze-güzār

3265. Çıkdı Kaşu şevket u iclāl ile

Şâm'a geldi devlet ü ikbâl-ıla

3266. Geldi şöhretle Dımışk'a ol emîr
Şâh-ı Rûmî olmadı bundan habîr [116b]

RESÛL-FİRİSTÂDEN-İ SULTÂN SELİM BE-SULTÂN-I MIŞR

3267. Kışşadan gâfil Selim-i nâmver
Böyle tedbîr itdi ol şâhib-hüner
3268. Göndere sultân-ı Mısr'a bir resûl
Göre eyler mi temennâsın kabûl
3269. Eyleye bir yüzden anı imtihân
Fâş ola gönlündeki râz-ı nihân
3270. Pes bu tedbîr üzre emr itdi hemân
Hâzır oldı iki merd-i kârdân
3271. Eyledi ta'yîn iki âzâdeyi
Karaca Paşa ü Zeyrek-zâde'yi
3272. Fi'l-ḥaḳîka bu iki şahş-ı güzîn
'Aql-ıla olmışlar-idi bî-ḳarîn
3273. Elçi oldı Mısr'a bunlar emr-ile
Daḳı hem gönderdi anlarla bile
3274. Mülk-i Rûm' uñ her metâ'inden revân
Resm ü ḳânûn üzre niçe armağân

3275. Bir muḥabbet-nāme taḥrīr itdi şāh
Oldı mazmūnına ḳāşidler güvāh
3276. K'ey Ḥarem sultānı şāh-ı hūşmend
Dāver-i Yūsuf-serīr ü ser-bülend
3277. Ola ma'lūm-ı şerīfūn kim benüm
Böyle tedbīr itdi re'y-i rüşenüm
3278. Eyleyem himmetle şarḳa bir ğazā
Şāhına şemşīr-ile idem cezā
3279. Ḥod bilürsiz siz anuñ aḫvālını
Naḳl u şerḥ itmek ne lāzım ḫālını
3280. Cümleden bī-dīn ü bī-mezhebdür ol
Küfre kāfirden daḫı aḳrebdür ol [117a]
3281. Ol virelden rafz ü ilḫāda revāc
Rūzgārı eyledi fāsīd mizāc
3282. Çoḳ cefālar ḳıldı ehl-i sūnnete
Beñzemez ol fitnede bir millete
3283. Bu ḫalālet yolına başmış ḳadem
Şāhlıḳ da'vāsın eyler dem-be-dem
3284. Sen Mışr sultānısın ben şāh-ı Rüm
Ḥaḳḳ'a baḳılsa bizimdür merzbüm

3285. Kimdür İsmâ'îl bin Hâyder ki şark
Ola şemşîrinden anuñ qana ğark
3286. Bizlerüñ ta'zimin idrâk itmeye
Benden ü senden daħı bāk itmeye
3287. Ol vilâyet ehli ey kişver-penâh
Bizi vü sizi tütupdur dâd-h'âh
3288. Ben hele bir kez idüp aña sefer
Eyledüm cem'iyetin zir ü zeber
3289. Yine hâlâ dîne olup destgâh
Hâzır itdüm anuñ için bir sipâh
3290. Sen ki 'aşr içinde raħmet kânısun
Himmet eyle kim Harem sulţânısun
3291. Hâzretüñden istemem mâl ü sipâh
Bir du'âdur maqşudum ey nîk-h'âh
3292. Himmet eyle ğayret-i İslâm için
Ğayret eyle bunda nîgü nâm için
3293. Ger baña tevfiq olursa reh-nümün
Sürhşerden gösterem deryâ-yı hün
3294. Oldı nâme çün bu vech-ile tamâm
Eylediler anı miskiyyü'l-hitâm

3295. Oldı kâşidler o dem yola revân
Şâm'dan çıkmışdı Qanşu ol zamân[117b]
3296. Çün Haleb şehrinde gösterdi nüzül
Vardı tahtın öpdi ol iki rüsül
3297. Şundılar ol nâmeyi anda aña
İtdiler sonra du'a ile şenâ
3298. Hem ağızdan didiler kim serverâ
Şâh-ı Rûm itdi yine kâşd-ı gâzâ
3299. Himmet isterler cenâbuñdan bugün
Feyz umarlar âfitâbuñdan bugün
3300. Qanşu'nuñ ma'lûmı oldı çün haber
Nâmeyi gözden geçürdi muhtaşar
3301. İtmedi elçilere çok i'tibâr
Ba'zını remz-ile itdi aşikâr
3302. Ne icâzet virdi ne hüd ne cevâb
Ne telaţţuf zâhir itdi ne 'itâb

LEŞKER-KEŞİDEN-İ SİNÂN PAŞA BE-CÂNİB-İ ŞARQ

3303. Diñle bu destânı ey rüşen-zamîr
Kim ne tavır-ıla yürür şâh u vezîr

3304. Böyle fikr itdi Selim-i ser-firāz
Ol ferāset ma'deni ol genc-i rāz
3305. Didi şarka ben gidersem āşikār
Şeh yine bir cānibe eyler firār
3306. İmdi çıksun bir vezirüm evvelā
Bī-'aded leşkerle gitsün ol yaña
3307. Yürisün Bağdād diyüp ol vezir
Erdebiloğlı olur bundan habir
3308. Bī-tekellüf karşılar serdārı ol
Dönmeyüp lâ-büd ider peykārı ol
3309. Çıkmadın ser-ḥadd-i mülkünden sipāh
Ḥufyeten ben daḥı olam rü-be-rāh[118a]
3310. İrişem sür'atle Rūmī leşkere
Ḳarışam andan nihānī 'askere
3311. Leşkerümle ceng iderse şāh-ı şark
Bende ḡafletle çıkam mānend-i berḳ
3312. Pes bu fikr-ile Sinān Paşa'yı şāh
Eyledi serdār ü virdi çok sipāh
3313. Geçdi deryādan vezir-i nāmver
Yürüdi Bağdād'a ol çapük-süvār

3314. Çıkmadın Rûmî memâlikden sipâh
Geçdi deryâyı Selîm-i dîn-penâh
3315. Yüridi sür'atle ol bebr-i beyân
Geldi Elbistân'a çıkdı yek-'inân
3316. Hem bu menzilde şâhenşâh-ı cihân
Girdi leşker içre düşmenden nihân
3317. İstima' itdi ki sulţân âşikâr
Hod Haleb şehrinde tutmuşdı karar
3318. Bildi taḥkik itdi kim Şâm'ı sipâh
Hep Haleb şehrindeür bî-iştibâh
3319. Lîk sulţân bî-ḥaber kim şâh-ı Rûm
Kendüsi bi'z-zât göstermiş hücum
3320. Çünkü Ğavrî aldı paşadan ḥaber
Vehme düşdi kim ne yüzdendür sefer
3321. Geldi sulţâna bu demde bir süvâr
Ol Malâṭıyye beginden âşikâr
3322. Kim bu dem Rum' uñ sipâhı bî-gümân
Girdi mülk-i şâha döndürdi 'inân
3323. Çok sefine düzdiler bî-iḥtilâf
Geçmek isterler Fırât'ı bî-ḥilâf

3324. Köpriye bağlar düzüp zencir ile
Geçmek isterler şuyı tedbir ile[118b]

İLÇİ-FİRİSTÄDEN-İ SULTÂN ĞAVRİ BÂ-SULTÂN SELİM

3325. İrdi çün sultân-ı Mısr'a bu peyâm
Kıldı def-i fitneye içdâ-ı tām

3326. İstedi kâşidlerin Rüm'ün o dem
Anları luğf-ile kıldı muhterem

3327. Hem bir elçi düzdi bir mektüb ile
Aña ta'līm itdi bu üslüb ile

3328. Elçi-i sultân ki bir kâdî idi
Kânşu'nuñ her hükmine râzî idi

3329. Didi Kânşu aña kim serdâra var
Kıl şenâ gevherlerin bizden nişâr

3330. Şâh-ı Rüm'a varmağa al ruğşatı
Ger virürse eyle andan sür'atı

3331. Dergeh-i sultân-ı Rüm'a ol revân
Çünkü manzûruñ ola ol âsitân

3332. Sür yüzüñ sultâna eyle âferîn
Şoñra takrîr it ki ey dârâ-yı dîn

3333. Mısr sultânı ki Kânşu'dur be-nām

Şāh dergāhına ‘arz itdi selām

3334. İstimā‘ itmiş ki yine pādīşāh
Şark’a çekmiş gün gibi hayl u sipāh
3335. İmdi ben muhliş ki bir pīrüm ‘ayān
Sāl-hūrde şeyh ü bābā-yı cihān
3336. Şāh ata dirse baña zī-iftihār
Ger beni lālā oğur zī-i‘tibār
3337. Luṭf u ihsān itmiş ol devletlü şāh
Bizleri bilsün muḥabbet nīk-h‘āh
3338. Şāh İsmā‘il bir Nemrūd idi
Dīn anuñ devrinde ḥod nā-būd idi[119a]
3339. Anı şahbā-yı ğurūr itmişdi mest
Ḥaḫ bu kim ḥod-bīn idi ol ḥod-perest
3340. Aña bildirün varup mikdāruñı
Bozduñ ol bed-gevherün bāzārını
3341. Ḳuvvetünle aña itdün ğuş-māl
‘Acb u da‘vā itmez oldı ḫaldı lāl
3342. Bildi taḫḫiḫ irdi kim Dārā-yı Rüm
Kūh pülādı ider bir demde mūm
3343. İmdi senden bir murādum var hemīn

Cürmini 'afv it anuñ ey şāh-ı dīn

3344. Sürme Rūmī leşkeri ol kişvere
Hıyfitme Hıydaroğlı hıydarā
3345. Ol diyāri kim anuñ başdı 'ayān
Saña teslīm idelüm ey Cem-nişān
3346. Girü fermān it ki dönsünler sipāh
İtme bünyādın o iqlīmüñ tebāh
3347. Kāşid-i kādī yola 'azm eyledi
Mülk-i Rūm'a niyyet ü cezm eyledi
3348. Geldi serdāra irişdi bir seher
Virdi Ğavrī'nüñ kelāmından haber
3349. Didi paşa aña ey kādī resül
Kışşayı uzatma kütāh oldı yol
3350. Rūm'a varma kim Selīm-i ser-bülend
Riş-ħand ider siziñle riş-ħand
3351. Şāha fi'l-ħāl anı 'arz itdi vezīr
Mācerādan şāh-ı Rūm oldı ħabīr
3352. Nāmesi oķındı sulţānuñ revān
Dinledi anı ħudāvend-i cihān
3353. Nāmenüñ virdi cevābın kāşide

Didi hey hey bağ bu fikr-i fāsıde [119b]

3354. Böyle mi olur ricā vü iltimās
Kim çeke şāha sipāhı bī-ķıyās
3355. Eyleye varup Haleb şehrin mekān
Cündiyān-ı Mışr ile cevlān-künān
3356. Bundan ağdem Şāh İsmā'ıl ile
Söyleşe mektüb u ilçiyile bile
3357. Aña bi'at eyleyüp ol şeyh-i dāl
Olalar bu yolda hem-rāh-ı dālāl
3358. Şimdi hıle semtine idüp sülük
Göstere bir tarz ile tavr-ı mülük
3359. Zann ider kim hālī ma'lūm olmaya
Hātırumda naķşı mersūm olmaya
3360. Şulh idi sultān-ı Mışr'a çün murād
Mesnedinden itse olmaz mıydı dād
3361. Didi ķāşid ey şehen-şāh-ı cihān
Cümle gerçekdür sözüñ illā hemān
3362. Gelmedi hergiz bize andan resül
Bulmadı bizden aña bir söz vuşul
3363. Aşlı yokdur bu söz olmuş iftirā
Bī-ħaberdür Ķanışu Ğavrī şehā

3364. Çün bu ħali kâdî inkâr eyledi
Turdı inkârında ısrâr eyledi
3365. Pâdişâh emr itdi kâdî'askere
Geldi kâdî hâzır oldı maĥzara
3366. Oldı bu da'vâda sulţâna vekîl
Hem taleb kıldı bu ma'nâya delîl
3367. Didi bu da'vânuñ aşlın söyleñüz
Şâhid-i 'âdille işbât eyleñüz
3368. Geldi bir kaç müslimin maĥzara
Didiler meclisde kâdî'askere [120a]
3369. Kim Kızılbaş-ile sulţân bî-ĥilâf
İttifâk itdi ne lâzım ihţilâf
3370. 'İlmimiz irdi yakĥn itdün yakĥn
Bâķi fermân şer'-i pâküñdür hemîn
3371. Çün bu da'vâ işbât oldı şer' ile
Ĥikmeti aşlı bilindi fer' ile
3372. Didi ol demde şeh-i 'âlî-cenâb
Olmışuz biz tâbî'-i ehl-i kitâb
3373. Böyle bir kavmüñ ki ola bî-cidâl
Sünnet ü icmâ' ile katli ĥelâl

3374. Küfr olur aña himāyet eylemek
'Arz u nāmūs şiyānet eylemek
3375. Gerçi Kaşu nām-ile meşhürdur
Şāh-ı şarka bende-i fermāndur
3376. Çün mürīd olmuş aña ol şeyh-i dāl
Vācib oldı evvel anuñla kıtāl
3377. Ben ğazā kaşdına olmuşken süvār
Kaşu Ğavrī yoluma dökdü hār
3378. İmdi aña eyledüm 'atf-ı 'inān
Kaşu hāzır olsun vaqtine hemān
3379. Mülk-i Mısr'a fitne vü ğavĝā şalam
Hem elinden Yūsuf uñ tahtın alam
3380. Çün virildi ilçiyeye böyle cevāb
Ol maħalde nāgehān bī-irtiyāb
3381. Pādişahuñ oldı esrārı 'ayān
Anda olduĝı duyuldu bī-gümān
3382. Kim bu leşker içredür ol şīr-i ner
Hod Malātın hākimi aldı haber
3383. Kaşuyı itdi bu ma'nādan habīr
Çünkü tıydu anı ol rüşen-zamīr[120b]

3384. İlçiyân-ı Rûm' uñ ardınca hemân
Bir niçe şâmî-süvâr oldı revân
3385. Didi varuñ döndürüñ ilçileri
Habs olınsun bunda anlar yekseri
3386. Yitmediler hâşılı kâşidlere
Girü ric'at itdiler fâsidlere
3387. Qanşu âğâz itdi leşker cem'ine
Qoymadı gayrı kelâmı sem'ine
3388. Bu tarafdan ol iki Rûm'ı resül
Buldılar dergâh-ı a'lâya vüsül
3389. Pâdişâha kıldılar 'arz-ı du'â
Didiler kim böyle oldı mâcerâ
3390. İtmedi Qanşu dîn-i nâ-pâk zât
Nâme-i sulţâna hergiz iltifât
3391. Râfîzîdür şübhesiz ol bed-sirişt
Şâdır olsa n'ola andan fi'l-i zîşt
3392. Dîñleyüp kâşidleri Sulţân Selîm
Ġavri'ye itdi o dem hışm-ı 'azîm

MUHÂREBE-KERDEN-İ SULTÂN SELİM BE-ĠAVRİ DER-MERC-İ DABIQ

3393. Çünkü taḥkīk itdi Kaṣu kıṣṣayı
Aldı şahuñ sözlerinden ḥiṣseyi
3394. ‘Asker-ile konda Merc-i Dabık’a
Tazelendi ğayz u buĝz-ı sâbıka
3395. Tutdı sulṭân kulları şahrâ yüzün
Göge şavurdu şabâ şahrâ yüzün
3396. Geldi bî-pâyân bedev’atlu ‘Arab
Her biri zu‘mınca bir şâhib-neseb
3397. İrdi çün Sulṭân Selim’e bu haber
Bozdı köprisün Fırât’uñ nâmver [121a]
3398. Ârzü itdi Haleb şehrin o dem
Sürḥserden fâriğ oldu lâ-cerem
3399. Düşdi Mısr u Şâm sevdâsına şâh
Şâh ‘azm itdi hemân Rûmî-sipâh
3400. Ceyş-i nuşretle gelüp ol muhterem
Aldı bir şehrin anuñ evvel kadem
3401. Müştarekdür mülkde Şâm ile ol
Kim Malâtıyye dinür nâm ile ol
3402. Virdi sancağ bir bege ol şehri şâh
Nâmına dirler Ḥasan bî-iştibâh

3403. Çün bu mülke mälîk oldı ol ferîd
Çal'alardan ser-be-ser geldi kilîd
3404. Tâbi' oldı şehriyâre çok hîşâr
Her hîşâra girdi Rûmî'den süvâr
3405. 'Ayn-tâb' uñ hâkimi şaldı berîd
Şehri teslîm itdi vü şundı kilîd
3406. Bir bege virdi o şehri şehriyâr
Kim aña diler Naşûh-ı nâmdâr
3407. Şâhdan öñdin iki menzil tamâm
Bursa' nuñ sancağ begisi Çoçi nâm
3408. Hem dağı Yümretek'e Ferhâd Beg
Ol iki ceng-âzmâlar müşterek
3409. Oldılar bunlar çaravul bî-gümân
Şehden evvel düşdiler yola revân
3410. Dağve-i kübrâda ol gün nâgehân
Bir bölük Şâmî süvâr oldı 'ayân
3411. Rûmiyâna irişüp ceng itdiler
Fitne vü âşûba âheng itdiler
3412. Çoçi Beg âdemlerinden bir süvâr
Tutdı bir dil cengde merdânevâr [121b]

3413. Ḳoçi Beg söyletdi anda ol dili
 Ma‘ni-i taḥḳiküñ oldu vâşılı
3414. Didi bu ‘asker sipâh-ı şâmdâr
 Bunlaruñ sâlârı şâhib-nâmdâr
3415. Cümleden anuñ biridür Ḳayr Bay
 Dâver-i şeh-r-i Ḳaleb ol nîk-rây
3416. Ḳâkim-i Şâm u Ṭirabulis bile
 Ḳâkim-i Ḳums ü Ḳamâ ol ceyš-ile
3417. ‘Abd-i Rezzâḳ u Melik Arslan daḫı
 Ya‘ni cümle ehl-i Türkistân daḫı
3418. Gelmedi sulṫân u sulṫân ḳulları
 Bundadur amma ki Şâm’uñ ‘askeri
3419. Lîk fikri anlaruñ şeb-ḫündür
 Ol gürühuñ kârı diger-gündür
3420. Ol dili dergâha gönderdi hemân
 Oldı bu ma‘nâya ol dil tercemân
3421. Aldı dilden çünki şâhenşeh ḫaber
 Ser-be-ser ma‘lûmı oldu nef ü đar
3422. Bir ulaḳ şaldı o dem Ḳoçi Beg’e
 Didi olma rû-be-râh-ı mühlîke

3423. Varma düşmen üzre çek senden yaña
Ola kim ğāfil gele benden yaña
3424. Varmadın fermānı şāhuñ anlara
Ya'ni ol iki dilāver serverā
3425. İktizā itdi zarūrī anda ceng
Yürüdi Ferhād u Ƙoçi bī-direng
3426. İtdiler gāhī neberd ü geh güriz
Çünki def' oldı sühūletde sitiz
3427. Döndiler sulṭāna andan Şāmiyān
Ƙoçi Beg şaldı ḥaber şāha hemān [122a]
3428. Āferin itdi aña sulṭān-ı dīn
Hem didi kim ey emīr-i ḥurde-bīn
3429. Dā'imā eyle tecessüs düşmeni
Ṭavr u ṭarzından ḥaberdār it beni
3430. Girü ādem şaldı Ƙoçi dergehe
Böyle a'lām eyledi şāhenşehe
3431. Düşmenüñ ordusu çıkdı āşikār
Gitmelidür kim ola ber-kārzar
3432. Bu ḥaberden soñra sulṭān-ı cihān
Göçdi Merc-i Dabıķ'a andan hemān

3433. İrişüp kondı muķābil düşmene
Ol gice girdi sipāhı cevşene
3434. Çün nümāyān oldı vaķt-i şubĥgāh
Tutdı yekser yiryüzin Rūmī sipāh
3435. Emr-i sulţān ile ol demde hemān
Turdılar ķol ķol müretteb Rūmiyān
3436. Kırmızı bayraķlu bī-pāyān süvār
Tutdı şāhuñ şaĥ yanında ķarār
3437. Ya‘ni ebnā-yı sipāhī bi‘t-tamām
Buldılar ol yirde böyle intizām
3438. Aķ kıızıl bayraķlu bī-ĥad bir farīķ
Cümle āhen iķre ser-tā-ser ĥarīķ
3439. Anlaruñ şaĥında turdı bir ķeri
Şaĥ ‘ulūfeci bölügi yekseri
3440. Bir alay daĥı yeşil bayraķlular
Anlaruñ şaĥında durdı ser-be-ser
3441. Bunlara dirler ĥarībān-ı yemīn
Turdılar tertīb ile anlar hemīn
3442. Eyledi şol yanını şāh-ı cihān
Şaru bayraķlı silaĥdār mekān [122b]

3443. Şol ‘ulūfeci durup bir ol sūvār
Turdı yanında arībān-ı yesār
3444. Anlaruñ bayrakları a u ızıl
Bunlaruñ bayrağı ser-tā-ser yeşil
3445. Anaolı begleriyle bi’t-tamām
Geldi Zeynel ol ser-efrāz-ı be-nām
3446. Leşker-ile çekdi ol paşa ‘alem
Turdı şağında sheñşāhuñ o dem
3447. Daı Hıusrev nām paşa-yı dilir
Turdı şolında berāy-ı dār u gır
3448. Yanına aldı araman leşkerin
İtdi ol yirde müretteb şafların
3449. İtdi şağından o paşanuñ arār
Zu’l-adirlü’yle ‘Alı bin Şehsüvār
3450. Turdı şolında Sinān Paşa-yı merd
Rūmili halkıyla ol merd-i neberd
3451. Hem Mehemmed nām paşa ol zamān
Rūmiyān-ile şola turdı hemān
3452. Turdı şolında anuñ bir nāmdār
Kim Biyulu dirler aña āşikār

3453. Çekdi şaffın anda 'izz ü şân-ile
Âmid ü Mardîn-i Kürdistân ile
3454. Aldı sağ u şol yekser leşkeri
Şâh öninde tûrdı hem yeñiçeri
3455. Sağ u şolında bu haylün ser-be-ser
Tûrdılar 'arabalarla toplar
3456. Ol mağallerde Sinân Paşa-yı şîr
Dağı Yûnus nâm paşa-yı dilîr
3457. Şâh öninde ol iki dâne vezîr
Eylediler da'va-i bâlâ vü zîr [123a]
3458. Sağa tarh oldu Sinân Paşa bu dem
Şola Yûnus tarh olup çekdi 'alem
3459. Sağ u şol çün her tarafından buldı had
Leşkerün ardında ağırık oldu sed
3460. Ol tarafından dağı Kaşu bî-hilâf
Gir meydâna vü teng oldu maşâf
3461. Kapısı halkı olan cündîleri
Dağı Mısr'uñ tâbi'inden 'askeri
3462. Leşker-i Cānbirdi vü etbâ'-ı Şâm
Çerkesiden niçe biñ fâris-gulâm

3463. Țurdu sulṭānuŋ bu leşker şağına
Döndi bayraqlar ḥazān yaprağına
3464. Bundan evvel Mışr sulṭānı meger
Mekr ü efsün u ḥayālden behrever
3465. Rümili bir tāze oğlanı ‘ayān
Ŗaqlar imiş ḥalk ḥeŝminden nihān
3466. Āl-i ‘Oŝmān’ dur diyü ol ḥilekār
İtmiş ol ferzend-i Rüm’a i’tibār
3467. Bu maḥalde itdi anı āŝikār
İbn ‘Oŝmān diyü virdi iŝtihar
3468. Didi kim şeh-zādedür bu nev-civān
Țāŝki bilse bunu ‘Oŝmāniyān
3469. Virdi ol oğlana bir Rümī ‘alem
Ol ‘alem üzre ğulüvv itdi ḥaŝem
3470. Țurdılar anuŋla çoğ Ŗāmī süvār
Ŗafların dizdi o merd-i kārzār
3471. Țurdu sulṭānuŋ şolında Ḥayr Bay
Bağladı tāzī süvār-ile alay
3472. ‘Abd-i Rezzāđ u Melik Arslan hemān
Țurdılar anuŋla ol yirde ‘ayān [123b]

3473. Bunda cem' oldu Haleb etbâ'ı hep
Çerkes ü Türk-ile Ekrâd [u] 'Arab
3474. Çün iki cânibde şaf çekdi sipâh
Başladılar dâr u gîre iki şâh
3475. At sürüp yer yer sipâh-ı Rûmiyân
Ehl-i Şâm üstine deprettdi 'inân
3476. Tîğ-ı Mışrî vü hadeng-i Çerkesî
Rümh-i Rûmî nîze-i nâyî besi
3477. Başladı ol demde der-kâr olmağa
Dide-düz u hâtır-âzâr olmağa
3478. Top atıldı tüfeng itdi şadâ
Bâda virdi tenleri qahr-ı kazâ
3479. İki deryâ cûşa geldi bî-dirîğ
Seyle virdi 'âlemi deryâ-yı tîğ
3480. Seyyib ü Şâmî tamâm at şaldı fâş
İtdi şahuñ sağ yanında şavaş
3481. Yüridi ol demde İbn Şeh-süvâr
İtdi haydar gibi anda kârzâr
3482. Sürdi Şâmî anı mağlûb eyledi
Ġayret ol ser-nâzı mağzûb eyledi

3483. Sürdi iḳdām eyleyüp Şâmilere
Tārūmār itdi öñinden yeksere
3484. Seyyib'ün ardından irdi nāgehān
Yıḳdı atdan kesdi başın bī-emān
3485. Pencesin şaldı Melik Arslan'a hem
Kesdi başın anı da ḳıldı 'adem
3486. Ḥayr Bay alup sipāhı ḳolına
Yürüdi ol demde Rūm'ın şolına
3487. Öñine çıḳdı Bıyuklu ol dilir
Buldu germiyyet o demde dār u gır [124a]
3488. Ol maḥalde baḥş iden iki vezir
Ḳollarından çıḳdılar mānend-i şir
3489. Şāmiyān'ın üstine at şaldılar
Biri şaḡa biri şola çekdi ser
3490. Bir neberd itdi bu iki nāmdār
Görmemişdi anı çeşm-i rüzgār
3491. Şāmiye tiḡ urdı Rūm'ın leşkeri
Çerkesi dökdi yire yeñiçeri
3492. 'Āḳıbet Rūmī sipāh itdi hücūm
Oldı Şāmī 'askerün iḳbāli şūm

3493. Döndi MıŖr'ıñ leŖkeri itdi firār
KüŖtelerden ıoldı Ŗaħn-ı kārzār
3494. Bı-'aded er düŖdi Ŗāmıden yire
BaŖlar ile ıoldı Ŗaħrā yeksere
3495. Oldı ol gūn ol 'alemler ser-nigūn
Rūmiyān Ŗāmileri itdi zebūn
3496. Ğāret oldı ehl-i Ŗām'ıñ leŖkeri
Ordusın yağmaladı yeñiçeri
3497. Alınup esbāb-ı tāzı bı-Ŗūmār
Her birine Rūmiyān oldı süvār
3498. Genc-i gūn-ā-gūn esbāb u esır
Her ğanımetden ğanı oldı faķır
3499. Çün 'adū üzre zafer buldı sipāh
Göçdi vü ķondı Ğaleb Ŗehrine Ŗāh
3500. Żabı olundı genc ü māl-i Ğayr Bay
Degmedi andan sipāh-ı Rūm'a pāy
3501. Cümlesi Sulıān Selım'e degdi hep
Aña rüzı oldı ol genc-i Ğaleb
3502. Ŗoñra gösterdi o serv-i 'adl ü 'dād
Ğalķ-ı Ŗehre eyledi luıfuñ ziyād [124b]

3503. İki günden sonra geldi bir civân
Dergeh-i şâha getürdi ol zamân
3504. Bir münakkaş mu'teber dîbâ firâş
Gövdesi yok bir 'aceb şüretlü baş
3505. Şordılar aşlın o demde bî-gümân
Didi haqq-ı rāstî budur hemân
3506. Merc şahrâsına dün çıkdum süvâr
Eyledüm bir cüybâr üzre güzâr
3507. Bir mu'azzez lâşe gördüm bî-sebât
Tiğ zaḥmın görmedin itmiş vefât
3508. İşbu maḳ'ad üzre yatmış bî-şu'ûr
H'âba varup eylemiş gūyâ ḥuzûr
3509. Başını kesdüm anuñ ol dem hemân
İşte aldum maḳ'adı budur nişân
3510. 'Arz olındı şâha maḳ'adla o baş
Çıkdı Ğavri'nüñ o kelle anda fâş
3511. Geldi riqqat Hân Selim-i servere
Düşdi ḥayret cümle mîr ü leşkere
3512. Oldılar ḥayrân sipihrüñ kârına
Baqdılar iqbâline idbârına

3513. Emr-i ŧāhenŧāh ile ol dem hemān
Gövdessin dağı getürdiler revān
3514. Gördiler techīz ü tekfinin tamām
Kıldılar bir menzili aña mađām
3515. Cem' olup a'yān-ı devlet ser-be-ser
Ėavri'yi i'zāz-ile defn itdiler
3516. Kābrini ma'mūr u ābād itdiler
Üstine bir kubbeye bünyād itdiler
3517. Böyledür ađvāl-i çarđ-ı pür-điyel
Tađta-i tābūt olur tađta bedel [125a]
3518. ŧoñra oldu Kānıŧuñ ħāli 'ayān
Münhezim olup kaçarken nāgehān
3519. Zāhir olur bir kenār-ı cūybār
İtmek ister bir nefes anda karar
3520. Altına mağ'ad döŧerler anda hem
Çün iner mağ'ada pür-derd ü ħam
3521. Fikr ider āđir giriftār olmasun
Hem kalur tađđkīk-ı berdār olmasun
3522. İđtiyār-ile aña virmez rızā
Özge vech-ile aña irer kazā

3523. Hâteminden al' idüp elmâsını
Bel' ider def' eyleyüp vesvâsını
3524. ak ak olup derdini ol zamân
Cân virür bî-are ol demde hemân
3525. Bu celisinden bu ma'nâ oldu fâş
Şâhid ol da'vâya baş-ıla firâş
3526. ün Haleb şehrine girdi pâdişâh
Oldı Yûnus nâm paşa rû-be-râh
3527. Kırdı oğdı münhezim şâmîleri
Tâ Hamâ şehrine sürdi 'askeri
3528. Hâyır Bay'uhn irdi ardından o şîr
İtmedi anuñla ceng-i dâr u gîr
3529. İstimâlet virdi döndürdi girü
Dergeh-i şâh-ı cihâna tutdı rû
3530. Âsitân-ı şâha yüz sürdi vü hem
'Aczin izhâr-ı 'özr itdi o dem
3531. Luţf-ı şâhî itdi ol ğam-gîni şâd
İstimâlet buldı oldu ber-murâd
3532. Gitmedin Şâm'a Haleb'den şehriyâr
Tâbi' oldu begleri bî-gîr u dâr [125b]

3533. Baħş baħş itdi o mülki şehriyâr
Her kolına dikdi bir özge diyâr
3534. Beglere ol mülki in'âm itdi hep
Çaraca Paşa'ya virildi Haleb
3535. Hem Tırabulus'da oldı bî-naẓır
Muştafa Beg İbn İskender emİR
3536. Hem Hamâ degdi güzelce Kâsım'a
Viridi şâh anı o dâd-ı hâkime
3537. İhtimânoğlı'na viridi Hums'ı şâh
Şâm'ı Yaşioğlı itdi câygâh
3538. Degdi hem Mustanşiroğlı'na Şafed
Evrenosoğlı'na Kuds oldı sened
3539. Çün bu vech-ile şeh-i 'âlî-cenâb
Eyledi mirân-ı Rüm'ı kâm-yâb
3540. İşbu menzilgehde birkaç begleri
Girü döndürdi o dehrün serveri
3541. Böyle fermân eyledi ol beglere
Kim siz İstanbul'a varuñ yeksere
3542. Ceyş ile keştilere oluñ süvâr
El virürse sizlere ger rüzgâr

3543. Baḡmañuz baḡruñ cefâ vü ḡahrına
'Azm idüñ İskenderiyye şehrine

3544. Şâh' uñ emri mûcibince lâ-muḡâl
İtdi İstanbul'a begler irtiḡâl

MÜḲÂLEME-KERDEN-İ SULTÂN SELİM BE-YÛNUS PAŞA DER-TERTİB-İ MIŞR

3545. Çün bu taḡsımât u tevzi'ât hem
Hep görildi cümle ne bîş ü ne kem

3546. Çıḡdı şevketle Ḥaleb'den şehriyâr
Şâm'a 'azm itdi revân oldu süvâr [126a]

3547. Girmedin şehir-i Dımışk'a pâdişâh
Olmadın âsüde ol giti-penâh

3548. Düşdi Rûm efvâhına işbu kelâm
Kim bu demde feḡ olındı mülk-i Şâm

3549. 'Avn-ı Ḥaḡ'la düşmene bulduḡ zafer
Şâm'ı râm itdük tamâm oldu sefer

3550. Dönme sevdâsı düşüp oldum ḡ'ola
Didiler şimden girü dönsek n'ola

3551. Çün Ḥamâ'dan göçdi dârâ-yı cihân
Oldı Yûnus nâm paşa hem-'inân

3552. Eyleyüp şāha o dem fetḥ-i kelām
Didi kılsun ‘ömrüñi Ḥaḳ müstedām
3553. Olalı devletle şāh-ı dīn-süvār
Ṭutmadı bir yirde bu leşker ḳarār
3554. Gāh Rūm u gāh şarḳ u gāh Şām
Gezdiler renc ü tab‘-ıla şubḥ u şām
3555. Şāha bir daḥı gerekdür bu sipāh
Tā ki bir mülki daḥı fetḥ ide şāh
3556. Şeh didi ey Āşaf-ı rüşen-zamīr
Ben daḥı oldum bu ma‘nādan ḥabīr
3557. Ḳanda ḳışlansun nedür tedbīr u rāy
Sen ne fikr itmişsin ey müşkil-küşāy
3558. Didi ol demde vezir-i kārđān
Kim ola yāruñ Ḥudā-yı müste‘ān
3559. Şāh ‘ilminden nihānī nesne yoḳ
Hep yaḳīnidür gümānī nesne yoḳ
3560. Varalum şevketle Şām’uñ yanına
Ḳonalum ḥaşmetle gök meydānına
3561. Devlet-ile Şām’a girsün şehriyār
Sāyesinde eylesün leşker ḳarār [126b]

3562. Hem dağı ey ĥusrev-i gītī-sitān
Pādişāha bir sözüm vardur nihān
3563. Līk ma‘ķūli budur ey ser-firāz
Olmaya mekşūf bir merde bu rāz
3564. Evvelā himmetle itdūn Rūm’ı rām
Şoñra şalduñ şarka āteş bi’t-tamām
3565. Beg ‘Alāü’ d-devle’den kesdūn damār
Ķanşu’nuñ itdūn vücūdın tārūmār
3566. Fetĥ olup āĥir Ĥaleb şehri tamām
Rūmiye rām oldu nişf-ı şark u Şām
3567. Cümleyi sa’y ü hüner ey kāmķār
Mışr’a varmaķça degüldür āşikār
3568. Urmamış Timur u İskender aña
Bulmamış yol ol iki dāver aña
3569. Çok ĥaķāret eylemişdür Rūm’a Şām
Mışr’a varmazsaķ alınmaz intikām
3570. Öyle olmazsa ķalur bu mīve ĥām
‘Āķıbet elden çıkar ĥayf-ile Şām
3571. Devlet-ile Mışr’a döndürseñ ‘inān
Bī-tevaķķuf ķul gider yoķdur gümān

3572. Mış'dur ser-çeşme-i řamī-sipāh
Almayınca dönme ey 'ālem-penāh
3573. Kim bu dönmeiden haķāret var bize
Hem haķāret hem hasāret var bize
3574. Çün bu sözden hişse aldı pādīřāh
Didi tařsīn ey vezīr-i nīk-ĥ'āh
3575. Ben seni zāhir ider dem imtiĥān
Sözlerüinden ħalmadı bende gümān
3576. Hem-demī şandum ferāmuř eyledün
Ķahrumı bir sözle ĥāmūř eyledün [127a]
3577. Ķıldı aĥvāl-i menāzilden su'al
Eyledi paşa ile çok ħīl ü ħāl
3578. Didi Mış'a nice varsun bu sipāh
Kim bu yollarda aķar yok ġayrı çāh
3579. Didi ol demde vezīr-i kārđān
Ĥāĥıra gelmişdür ol iş bī-gümān
3580. Kim bu yollarda 'adedsiz at ile
Geldi Mış'ın leşkeri kerrāt-ile
3581. Zāhiren anlar yolınca reh-güzere
'Asker-i Rümī hem ol yoldan gider

3582. Var benüm yanumda çok ehl-i vuķūf
Her biri yol bilmede bir feylesūf
3583. Emrūn olursa menāziller be-nām
Yazilup dergāha ‘arz olsun tamām
3584. Didi gönder yazdırup menzilleri
Hem bu işden vāķıf eyle ‘askeri
3585. Böyle tedbīr itdi Yūnus birle şāh
Çün Dımışķ’a girdiler Rūmī-sipāh
3586. Didiler a‘yān-ı Rūmī bi’t-tamām
Kim qarīb oldı bu dem māh-ı şıyām
3587. Tā nihāyet bulsun ol māh-ı sa‘id
İdelüm Rūmī vü Şāmilerle ‘id
3588. Yine bade’l-īd olsun meşveret
Neyse ma‘ķūli görülsün maşlahat
3589. Hāşılı bu re’y-i dilrān cihād
Mışr’a gitmekdür şehensāha murād
3590. Gitmek olmaz Rūm’a Mışr’ı almadın
Kişver-i a‘dāya āteş şalmadın
3591. Şām’dan dönmekde vardur çok hıta
Renc ü ālām-ı sefer olur duta [127b]

3592. Çekdüñüz gerçi bu yolda çok ta'ab
Gördüñüze derd ü meşakkaḫ rüz u şeb
3593. Eyleñüz yine bu demde gayretini
Mısr alınduḫda bulursız rāḫatı
3594. Didiler ser-cümle a'yān u sipāh
Feth ü nuşret bula dā'im pādişāh
3595. Her ne dirse tābi'-i fermānıyuz
Bendeyüz şermende-i ilşānıyuz

REFTEN-İ SİNAN PAŞA BE-MUḤAREBE-İ ĞAZALİ

3596. Çün bilindi pādişahuñ niyyeti
'Ālemüñ maḫbūli oldu himmeti
3597. Şām içinde şāh eger leşker tamām
Başladılar 'ayş u nūşa şubḫ u şām
3598. Bu taraḫdan Şāmiyān-ı münhezim
Gördiler kim Ḳanşu olmış mün'adim
3599. Vardılar Mısr'a ğam u ālām ile
Leşkeri cem' oldu Mısr'uñ Şām ile
3600. Şāmiyānı ğayret itdi bī-ḫarār
Cümle yek-dil oldılar encām-ı kār
3601. Bir emīri Mısr'a sulṫān itdiler

- Kim Tomanbay'dur o mîr-i nâmver
3602. Didiler kim MıŖra gelmez Ŗâh-ı Rûm
İdemez bu yoldan ol bunda hücûm
3603. Bulmadı bu mülke bir sultân zafer
Görmedi kimse ğubârından eŖer
3604. Añdılar Timur ile İskender'i
Didiler yol bulamaz bunda çeri
3605. MıŖra berden niçe 'azm itsün sipâh
Kim Ėarâretten bulunmaz berg-i kâh[128a]
3606. Ol beyâbânlarda yoğdur hiç âb
Görinür deryâ gibi incü serâb
3607. Âbdan bir kağre yoğ anda niŖân
Ėâki olmiŖ ser-be-ser rîg-i revân
3608. Her yaña kumlar ağar miŖl-i Firât
Rîgden çikmaz eger fil olsa at
3609. Ger Süleymân bâda olursa süvâr
Ol zafer bulmaz bu mülke âŖikâr
3610. Niçe mümkindür ki Ėâlâ Ŗeh Selîm
'Azm ide bu yollara bî-Ėavf ü bîm
3611. Bî'z-zarûre ol döner Rûm'a hemân

- Geldügi yoldan yine olur revân
3612. Pes bu fikr ile sipâh-ı MıŖr u Ŗâm
Çaldılar mecrûh u zâr u müttehem
3613. Döndi birkaç gün bu gûne âsumân
Vâkıf oldu tâ bu kâra Rûmiyân
3614. Geldi bir âdem o dem paŖalara
Didi geldi MıŖrıyân hep bir yire
3615. İtdiler MıŖr'a Tomanbay'ı emîr
Oldı ol mülk içre sulţân ser-be-ser
3616. Böyle tağkîk itdi ħâlâ Ŗâmiyân
Kim girü dönmiŖ ola Ŗâh-ı cihân
3617. 'AĞl-ıla çün böyle bildi ehl-i Ŗâm
Eylediler yine kaçd-ı intikâm
3618. Çığdı ol yirden Ėazâlî nâm merd
Çaytbay ol kendü da'vâsında ferd
3619. Ėazze'ye gitdi vü cünd-i Ŗâm-ıla
BaŖmaĖ ister ol yiri iÇdâm ile
3620. Geldi mîr-i Ėazze'den çün bu ħaber
Ėân Selîm'e vağ'ayı 'arz itdiler [128b]
3621. Çün bu güftârı işitdi Ŗehriyâr

- İtdi ol dem hışm u ahrın ařikār
3622. Bir vezīri var-idi nāmı Sinān
Anı sālār itdi řāh-ı Cem-niřān
3623. Virdi aña her vilāyetden eri
Didi kim var urma al bu leşkeri
3624. Ol Ğazālī nām ile eyle neberd
Süm-i esbünle opar ol yirde gerd
3625. Sen yūri bizde hemān ıķduķ revān
Gōreyüm tedbīrūñi ey pehlevān
3626. Emr-i řāh-ıla Sinān Paşa o dem
Ğazze'ye 'azm eyledi evvel adem
3627. ün irişdi anda leşker bulmadı
Bir iki gūn urdı ĝāfil olmadı
3628. řaldı bir cāsūsı bildi k'ehl-i řām
anķı řahrā ire dōnmiřdūr maķām
3629. ünkü aķřam oldı 'askerle Sinān
Ğazze'den gōdi dōnūp řāha hemān
3630. řāmiyān'uñ ūstine gitmem didi
Ben Ğazālī birle ceng itmeme didi
3631. Ařikāre gitdi ol bir nie meyl

- Döndüğünde kalmadı bir kâl u kâl
3632. Ğazze halkından nihân ol pehlevân
Girü Mısr ehline döndürdi 'inân
3633. Yürüdi bir ğayri yoldan Çerkes'e
Kaşdı bu kim Çerkes'ün yolın kese
3634. Ğazze ehli didiler ki Rûmiyân
Kaçdılar ceng eylemekden bî-gümân
3635. Kırdılar Rûm'ün za'îf u hastesin
Şehr içinde 'âciz ü pâ-bestesin [129a]
3636. Şubh-dem Cānbirdi'ye irdi peyām
Kim sipāh-ı Rûm buldı inhizām
3637. Ol daḡı fāriğ olup endişeden
Yoğ-iken ḡavfı peleng-i bîşeden
3638. Bu tarafdan nāgehān Rûmî-süvār
Şubh-ı şādık gibi oldu āşikār
3639. Yürüdiler çok çok ü fevc fevc
Çıkdılar hep küh ü küh ü mevc mevc
3640. Sürdiler Şāmilere bî-ters ü bāk
Eylediler bir hücüm-ı hevlnāk
3641. Gördi Cānbirdi bu cāygāh-ı āfeti

- İtdi Şāmilerle cenge sür‘ati
3642. Karşu durdı Rūmiyān u Şāmiyān
Yüridi Mıṣrī sipāh üzre Sinān
3643. Oğlar atıldı mişāl-i engerek
Efī-i piçāna döndi zenberek
3644. Açdı tīr ü nīze çevşenden girih
Çeşme-i hūn oldu her çeşm-i zirih
3645. Nīzeler yelmāni geçdi sīneden
Sīneler hep oldu hālī kīneden
3646. Oynadı şemşirler şimşek gibi
Yüzdi kan baħrında baş ördek gibi
3647. Küştelerle tıldı şāħra ser-be-ser
Gerüye baħdı ırāqdan kelleler
3648. Āħirü’l-emr itdi Rūm ehli hücūm
Oldı Şāmī’nūn yine iķbāli şūm
3649. Feth u nuşret Rūmiyāna virdi dest
Bi’z-zarūre buldı Şāmiler şikest
3650. Kesdi serverler başın ol pehlevān
Şāħib-i seyf ü kalem ya’nī Sinān [129b]
3651. Kaçdı Rūmī’den Ğazālī çün ğazāl

- Oldı Şāmī'ler bu yolda pāy-māl
3652. Remle'ye şeh varmadın bī-iştibāh
Müjde geldi kim zafer buldı sipāh
3653. Çerkesiden bī-'aded baş u esīr
Çarşu gönderdi şehensāha vezīr
3654. Beglerin sancağların ma'kūs u h'ār
Şāha 'arz itdi vezīr-i nāmdār
3655. Çün şikest oldı sipāhı Çerkes'ün
Kalmadı cāy-ı penāhı Çerkes'ün
3656. Mışra vardılar yine cümle hemān
Kıldılar varup Tomanbay'a figān
3657. Hem bu menzilde Sinān Paşa o dem
Şāha 'arz idüp didi ey muhterem
3658. Ğazze birle Remle ehli yeksere
Çok muhālif itdi Rūmī 'askere
3659. Kıldılar Rūmī'lerün 'ācizlerin
Kesdiler nā-ħağ yire ħalkuñ serin
3660. Bunlara oldı 'uķūbet farz-ı 'ayn
Devlet-i şāha virür ihmāli şeyn
3661. Viridi ruḥşat aña şāh-ı nīk-nām

Didi kim var Ğazze'yi kıl kAtl-i 'am

3662. Őah emri műcibince ehl-i Rűm
Ol iki Őehir űzre gűsterdi hűcűm

3663. Kıldılar Şemşir ile halkın tebah
İntikam aldı sipah-ı kine-h'ah

3664. Ğűnki ŐahenŐah műlk-i bahr u ber
'Avn-i Hah'la buldı a'daya zafer

3665. Kud'se 'azm itdi o yirden 'izz-ile
Gidiler yanınca bir leşker bile [130a]

3666. SaŐanatla ol Sűleyman-ı zamān
Tahtgah-ı Kud'se irdi nāgehān

3667. Mescid-i AkŐā'da tāt eyledi
Őahratu'llah'ı ziyāret eyledi

3668. Her maŐamı eyledi bir bir tavāf
Őoñra kıldı Şehrini halkuñ mu'af

3669. NiÇe hayr u niÇe idrār eyledi
LuŐf-ile ihsānın izhār eyledi

3670. Kud'sden vardı Halilu'llah'a Şah
Eyledi ol āsitānı tahtgah

3671. Enbiyā vű evliyā kabrin tamām

- Hep ziyâret itdi ol şâh-ı enâm
3672. Ol güzîde-dehr ü mümtâz-ı cihân
Ğazze'ye döndi ziyâretten hemân
3673. Leşkere kavuşdı geçdi bî-direng
Mısrâ 'azm itdi peleng-i tîr-ceng
3674. Hem bu menzilde didi paşa Hüseyin
Hıdmetüñ olsun cihâna farz-ı 'ayn
3675. Ğazze geçmeñ ki kıumdur ser-be-ser
Belki andan geçmede ola zarar
3676. Bu seferde halka çok noķşân olur
Leşkeri bu yolda ser-gerdân olur
3677. Kıanına girme bu cem'üñ Şâm'a dön
Göçdüğüñ yirde sa'âdet birle kıon
3678. Çün vezîrinden bu sözi itdi güş
Virmeyüp aña cevâb oldu hamüş
3679. Da'vet itdi ol gice bî-iştibâh
Kıapucılar kethudâsın pâdişâh
3680. Didi var kıatl it Hüseyin'i bî-direng
Çâdırında defn idüp dön yine teng [130b]
3681. Ol vezîri bu hâķâretle o şâh

- atlı idüp çekdi o menzilden sipâh
3682. Bî-'aded leşkerle şâh-ı nâmdâr
İtmedi bir lahza ârâm u karar
3683. Yürüyüp bir kıldı iki menzili
Sürdi haşmetle o yirden hâşılı
3684. Andan ol şâh-ı cihân çekdi kolın
Ėazze'den tutdı Şalâhiyye yolın
3685. Ol iki ma'mûra mâ-beyni tamâm
Şa'bdur Ėâyetde yokdur hoş-makâm
3686. Her yaña akmakdadur rîĖ-i revân
Yekdür andan belki bahır-ı bî-kerân
3687. Ol fezâ fevķında seyr itmez seķâb
Âbdan virmez haber illâ serâb
3688. Yel eser kum şavırılır yol bend olur
Her yolu bir nakle peyvend olur
3689. Düşdiler çün kim bu müşkil yollara
Havf tārī oldu şâh u leşkere
3690. Didiler cā'iz ki bundan Şâmiyân
Bizi Ėafletle başarılar nâğehân
3691. Gidtiler bu vehm-ile bir niçe gün

Ol fezâlar cümle tayy olındı çün

3692. Oldı ol şâha Şalâhiyye maķâm
Geldiler eṭrâfdan A'râb [u] Şâm

3693. Sağ u şoldan her ṭarafdan ḳopdı ceng
Rûmi'ye şahrâyı A'râb itdi teng

3694. Çünkü ol yirden göçüp gitdi sipâh
Ḳıldılar bir yirde daḫı cāygâh

3695. Bir niçe menzil bu vâdide 'Arab
Rûmiye çekdürdiler renc u ta'ab [131a]

MÜTEVECCİH-ŞÜDEN-İ SULTÂN SELİM EZ-ŞALÂHİYYE BE-CÂNİB-İ MIŞR

3696. Diñle ey ferzâne merd-i huşmend
Gör nedür bu dâstân-ı şöhrebend

3697. Çünkü himmetle şehensâh-ı cihân
Hızr gibi eyledi tayy-ı mekân

3698. Eyleyüp bir niçe vâdiden güzer
Geldi ḳıldı Birketü'l-ḥacc'ı maķar

3699. Şâh u leşker olmadın râḫat henüz
Esb ü ester bulmadın ḳuvvet henüz

3700. Çıḳdı bir fırḳa bedev'atlu 'Arab

- Bāda binmişler Süleymān gibi hep
3701. Nīze-i nāyileri bir ejdehā
Her birinden ejdehā bulmaz rehā
3702. Eylediler Rūmiyān üzre hücum
Oldılar yine süvār ebnā-yı Rūm
3703. Tā seherden şāma dek ceng itdiler
Çün gice geldi ‘Arablar girdiler
3704. Aldılar bir dil tutup ol dem haber
Böyle itmiş bunların aşlı meger
3705. Kim gelüp bir araya A‘rāb-ı ber
Böyle tedbīr eylemişler hayr u şer
3706. Ya‘ni ğayret vaqtidür her hāl-ile
Yürüyeler ‘asker-i hayyāl ile
3707. Himmet idüp Şām’ı teşhīr idelüm
Niçe bir şahrāda tedbīr idelüm
3708. Her gürüha hişşe olalı zemīn
Rūzgār itdi bizi şahrā-nişīn
3709. Şām evine girdiler çün Rūmiyān
Bizde bir sa‘y eylesen n’ola hemān [131b]
3710. İttifaq ile olup beste miyān

- Yola olmışlar bu niyyetle revân
3711. İşbu ğavġada Sinân Paşa meger
Pâdişâha bin diyü virmiş haber
3712. Şâh zann itmiş ki Çerkes bi't-tamâm
Bindiler bi'l-cümle A'râb Şâm
3713. Geldi meydâna süvâr olup o şâh
Aldılar etrâfını Rûmî-sipâh
3714. Şoñra taḥķîķin bilince şehriyâr
Ġayret-i şâhenshâden itdi 'âr
3715. Didi paşaya o dem idüp ġazab
Kim süvâr itdün beni kimdür 'Arab
3716. Göçdi ol dem Birketü'l-ḥacc'dan hemân
Semt-i Mışr'a eyledi 'atf-ı 'inân
3717. Hem bu demde iki A'râbî berîd
Oldılar nâ-geh o vâdîden bedîd
3718. Geldiler şâh-ı cihândâra hemân
Didiler ey ḥusrev-i mülk-i cihân
3719. Mışr şehrinde berü bir yir ki var
Anda cem' olmuş turur Şâmî-süvâr
3720. Öñine bir ḥendeķ itmişler send

Şāmiyān olmuşlar aña müstemend

3721. Toplar dizmişler eṭrāfına hep
Olmış eknāfi ṭolu sāz u leb
3722. Eylemişler anı bir muḥkem ḥişār
Ālet-i ceng-ile olmuş üstüvār
3723. Çekse ‘asker ṭop-ı ra‘d-ile ḳazā
Zannum oldur kim zafer bulmaz aña
3724. Çün işitdi bu peyāmı pādişāh
Devlete tedbīri ḳıldı destgāh[132a]
3725. Ol maḥal şāh-ı Sikender-menzilet
İtdi paşalarla anda meşveret
3726. Didi var mı sizde bir pākīze-rāy
Kim ola tedbīr ile müşkil-güşāy
3727. Ḥall ide bu ‘uḳde-i müşkilleri
Ola bu pīçide rāhuñ rehberi
3728. Didiler erkān-ı devlet serverā
Her maḥalde yāverüñ olsun Ḥudā
3729. Hem Sikender’sün bugün sen hem ḥakīm
Sendedür her vech-ile ‘aḳl-ı selīm
3730. Fi’l-ḥaḳīḳa öyle ammā eger

- Şāh-ı ‘ālem bizden isterse haber
3731. T̄ōgrulalum üstine bir nīze var
 Himmetünde pāydār olmaz hīşār
3732. Şehsüvāroġlı’na baġdı pādīşāh
 Didi sen de söyliye ey şehsüvār
3733. Didi kim ben bildüğüm budur şehā
 Anlara karşı degül varmaġ revā
3734. Varmayalum karşı ol ālāya biz
 Yan virelüm cānib-i şahrāya biz
3735. T̄opları t̄onsun berüz bizden yaña
 Bu revīş-ile virelüm ġaflet aña
3736. Karşı tedbirin görüpdür ehl-i Şām
 Cümle t̄op aġzını gözler h̄aş u ‘ām
3737. Anlaruñ şaġına dönse bir şüküh
 Cem’ iken ola perişān ol gürüh
3738. T̄op h̄endeġ cümle hep berbād olur
 ‘Askeri endişeden āzād olur
3739. Eyledi sulţān bu tedbiri pesend
 Didi kim şad āferīn ey hūşmend [132b]
3740. Söz Sikender vāġı ‘ā ey kārđān

Oldı ol tedbîr ile yola revân

3741. Bozdı tedbîrin bu dâniş Çerkes'ün
'Aklı şaşdı ol gürûh-ı nâ-kesün

3742. Döndi şağından 'adûnuñ şehriyâr
Çerkesün 'aklını kıldı târumâr

3743. Bi'z-zarûre hendeki terk itdiler
Bâd-ı şarşardan muqaddem gitdiler

3744. Yine döndürdi Tomanbay leşkeri
Kendüsin güyâ ki gösterdi çeri

3745. Rûmiyân çün gördiler bu cünbişi
İtdiler âheng-i cenge verzişi

3746. İki deryâyı kavuşdurdı kazâ
Mecma'ü'l-bahreyne döndi ol fezâ

3747. İtdiler ol yirde iki pâdişâh
Târız-ı ma'lûm üzre tertîb-i sipâh

3748. Başladılar ceng-i peykâr itmege
Nîze vü şemşiri derkâr itmege

3749. Çekdiler Mısrî vü Rûmî tîğlar
Cevherinden her biri virdi haber

3750. Nîzeler yalmandı haşmuñ kânına

- TİR TOĞRULDI 'ADÜNUŃ CÂNINA
3751. İtdi çün miğferler anda terk-i ser
Oldı tığa niçe biñ serler siper
3752. Düşdi hâke bî-'aded MıŃrî silâh
Diñleyüp qaldı niçe Rümî rimâh
3753. Düşmen-ile ceng iderken nâgehân
Düşdi atından Sinân Paşa hemân
3754. Anda maqtûl oldı ol merd-i güzîn
Anı leşker göricek oldı hâzîn[133a]
3755. Der-'ağab nuşretle ma'mûr oldılar
Şındırup A'râbı manşûr oldılar
3756. Münhezim oldı sipâh-ı Şâmiyân
Çerkese tiğ urdı Rümîler hemân
3757. Bir nefesde oldı a'dâ târumâr
İtdiler bād-ı şabâ gibi firâr
3758. Sürdi ardınca o qavmüñ Rūmiyân
Eller[ünde] tîr ü şemşîr ü sinân
3759. Şöyle qaçdı ol gürüh-ı bî-delîl
Ekşerin ğarq itdi anda âb-ı Nîl
3760. Nâlelerle itdiler MıŃr'a vedâ'

Virdiler Rûmîlere bade'l-nizâ'

3761. Çerkes'ün esbâbın aldı leşkeri
Mısrı târâc eyledi yeñiçeri
3762. Begleri oldu 'alemlerle esîr
Kıldılar Çerkesleri ħor u ħaķîr
3763. Olmadı zâhir Tomanbay'dan nişân
Gitdi gözden nâ-bedîd oldu hemân
3764. Olmadı kâdir bu def'a 'avdete
Başın aldı gitdi deşt-i ħurbete
3765. Kandı ol ħendeķde ol çeri hüner
Eyledi anı ihâta ser-be-ser
3766. Şâmiyân'ın gördiler dârâtını
Raħtını âlâtını esbâbını
3767. Şâh u leşker oldılar ħayrân aña
Oldı ol demlerde yağmaya şala
3768. Rûmiyân fi'l-ħâl Tatar oldılar
Ġâret ü yağmada derķâr oldılar
3769. Çok nevâdur girdi ol yirde ele
Maħzen oldu sîm ü zerden merħâle [133b]
3770. Buldılar genc-i selâṭine vusûl

Hân Selîm urdı aña mühr-i kabûl

3771. Emr-i şâh-ile göçüp andan sipâh
Kondı Mısr u Nil mâ-beyninde şâh

3772. Oldı sulţân altı gün anda muķîm
Rûmiyâna düşdi bir sûz-ı ‘azîm

MUHÂREBE-KERDEN-İ RÛMİYÂN BÂ-ŞÂMİYÂN DER-DÂHİL-İ MIŞR

3773. Bir şeb-i târikde mânend-i mâh
‘İşret eylerken şebistânında şâh

3774. Kıpdı nâ-geh bir figân u velvele
İtdi ol vâdiler pür-zelzele

3775. Didiler geldi Tomanbay tahtına
Mâlik oldı yine raht u bahtına

3776. Ehl-i beytin buldı ekşer ehl-i Şâm
Mısr alındı yine bozuldı nizâm

3777. Şehr içinde çekdiler biñ yirde tiğ
Kırdılar Rûmî sipâhı bî-dirîğ

3778. İtdiler İsfendiyâroğlı'n şehîd
Seyle vardı gitdi ol sedd-i sedîd

3779. Çünkü şahuñ oldı ma'lûmı bu hâl
Böyle tenbîh itdi ol Rüstem-celâl

3780. Gice içre olmaya leşker süvār
Olalar birbirlerine pāsđār
3781. Çün nihāyet buldı Şām' uñ müddeti
Tıoğdı şubđuñ āfitāb-ı devleti
3782. Eyledi fermān şeh-i kişver-sitān
Kim yürüyüş ide Mışr' a Rūmiyān
3783. Hem Mehemmed nām paşa
İkisi alup sipāh-ı bī-kıyās[134a]
3784. Şehsüvārođlı' yla olup hem-'inān
Dāhil-i Mışr olalar birden hemān
3785. İdeler ol şehr içinde bir neberd
Āfitāba perde ola tīre gerd
3786. Emr-i şahī mūcibince şubđu-dem
Dikdiler şehrūñ miyānında 'alem
3787. Girdiler 'arābalarla toplar
At u ādemden kapandı reh-güzər
3788. Güşeler bend oldı yollar oldı sedd
Geldi Şāmī leşkeri bī-ħaşr u ĥad
3789. Çıkdı şehrūñ ĥalkı bām u revzene
Merd ü zen hep girdi zerre cevşene

3790. Her arafdan tır u bārān itdiler
Kanı Nıl [ü] Mış'a yeksān itdiler
3791. Eylediler řāmiyān idām-ı tām
Rūmiyāna āhır itdi inhizām
3792. Dōndiler Mıř'a koyup Rūmī-sūvār
Eylediler menzile irüp arār
3793. aldı anda oplar gerdūneler
İrmedi ammā ol esbāba azar
3794. Yine Rūmī bir dağı itdi hücūm
Münhezim oldu bu dem řāmī-i řūm
3795. ün gice irişdi şehre girdiler
İki 'asker yatmadılar tā seher
3796. şubhedem kim āfitāb-ı hāveri
Tōğdı vü maıv oldu encūm leřkeri
3797. Hıusrev-i Rūm oldu ol demde sūvār
řem'ine cem' oldu ceıř-i bī-řūmār
3798. Sidre-āsā itdi sancağlar hırām
Eyledi ta'zīm iün oba ıyām[134b]
3799. aldı arbū'l-fetħ uřūlen abl u kūs
Taht-ı Mıř'a eyledi nuřret cūlūs

3800. Müjde virdi 'āleme şavt-ı nefir
Tutdı dünyāyı şādā-yı dār u gīr
3801. Pür silāh oldu şehensāh u sipāh
İtdiler *innā feteħnā*¹⁵⁸ bī-penāh
3802. Pīşvā oldu bu yolda toplar
Yürüdi yeñiçeriler ser-be-ser
3803. Bu şalāt-ıla şeh-i kişver-sitān
Dāhil-ı Mışr-ı 'azīz oldu hemān
3804. Zāhir oldu melhame kavli o dem
Bundan evvel böyle olmışdı raqam
3805. Kim o yılda Rūm kavmi lā-cerem
Arz-ı Mışr'a eyleye vaż'-ı qadem
3806. Mışriyānuñ mecma'idur şubḥ u şām
Anda ol meydān ki vardur Remle nām
3807. Vardı ol meydānı alup Şāmiyān
Çıkmadılar cenge anlar ol zamān
3808. Çıkdı Mışr'ın ḥaş u 'āmı bī't-tamām
İtdiler pür-ḥāşe sa'y u ihtimām
3809. Toldı ādem revzen ü bāme yine

¹⁵⁸ Kur'an-ı Kerim, Fetih Sûresi, 48/1, "Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik."

- Şehr içinde durdı hengāme yine
3810. Bāmlardan tîr ü bārān itdiler
Cenge iḳdām-ı firāvān itdiler
3811. İtdiler revzenlere yirden kemend
İtdiler çoḳ gerden-i āzādı bend
3812. Kelleler yir yir dökildi yollara
Çaldılar miḡferleri yirden yire
3813. Yollar üzre şūmla ḳan oldu sebîl
Geldi gūyā bir yire Ceyḡun u Nîl[135a]
3814. Her ṯarafdan çıḳdı Mıṣrî itdi ceng
Rūmiye oldu der ü divārı teng
3815. Atlu varmaz yirde cem' oldu 'adüv
Eylediler leşker-i Rūm'a ḡulüv
3816. Germ olup Ferhād Paşa ol zamān
İndi atdan oldu dāmın dermiyān
3817. Başına çekdi o dem ḳalḳanını
Yürüdi ḡaşmuñ görüp ṯuḡyānını
3818. Şehsüvāroḡlı daḡı oldu yayan
Ol iki merdāne Rūmî ḳahraman
3819. Nîze vü şemşir ile ceng itdiler

- Düşmene bām u deri teng itdiler
3820. Pes bu āyīn üzre ol gün Şāmiyān
Turdılar aḥşama dek cenge ‘ayān
3821. Yatsu geçdi belki beş sā‘at bile
Qaldılar ‘asker kıtāl u ḥarb ile
3822. Şoñra ol şāhenşeh-i şāhib-ķırān
Eyledi ser-menzile ‘atf-ı ‘inān
3823. Mışri vü Rūmī idüp ceng ü cidāl
Ol gice tā şubḥa dek oldı kıtāl
3824. Çün şabāḥ oldı yine Dārā-yı Rūm
Leşker-ile eyledi Mışr’a ḥücüm
3825. Tā seḥerde şāma dek ceng itdiler
Şāmiye Mışr’ı yine teng itdiler
3826. Bir niçe gün vech-i meşrūḥ üzre şāh
Şehr-i Mışrı eyledi āverdgāh
3827. Qalmadı ceng itmeden Şāmī’de zūr
Qaldı altında taḥammülden sūtür
3828. Qan-ile qandı tamām ālāt-ı ceng
Olmaz oldı kār-ger tır ü ḥadeng[135b]
3829. Qaçdı efī gibi Şāmī’den sinān

- Kesmez oldu tığ-ı Mısr'ı bî-gümân
3830. Her kemân bir güşide tutdı kemîn
Tîrler şahrâda oldılar mekîn
3831. 'Aczin izhâr itdi âhîr Şâmiyân
Didiler ey husrev-i Rûm el-emân
3832. Dağı germ-â-germ iken ol kârzâr
Bî-çarâr itdi Tomanbay'ı firâr
3833. Oldılar ardınca Rûmîler revân
Almadılar 'âkıbet andan nişân
3834. Mısr'ı zabt itdi şeh-i kişver-sitân
Döndi ol yirden otağına hemân
3835. Her tarafından bend ile geldi esîr
Her esîr öz kendü hükminde emîr
3836. Çarha çıktı lâşe boyandı bihâr
Nefret itdi ol 'uqûbetden diyâr
3837. 'Âkıbet ol lâşe-i bî-iştibâh
Nîl'e dökdürdi vü göçdi şehre şâh
3838. Çıktı Yûsuf tahtına ol tâcdâr
Rûmiye râm oldu ol şeh'r ü diyâr
3839. Mısr'a girdi leşker-i nuşret-çarîn

Mış içinde oldılar cümle mekân

3840. Eyledi Rûm'a itâ'at ehl-i Şâm
Buldı şâh Rûmilere kişver-nizâm
3841. Geçdi birkaç gün bu nev'e rûzgâr
Mürtefi' oldı gönüllerden ğubâr
3842. Geldi bir gün yine bir tâzî-süvâr
Didi şâha ey dilîr-i kâm-kâr
3843. Pes Tomanbay yine düzdi bir çeri
Anı taħrîk itdi Şâm' uñ 'askeri[136a]
3844. Hem gelüp ğondı Sa'îd iğlîmine
Vâğıf ol şâha anuñ taşmîmine
3845. Ol süvâruñ nâ-geh ardınca revân
Geldi bir elçi Tomanbay'dan hemân
3846. Didi kim ey dâver-i mülk-i cihân
El-emân göster mürüvvet el-emân
3847. Ey şehensâh-ı kerîm-i muħterem
Ķanumı dökme benüm Ķanı kerem
3848. İsterem kim 'azm idem dîvânuña
Yüz sürem dergâh-ı 'âlî-şânuña
3849. Çün Ğazâlî cürmini 'afv itdi şâh

- Ben dağı bir bendeyem bî-iřtibāh
3850. Luřfuña mazhar dūřersem ben gedāy
Kul olam saña misāl-i Hāyrabay
3851. ‘Ahd u peymān itseñ ey řāh-ı bülend
İrmese senden bu miskīne güzend
3852. Çerkes ileñdür bu mülküñ şöhreti
Çekmeseñ olmazdı böyle ğayreti
3853. Çün bu sözi itdi kāřid řāha ‘arz
Anı dīne da‘vet itmek oldu farz
3854. Geçdi cürminden Tomanbay’uñ o řāh
Didi gelsün ‘afvumu kıl sun penāh
3855. Hāyrbay birle Ğazālī āřikār
Buldılar şapumda ‘izz ü i‘tibār
3856. İtdi ol çün kim baña böyle niyāz
Cümleden artuķ bulur ol imtiyāz
3857. Kāsidine koşdı bir merd-i güzīn
Luşf u ikrām-ile gönderdi hemīn
3858. Geçdi bir eyyām kāřid gelmedi
řāh kāřiddenden cevābı almadı[136b]
3859. Ağır āĝāh oldu řāh-ı zü-fünün

Olmış ol kâşid bu yolda ğarķ-ı hūn

3860. Ol resūli bunda hoşnūd itdiler
Bu resūli anda nā-būd itdiler

MUĦĀREBE-İ MIŞRİYĀN BĀ-RŪMİYĀN DER-İSKELE-İ NĪL-İ MŪBĀREK

3861. Görđi çün şāhenşeh-i devr-i zamān
Gelmedi kâşid didi ol dem hemān

3862. Yolda Çerkes ķatl idüpdür ķāsidi
Eyleyeler ğirü fikr-i fāsidi

3863. Şāmi RŪm ehlini itmiş imtiĦān
Eski düşmen dost olmaz bī-gümān

3864. İmdi ey a'yān sözi hep bir idüñ
Pes bunuñ def ine bir tedbīr idüñ

3865. Siz mi varmaķ maşlahatdur yoĦsa biz
Dāniş-ile bir eyü fikr eyleñiz

3866. Didiler paşalar ey şāh-ı cihān
Devlet ü 'ömrüñ ide Ħaķ cāvidān

3867. Çün mŪkemmeldür sipāh u māl u genc
Bendeler varsun ne Ħācet şāha renc

3868. RŪmili begler begisi Muştafā
Kim anuñ şānında geldi ķıl kefā

3869. Pādişāhum bende ki gündür didi
Baña besdür rahmetün ‘asker didi
3870. Şehsüvāroğlına şāh-ı kām-yāb
Didi kim vir baña bir şāfi-cevāb
3871. Didi İbn Şehsüvār idüp du‘ā
Kim saña nuşret vire dā’im Hūdā
3872. Mısr sulţānıdur ol şürīde-baht
Kemterin tedbīr ile kıpırmaz dıraht [137a]
3873. Sen sa‘ādetle aña göster hücum
Tā gümānsız def ola ol baht-ı şüm
3874. Çün bu sözden hışşe aldı şehriyār
Leşkerin cem‘ eyleyüp oldu süvār
3875. Kıandı devletle kenār-ı Nil’e şāh
Böyle fermān itdi ol ‘ālem-penāh
3876. Kim gice Rūmili vaqt-i bāmdād
Muşţafā Paşa’nuñ ola bunda ad
3877. Geçdi Nil’i ol vezīr-i muhteşem
Kaldı bunda şāh u esbāb u haşem
3878. Çün iki bulundu anda ceys-i Rūm
Geldi Çerkesle ‘Arab itdi hücum

3879. Çerkes ü 'urbân bir olup itdi ceng
Rûmî'ye deşt ü beyâbân oldu teng

3880. Rûmili'nün düşdi mâ-beyninde âb
Varmadı yardımcı Nîl oldu hicâb

3881. Bir kıyâmet koptı ol yirde 'ayân
Görmemişdi anı 'âlem bir zamân

3882. Döndürişme atludan aldı zimâm
Er düşürdi toprağa A'râb Şâm

3883. Çün irişdi leşker-i Hindû'yı şeb
Âhîr oldu ceng ü tağıldı 'Arab

BÂZ-ÂMEDEN-İ TOMANBAY VE HEZİMET-KERDEN Ü FİRÂR-
NÜMÜDEN

3884. Çün tulu' itdi şehergâh âfitâb
Geçdi Nil'i husrev-i 'âlî-cenâb

3885. Geldi görindi Tomanbay âşikâr
Şaf şaf oldu leşker-i Şâmî-süvâr

3886. Çün şükûh-ı husrevî çekdi 'âlem
Çıktı surnâdan şadâ-yı zîr ü bem [137b]

3887. Toplar âvâze şaldı ra'dvâr
Fitneden oldu 'âlâmet âşikâr

3888. Çün Tomanbay gördi böyle dehşeti
Şalvet ü zür u şüküh u şevketi
3889. Eyledi ğarbiyyeye ‘atf-ı ‘inān
Başına teng oldu Şāmī’nün cihān
3890. Böyle emr itdi o dem anda hemān
Muştafā Paşa’ya şāh-ı Cem-nišan
3891. Kıl Tomanbay’uñ ‘aķībünñden şitāb
Başını kes cismini eyle türāb
3892. Aldı ol dānā-dil-i rüşen-revān
Rūm ehlinün ‘askerin oldu revān
3893. Kogdı a’dāyı o gün çün irdi şeb
Kondı bir şahrāya şahr Şāmī vü ‘Arab
3894. Muştafā Paşa dahı kondı o dem
Şāh’a ‘arz itdi bu hālī lā-cerem
3895. Didi ol dem Hāyrbay’a şehriyār
Söyle ey dānā nedür tedbir-i kār
3896. Didi şāha böyle yetmez başa kār
Zāyi‘ eyles sa’yini Rūmī süvār
3897. Bunda var berr ü beyābān bī-ķiyās
Her biri bir deşt pür-bīm ü hırās

3898. Hem degül böyle qonup göçmek müfid
Bunda lâzımdur bize sa'y-ı mezîd
3899. Çerkese yinmek gerek tünd ü tîz
Pes bu menzilde ne lâzım hıft u hîz
3900. Hâq ne taqdîr eylemişse bî-direng
Zâhir olur bi'z-zarûre şulh u ceng
3901. Hem o dem emr itdi şâh-ı dîn-penâh
Gitdi nâ-geh Hıyrbay-ı nik-h'âh [138a]
3902. Muştafâ Paşa'ya irdi der zamân
Yitdiler a'dâya iki pehlevân
3903. Durmadın dahı esâs-ı kârzâr
Şâmiyân döndi yine itdi firâr
3904. Düşdi şahrâya Tomanbay bâdvâr
Gözi gördügi yire itdi firâr
3905. Ol iki sâlâr ile Rûmî-sipâh
İtdiler bir lahza def-i renc-i râh
3906. Ol maħalde Hıyrbay-ı ercümend
Muştafâ Paşa'ya virdi böyle bend
3907. Kim bu dem mağlûb oldu ehl-i Şâm
Çaçdı sulţân u neberd oldu tamâm

3908. Kalmadı āsarı hergiz Çerkes'ün
 Nâmı batdı ol gürüh-ı nâkesün
3909. Pes bu şahrâlar ki biz koyduk kadem
 Hem belâdur hem beyâbân-ı 'adem
3910. Bî-'adeddür bunda ecnâd-ı 'Arab
 Eglenürseñ görünür renc ü ta'ab
3911. Şad-hezârân hâne-i şahrâ-nişîn
 Bu beyâbân içre olmışdur mekîn
3912. Vâkıf olur nâgehân ol kavm-i şüm
 Kim bu şahrâya girüpdür ehl-i Rüm
3913. Mısr u Şâm'un gayretin gözler 'Arab
 Nâgehân bir fi'l iderler bî-sebeb
3914. Şehsüvâroğlı'na didi Muştafâ
 Sen bu tedbîre ne dirsene di baña
3915. Didi ol dem ol dilîr-i nâmdâr
 Ey vezîr-i kârdân-ı hüşyâr
3916. Çün Selîm-i nâmverdür şâhumuz
 Devletinde el virür dil-h'âhumuz [138b]
3917. Kimdür A'râb ey vezîr-i hüşmend
 Kim ire Rümî'ye anlardan güzend

3918. Şübhe yoğdur kim Tomanbay ħāliyā
Eyledi A'rab berre ilticā
3919. Biz dağı ardınca ilğār idelüm
Sa'y idüp ħaşmı giriftār idelüm
3920. Çün bu ħayretten dem urdı ol güzİN
Cür'etine kıldı paşa āferİN
3921. Evvelā böyle olındı meşveret
Yazdılar 'urbāna nāme
3922. Gönderüp şahrā-nişİNāna berİd
Kıldılar tenbİh ü tehdİd ü şedİd
3923. Didiler kim biz ħaber alduğ bu dem
Sizlere varmış Tomanbay lā-cerem
3924. Lāzım ise māl u cān u başuñuz
Dā'im olsun dirseñüz devrānuñuz
3925. Çayd u bend eyleñ Tomanbay'ı hemān
Gönderüñ bu cānibe anı revān
3926. Yoğsa anuñ intikāmın Ĥān Selīm
Sizden alur eyleyüp ħahr-ı 'azīm
3927. Oldılar ol dem o menzilden süvār
Yürüdiler anda üç leyl ü nehār

3928. Oldı Rüm'ün cilvegâhı bâdiye
Girdiler serdâr u leşker vâdiye
3929. Çıkdı istikbâle hep şahrâ-nişîn
İtdiler ta'zîmle ser-ber-zemîn
3930. Kayd-ı bend ile Tomanbay'ı hemân
Muştafâ Paşa'ya virdiler hemân
3931. Bir bölük Çerkes yine itdi hücûm
Kırdı cümle anları merdân-ı Rüm [139a]
3932. Dest beste düşmeni aldı vezîr
Eyledi 'azm-i şehensâh-ı dilîr
3933. Dergeh-i a'lâya teslim eyledi
Pâdişâh paşaya tekrîm eyledi
3934. Çün kazâ bu kavme oldı mün'arız
Çerkesün eyyâmın itdi münkarız
3935. Çün Tomanbay'ı giriftâr itdiler
Mısr içinde anı berdâr itdiler
3936. Mısrâ sultân oldı şâhensâh-ı Rüm
İntikâl itdi aña ol merzbûm

FETH-NÂME FİRİSTÂDEN-İ HÂN SELİM BÂ-ŞEHZÂDE SÜLEYMÂN HÂN
VE BE-MÛLÛK-İ SELÂTİN

3937. Çün 'adū ahr oldu Dārā-yı cihān
Mış'a döndürdi sa'adetle 'inān
3938. Girmedi Mış'a o řāh-ı rüzmend
Āb-ı Nıl'ün çevresin itdi pesend
3939. Anda ārām eyledi iclāl ile
Ilar itdi bat-ı ferru-fāl ile
3940. Didi Yūnus nām pařaya o dem
Var yūri sen Mıř'a ıl va-ı adem
3941. Girdi Mış'a ol vezir-i kām-yāb
Oldı cāy-i Yūsus'a nā'ib-menāb
3942. Başladı 'ayş u řafāya řehriyār
almadı gönlünde bir zerre ubār
3943. Her araf seyr ü temāřa eyledi
Bez-i in'ām u 'aāya eyledi
3944. řoñra emr itdi şeh-i řāhib-zafer
Müjde-i fete yazıldı nāmeler
3945. Evvelā ferzend-i devletmendine
Ya'ni ol řehzāde-i dil-pendine [139b]
3946. K'ey Süleymān řāh āāh ol ki ben
řāmı fet itdüm bi'-avn-i Zū'l-minen

3947. Eyledüm Qanşu'yla anda bir neberd
K'âferin didi bu çarḫ-ı sâl-ḫürd
3948. Kerkese Çerkes yidürdüm bir zamân
Qaçdı tiğum heybetinden bî-gümân
3949. Oldı hem meftûḫ şemşîr-i Haleb
Vâsıl oldum gence bî-renc ü ta'ab
3950. Rûmiye bahş itdüm ol mülki tamâm
Eyledüm taqsım tâ ser-ḫadd-i Şâm
3951. 'Âkıbet girdüm Dımışk'a fer-ile
Rûmiyân-ı bü'l-muzafferle bile
3952. Qısmet itdüm anı da hep beglere
Dikdi her bir sancağı bir servere
3953. Çünkü Qanşu kârını itdüm tamâm
Mısr'a vardılar o yirden ehl-i Şâm
3954. Bir emîri Mısr'a sulṫân itdiler
Kim Tomanbay olmış aña nâm u fer
3955. Çerkes ü A'râb u cümle ol diyâr
İtdiler anuñla anda iftiḫâr
3956. Geldi anlardan Ğazâlî nâgehân
Üstine sürdi Sinân Paşa hemân

3957. Ol vezîr anufla bir ceng eyledi
Cündiye Şâmî yine teng eyledi
3958. MıŖra ‘azm itdi o menzilden hemân
Yürüdüm berr ü beyâbandan revân
3959. Akdı leŖker kum gibi ol vâdiye
Baħre dutdı iki kumdan bâdiye
3960. Yürüdüm MıŖr üzre âħir bî-direng
İtdüm ol sulţân ile bir niçe ceng [140a]
3961. KAtl idüp Şâmîleri ħadden füzün
MıŖr’a ŖemŖîrüm aķıtdı Nîl-i ħûn
3962. Âħirü’l-emr itdi ol sulţân firâr
Bende itdüm der-‘aķab Nîl’i güzâr
3963. MuŖtafâ PaŖa’ya emr itdüm o dem
Gitdi ardınca sorup ol muħterem
3964. Buldı ol sulţânı ol merd-i dilîr
Bende çekdi eyledi anı esîr
3965. ‘Âķıbet bir ġayret izħâr eyledüm
MıŖr içinde anı berdâr eyledüm
3966. Oldı Çerkes ‘âzim-i MıŖr-ı ‘adem
Eyledüm ben MıŖr u Şâm’ı Rûma zamm

3967. 'Avn-i Bārī himmet-i merdān ile
Cāhuma virdi terakķī ŧān-ile
3968. Girdi silk-i mülkime bir memleket
İntikāl itdi baña [ol] salţanat
3969. Müjde ey ŧehzāde-i ħusrev-niŧān
Kim senüñ-çündür bu sa'y-ı bī-girān
3970. Çün yazıldı nāme bu mazmün-ile
Müm urıldı mühr-i ahmer-gün ile
3971. Vardı evvel ŧeh Süleymān'a ħaber
İrdi aña müjde-i fetĥ u zafer
3972. ŧāh-zāde oldu ħāyet ŧādmān
Eyledi bu müjdeye mālın revān
3973. Ba'dehu bir nāme bir peyk-i devān
Kıldı 'azm-i cānib-i Tatar Ĥān
3974. Engürüs ile Firengistān'a hem
Nāmeler girdi bu resm-ile o dem
3975. Bu fütūĥāt u ħazādan ser-be-ser
İrdi ser-cümle selāţine ħaber [140b]
3976. Dūstān-ı devlete irdi sürür
Düşmenān-ı milkete yitdi fütür

REFTEN-İ APUDAN CA'FER PAŞA B-ONANM-YI HMYN BE-
ISKENDERYYE

3977. Der-aab Şahenşeh-i kişver-sitn
Yine Rm'a bir ulaŐ Őald hemn

3978. Byle fermn eyledi ferzendine
Ya'ni ol ayr'l-alef dil-bendine

3979. Kim ey Őehzde-i 'l-gher
Himmet ile durmayup Őm u Őehr

3980. Şarf- madr it onanmaya hemn
Bare olsunlar adrglar revn

3981. Eyle bu işden apudanı abr
urmasun ol Őaf- rŐen-amr

3982. Yanna alup niÇe mr-i liv
Őd-la itsn tevekkl ber-ud

3983. oldurup keŐtlere t- arb
op u brt u da esbb- arb

3984. KeŐtiye binsn asun bd-bn
Leşker-ile MŐr'a gelsnler hemn

3985. n bu fermn irdi ol Şeh-deye
Yine dmet dŐdi ol zdeye

3986. Eyledi da'vet kapudanı o dem
Geldi begler her taraftan lâ-cerem
3987. Düzdiler yetmiş kadırğa âletin
Virdiler her güne zib ü zînetin
3988. Yürüdi yetmiş kadırğa âşikâr
Kırk pâre mavna ki pür-gîrüdâr
3989. Hem yigirmi barça on başarda hem
Dağı envâ'-i sefâ'in bîş u kem [141a]
3990. Cümlesi beş yüz gemi oldu tamâm
Elli biñ er girdiler mâlâ-keâm
3991. Bir mübârek sâ'at içre nâgehân
Açdı deryâya gemiler bād-bân
3992. Çünkü böyle gitdiler deryâ ile
Sâkıız'a irişdiler alay-ile
3993. Şenlik oldu atı lup top u tûfeng
Çün bu ferr ü şevketi gördi Freng
3994. Çıkdılar ol demde istikbâle hem
Çekdiler pîşkeş niçe nüzl ü ni'am
3995. Rûzgâr el virmedi on altı gün
Ol gemiler itdiler bunda sükûn

3996. Çün yine esdi muvâfık rûzgâr
Oldılar leşker o dem keştî süvâr
3997. Açdı keştîler ser-â-ser bād-bân
Oldılar deryâ-ile yola revân
3998. Bir aça oldu o demde âşikâr
Kim aña dirler Şuşam ehl-i diyâr
3999. Yoğ-idi ol yirde âdemden eşer
Kıplamışdı anı yekser cân-aver
4000. Gülşenine esmemiş âfet yeli
Güllerine degmemiş âdem eli
4001. İtdi keştîler o dem ‘azm-i kenâr
Çıkdılar andan gürûh-ı bî-şümâr
4002. İtdiler her cânibin geşt ü güzâr
Kıldılar anda niçe şayd u şikâr
4003. Yidiler âhû kebâbın leşkeri
Aldılar şoñra o yirden lengeri
4004. Yelken açup çıkdılar deryâyâ hep
Gıtdiler eyyâm-ile çün rûz u şeb [141b]
4005. Zâhir oldu bir seher hışn-ı Rodos
İşidildi şavt-ı gülbang-ı ħoros

4006. Bir gün arām itdiler anda hemān
Kerpeden zevraqlar açdı bād-bān
4007. Çünkü deryāya açıldılar yine
Şaldılar cümle gemiler engine
4008. Girdiler deryāda bir leyl ü nehār
Çıkdı nā-geh bir muḥālif rüzgār
4009. Koptı bir tūfān ki görse Nūḥ eger
Girmez idi keştīye idüp ḥazer
4010. Fi'l-ḥakīka ol muḥālif rüzgār
Eyledi keştileri hep tārūmār
4011. Kimi maḡribden yaña oldı revān
Kimi maşırık ṭarfına düşdi 'ayān
4012. Mevcler geldi dökildi fevc fevc
Yürüdi deryāda ḳumlar mecv mevc
4013. Gāḥ başdan gāḥ kıçdan girdi şu
Ādem ü alayı kıldı şüşt ü sū
4014. Esdi gitdikçe ḳarışdı furtuna
Şındı baştarda ṭoḳundı burnına
4015. Hep ḳadırğalarda ḳalmadı kürek
Şu yüzinde oldılar mürde semek

4016. Oldı şandallar gemilerden cüdâ
Didiler halka ırakdan merhabâ
4017. Ne dümen kaldı ne yelken ne direk
Küh-pâre bârçeler oldı kelek
4018. Atdılar deryâya hep lengerleri
Her biri har-cenge döndi yekseri
4019. Oynadup alma gibi keştileri
Rûzgâr itdi aşâğı yuğarı [142a]
4020. Buldılar kim hût ile şûre vuşûl
Kıldılar kim gâv u mâhiye nüzûl
4021. Başladılar itmege bâý u gedâ
Kimi Hızra kimi İlyas'a nidâ
4022. Ne bu deryâda göründi bir kenâr
Ne sükûnın buldı bir dem rûzgâr
4023. Gıtdiler bu derd-ile bir niçe rûz
Oldılar hep dide-giryân sîne-sûz
4024. Ehl-i keştî kıldılar bir bir namâz
İtdiler dergâh-ı mevlâya niyâz
4025. Didiler ey Hâlık-ı âb u türâb
Bizi kılma ğarğa-i baħr-i 'ukâb

4026. Ğarķ iken tūfān-ı ķahre kā'ināt
Nevħa virdük luţf u cūduñla necāt
4027. Sen ħalāş eyle bizi varţadan
Ey kerīm-i bī-niyāz Zū'l-minen
4028. Bunlaruñ oldu du'āsı müstecāb
Ķaldı tuĝyān itmeden bir pāre āb
4029. Tırdı cünbişden yoruldı rūzgār
Ĝitdi başından hevā tıtdı firār
4030. Her gemiden çıkdılar keleklere
Müjde virdiler hevādan beglere
4031. Didiler kim müjde görüñdi kenār
Ķal'a-i İskenderiyye āşikār
4032. Ehl-i keşti açdılar şükre zebān
İtdiler ħamd-i Ğudā-yı müste'ān
4033. Cem' olup keştileri zīn itdiler
Virdiler ceng ālet-iyle zīb ü fer
4034. Dikdiler sancaķları hep cā-be-cā
Āfitāba hem-ser oldu her livā [142b]
4035. Başladı çalınmaĝa tabl u nefir
Tıplar virdi şadā mānend-i şir

4036. Çekdirüp tertib ile âheste ter
Öñlerinde rehber oldu üç fener
4037. Çün saçıldı ƙal'a gördi hâş u 'âm
Sancaƙ-ı İslâm-ile ƙolmuş tamâm
4038. Bildiler İskenderiyye bî-gümân
Alınup olmuş müselmâna mekân
4039. İtdi bir şenlik daƙı ecnâd-ı Rûm
Kim ser-â-ser cûşa geldi merzbûm
4040. Ol perâkende gemiler nâgehân
Geldi eƙrâf u cevâbından hemân
4041. Cum'anuñ ol gün namâzın ƙıldılar
Ğuşşanuñ dilden ğubârın sürdürdiler
4042. Çıƙdı mescidden tamâmı hâş u 'âm
Oldı yollar ğüşe ğüşe izdiĥâm
4043. İtdiler birbirleriyle merĥabâ
Çıƙdılar birbirleriyle âşinâ
4044. Da'vet idüp ol maĥal birbirlerin
Meclis-i 'işret ƙurıldı yeryerin
4045. Baĥr-ı ğamdan ƙurtulan âzâdeler
İçdiler anda Frengî bâdeler

4046. Girdi keştiler o gün limāna hep
Bārçelerden virdiler ‘ummāna hep
4047. Her gemiden toplar itdi ĥurř
Çşa geldi yine deryā-yı ĥamř
4048. şaldı her keřtī kenāra lengeri
Başda kaçda ĥurdılar meclisleri
4049. şabl u zurnā v na‘ara cā-be-cā
Eyledi gş-ı sipihri pr-ředā [143a]
4050. Çıkdılar şaşra gemiden fevc fevc
Girdi keřtīye mevc mevc
4051. Birbiriyle bey‘ u bāzār itdiler
Dirhemi tebdil-i dīnār itdiler
4052. Ol maşalde Mışr  řāhir‘den hemān
Geldi bir ĥkm-i řehenřāhī revān
4053. Dā‘vet olınmış şapudan Mışr’a hem
Böyle fermān itmiş ol ĥusrev ĥařem
4054. Bursa şehri ĥākimi çoçi be-nām
Ol şapudan’a ola řā‘im-maķām
4055. Gzleye semt-i Firengistān’ı ol
Virmeye hem keřtī-i kffāra yol

4056. Hıfz ide keştileri hüşyâr ola
Ġafleti terk eyleyüp bîdâr ola
4057. Emr-i şâh-ile kapudan-ı dilîr
İtdi deryâyı kayıklarla mesîr
4058. Eyledi ‘unvân-ile ‘azm-i reşîd
Nîl’e girdi Mısr’a çıkdı ol ferîd
4059. Geldi sultâna mülâkât eyledi
Kulluğun hıdmetle işbât eyledi
4060. Pîş-keş çekdi el öpdi daği hem
Kıldı şâha cismini hâk-i kâdem
4061. Eyledi sultân nüvâzişler aña
Virdi gün-â-gün bahşişler aña
4062. Merhametle şordı deryâ zağmetin
Mevcnâk itdi bihâr-ı re’fetin
4063. Çün kapudan buldı şehden ‘izz ü şân
Bâ’dehu sultân Selîm-i kâmrân
4064. Revnağ u fer virdi raht u bahtına
Tutdı yol İskenderiyye tahtına [143b]
4065. Çün kâdem başdı o şehre şehriyâr
Cân nisâr itdi aña halk-ı diyâr

4066. Hep onandı cümle keştilerine
Virdiler her birine ziver yine
4067. Açılup envā'-ı bayrak bī-řümār
Oldı deryānuñ kenārı lālezār
4068. İtdiler şenlik atıldı oplar
Lerzenāk oldı berāber baħr u ber
4069. Cāmi'e girdi Selīm-i ser-firāz
Hem namāz itdi o yirde hem niyāz
4070. Vardı açdı Yūsuf uñ gencinesin
Gördi mal ü gevher ü dīrīnesin
4071. Ālet-i ħarbuñ ħesābı yoğ-idi
Cümlesinden tīg u cevşen çoğ-idi
4072. Anları zabı itdi cümle bi't-tamām
Her birinün şufline urdı ħitām
4073. oçi'ye didi bu mālı yeksere
İstif ile cā-be-cā keştilere
4074. Bu gemiler olsun ol esbāb-ile
Rūm'a varsun tuħfe-i A'rab ile
4075. Mışrdan daħı gelüp çoğ nādire
Kim nazīrin görmemişdür bāřire

4076. Emr olındı anları dağı tamām
Kodılar keştilere mā-lā-kelām
4077. Döndi andan Őnra [ol] řāh-ı Rüm
řāha teslīm oldı yekser merzbüm
4078. Māl u zerle tıldı keştiler revān
Oldı bir gencine her keřtī hemān
4079. Göçdiler ‘azm-i Sitanbul itdiler
Çün çekildiler niçe gün gitdiler [144a]
4080. Oldı menzilgehleri bir gün Rodos
Çıkdı halkı kıldı cümle hāk-ı būs
4081. Beglere geldi Rodos’dan armağān
Ya’ni gün-ā-gün nī’am ü bī-girān
4082. Bir şeher aldı gemiler leşkeri
Her biri kākup kopardı lengeri
4083. Çıkdılar baħre açıldı bād-bān
Sāhil-i maķřūda oldılar revān
4084. Geldiler bir gün selāmetle tamām
İndiler şehre Sitanbul’ı maķām
4085. Genc ü mālī eyleyüp hep der-kenār
Defter açup kıldılar ‘add ü řümār
4086. Hāzin-i sulřāna teslīm itdiler

Def-i endüh u ğam u bīm itdiler

BĀZ-GEŞTEN-İ SULTĀN SELĪM BE-DİMİŞK VE ĀMEDEN-İ Ū EZ-ANCA
BE-İSTANBUL

4087. Dīnle ey seyyāh-ı ŧehr ū kŭh u deŧt
Gör ne yüzdendür bu yolda bār-ı geŧt

4088. Mıŧr'ı çün 'adl-ile ma'mūr itdi ŧāh
Kalmadı Mıŧr içre ŧāmī'den sipāh

4089. Çerkesün def' itdi ol mülkin tamām
Hıyrbay kaldı Ğazālī ve's-selām

4090. Çün ŧadākat zāhir itdi Hıyrbay
Oldı maqbŭle ŧeh-i kiŧver-güŧāy

4091. Kıldı āhır ŧāh aña luŧf u 'aṭā
Oldı Mıŧr'a hākim-i fermān-revā

4092. Eyledi ol Mıŧr'ı ŧıdġ-ı dil-pesend
İltifāt-ı hŭsrevīden beħremend

4093. Hıyır-ile ŧöylendi çün nāmı anuñ
'Āķıbet hıyır oldı encāmı anuñ [144b]

4094. Geldi güz faŧlı hıazān oldı bahār
Sebzear itdi zemīni rŭzgār

4095. Ya'ni Mıŧr'uñ arzı oldı gülsitān

Ġayri arzuñ 'aksi hengām-ı hażān

4096. Pes bu mevsimde olup bir gūn sūvār
Mısr'dan vardı Dımışk'a şehriyār
4097. Cennet oldu maḳdeminden şehri-ı Şām
Anda gösterdi sa'ādetle kıyām
4098. Tā irince nev-bahār ol şehriyār
Gāh 'ayş u nūş u gāh itdi şikār
4099. Bir gūn ol şīr-i dilīr-i nāmver
Luṭf-ile itdi Ġazālī'ye nażar
4100. İltifāt u 'izz ü ikrām eyledi
Ol ğulāmın vāli-i Şām eyledi
4101. Didi ḳonmuşdur elinde ihtiyār
Bende yokdur her huşūsa ıztırar
4102. Şıdḳ-ile hıdmet iderseñ şāhuña
İrişürsün dā'imā dil-h̄āhuña
4103. Ger hıyānetle olırsuñ şehrever
Sen bilürsün baña yok andan zarar
4104. Çün cihān oldu yine baġ-ı na'im
Ārzü itdi Ḥorāsān'ı Selīm
4105. Bir gūn a'lām itdi mīr ü leşkere

Didi kim oluñ müheyvâ yeksere

4106. Çünkü MıŖır u Ŗâm'ı alduğ bî-gümân
İdelüm Ŗarđ'a yine 'aťf-ı 'inân

4107. Ŗarđı da bu mülke ilhâğ idelüm
Olmaz ise hedm ü iğrâğ idelüm

4108. Olalum andan Sitanbul'a revân
Milket olsun tamâm emn ü emân [145a]

4109. Didiler ey kâmkâr-ı rûzgâr
Müstedâm itsün seni Perverdigâr

4110. Emr Ŗahuñdur velî ey zü-fünün
LeŖker olmuŖdur kemâl-ile zebün

4111. Gerçi bu söz Ŗâha nâ-mağıldur
Râğat olsağ bir zamân ma'đıldur

4112. HıŖmnâđ olup bu sözlerden Selîm
Bir temevvüc itdi ol deryâ-yı bîm

4113. Yürüdi devletle Rûm'a tâcdâr
Girdi İstanbul'a vü tutdı Ėarâr

ĖURÛC-I MEHDÎ-İ MÛZEVVİR VE MUĞHAREBE-İ İN ŖEHSÛVÂR VE KÛŖTE-ŖÛDEN-İ MEHDÎ-İ KÂZİB

4114. GelmiŖ-iken emn ile mülke niğâm

- Fāriġu'l-bāl olmuş iken h̄aş u 'ām
4115. İtdi nā-geh yine [bir] fitne zuhūr
Virdi fetret h̄alk-ı dünyāya fütūr
4116. Bir ġabī şahş itdi Bozoġ'dan h̄urūc
Eyledi eflāk-ı sevdāyı 'urūc
4117. Mehdiyem diyüp kıılır da'vā-yı h̄am
Kendüye tapdurdı Etrāki tamām
4118. Mürşid oldı h̄alka itdürdi sücūd
Erdebilōġlı'na kııldı bī-vücūd
4119. Didi her kim eylese secde baña
Vācib olur cennet-i a'lā aña
4120. 'Ālemün kııtbı benüm bī-irtiyāb
Devr ider emrümle çarh u nüh kııbāb
4121. Kā'ināta mürşid-i kāmil benüm
'Ālemün taġķīķine vāşıl benüm
4122. Şāhib-i redd ü kıabülüm bī-ġüzāf
Zerrece mehdiligümde yok h̄ilāf [145b]
4123. Niçe mekr ü niçe efsün eyledi
Kendüsine h̄alkı meftün eyledi
4124. Uydı anuñ kıavline çok sāde-dil

- Bendesi oldu niçe āzāde-dil
4125. Tābi' oldu bir bölük aḥmaḥ aña
Didiler hep mehdī-i ber-ḥaḥ aña
4126. Ḥalvetinden çıkdı ol evvel ḳadem
Cem'-i leṣker ḳıldı ḳaldurdı 'alem
4127. Yürüdi Bozoḳ ile ceng eyledi
Başlarına 'ālemi teng eyledi
4128. Geldi başdı Veys'in ordısun revān
Māl u rızḳı itdiler yaḡmā hemān
4129. Memleket zuluminden oldu tārūmār
Cem' iken oldu perīṣān ol diyār
4130. Ğulgule düṣdi ol eṭrāfa tamām
Fitne ḳopdı 'ibret aldı ḥāṣ u 'ām
4131. Didiler bu fitne-i āḥir zamān
Bir 'alāmetdür ḳıyāmetden hemān
4132. Anaṭolı mülkini ṭutdı fesād
Ḥaḥḳ oldu ser-be-ser süst i'tiḳād
4133. Ol celālī dutdı bir yirde maḳām
Dem-be-dem geldi ṭavāfa ḥāṣ u 'ām
4134. Eyledi gitdikçe ṭuḡyānın mezīd
Ol vilāyet ḥaḥḳı hep oldu mürīd

4135. Göçdi andan 'azm-i Sivas eyledi
Gönlini pür-mekr ü vesvās eyledi
4136. Anda Şādī nām paşa ol zamān
Mīr-i mīrān idi bī-reyb ü gümān
4137. Çıkdı vü cem' itdi sancağ beglerin
Hep getürdi ol diyāruñ leşkerin [146a]
4138. Bī-tekellüf başdı meydāna kadem
Kuvvetince himmet itdi bīs ü kem
4139. Geldi ol müfsidle bir ceng eyledi
Yeryüzin kan-ile gül-reng eyledi
4140. İtdiler ol kavmi dāl iqdām-ı tām
Buldı paşanuñ sipāhı inhizām
4141. Bīz-zarüre itdiler cümle firār
Tutdı müfsid rezmgâhında qarār
4142. Çün bu şüret itdi gerdündan zuhūr
Ol fesād ehline ol virdi sürür
4143. İstimā' iden ırağdan kışşayı
Aldılar dānişlerince hişşeyi
4144. Yine düşdi ahmağāna vesvese
Güft ü gūdan taldı mescid medrese

4145. Didiler şeksiz velîdür bu ferîd
Her tarafından geldi cem' oldı mürid
4146. İçlerinden vardı ref' oldı 'inâd
İtdiler aña ziyâde i'tikâd
4147. Sancağına secde itdi ol gürûh
Geldi cem' oldı havâric küh küh
4148. Didiler bu mehdî-i Yezdân-perest
Münkire virür velâyetle şikest
4149. Göçdi yurdından revân ol baht-ı şüm
Vardı Toğat üzre gösterdi hücum
4150. Kandı bir menzilde ol şâhib-lecâc
İstedi Toğat şehrinden hârâc
4151. Çün fesâda vardı bundan merzbûm
Kışşadan âgâh oldı şâh-ı Rûm
4152. Vâkıf oldı ser-be-ser aḥvâline
Fikrine da'vâsına izlâline [146b]
4153. Ol celâlîye idüp kahr-ı celâl
Didi ol şirinsitân-ı kıtâl
4154. 'Âlemi tutdı bu deñlü dâr u gîr
Olmadı mı Şehsüvâroğlı habîr

4155. Didiler ey şāh-ı gerdūn-iḳtidār
Bilmemek mümkün mi İbn Şehsüvār
4156. Ol ferīḳ-i fitne vü āşüb u şūr
Kendünün mülkinden itmişdür zuhūr
4157. Līk aḫvāli anuñ düşvār imiş
Ol mübāriz pehlevān bī-mār imiş
4158. Anda ger özr okıdı bī-gümān
İrişürdi şimdi aña yek-‘inān
4159. Hastalıkdan ḳalmamışdur ḳuvveti
İsteyüp bulmaz o böyle fırsatı
4160. Bu tarafından Şehsüvārođlı meger
Buldı bir miḳdār şıḫhatden eşer
4161. Gelmedin fermān-ı şāhī ol zamān
Zü'l-ḳadirlü leşkerin dürdi revān
4162. Çıḳdı ol dem ol dilāver pür-şitāb
Didi kim şehden ne lāzımdur ḫiṭāb
4163. Biz çü anuñ bende-i fermānıyuz
Böyle vaḳte şaḳlanan ḳurbānıyuz
4164. Olmadın ol ḫāricī şāḫib-sipāh
İdelüm cem‘in perīşān u tebāh

4165. Gerçi var bende dağı za‘f-ı mizâc
Derdüme hûn-ı ‘adûndur ‘ilâc
4166. Çıktı bir eyyâmda ol nâmdâr
Berğ-ile tölmişdi deşt-i kuhsâr
4167. Farğ olunmazdı cibâl-i Zü’l-ğadir
İdemezdi kimse yollardan güzër [147a]
4168. Bir tedârik itdi ol düşmen tebâh
Kim ser-â-ser yollar oldu şâh râh
4169. Mümkün oldukça gidüp leyl ü nehâr
Vardı kaldı cîs-ı Şahuğda qarâr
4170. Çünkü âğâh oldu bundan ol gürûh
Cünbiş itdi menzilinden cânlu kûh
4171. Karşu geldi ol ferîğ-i şerr ü şûr
Çondılar bi’l-cümle ber-ferseng-i dûr
4172. Bunda bunlar anda ol tutdı qarâr
Geldi Hûsrev nâm paşa-yı süvâr
4173. Bir yire cem‘ oldu Türk ü ehl-i Rûm
Vâkıf oldu bundan ol ecnâd-ı şûm
4174. Menzilinden göçmedin ol süst-rây
Mezhebince böyle oldu reh-nümây

4175. Kim H̄azar deṣti ezelden bī-gümān
Ceddümüz me'vāsıdur ol āsitān
4176. İdelüm varup o me'vāyı ṭavāf
Kim ḳadīmī Ka'bemüzdür ol maṭāf
4177. Ger gelürse bunda İbn Şehsüvār
Yine zāhirdür anuñla kārzār
4178. Anlar andan göçdi bundan bu sipāh
Görelüm kim n'ola taḳdīr-i İläh
4179. Müfsidüñ cem'inden evvel pehlevān
Vardı aldı [ol] H̄azar deṣtin revān
4180. H̄āricī itdi H̄azar'dan yaña 'azm
Oldı ol 'azm itdügi menzilde rezm
4181. Bir zamāndan ōñra çıḳdı ol gürüh
Atlusı bī-ḫadd yayanı küh küh
4182. H̄āş u 'ām itmiş yanında izdiḫām
'Avret ü er leşker olmışlar tamām [147b]
4183. Yürüdi ol müfsidān-ı pür-ḳalāl
Oldılar amāde-i ḫarb u ḳıtāl
4184. Pehlevān at şaldı anuñ cem'ine
Na'rası girdi ḫavāric sem'ine

4185. Tîri bârân itdi ol kavm-i ‘anîd
İtdiler merdân-ı İslâm’ı şehîd
4186. Dahve-i kübrâdan evvel tâ beşâm
İki leşker cenge gösterdi kıyâm
4187. Esdi nâ-geh kıbleden bir rûzgâr
Yağdı a’dâ üstine gerd ü gubâr
4188. Bir hücum itdi ‘Alî bin Şehsüvâr
‘Âkıbet tevfiğ-i Bârî oldu yâr
4189. Buldı ecnâd-ı celâli inhizâm
Oldı ol nâkışların kârı tamâm
4190. Yolların sedd eyledi şemşîr-i tîz
Çalmadı a’dâya imkân-ı gürîz
4191. Bi’z-zarûre ol ferîğ-ı bî-çarîğ
Düşdi kan deryâsına oldu garîğ
4192. Tîğdan geçdi er ü ‘avret tamâm
Çalmadı kimse ‘adûdan hâş u ‘âm
4193. Çün sipâh-ı husrevî buldı zafer
Çaçdı mehdî-i müzevvir her hâzer
4194. Mehdi-i vaqt oldu İbn Şehsüvâr
Leşker-i deccâli itdi târumâr

4195. Yürüdi ardınca Veys ibn ‘Ali
Tutdı bend itdi o şahş-ı echeli
4196. Başına yağdurdılar şemşir ü tır
Hâricî mecrûh u zâr oldı esîr
4197. Müfsidün başını kesdi pehlevân
Dergeh-i a‘lâya gönderdi revân [148a]
4198. Çünkü gördi anı sulţân-ı güzîn
Didi ey serbâz-ı devrân âferîn
4199. Eyleyüp aña niçe luţf u ‘aţâ
İltifât u cûdına gördi sezâ
4200. Söndürüp ol âteşi hâk itdiler
Mülki gerd-i fitneden pâk itdiler

VEFÂT-KERDEN-İ SULţÂN SELİM HÂN ‘ALEYHİ’R-RAHMETÜ VE’R-
RIDVÂN

4201. Dinle ey hayrân vaz‘-ı rûzgâr
Gör ne şüret gösterür encâm kâr
4202. Döndi bir kaç gün bu hâl üzre felek
Kalmadı mülkinde şâhuñ müşterek
4203. Devleti her vech-ile buldı kemâl
Hâtırında kalmadı bîm-i zevâl

4204. ‘Älemi itdi musahhar hükmine
Täbi‘ oldı niçe Őehler hükmine
4205. Oldı cārī her ęaraf hükm-i emān
Tāze revnaķ buldı iķlīm-i cihān
4206. Zīb ü fer buldı bahār-ı salęanat
Hürrem oldı rüzgār-ı salęanat
4207. Fārīgü’l-bāl ol Şeh-i Cem-iķtidār
‘AyŐa āgāz eyledi leyl ü nehār
4208. Bir iki gün geķmedin Őāh-ı hāzān
Cilvegāhın eyledi bāg-ı cihān
4209. Leşker-i sermā uzatdı bāg-ı dest
Reng ü ryın ķıldı izhāruñ Şikest
4210. Girdi Şehr-i glsitāna tünd-i bād
Tāzelendi Őiddetinden devr-i ‘ād
4211. Lāle evrāķın perīŐān eyledi
Glleri haķ-ile yeksān eyledi [148b]
4212. Buldı pāyān devleti Őāh-ı gln
Mātemi oldı libās-ı snbln
4213. İntizām-ı gülşene irdi hālel
Gerd-i ğam hātırlara virdi kesel

4214. Bir gün ol eyyâmda şâh-ı cihân
Çıkıldı devletle saña reh şâdmân
4215. Geldi menzilgâhına hengâm-ı şeb
Eyledi bir niçe dem ‘ayş u tarab
4216. Hâtırı meyl itdi h̃âb-ı râhata
Nâz-ile girdi firâş-ı devlete
4217. Çünkü bîdâr oldı nâ-geh şubhdem
Buldı ser-tâpâ vücûdın pür-elem
4218. Tâb‘ını bozmuş hevâ-yı muhtelif
Rûzgâr itmiş mizâcın münharif
4219. ‘Ârız olmuş bir şuda‘-i bî-emân
Eylemiş ol ser-ferâzı ser-girân
4220. Kalmamış cisminde âşâr-ı mecâl
Ol tabîb-i ‘âlem olmuş haste-ğal
4221. Ol kadar virmiş harâret tâb-ı teb
Çeşmesâr-ı devlet olmuş huşk-leb
4222. Böyle gördi kendüsin çün şehriyâr
Oldı mir‘ât-ı dili pür-inkisâr
4223. Eyledi da‘vet etibbâyı o dem
Anlara dutdurdı nabzın lâ-cerem

4224. Kimi şandal didi kimi zencebîl
Oldı tebdîr-i davâda ƙal u ƙîl
4225. İtmedi bir kimse teşhîş-i maraz
Ne cevâhir bellü oldı ne ‘araz
4226. Şerbet-i ma‘cûn ile iş bitmedi
Hiç harâretle şudâ‘ı gitmedi [149a]
4227. Olmadı çün kim eṭibbâdan ‘ilâc
Za‘fını arturdu gün günden mizâc
4228. ‘Âkıbet ol şâh-ı gerdûn-menzilet
Didi tebdîl-i hevâdur maşlahat
4229. Yâve söyler ger ṭabîb ü ger ḥakîm
Bî-ḥaberlerdür ƙazâdan Ḥaƙ ‘alîm
4230. Nâ-tüvân ol şâh-ı Sikender-mişâl
Çıƙdı İstanbul içinden ḥaste-ḥâl
4231. Ol ḥuceste Ka‘be-i İslâm-ı dîn
Oldı za‘f-ı cism-ile maḥmil-nişîn
4232. Yolda maḥmil yürüyüp âheste-ter
Çorlu’ya irişdi bir gün reh-güzer
4233. Za‘fi ƙuvvet buldı ol menzilde hem
Ġalîb oldı ṭab‘a buḥrân-ı seƙam

4234. Gitmege ol yirden imkân olmadı
Bir kadem reftâra ruĥşât bulmadı
4235. Geldiler yine eĥibbâ bir yire
Baĥdılar Ėanûn'a cümle yeksere
4236. Ser-be-ser yoklandı Minhâcü'l-beyân
Virmedi mâ-lâ-ya'ni bundan nişân
4237. Çıķmadı terkîb-i mûcizden şifâ
Yazmamışlar anda bu derde devâ
4238. Çün 'ilâc itmekde nâ-çâr oldılar
Derd-i ĥirmâna giriftâr oldılar
4239. Oldı me'yûs-ı devâ ol şehriyâr
Çekdi fermân-ı kazâyâ intizâr
4240. Hâdimü'l-lezzât irişdi nâgehân
Kelle-i nefis zâ'ikâ oldı 'ayân
4241. Rûĥ-ı pâki cismine kıldı vedâ'
Mâsivâdan eyledi kaĥ'-ı nizâ' [149b]
4242. Böyledür resm-i zamâne tâ ezel
Şâh u dervîşe şunar câm-ı ecel
4243. Ėanı Key-ĥusrev kânı Efrâsiyâb
Eyledi âĥir felek zîr-i türâb

4244. andadur D r  v  İskender anı
Bunca Şahib-r tbe d verler anı
4245. İtdiler terk-i sip h u memleket
Gıtdiler tenh  be ya ‘ k bet
4246. G fil olmaz m btel sı ‘ lem n
B lına degmez bel sı ‘ lem n
4247. Sen kerkese ejdeh  ol ger peleng
Merg ider deşt-i cih nı safa teng
4248. Her ne de nl  uvvet n olsa f z n
‘ k bet dest-i az  eyler zeb n
4249.  n g zin yumdı cih ndan H n Sel m
D Ődi erk na ‘aceb h vf-ı ‘az m
4250. Geldi paşalar o demde bir yire
Mevtini bildirmediler leşkere
4251. Niyyetin c n gibi pinh n itdiler
Bir iki g n anı mihm n itdiler
4252.  dem irs l itdiler Şeh-z deye
Didiler ol h srev-i  z deye
4253. Her ne de nl  gelmede olsa Őit b
Devlet   d ne olur k r-ı Őav b

4254. Hâşılı geldi Süleymân-ı zamân
Şeh Selîmüñ oldu ahvâli ‘ayân
4255. Âh u feryâd itdi Rûm ehli tamâm
Müyeden bir müye döndi hâş u ‘âm
4256. Âh u zâr-ı merd ü zenden çârh-ı dûn
Egnine giydi libâs-ı nîl-gûn [150a]
4257. Oldı şehir ehli ser-â-ser mâtemi
Ġarķa virdi eşk-i firķat ‘âlemi
4258. Bundan aķdem ol şeh-i cennet-me’âb
Eylemişdi köhne bir deyri hârâb
4259. Bir ‘imâret olmuş-idi ol mekân
Defn olundu anda ol şâh-ı cihân
4260. Ol cihâna şıĝmayan şâh-ı ‘azîm
Teng-nâ-yı hâkde oldu muķîm
4261. Hâķ te‘âlâ rûhını şâd eylesün
Ravza-i Rıdvân’a irşâd eylesün
4262. Merķadi olsun münevver nûr ile
Ülfet itsün ruķ-ı pâķi hûr ile
4263. Oldı hem târiķ-i fevt ü hem-mekân
Âşiyân-ı gülşen-i Kuds ol zamân¹⁵⁹

¹⁵⁹ Cevrî, bu beyitte Sultan Selim Han’ın ölümüne tarih düşürmüştür.

4264. Bende Őükri'nün bu nazmından murād
Bir du'ādur kim ide rüĥını Őād

4265. Bu kitābuñ nazm u te'lifi tamām
Oldı toĥuz yüz otuzda ve's-selām

SONUÇ

Manzum, mensur veya manzum- mensur karışık tarihi eser olan Selim-nâmeler, Osmanlı tarihçiliği bakımından önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Çünkü bu eserleri yazarlar, çoklukla ya bu hükümdarların devrinde yaşamış, onunla sarayda veya seferlerde birlikte olmuş, ya da yakınlarında bulunmuş kişilerin anlattıklarına göre eserlerini vücuda getirmişlerdir. Bu yüzden de Yavuz Sultan Selim döneminin tarihi yazılırken başvuru en önemli kaynaklar arasında yer alırlar. Ayrıca dönemin birçok özelliğinin bu gruptaki eserlere yansıdığı görülmektedir. Devlet yönetimi, saray, Osmanlı coğrafyası, ordunun durumu, gelenekler, kültürel yapı, kullanılan silâhlar, savaş taktikleri, hükümdarın ruh hâli, dil, edebiyat, folklor vb. konularda oldukça sağlam bilgiler de bu eserlerde yer almaktadır.

Doğum tarihi kesin olarak bilinmeyen Şükrî-i Bitlisî'nin manzum *Selim-nâme*'si kendi devrinde ve ölümünden sonra takdirle karşılanmış ve Osmanlı tarihçileri tarafından kaynak olarak kullanılmıştır. Osmanlı sahasında yazılmış olmasına rağmen Çağatay ve Azerî Türkçesinin bazı öğelerini taşıyan bu *Selim-nâme*'yi, XVII. asır şairlerinden Cevrî İbrahim Çelebi eleştirerek yeniden nazma çekmiştir.

Cevrî, Ruznameci İbrâhîm Efendi'nin kâhyası Ali Bey'in isteği üzerine kaleme aldığı manzum *Selim-nâme*'yi, 5829 beyit olan kaynak metinden 4264 beyte indirmiştir. Kendince gereksiz gördüğü kısımları atan Cevrî, devrinin diline ve beklentilerine göre eseri yeniden nazma çekmiş ve bazı müdahaleler de bulunmuştur. Bu müdahaleler beş başlıkta toplanabilir: eskiyen kelimeleri yenileri ile değiştirme, kelimeleri tamlamalı kullanma, yer ve kişi adlarını değiştirme, kelimelere gelen yardımcı filleri ve ekleri değiştirme ve Arapça/ Farsça kelimeyi bir başka Arapça/ Farsça kelime ile değiştirme. Bunları yaparken Cevrî kendinin de belirttiği gibi kaynak metni tamamen ortadan kaldırmayı amaçlamamış, ona dönemin koşullarına uygun yeni bir elbise giydirmek istediğini söylemiştir. Cevrî, esere hem kendi fikir ve beğenisini hem de döneminin zevk ve anlayışını yansıtmıştır.

Bu alışmada 17.yy. eserlerinden biri olan *Selim-nâme*'yi ilmî yönden ele alınarak tahlil ve değerlendirmesi yapılmış başta Osmanlı tarihi ve edebiyat tarihi araştırmacılarının olmak üzere, klâsik Türk edebiyatı sahası uzmanlarının istifadesine sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Akbayar, Nuri, **Osmanlı Yer Adları Sözlüğü**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2003.

Akkuş, Yasemin, **Melhame-i Cevrî**, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2001.

Alkaya, Yeliz, **Cevrî ve ‘Aynü’l-Füyuz inceleme-metin(1b-36b)**, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi),Kocaeli, 2018.

Argunşah, Mustafa, Türk Edebiyatında Selim-nâmeler, **International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/8**,2009.

Argunşah, Mustafa, **Şükrî-i Bitlisî Selim-nâme** , Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri,1997

Argunşah, Mustafa, “Şükrî Molla Şükrî”, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sukri-molla-sukri> (26.02.2022)

Arslan, Harun “NİŞÂNÎ Koca Nişancı”, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)** , <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nisani-koca-nisanci-celalzade-nisanci> ,(26.02.2022)

Atik, Arzu ,Cevrî İbrâhîm Çelebi,**Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevri-ibrahim-celebi> (25.02.2022)

Atik, Arzu, Bir Hulasa Denemesi: Cevrî ve Selim-nâme’si, **Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi**, İstanbul, 2012.

Averbek ,Güler Doğan, **Bitlisli Şükrî Dîvânı**, DBY Yayınları, İstanbul, 2020.

Ayan, Hüseyin , “Cevrî”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, c.VII, 1993.

Ayan , Hüseyin, **Cevrî Hayâtı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Erzurum 1981.

Aydın, Haluk, Cevri Divanı, **A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü** , Erzurum, S:39, 2009.

Aydın, Haluk, **Cevri Divanı'nın tahlili**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2010.

Babinger, Franz, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, Çev. Coşkun Üçok, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 1982.

Cevrî, **Selim-nâme**, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Manzum 1310.

Ceyhan, Adem “Dört Seçkin Dost’un Portresi”, **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, c:4 s:1, 2006.

Daş, Abdurrahman, Hoca Saadeddin Efendi’nin Hayatı ve Eserleri, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, S: 14, ss. 198

Donuk, Suat, Cevrî ve Nazm-ı Niyaz Mesnevisi, **TÜBAR: Türklük Bilimi Araştırmaları**, S:33, 2013.

Erkal, Abdülkadir, Türk Edebiyatında Hilye ve Cevrî’nin Hilye-i Çâr-yâr-i Güzin’i, **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, s:12 , 1999.

Genç, İlhan ,**Tezkire-i Şu’arâ-yı Mevleviyye**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000.

Gülmez, Sema **Cevri İbrahim Çelebi ve Hilye-i Çihar-Yar-ı Güzin adlı eseri**, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2006.

İnce, Ömer, **Cevri Divanındaki Tarihi ve Efsanevi Unsurların Tesbiti ve İşlenişi**, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 1992.

Kanar, Mehmet, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Say Yayınları, İstanbul 2009.

Kanar, Mehmet, **Türkçe-Farsça sözlük**, Say Yayınları, 2008.

Kaplan, Yunus, “Keşfi Mehmet Çelebi”, **Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü(TEİS)**[http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kesfi-mehmed-celebi,\(28.08.2021\)](http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kesfi-mehmed-celebi,(28.08.2021))

Karagözlü, Volkan “Vüsûlî Mehmed”, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vusuli-mehmed> (26.02.2022)

Kartallıoğlu, Yavuz, “Osmanlı Türkçesindeki Ekler Dudak Uyumuna Göre Nasıl Okunmalıdır?”, **Turkish Studies**, Volume 3/6 Fall 2008, ss. 449-470.

Kayaokay, İlyas ,15. Asır Şâirlerinden Sücûdî ve Şiirleri , **Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi [ESTAD]**, C:1,S:1 ,ss: 205

Kerslake, Celia “Celalzâde Mustafa Çelebi”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**,Cilt:7, İstanbul, 1993.

Komisyon, “İmlâ Esasları”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, Cilt: 1, İstanbul, 1988.

Köksal, Mehmet Fatih, “Sücûdî” , **Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü(TEİS)** <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sucudi>,(28.08.2021)

Kur'an-ı Kerim Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2005.

LEVENT, Agah Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Dergah Yayınları, İstanbul, 2014.

Müstakimzâde Süleyman Sa'deddin,**Tuhfe-i Hattâtîn**, (nşr. İbnülemin Mahmud Kemal), İstanbul Devlet Matbaası, 1928.

Özcan, Abdülkadir, “Şükrî-i Bitlisî”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, C:39, 2010.

Özcan, Abdülkadir, “İdris-i Bitlisi”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C:21, İstanbul, 2000.

Öztürk, Necdet “Vüsûlî Çelebi”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, C:43, 2013.

Parmaksızoğlu, İsmet , Üsküplü İshak Çelebi ve Selimnâmesi, **Tarih Dergisi** ,Cilt:3 ,S:(5-6) ,ss:123

Rahmani, Abdulnasir, **Kadızzade Kebir B.Uveys'in Farsça Gazavât-ı Sultan Selim Adlı Eserinin Tahkik ve Tercümesi**, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul,2019.

Redhouse, James W., **Turkish And English Lexicon**, İstanbul 1890.

Sakarya, Simge, **Cevrî ve ‘Aynü’l-Füyuz inceleme-metin (37a-70b)**, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli, 2018.

Saraç, Yekta “İbn Kemâl Kemâlpaşa-zâde”, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ibn-kemal> (29.08.2021)

Savaş, Hamdi, “İshak Çelebi Kılıççızâde”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C:22, İstanbul, 2000.

ŞAFAK, Turgay, **Cevrî Çelebî’ye Nispet Edilen Hâfız-ı Şirazi Gazeli Şerhi**, Mukaddime, s:6, 2012.

TEKİNDAĞ, M. C. Şehabeddin, “Selîm-nâmeler”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Entitüsü Dergisi**, Sayı: 1 (Ekim 1970), İstanbul, 1970.

Uğur, Ahmet, Selimnâme, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Cilt:36, Ankara, 2009.

Ünver, İsmail “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, **Turkish Studies**, Volume3/6, Fall 2008.

Zavotçu, Gencay, **Rızâ Tezkiresi**, Ankara, 2017, ss:81
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60735,riza-tezkiresipdf.pdf?0> (25.02.2022)

Zavotçu Gencay, SAKARYA Simge ve ALKAYA Yeliz, Cevrî, hall-i tahkîkât ve ‘aynü’l-füyûz adlı eserleri, **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi**, s:8(1), 2019.